

MILES

MILES STUDENT TOOLBOX

Versiunea în limba română

Cuprins

INTRODUCERE	3
Cadrul conceptual	3
Cadrul O–P–I–R.....	5
Modelul uceniciei cognitive.....	5
Alinierea la competențele-cheie ale UE pentru învățarea pe tot parcursul vieții	6
Adaptabilitatea interdisciplinară	8
Prezentare generală a setului de resurse	8
RESURSE DIDACTICE PENTRU ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE	10
Introducere în conceptele specifice educației media și informațională	10
Resursa 1: Aceeași știre, povești diferite: Înțelegerea dezinformării (Italia)	10
Resursa 2: Cum ne controlează mass-media mintea: Educația media și mecanismele de dezinformare (Grecia)	12
Resursa 3. Democrația media 2.0 – Comunicarea politică în mass-media digitală (Austria).....	19
Resursa 4: Cartografierea amprentei mele digitale – Înțelegerea influenței mele online (Germania).....	23
Resursa 5: Adevăr, eroare sau manipulare? (Portugalia).....	26
Resursa 6: Avantajele și dezavantajele utilizării inteligenței artificiale (Portugalia).....	28
Resursa 7: Mai multe texte, mai multe stiluri (Italia)	30
Resursa 8: Canalul dezinformării – Distorsiunea și credibilitatea sursei (Cipru).....	32
Resursa 9: Inițiative comunitare pentru educația media (Grecia)	36
Resursa 10: Anti-dezinformare (România)	41
Rețelele sociale și algoritmii	50
Resursa 11: Descoperirea „bulei de filtrare” – Cum modelează algoritmii ceea ce vedem (Germania).....	50
Resursa 12: „Bula de filtrare” din rețelele sociale – Înțelegerea algoritmilor și a „camerelor ecou” (Polonia)	54
Resursa 13: Decodorul de clickbait – Cum manipulează emoțiile conținutul online (Germania). 58	
Resursa 14: Algoritmi și influență (Grecia)	62
Resursa 15: Capcanele informației (România)	69
Resursa 16: Amprenta digitală (România).....	71
Resursa 17: Tulburare informațională (România)	76
Propagandă și manipulare	86
Resursa 18: Introducere în propagandă (Belgia).....	86
Resursa 19: Recunoașterea propagandei (Belgia).....	88
Resursa 20: Identificarea manipulării – Analiza propagandei în textele media (Polonia)	91

Resursa 21: Când mass-media contrazice democrația (Italia)	94
Resursa 22: Propaganda și discursul populist (România)	96
Resursa 23: Escrocheriile online tip concursuri false „Votează pentru copilul meu!” (România)	99
Resursa 24: Propaganda (România)	105
Bias și erori logice	111
Resursa 25: De la anunțul școlar la postarea virală: încadrare, prejudecăți și zvonuri (Cipru) ...	111
Resursa 26: De la știri la scenă (Italia)	116
Resursa 27: Democrația în era inteligenței artificiale (Portugalia)	118
Verificarea faptelor și debunking (demascarea dezinformării)	121
Resursa 28. Identificarea știrilor false – 10 întrebări de reflecție (Belgia)	121
Resursa 29: Algoritmi și știri false (Belgia)	124
Resursa 30: De la zvon la „știre” – Dovezi, verificare și distribuire responsabilă (Cipru).....	126
Resursa 31: Real sau înșelător? (Cipru)	130
Resursa 32: Înțelegerea știrilor false (Austria)	136
Resursa 33: Adevăr și fals – Știri digitale I (Austria)	138
Resursa 34: Adevăr și fals – Știri digitale II (Austria)	140
Resursa 35: Gândește-te înainte de a crede (Grecia).....	143
Resursa 36: Pre-bunking în acțiune – Proiectarea unei campanii de sensibilizare (Germania) ..	151
Resursa 37: Combaterea dezinformării (România)	154
Resursa 38: Combaterea dezinformării – debunking și pre-bunking (România)	156
Resursa 39: Fake news – știrile false (România).....	162
RESURSE DIDACTICE PENTRU MATEMATICĂ, ȘTIINȚELE NATURII ȘI TEHNOLOGII	166
Bias și erori logice	166
Resursa 40: Filtrarea informațiilor în comunitate / Verificabile sau interpretabile? Navigarea cu discernământ prin informațiile tehnice (România)	166
Resursa 41: Medicamente, droguri și parfumuri – Erori logice (România)	170
Resursa 42: Proteinele (România)	172
Verificarea faptelor și debunking	174
Resursa 43: Tipuri de date statistice, interpretarea datelor (România).....	174
Resursa 44: Date sau înșelăciune? – Analiza statisticilor și graficelor înșelătoare (Polonia)	177
Resursa 45: Dezinformarea pseudoștiințifică (România)	180
Resursa 46: Laboratorul de verificare a faptelor științifice – Verificarea afirmațiilor științifice virale (Polonia).....	185
Index	188

INTRODUCERE

Set de resurse MILES pentru elevi

Publicația de față – Set de resurse MILES pentru elevi – conține o gamă largă de resurse atent selectate în domeniul educației media și informaționale (*media and information literacy* – MIL), materiale inovatoare de predare și învățare, precum și descrieri de activități, care împreună urmăresc să ofere cadrelor didactice instrumentele necesare pentru a dezvolta gândirea critică a elevilor, în special în mediile online.

Setul de instrumente conține materiale de învățare – fișe de lucru, instrumente de evaluare – precum și planuri complete de lecție pentru predarea diferitelor discipline în învățământul secundar, pentru a ilustra pe larg modul în care se pot perfecționa competențele MIL, dezvoltând în același timp competențe specifice disciplinelor. Aceste resurse au fost testate, constatându-se că ele funcționează bine în sălile de clasă reale, în diverse contexte curriculare din țările partenere, precum și în medii de educație non-formală. Faptul că au fost puse în aplicare ar trebui să garanteze transferabilitatea lor în noi contexte sau, cel puțin, potențialul lor de a inspira învățarea MIL atât în cadrul programelor școlare, cât și în afara acestora.

Versiunea de față este mai mult decât o traducere a versiunii de limbă engleză produsă în cadrul parteneriatului MILES: ea conține în plus alte 11 lecții realizate și testate în România, la Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca, respectiv la Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București.

Setul de instrumente este destinat utilizării de către educatori, inclusiv formatori de profesori, care predau diverse discipline școlare sau facilitează învățarea tinerilor în diverse contexte școlare sau extrașcolare. Materialele de învățare ar putea fi utilizate chiar direct de către elevi, individual sau în cadrul unor comunități de învățare, deși – având în vedere natura socială a învățării MIL – s-ar dovedi mai eficiente dacă ar fi utilizate într-un context facilitat de un educator.

Proiectul MILES își propune să **ofere cadrelor didactice posibilitatea** de a dezvolta, testa și evalua abordări inovatoare în domeniul MIL, cu scopul de a **îmbunătăți capacitatea elevilor de a aborda mediul online în mod critic și în condiții de siguranță** și, în ansamblu, de a **promova abordări inovatoare și politici bazate pe dovezi** în domeniul MIL în sistemul de învățământ. Ca parte a Pachetului de lucru 3 (WP 3), prezentul set de instrumente reprezintă rezultatul muncii colective a cadrelor didactice în cadrul unor ateliere practice, unde au conceput împreună materialele de predare și învățare, pe care le-au testat apoi în sălile de clasă pentru a facilita dezvoltarea competențelor elevilor în domeniul MIL. Cunoștințele dobândite de profesori și de echipa de proiect în urma acestor experiențe, împreună cu rezultatele acestor acțiuni și ale celor ulterioare – precum atelierile conduse de elevi pentru învățarea intergenerațională – urmează să fie transpuse în politici educaționale în domeniul MIL.

Cadrul conceptual

- Relevanța gândirii critice în educație

În educația contemporană, urmărim să dezvoltăm gândirea critică a elevilor pentru a le permite să se descurce într-o lume din ce în ce mai complexă, bogată în informații și în continuă schimbare. Elevii trebuie să fie capabili să pună sub semnul întrebării propriile presupuneri, să interpreteze surse diverse, să evalueze dovezile și să ia decizii raționale. Aceste capacități sunt esențiale dincolo de succesul școlar: ele constituie piatra de temelie a participării responsabile în mediile digitale, a implicării active în fața provocărilor sociale, culturale și economice, precum și a cetățeniei active. Atunci când o persoană are capacitatea de a gândi critic, devine mai autonomă și mai bine pregătită să facă față cu încredere unor situații noi.

În educație, gândirea critică susține o înțelegere mai profundă în toate disciplinele. Ea le permite elevilor să interpreteze texte, să identifice perspective și prejudecăți și să analizeze argumente. În

științe, ea încurajează cercetarea, formularea și testarea ipotezelor și raționamentul bazat pe dovezi. În științele sociale, ajută elevii să examineze multiple puncte de vedere și să înțeleagă complexitatea unor situații. În loc să accepte informațiile la prima vedere, elevii învață să analizeze modul în care se construiește cunoașterea și de ce pot exista interpretări diferite. Această trecere de la receptarea pasivă la investigația activă consolidează curiozitatea intelectuală și reziliența.

- Baza teoretică: principiile pedagogice și teoriile învățării

Dezvoltarea gândirii critice necesită un proiect didactic elaborat cu atenție, care să facă legătura între programa școlară și problemele din lumea reală. Profesorii pot promova aceste competențe prin crearea unor medii de învățare care să încurajeze și să valorizeze în mod constant scepticismul, dialogul și rezolvarea problemelor. Strategii precum modelarea proceselor de gândire, utilizarea întrebărilor deschise, încurajarea raționamentului bazat pe dovezi și facilitarea dezbaterilor structurate îi ajută pe elevi să-și facă gândirea vizibilă și să o perfecționeze prin feedback. Activitățile colaborative — investigații de grup, învățarea bazată pe proiecte, evaluarea reciprocă etc. — le permit elevilor să compare idei, să negocieze semnificații și să aplice raționamentul în contexte autentice. Reflecția este, de asemenea, esențială: prin autoevaluare și îndemnuri metacognitive, elevii evaluează calitatea raționamentului lor și analizează modalități de a-l îmbunătăți.

Constructivismul social oferă o bază solidă pentru dezvoltarea gândirii critice, deoarece privește învățarea ca pe un proces fundamental social, dialogic și de construire a sensului. Din această perspectivă, cunoașterea nu este „transmisă” de la profesor la elev; dimpotrivă, ea este construită prin interacțiune, negociere și reflecție. Gândirea critică se dezvoltă tocmai în astfel de medii — spații în care elevii sunt încurajați să pună întrebări, să interpreteze, să dezbată și să ia în considerare multiple puncte de vedere. Constructivismul social cultivă gândirea critică în educație prin următoarele sale trăsături definitorii:

- a. Se bazează pe *dialog pentru a promova un raționament mai profund*. Gândirea critică se dezvoltă atunci când elevii își exprimă ideile, contestă presupunerile și răspund la interpretări alternative. Sălile de clasă constructiviste sociale încurajează dialogul – discuții între colegi, cercetare colaborativă și conversații ghidate de profesor – în cadrul cărora elevii își exteriorizează raționamentul și își rafinează ideile prin feedback.
- b. Creează spațiu pentru *perspective multiple*. Când elevii se confruntă cu puncte de vedere diverse, trebuie să compare, să sintetizeze și să evalueze informațiile. Constructivismul social pune accentul pe expunerea la perspective variate, ceea ce îi ajută pe elevi să înțeleagă complexitatea, să evite judecățile simpliste și să înțeleagă că problemele au adesea mai multe soluții valabile.
- c. *Implică activ elevii în procesele de construire a sensului*. Gândirea critică nu este pasivă; ea înseamnă construirea de interpretări, generarea de explicații și evaluarea dovezilor. Abordările social-constructiviste poziționează elevii ca participanți activi care dobândesc cunoștințe prin cercetare, rezolvarea de probleme și explorarea colaborativă.
- d. Este necesar ca *profesorul să ofere sprijin pentru a cultiva gândirea de ordin superior*. Prin întrebări ghidate, modelare sau sarcini structurate, profesorii oferă sprijinul cognitiv necesar pentru ca elevii să atingă niveluri mai avansate de raționament. Acest lucru se aliniază îndeaproape cu practicile care dezvoltă gândirea critică, precum modelarea proceselor de gândire sau ghidarea elevilor prin texte și probleme complexe.

În termeni practici, pedagogia social-constructivistă susține gândirea critică prin:

- *învățarea colaborativă*: rezolvarea problemelor în grup, predarea reciprocă (între colegi), activități bazate pe dialog;
- *sarcini bazate pe cercetare*: investigații, întrebări de cercetare, probleme din lumea reală care necesită analiză;

- *facilitare din partea profesorului*: modelarea raționamentului (a se vedea „Ucenicia cognitivă” mai jos), folosirea întrebărilor de sondare, încurajarea justificării afirmațiilor;
- *practica reflexivă*: practici metacognitive, autoevaluare și compararea ideilor între grupuri.

Cadrul O–P–I–R

Pentru a transpune constructivismul social în practică, aplicăm modelul **O–P–I–R** (Orientare – Pregătire – Implementare – Reflecție) atât în cadrul atelierelor de co-creație a lecțiilor de către profesori, cât și în lecțiile și activitățile de învățare proiectate de acești profesori pentru elevii lor. Cadrul O–P–I–R oferă o secvență clară și orientată spre un scop, care ghidează prin orientarea sau anticiparea învățării, pregătirea pentru explorarea activă, implementarea activităților de învățare care facilitează interacțiunea cu idei și concepte noi, precum și evaluarea reflexivă. Fiecare etapă susține învățarea semnificativă și se aliniază în mod natural cu principiile cheie ale constructivismului.

Faza	Descriere	Exemple / Domenii de interes
Orientare / Anticipare	Se prezintă obiectivul (obiectivele) de învățare și contextul. Se clarifică așteptările și se activează cunoștințele anterioare.	Definiție, întrebări generale, sarcini de evaluare diagnostică
Pregătire	Se prezintă resursele, se identifică noțiunile/ conceptele cheie, se analizează relevanța lor și se anticipează provocările.	Cuvinte cheie, hărți conceptuale, legături cu lumea reală
Implementare	Implicare activă în procesul de învățare prin colaborare	Analiza textului, munca în grup, sarcini de cercetare, rezolvarea problemelor
Reflecție	Se evaluează rezultatele și procesele. Se încurajează metacogniția și autoevaluarea.	Chestionare finale, discuții ghidate, jurnale de reflecție, autoevaluare bazată pe descriptori

Cadrul O-P-I-R

Prin aplicarea consecventă a acestui ciclu, cursanții se implică nu numai în explorarea conținuturilor, ci și în propriul proces de gândire. Ritmul previzibil îi ajută să internalizeze strategii de învățare eficiente pe care le pot transfera în alte contexte.

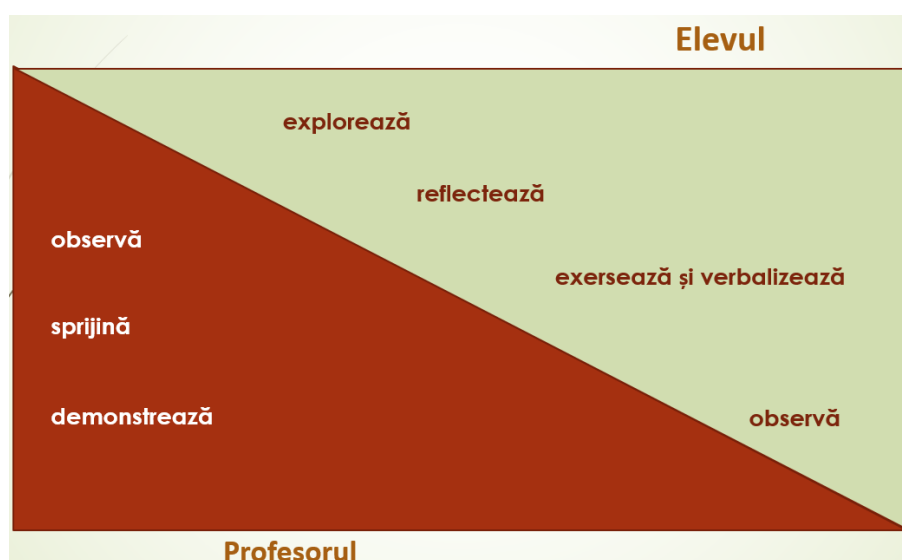
Modelul uceniciei cognitive

Recomandăm ca profesorii să adopte **modelul uceniciei cognitive** în facilitarea învățării, deoarece acesta este deosebit de eficient în sprijinirea dezvoltării competențelor complexe de literație media. Acest model instrucțional se bazează pe tradiția uceniciei practicate în meserii precum tâmplăria sau olăritul, adaptată la sarcini cognitive. În loc să observe un meșter care construiește o masă, elevii „observă” modul în care gândește un expert sau un profesor: cum interpretează informațiile, cum formulează ipoteze, cum analizează un text sau cum evaluează un mesaj media.

Ucenicia cognitivă face *vizibilă gândirea experților*. Multe dintre abilitățile necesare pentru lectura critică, scrierea sau competențele media sunt tacite: elevii nu pot vedea cum ajung experții la interpretări, cum decid ce să prioritizeze sau cum evaluează credibilitatea unei surse. Prin transparentizarea acestor procese, verbalizând procesul, profesorii îi ajută pe cursanți să învețe strategii pe care le pot aplica ulterior în mod independent.

Elementele esențiale ale modelului uceniciei cognitive

- **Modelarea** – Expertul/profesorul demonstrează sarcina în timp ce își verbalizează gândirea („gândirea cu voce tare”). Acest lucru dezvăluie procese cognitive invizibile, precum formularea de inferențe, evaluarea dovezilor sau identificarea prejudecăților.
- **Îndrumare** – Pe măsură ce elevii încep să exerseze sarcina, profesorul oferă feedback, indicii și sugestii. Îndrumarea îi ajută pe elevi să-și ajusteze strategiile și să-și consolideze încrederea.
- **Scaffolding/ Sprijin de tip eșafodaj** – Sprijinul este structurat în mod intenționat și redus treptat. Etapele inițiale pot include modele, întrebări orientative sau exemple rezolvate; aceste forme de sprijin se estompează pe măsură ce elevii dezvoltă deprinderea.
- **Articulare** – Elevii își explică raționamentul, discută alegerile și își justifică interpretările. Articularea exteriorizează procesele de gândire și consolidează metacogniția.
- **Reflecția** – Elevii își compară performanța cu cea a unui expert sau a colegilor. Prin reflecție, ei identifică punctele forte, lacunele și abordările alternative.
- **Explorare** – Elevii aplică ceea ce au învățat în contexte noi sau mai complexe. Această etapă promovează transferul cunoștințelor, autonomia și rezolvarea creativă a problemelor.

Echilibrul dintre acțiunile profesorului și ale elevului în ucenicia cognitivă: scăderea numărului de acțiuni și a responsabilității profesorului, în paralel cu creșterea numărului de acțiuni și a responsabilității elevului (pe axa verticală)

Ucenicia cognitivă este deosebit de eficientă în *domeniul alfabetizării media și informaționale*, unde elevii beneficiază de exemplul profesorilor care le arată cum să evalueze critic sursele, să detecteze prejudecățile, să interpreteze mesajele multimodale sau să verifice credibilitatea conținutului online. De asemenea, aceasta se aliniază perfect cu arhitectura socio-constructivistă a învățării și cu cadrul O–P–I–R: elevii observă, exersează, reflectează și își extind competențele într-o progresie structurată, dar flexibilă.

Alinierea la competențele-cheie ale UE pentru învățarea pe tot parcursul vieții

Literația media și informațională (MIL) este, prin natura sa, transversală și, ca atare, se corelează în mod natural cu toate competențele-cheie ale UE pentru învățarea pe tot parcursul vieții (Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții). În plus, MIL, precum și competențele-cheie, se bazează pe gândirea critică ca abilitate fundamentală. Componente ale prezentului instrumentar, care urmărește oferirea de exemple de

activități de învățare pentru dezvoltarea MIL și a gândirii critice a elevilor, pot fi subsumate demersurilor de dezvoltare a competențelor-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, după cum urmează:

1. *Competența de literație*. Există o suprapunere directă între MIL și literație, deoarece ambele implică lucrul cu textul: interpretarea textelor, înțelegerea surselor, construirea mesajelor, evaluarea argumentelor, distingerea faptelor de opinii etc.

2. *Competența multilingvă*. MIL implică accesarea și evaluarea conținutului în mai multe limbi și aplicarea unei interpretări interculturale a surselor, precum și compararea enunțurilor între limbi și recunoașterea prejudecăților legate de traducere sau de context.

3. *Competența matematică și competența în știință, tehnologie și inginerie*. Competențele în domeniul datelor și informațiilor – o parte importantă a MIL – sunt strâns legate de înțelegerea vizualizărilor, identificarea utilizării abuzive a statisticilor în mass-media, interpretarea dovezilor, înțelegerea incertitudinii și a cauzalității.

4. *Competența digitală*. Există o suprapunere esențială între MIL și această competență-cheie, în sensul că ambele implică utilizarea instrumentelor digitale pentru localizarea, identificarea și producerea de conținut media, înțelegerea problemelor legate de confidențialitate și securitate, evaluarea surselor digitale, înțelegerea algoritmilor și a prejudecăților determinate de platforme.

5. *Competența personală, socială și de a învăța să înveți*. Atât MIL, cât și această competență-cheie implică localizarea autonomă a informațiilor, precum și obiceiuri reflexive de producție și consum media. În plus, metacogniția este esențială pentru ambele, inclusiv în ceea ce privește reflecția asupra propriilor presupuneri, prejudecăți și a modurilor de utilizare a dovezilor.

6. *Competența de cetățenie*. Atât MIL, cât și această competență-cheie implică participarea în cunoaștință de cauză, detectarea dezinformării, salvagardarea democrației, cântărirea afirmațiilor din sfera civică, precum și analiza dovezilor în vederea luării deciziilor publice.

7. *Competența antreprenorială*. Atât MIL, cât și această competență-cheie implică evaluarea contextelor și a oportunităților de transformare a ideilor în acțiuni, evaluarea riscurilor și beneficiilor mesajelor, conștientizarea principiilor etice (de exemplu, raționamentul etic privind impactul asupra publicului), simțul inițiativei și al autonomiei, precum și gestionarea reputației.

8. *Competența de conștientizare și exprimare culturală*. Atât MIL, cât și această competență-cheie implică interpretarea formelor media ca produse culturale, crearea de conținut adaptat contextului, interpretarea simbolismului, a intenției și a prejudecăților din materialele culturale.

De exemplu, rezultatele învățării, precum cele trei exemple enumerate mai jos (și multe altele care pot fi găsite în activitățile de învățare din setul de instrumente), vizează atât MIL, cât și competențele-cheie în același timp:

Exemplul 1. *La finalul unei unități despre știrile online, elevii vor fi capabili să identifice sursa și scopul unui articol online, să verifice trei surse independente care să coroboreze informațiile și să explice de ce un studiu citat susține sau nu afirmația articolului*. Acest rezultat se raportează atât la MIL, cât și la competențele de literație (potențial și multilingvă), digitale și de cetățenie.

Exemplul 2. *La finalul unui modul dedicat datelor sau infograficelor, elevii vor fi capabili să interpreteze statisticile cheie dintr-un grafic, să identifice elementele de reprezentare grafică înșelătoare și să redeseze o versiune corectată, justificând alegerile făcute*. Acest rezultat se raportează atât la competențele MIL, cât și la competențele matematice, științifice, tehnologice și de inginerie.

Exemplul 3. *La finalul unui proiect de producție media, elevii vor fi proiectat și produs un podcast scurt, documentând în mod explicit sursele utilizate, considerentele etice și publicul țintă*. Acest rezultat se încadrează atât în competențele MIL, cât și în cele de antreprenariat, digitale, precum și de conștientizare și exprimare culturală.

Adaptabilitatea interdisciplinară

MIL este o *competență adaptabilă și interdisciplinară* care menține un nucleu stabil de *practici critice*, aliniindu-se în același timp la normele diferitelor discipline. Punctul său forte nu constă în aplicarea uniformă, ci în capacitatea sa de a sprijini transferul, de a aprofunda învățarea disciplinară și de a le permite elevilor să navigheze în mod critic și responsabil în medii informaționale diverse. În conformitate cu Competențele-cheie europene pentru învățarea pe tot parcursul vieții din 2018, MIL funcționează ca o competență transversală care sprijină învățarea în toate domeniile, consolidând capacitatea elevilor și tinerilor de a:

- accesa, evalua și utiliza critic informațiile;
- înțelege modul în care sunt construite mesajele mediatice și în ce scopuri;
- crea și comunica conținut în mod etic și eficient;
- participa în mod responsabil în medii civice, culturale și digitale.

Integrarea MIL în toate disciplinele asigură faptul că implicarea critică față de informații și mass-media are loc în *contexte autentice*, așa cum se întâmplă în orice *situație din viața reală*, mai degrabă decât în lecții abstracte sau decontextualizate, strict specifice unei discipline. Cu toate acestea, la nivel de curriculum, MIL poate – și ar trebui – să fie dezvoltat printr-o abordare integrată, aliniind obiectivele de învățare specifice fiecărei discipline cu practicile MIL, mai degrabă decât prin adăugarea de conținut nou, deoarece MIL – în special cu accent pe dezvoltarea gândirii critice în sistemele de învățământ – redefinesc în primul rând *modul în care* conținutul este abordat și evaluat, mai degrabă decât *ce* ar trebui să fie conținutul specific.

Prezentare generală a setului de resurse

Această publicație include o colecție de 35 de resurse didactice – activități practice pentru sala de clasă – care ilustrează modul în care dezvoltarea competențelor de literație media și informațională și a gândirii critice la adolescenți poate fi susținută în diverse medii de învățare.

Pentru a facilita navigarea, în primul rând, instrumentele didactice au fost grupate în funcție de adecvarea lor la una dintre două categorii largi de arii curriculare:

- științe socio-umane
- matematică, științele naturii și tehnologii

Următorul criteriu de grupare a instrumentelor este tema principală de literație media și informațională pe care o abordează, grupurile fiind definite după cum urmează:

- introducere în conceptele specifice educației media și informațională
- rețelele sociale și algoritmi
- propagandă și manipulare
- bias și erori logice
- verificarea faptelor și *debunking* (demascarea miturilor)

Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că, întrucât majoritatea resurselor didactice abordează mai multe teme legate de MIL, gruparea nu este perfectă, motiv pentru care am inclus un index la sfârșitul volumului.

Resursele didactice urmează o structură comună:

- o scurtă descriere a resursei;
- grupa de vârstă vizată;
- disciplina (disciplinele);
- scopuri și obiective specifice de învățare;
- materiale didactice;
- durată;

- instrucțiuni de aplicare, pas cu pas, în conformitate cu cadrul OPIR;
- anexe care conțin fișe de lucru și linkuri către resurse suplimentare (de exemplu, prezentări)
- note importante sau lecții învățate, inclusiv reflecțiile profesorilor și ale elevilor după implementare.

Lecțiile sau activitățile de învățare descrise pot fi utilizate independent, dar pot fi, de asemenea, combinate în secvențe tematice și adaptate pentru diferite discipline și grupe de vârstă. Cititorii sunt încurajați să adapteze activitățile la contextul specific al clasei lor, ținând cont de programa națională, de vârsta elevilor și de cunoștințele anterioare ale acestora, precum și de timpul disponibil pentru implementare.

RESURSE DIDACTICE PENTRU ȘTIINȚELE SOCIO-UMANE

Introducere în conceptele specifice educației media și informațională

Resursa 1: Aceeași știre, povești diferite: Înțelegerea dezinformării (Italia)

Această lecție îi familiarizează pe elevi cu dezinformarea și cu biasul în mass-media, comparând modul în care același eveniment de știri este relatat de surse diferite. Folosind o abordare de tip „clasă inversată”, elevii analizează mai întâi articolele în mod independent, apoi colaborează în clasă pentru a dezbate credibilitatea surselor și pentru a rescrie știrile într-un mod echilibrat, bazat pe dovezi.

Vârsta elevilor: 14-17 ani

Discipline: comunicare, educație civică

Scopuri:

- Dezvoltarea gândirii critice și a competențelor media ale elevilor
- Sprijinirea elevilor să identifice dezinformarea, părtinirea și contextualizarea în mass-media
- Încurajarea consumului și producerii responsabile de informații

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili:

- Să compare diferite articole de știri care relatează același eveniment
- Să identifice indicii de părtinire, dezinformare sau informare eronată
- Să evalueze credibilitatea surselor de știri
- Să participe la o dezbateră structurată folosind dovezi din texte
- Să rescrie un articol de știri într-o manieră neutră, bazată pe fapte

Materiale didactice:

- Un set de articole (în funcție de numărul de elevi și de grupul de elevi) care prezintă aceeași știre
- PPT: Aceeași știre, povești diferite:
https://docs.google.com/presentation/d/1_KxAJM0XdqThf9U9wb2PXDsx6nasSQag/edit?slide=id.p1#slide=id.p1

Durată:

Acasă: 30-45 min

În clasă: 120 min (2 ore de câte 60 min fiecare)

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare (acasă – clasă inversată, în ritm propriu) – 30-45 min

Elevii urmăresc o scurtă prezentare despre dezinformare și părtinirea mass-media, precum și despre fiabilitatea surselor, apoi citesc mai multe articole care relatează același eveniment de știri (material distribuit de profesor).

II. Pregătire (în clasă) – 15 minute

În grupuri mici, elevii își compară ideile cu privire la știri și discută care surse par mai credibile și de ce.

III. Implementare – 45 min

După discuție, grupurile rescriu știrea prin colaborare, urmărind acuratețea, echilibrul și un limbaj neutru. Profesorul va explica componentele unui articol (titlu, introducere, parte principală, încheiere) și va ajuta diversele grupuri să rescrie știrea. Dacă rămâne timp, elevii pot prezenta știrea rescrisă și pot dezbate din perspectiva acurateții și credibilității sale.

IV. Reflecție – 60 min

În mod individual, elevii reflectează asupra modului în care diferitele stiluri de relatare le-au influențat înțelegerea evenimentului și identifică strategii pe care le pot folosi în viitor pentru a recunoaște dezinformarea. Aceasta poate fi o temă pentru acasă sau poate fi abordată în clasă într-o lecție viitoare.

V. Anexă – Exemple de articole

Profesorul ar trebui să aleagă 3-4 articole de presă referitoare la aceeași știre. De exemplu, articolele de mai jos prezintă aceeași poveste relatată de mai multe ziare și site-uri web despre familia Bodnariu care, trăind în Norvegia în 2015, a fost pusă sub acuzare de autoritățile norvegiene pentru violență împotriva minorilor. Posibile articole:

<https://stirileprotv.ro/stiri/international/sotii-bodnariu-au-fost-pusi-sub-acuzare-pentru-violente-impotriva-minorilor-anuntul-facut-de-avocatii-familiei.html>

<https://hotnews.ro/sotii-bodnariu-au-fost-pusi-sub-acuzare-de-autoritatile-norvegiene-461532>

<https://revista22.ro/actualitate-interna/soii-bodnariu-pusi-sub-acuzare-pentru-violene-mpotriva-minorilor>

VI. Note importante

Această lecție funcționează cel mai bine cu un subiect de știri nepolarizant, astfel încât elevii să se concentreze pe analiză mai degrabă decât pe opinii. Este esențial să se ofere îndrumări clare cu privire la diferența dintre prejudecăți și dezinformare. Asigurarea faptului că elevii finalizează activitatea de tip „clasă inversată” în prealabil îmbunătățește considerabil calitatea discuției și a rescrierii din timpul orelor.

Resursa 2: Cum ne controlează mass-media mintea: Educația media și mecanismele de dezinformare (Grecia)

Această lecție îi familiarizează pe elevii cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani cu fenomenul dezinformării, manipularea mediatică și mecanismele psihologice care îi fac pe oameni vulnerabili la dezinformare. Prin discuții bazate pe materiale video, analize colaborative și chestionare de autoevaluare, elevii își dezvoltă abilitățile de literație media critică și își consolidează reziliența cognitivă împotriva manipulării online.

Vârsta elevilor: 14-16 ani

Discipline: Informatică, educație media

Scopuri:

- Conștientizarea dezinformării și a mecanismelor prin care aceasta se răspândește;
- Sprijinirea elevilor să înțeleagă modul în care funcționează platformele de socializare și cum exploatează psihologic utilizatorii;
- Consolidarea abilităților cognitive prin analiza biasurilor cognitive și a erorilor logice.

Obiective specifice de învățare: La finalul lecției, elevii vor fi capabili să

- definească și să facă distincția între dezinformare, informare eronată și informare malițioasă.
- explice modul în care platformele de socializare exploatează mecanismele psihologice pentru a influența utilizatorii.
- recunoască rolul camerelor ecou, al bulelor de filtrare și al algoritmilor în amplificarea știrilor false.
- identifice biasurile cognitive și să explice modul în care acestea fac oamenii susceptibili la manipulare.
- identifice erorile logice și să înțeleagă rolul lor în propagandă și în discursul populist.

Materiale didactice:

- Anexa 1 – Fișa de lucru 1;
- Anexa 2 – Chestionarul 1;
- Anexa 3 – Fișa de lucru 2;
- Anexa 4 – Testul 2;
- Anexa 5 – Testul 3;
- Instrument online de autoobservare: <https://implicit.harvard.edu/implicit/youth.html>
- Prezentare PPT cu linkuri video încorporate: Cum ne controlează mass-media mintea <https://docs.google.com/presentation/d/1Bh8Voa-TytKxwrU1THbAet0hzvTe09Z-/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>

Durată: 210 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Proiectați [diapozitivele 1–2 din prezentarea PPT] pentru a le prezenta elevilor tema zilei și obiectivele de învățare. Conduceți o discuție deschisă cu întreaga clasă.

Prezentați [diapozitivele 3-4 din prezentarea PPT – Impactul pozitiv al rețelelor sociale] și întrebați: „Vă puteți gândi la un moment în care rețelele sociale au contribuit la difuzarea unui mesaj important?”

Apoi prezentați [diapozitivele 5-6 – De ce este importantă educația media?] și întrebați: „Ați dat vreodată peste ceva online care s-a dovedit a fi fals? Cum ați aflat?”

Scopul este de a stimula cunoștințele anterioare ale elevilor și de a contura tema lecției: aceleași platforme care ne pot oferi putere ne pot, de asemenea, manipula. Profesorul notează cuvintele-cheie pe tablă (știri false, algoritm, manipulare, prejudecată).

II. Pregătire – 30 min

Afișați [diapozitivul 7 – Context teoretic] și [diapozitivul 8 – Haos informațional / Infodemie].

Explicați pe scurt cele trei tipuri de dezordine informațională:

- informare eronată – conținut fals distribuit fără intenția de a face rău.
- dezinformarea – conținut fals distribuit în mod deliberat pentru a provoca prejudicii.
- informare malițioasă – conținut veridic folosit pentru a face rău unei persoane sau unui grup.

Adresați întrebarea: „Faptul că 59 % dintre europeni utilizează rețelele sociale ne face mai informați sau mai vulnerabili?” Solicitați 2–3 răspunsuri verbale scurte.

Prezentați [diapozitivul 9 – Haos informațional / Infodemie] și discutați despre provocările pe care le ridică răspândirea știrilor false.

III. Implementare

III.1 Implementare 1 – 60 min

Elevii întorc Fișa de lucru 1 (Anexa 1). Parcurgeți cele două activități.

Motivație și discuție

Prezentați [diapozitivul 10 – Știri false] și redați videoclipul. După vizionarea videoclipului, inițiați o discuție în clasă: Ce v-a surprins? Ați mai întâlnit acest tip de conținut până acum?

Elevii completează prima întrebare din Fișa de lucru 1 pentru a comenta individual, în scris, constatarea referitoare la 59% dintre europeni și expunerea la rețelele sociale.

Cum se răspândește dezinformarea ?

Prezentați [diapozitivul 11 – Cum se răspândește dezinformarea ?] și introduceți conceptele de algoritmi, bule de filtrare, camere ecou și „vizuină de iepure”.

Elevii parcurg individual și în ritmul propriu Testul 1 (Anexa 2) (acesta este un instrument de autoevaluare, nu un test notat). Testul acoperă conceptele esențiale din prezentarea PPT și din videoclip. Alternativ, utilizați o platformă precum Kahoot pentru a face această activitate mai interactivă.

Parcurgeți oral, împreună cu întreaga clasă, răspunsurile la Testul 1. Clarificați eventualele neînțelegeri făcând referire la diapozitivele din prezentarea PPT.

După finalizarea testului, invitați elevii să încerce Testul de asociere implicită pentru tineri de la Harvard ca activitate de autoobservare [diapozitivul 12 – Prejudecăți implicite]. Pagina îi va ghida pe elevi prin două teste de asociere implicită. Elevii răspund la a doua întrebare din Fișa de lucru 1.

III.2 Implementare 2 – 100 min

Distribuiți Fișa de lucru 2 (Anexa 3) tuturor elevilor.

Discuție despre mecanismele de dezinformare

Afișați [diapozitivul 13 – Mecanismele dezinformării] și [diapozitivul 14 – Propaganda & Discursul populist]. Rulați videoclipul.

Moderați o discuție deschisă în clasă folosind următoarele întrebări: Cum știm dacă știrile sunt de încredere? De ce distribuie oamenii știri false ? Cum ne captează platformele atenția?

Elevii își scriu răspunsurile la cerința „Explicați, cu propriile cuvinte, cum se răspândesc știrile false și de ce oamenii cad în capcana lor” în fișa de lucru și completează testul de autoevaluare 2 (Anexa 4).

Parcurgeți răspunsurile oral, împreună cu întreaga clasă. Alternativ, utilizați o platformă precum Kahoot pentru a face această activitate mai interactivă.

Consecințele dezinformării

Afișați [diapozitivul 15 – Consecințele dezinformării] și [diapozitivul 16 – Reflecție] și rugați elevii să reflecteze individual folosind Fișa de lucru 2: De ce ar putea fi dificil chiar și pentru tinerii cu studii superioare să recunoască dezinformarea? Ce ar fi necesar pentru a reduce acest procent?

Elevii completează întrebarea de reflecție din Fișa de lucru 2 și Chestionarul 3 (Anexa 5) ca autoevaluare.

Parcurgeți oral răspunsurile la Testul 2 și Testul 3. Proiectați Diapozitivul 17 (Rezumatul conceptelor-cheie) în timpul revizuirii răspunsurilor.

IV. Reflecție – 10 min

Afișați [diapozitivul 18 – Întrebări de reflecție finale].

Rugați elevii să răspundă (verbal sau printr-o scurtă notă scrisă):

- Care este un lucru pe care îl veți face diferit online după această lecție?
- Care este un lucru care v-a surprins în legătură cu modul în care funcționează rețelele sociale?
- Vă puteți gândi la un exemplu din propria experiență privind o prejudecată cognitivă care vă influențează convingerile?

Profesorul colectează reflecțiile scrise, dacă au fost redactate, sau notează temele cheie din răspunsurile verbale pentru a le folosi în următoarea sesiune.

V. Anexe

Anexa 1: Fișa de lucru 1 – Introducere în dezinformare și educația media

Prenume: Prenume:
Clasa: Secția: Data:

Motivație și discuție

Comentați următoarea constatare în spațiul de mai jos:

„59 % dintre europeni utilizează rețelele sociale, ceea ce duce la expunerea la amenințări, riscuri și dezinformare .”

Răspunsul tău:
.....
.....
.....

Explorați următorul instrument de auto-observare la adresa:

<https://implicit.harvard.edu/implicit/youth.html> și urmați instrucțiunile de pe pagina web. Ce ați descoperit despre asocierile implicite? Ați fost surprinși de rezultat? Cum ar putea acest tip de prejudecată ascunsă să afecteze tipul de știri sau informații pe care tindeți să le credeți sau să le distribuiți online?

Răspunsul tău:
.....
.....
.....

Anexa 2: Testul 1

Alege răspunsul corect/ continuarea corectă.

1. Dezinformarea este:

- a) o supraîncărcare de informații

- b) informații învechite
 - c) răspândirea deliberată a știrilor false
 - d) informații contestate
2. Competențele de alfabetizare media includ:
- a) petrecerea multor ore pe rețelele sociale
 - b) gândirea critică
 - c) gândirea cretană
 - d) analiza datelor
3. Prin ce mecanisme se răspândește dezinformarea ?
- a) erori logice
 - b) Facebook
 - c) Instagram
 - d) YouTube
4. Ce favorizează adoptarea știrilor false ?
- a) camerele ecou
 - b) jocurile video
 - c) adolescența
 - d) opiniile diferite
5. Competențele de analiză a datelor se referă la:
- a) grafice
 - b) statistici
 - c) articole textuale
 - d) toate celor de mai sus
6. Cui i se atribuie fraza „confidențialitatea a luat sfârșit”?
- a) Aristotel
 - b) Zuckerberg
 - c) Einstein
 - d) Chomsky
7. Un instrument pentru verificarea știrilor false este:
- a) verificador de fapte
 - b) un antivirus
 - c) deepfake
 - d) procesor de text
8. Știrile false se răspândesc mai repede decât faptele.
- a) Adevărat
 - b) Fals
9. Algoritmii rețelelor sociale sunt neutri.
- a) Adevărat
 - b) Fals
10. Termenii „dezinformare” și „informare eronată” sunt identici.
- a) Adevărat
 - b) Fals
11. Chatbotii sunt:
- a) persoane fizice
 - b) algoritmi programați
 - c) imagini
 - d) sunete
12. Care dintre următoarele este o formă de dezinformare ?

- a) videoclipuri umoristice
 - b) TikTok
 - c) conturi care se dau drept autorități oficiale
 - d) verificarea faptelor
13. Un efect al dezinformării este:
- a) dialogul
 - b) divertismentul
 - c) pierderea încrederii
 - d) consolidarea cooperării

Răspunsuri corecte: 1c; 2b; 3a; 4a; 5d; 6b; 7a; 8a; 9b; 10b; 11b; 12c; 13c;

Anexa 3: Fișa de lucru 2 – Mecanismele de dezinformare: biasul cognitiv, erorile logice, propaganda și discursul populist

Prenume: Prenume:

Clasa: Secția: Data:

Mecanismele dezinformării

Explicați, cu propriile cuvinte, cum se răspândesc știrile false și de ce oamenii le cred:

Răspunsul tău:

Reflecție

Reflecțați asupra afirmației de mai jos. Scrieți răspunsul în spațiul prevăzut.

„70 % dintre elevii europeni declară că se confruntă zilnic cu dezinformare online, în timp ce mulți dintre ei nu pot distinge adevărul de fals.”

Răspunsul tău:

ANEXA 4: Testul 2

Alege răspunsul corect/ completarea corectă. Încercuiește răspunsul ales.

1. Clickbait-ul este:
 - a) o lectură critică a articolelor
 - b) conținut înșelător, menit să atragă atenția și să încurajeze clicurile
 - c) clicul cu butonul din dreapta
 - d) clicuri țintite
2. Termenul „deepfake” se referă la:
 - a) videoclipuri/fișiere audio/imagini create prin intermediul IA care manipulează realitatea
 - b) minciuna profundă
 - c) învățarea profundă
 - d) învățarea automată
3. Verificarea faptelor înseamnă:
 - a) verificarea parolei

- b) verificarea prezenței virușilor
 - c) responsabilitatea platformelor de socializare
 - d) verificarea informațiilor pentru a te asigura că sunt fiabile
4. Ce procent din utilizatorii de internet folosesc rețelele sociale?
- a) ~90%
 - b) ~50%
 - c) ~70%
 - d) ~30%
5. Platformele de socializare folosesc tehnici pentru a ne „manipula” creierul.
- a) Adevărat
 - b) Fals
6. Rețelele sociale ne fac antisociali.
- a) Adevărat
 - b) Fals
7. Algoritmii de inteligență artificială pot influența percepțiile și prejudecățile.
- a) Adevărat
 - b) Fals
8. „Bulele de filtrare” afișează utilizatorilor conținut care corespunde intereselor lor.
- a) Adevărat
 - b) Fals
9. Camerele ecou online reduc interacțiunea cu ideile noi.
- a) Adevărat
 - b) Fals
10. Algoritmii de IA ne recomandă conținutul pe care îl vedem pe YouTube, TikTok și Facebook.
- a) Adevărat
 - b) Fals
11. Biasul de confirmare sporește scepticismul și gândirea critică.
- a) Adevărat
 - b) Fals
12. Cum se face că YouTube sau TikTok par să știe ce îți place?
- a) prin camere ascunse
 - b) întrebându-i pe vecini
 - c) folosind algoritmi de inteligență artificială
 - d) prin dispozitive subcutanate speciale (cipuri)
13. Camerele ecou împiedică răspândirea teoriilor conspirației .
- a) Adevărat
 - b) Fals
14. Promovarea teoriilor conspirației pe rețelele sociale consolidează:
- a) radicalizarea tinerilor
 - b) democrația
 - c) participarea tinerilor la viața publică
 - d) coeziunea socială
15. Biasul de confirmare este o eroare cognitivă prin care selectăm informații care confirmă ceea ce credem deja.
- a) Adevărat
 - b) Fals
16. Cea mai gravă formă de propagandă digitală pe rețelele sociale este:
- a) neagră

- b) albă
- c) gri
- d) roz

Răspunsuri corecte: 1b; 2a; 3d; 4a; 5a; 6b; 7a; 8a; 9a; 10a; 11b; 12c; 13b; 14a; 15a; 16a

Anexa 5: Testul 3

Răspunde cu Adevărat (A) sau Fals (F) sau alege răspunsul cel mai potrivit.

1. Biasul de confirmare este o eroare cognitivă prin care selectăm informații care confirmă ceea ce credem deja. A/F
2. Biasul poate contribui la o eroare logică, dar nu toate erorile logice sunt cauzate de bias. A/F
3. O eroare logică este un argument incorect care duce la o concluzie nefondată. Adevărat/Fals
4. Când a început studiul erorilor logice? a) În 2025 b) Cu milenii în urmă c) În Evul Mediu d) În secolul al III-lea î.Hr.
5. Afirmția că un eveniment a fost cauzat de altul doar pentru că s-a întâmplat mai târziu este o eroare logică de tip post hoc. Adevărat/Fals
6. Pe rețelele sociale, algoritmi creează „camere ecou” care afișează conținut: a) din toate punctele de vedere b) aliniat cu convingerile preexistente ale utilizatorului c) opus profilului utilizatorului d) distribuit aleatoriu
7. Articolele de știri false nu folosesc un limbaj mai emoțional decât știrile reale. Adevărat/Fals
8. Cea mai gravă formă de propagandă digitală pe rețelele sociale este: a) neagră b) albă c) gri d) roz
9. Manipularea emoțională pe rețelele sociale folosește: a) raționalismul b) informații verificate încrucișat c) dialogul constructiv d) frica, furia sau speranța
10. Biasul de confirmare caută informații care: a) se aliniază convingerilor existente b) sunt inovatoare c) sunt aleatorii d) nu sunt niciodată căutate
11. Biasul de confirmare este echivalent cu eroarea logică. Adevărat/Fals
12. Analiza informațiilor pentru a rezista manipulării emoționale pe rețelele sociale este semn de: a) gândire critică b) frică c) spontaneitate d) ignoranță
13. Gândirea critică este o competență transversală care ar trebui predată în școli. Adevărat/Fals
14. IA conversațională (de exemplu, chatbot-uri, ChatGPT) reprezintă o repetare stocastică. Adevărat/Fals
15. Utilizarea rețelelor sociale poate determina indivizii să confunde ceea ce știu ei cu ceea ce „știe” mass-media. Adevărat/Fals

Răspunsuri corecte: 1A; 2A; 3A; 4d; 5A; 6b; 7F; 8a; 9d; 10a; 11F; 12a; 13A; 14A; 15A

VI. Notă importantă

Pentru a crea un mediu mai captivant și mai participativ, se recomandă profesorilor să utilizeze platforme online precum Kahoot pentru a administra testele.

Resursa 3. Democrația media 2.0 – Comunicarea politică în mass-media digitală (Austria)

Elevii analizează avantajele și dezavantajele noilor mijloace de comunicare în contextul comunicării politice. Pe baza acestei analize, ei formulează o opinie argumentată cu privire la care dintre aceste aspecte prevalează pentru ei personal.

Vârsta elevilor: 13-16 ani

Discipline: Educație politică, limbă și comunicare

Scopuri:

- Analizarea sferei publice ca spațiu central al comunicării politice, discutarea avantajelor și dezavantajelor democrației mediatice, analizarea modului în care mass-media pune în practică ideile și informațiile politice
- Explicarea și evaluarea importanței mijloacelor de comunicare digitale în comunicarea politică.

Obiective specifice de învățare:

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să răspundă la următoarele întrebări:

- Care sunt efectele pozitive și negative ale noilor mijloace de comunicare asupra comunicării politice?
- În ce mod diferit este transmis conținutul în mass-media digitală?
- Cum se poate gestiona (în mod eficient) mass-media digitală?

Materiale didactice:

- Text de citit (Anexa 1)
- Fișe cu argumente pro și contra

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Prezentați și explicați elevilor obiectivele de învățare.

II. Pregătire – 10 min

Elevii citesc o scurtă introducere (Textul 1 din anexă) și discută cele trei subiecte cu un coleg de clasă.

III. Implementare – 20 min

Împărțiți Anexa 2 (carduri).

Descrierea sarcinii pentru elevi:

Pe cele 10 cartonașe veți găsi situații care fac, într-o măsură mai mare sau mai mică, parte din viața de zi cu zi. Citiți-le cu atenție și apoi sortați-le în avantaje și dezavantaje ale noilor mijloace de comunicare în ceea ce privește comunicarea politică.

Veți observa că fiecare avantaj și dezavantaj se referă la un aspect particular al noilor mijloace de comunicare. Acum aranjați cartonașele astfel încât fiecare avantaj să fie plasat lângă dezavantajul corespunzător.

Elevii lucrează în perechi sau în grupuri mici cu cartonașele. Le citesc cu atenție și apoi le clasifică în avantaje și dezavantaje ale noilor mijloace de comunicare în contextul comunicării politice. Există întotdeauna un avantaj și un dezavantaj legate de un anumit aspect al noilor mijloace de comunicare.

Elevii sunt rugați să aranjeze cartonașele astfel încât avantajul să fie așezat lângă dezavantajul corespunzător.

Elevii formulează apoi o scurtă afirmație generală despre respectivul avantaj sau dezavantaj. (Care este principalul dezavantaj sau avantaj al fiecărei situații?) Apoi evaluează avantajele și dezavantajele și le clasează de la 1 (foarte important) la 5 (deloc important).

Elevii discută și își justifică decizia în perechi sau în grupuri mici, apoi evaluează dacă, pentru ei personal, avantajele sau dezavantajele prevalează asupra celorlalte.

Elevii notează posibile soluții pentru 2-3 dezavantaje principale (situații) pe care le-au discutat.

Soluție, perechi de cartonașe:

- Viteza – Presiunea timpului
- Actualitate – Durată de viață scurtă
- Densitatea informației – Supraîncărcare informațională
- Posibilitatea de a reacționa – Anonimatul
- Democratizarea mass-mediei – Calitate = Cantitate?

IV. Reflecție – 15 min

Elevii pot compara rezultatele cu ale celorlalți și pot discuta asemănările și diferențele.

- Care au fost afirmațiile generale cu privire la situațiile date? Există diferențe între modul în care ceilalți colegi au descris și au înțeles avantajele și dezavantajele?
- Cum au evaluat colegii dezavantajele și avantajele? Există diferențe majore în evaluări?
- Care au fost rezultatele discuțiilor de grup? Ce au discutat?

V. Anexe

Anexa 1 – Lectură

Comunicarea politică înseamnă toate tipurile de comunicare care implică politica. Aceasta include comunicarea realizată de actorii politici (cum ar fi politicienii sau partidele), comunicarea adresată actorilor politici și comunicarea despre politică și actorii politici.

Mass-media tradițională include ziarele și revistele, radioul și televiziunea.

Mass-media nouă sau digitală include mijloace precum buletine informative prin e-mail, bloguri, DVD-uri sau CD-ROM-uri, care sunt în principal digitale și adesea accesate prin internet. Uneori, oamenii folosesc termenul „internet” ca și cum ar însemna același lucru cu „mass-media nouă”, dar internetul este, de fapt, doar o formă de mass-media nouă.

Rețelele sociale (de exemplu, Facebook, Instagram sau Snapchat) sunt mijloace de comunicare digitale care permit utilizatorilor să interacționeze online. Oamenii pot comunica, împărtăși idei și crea sau distribui conținut media, fie cu persoane individuale, în cadrul unui grup, fie public, către un public mai larg.

Anexa 2 – Carduri

Posibilitatea de a reacționa Un avantaj al noilor mijloace de comunicare îl reprezintă posibilitatea publicului de a răspunde. Știrile, reportajele și comentariile pot fi ele însele evaluate și comentate. Acest lucru permite cititorilor să-și exprime opiniile mult mai direct decât în trecut, când trebuiau să scrie	Viteza Informațiile pot fi transmise aproape în același timp cu producerea evenimentelor. Acest lucru înseamnă că persoanele care primesc informațiile pot urmări evenimentele aproape în timp real, chiar dacă nu sunt prezente fizic.
---	---

scrisori către redacție. În același timp, jurnaliștii primesc feedback direct. Interacțiunea directă între producătorii de știri și consumatorii de știri devine mult mai ușoară. <i>Exemplu:</i> Ala tocmai a citit un articol de ziar online și dorește să răspundă, deoarece consideră că autorul a omis sau a încurcat câteva puncte importante. Ea folosește funcția de comentarii și își postează opinia direct sub articol. A auzit că mulți jurnaliști urmăresc comentariile la articolele lor și, uneori, răspund la ele.	<i>Exemplu:</i> Max este interesat de evoluțiile politice din Iran și urmărește o demonstrație din Teheran printr-o transmisiune în direct pe Facebook. În plus, el poate să urmărească toate postările legate de acest subiect pe Twitter, căutând un anumit hashtag.
Democratizarea mass-mediei Un aspect pozitiv îl reprezintă democratizarea tot mai accentuată a mass-mediei — tot mai multe persoane au acces la informații. <i>Exemplu:</i> Sarah consideră că este un lucru bun faptul că internetul permite unui număr mai mare de oameni să aibă acces la multe tipuri diferite de informații. Ea crede că aceasta este o bază importantă pentru a putea participa la viața politică.	Actualitate (oportunitate) Transmisiunile în direct (la televizor sau la radio) pot fi nu numai completate, ci și înlocuite. Această actualitate este consolidată de edițiile online. <i>Exemplu:</i> Sandra nu cumpără ziare tipărite. În schimb, citește ediția online a ziarului ei preferat și este mereu la curent cu noutățile. Pe lângă citirea articolelor, ea poate urmări și transmisiuni live sau știri în timp real.
Anonimatul Un dezavantaj al acestei posibilități este faptul că, în mediul aparent anonim al internetului, se poate posta aproape orice fel de comentariu — chiar dacă este lipsit de sens, departe de realitate sau nefondat pe fapte. Din ce în ce mai des, această posibilitate este folosită pentru ură online (agitație ostilă), prejudecăți, defăimare (răspândirea de acuzații false) sau discriminare. Noile mijloace de comunicare fac relativ ușoară exprimarea agresivității, iar controlul sau corectarea sunt adesea insuficiente. <i>Exemplu:</i> Mihai se plânge că oamenii distribuie adesea informații false online, răspândesc minciuni despre alții sau pur și simplu își descarcă agresivitatea — adesea în mod anonim. În opinia sa, multe rețele sociale nu monitorizează suficient conținutul publicat.	Densitatea informației Noile mijloace de comunicare creează un nivel de disponibilitate a informațiilor care nu exista înainte. Documentele pot fi accesate oricând și oriunde. <i>Exemplu:</i> George își desfășoară cea mai mare parte a cercetărilor pe internet. Este entuziasmat pentru că acolo poți găsi aproape orice și poți accesa informațiile oricând și de oriunde. Poate găsi online texte juridice, hotărâri judecătorești și documente medievale la fel de ușor ca programele partidelor sau informații politice.
Cantitate = Calitate? Un alt aspect negativ este că, deși cantitatea de	Presiunea timpului Un dezavantaj al acestei viteze este presiunea timpului pe care o creează, ceea ce îngreunează

informații și de conținut media crește, calitatea acestora nu se îmbunătățește neapărat. <i>Exemplu:</i> Maria observă că internetul oferă mai multe informații și conținut media decât oricând înainte. Cu toate acestea, ea consideră că acest lucru nu înseamnă că toate informațiile și conținutul media sunt fiabile sau de încredere, așa cum o demonstrează problema „știrilor false”.	cercetarea atentă. Acest lucru afectează nu numai subiecte complexe, ci și rapoarte relativ simple. <i>Exemplu:</i> Rayan lucrează ca jurnalist și este responsabil de actualizările rapide pentru ediția online a ziarului său. Deoarece cititorii doresc să afle cele mai recente știri cât mai repede posibil, el face uneori greșeli. Adesea nu are suficient timp pentru reportaje detaliate sau cercetări aprofundate.
Supraîncărcare informațională Un dezavantaj al acestei evoluții îl reprezintă cantitatea uriașă de informații disponibile. Devine din ce în ce mai greu să filtrezi ceea ce este cu adevărat important. Există, de asemenea, riscul ca oamenii să se bazeze pe informațiile care apar primele în motoarele de căutare, în loc să se bazeze pe sursele cele mai de încredere. Cantitatea mare de informații face, de asemenea, mai dificilă evaluarea a ceea ce este cu adevărat relevant. <i>Exemplu:</i> Kim face cercetări pentru o prezentare despre național-socialism. Motorul de căutare îi afișează atât de multe rezultate încât nu știe de unde să înceapă. De asemenea, nu este sigură care site-uri web sunt de încredere. Când are îndoieli, tinde adesea să folosească pur și simplu primele rezultate din căutarea Google.	Durata de viață scurtă a informațiilor Un alt dezavantaj al acestei viteze este faptul că informațiile devin rapid depășite. Știrile sunt produse și distribuite pentru moment, iar perioada de timp până când sunt înlocuite de informații noi devine din ce în ce mai scurtă. <i>Exemplu:</i> Lui Alex îi place să citească știri importante online. Cu toate acestea, este adesea dificil să țină pasul cu totul, deoarece titlurile de ieri sunt înlocuite rapid de altele noi. Unele știri sunt greu de regăsit după scurt timp.

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție:

„Înainte de lecție, am întrebat pe scurt: «Cine a văzut deja astăzi, pe Instagram sau TikTok, ceva legat de politică?» Această întrebare a trezit imediat interesul clasei.”

„Activitatea a decurs foarte bine, dar cele 50 de minute au fost prea puține. Am amânat soluțiile sugerate pentru dezavantaje pentru lecția următoare. Recomandare clară: este mai bine să împărțim activitatea în două sesiuni.”

Resursa 4: Cartografierea amprentei mele digitale – Înțelegerea influenței mele online (Germania)

Această lecție îi ajută pe elevi să devină conștienți de propria amprentă digitală și de tipurile de conținut pe care le consumă online. Prin cartografiere structurată și reflecție ghidată, elevii analizează modul în care comportamentul lor online le poate influența perspectivele, atitudinile și expunerea la informații.

Vârsta elevilor: 12–18 ani

Discipline: TIC / Științe socio-umane / Educație civică / Educație media

Scopuri:

- Creșterea gradului de conștientizare cu privire la comportamentul digital personal
- Dezvoltarea gândirii critice cu privire la consumul media
- Înțelegerea modului în care obiceiurile online influențează expunerea la informații
- Reflecția asupra personalizării algoritmice și a „bulelor de filtrare”

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- descrie ce este o amprentă digitală (activă și pasivă),
- identifice tiparele propriului comportament online,
- analizeze modul în care consumul lor de conținut media le poate influența opiniile,
- propună strategii pentru o utilizare mai conștientă și mai echilibrată a mass-mediei.

Materiale didactice:

- Fișa de lucru pentru cartografierea amprentei digitale (a se vedea anexa)
- Pixuri / markere
- Tablă albă sau flipchart
- Opțional: exemplu de profil digital anonimizat

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Începeți cu întrebarea: „Dacă cineva s-ar uita doar la activitatea ta online, ce ar crede despre tine?”

Elevii discută pe scurt în perechi. Apoi, profesorul introduce conceptele:

- Amprentă digitală (activă vs pasivă)
- Urmărirea datelor
- Personalizarea algoritmică

Scurtă explicație: Fiecare clic, aprecieră, căutare și vizionare contribuie la crearea unui profil de date.

II. Pregătire – 10 min

Elevii primesc *Fișa de lucru* pentru cartografierea amprentei digitale. Fiecare reflectează individual asupra următoarelor aspecte:

- Ce platforme utilizează
- Cât de des
- Ce subiecte îi interesează
- Ce le place/ce distribuie/ce comentează
- Ce tipuri de știri sau informații apar în fluxul lor

Profesorul clarifică: Nu este vorba despre a judeca comportamentul — ci despre a înțelege tiparele.

III. Implementare – 30 min

Pasul 1 – Harta personală. Elevii își completează harta personală, incluzând:

- O cronologie săptămânală a activității online
- O clasificare a tipurilor de conținut (știri, divertisment, *influencer*-i, conținut politic, reclame etc.)
- Reacții emoționale (de exemplu, furie, inspirație, plictiseală, divertisment)

Pasul 2 – Analiza în grupuri mici. Elevii lucrează în grupuri de 3–4 și discută:

- Ce asemănări observați?
- Întâlniți puncte de vedere diferite?
- Ce subiecte domină fluxul vostru de știri?
- Ce ar putea „învăța” un algoritm despre voi?

Fiecare grup identifică:

- 2 posibile efecte pozitive
- 2 posibile riscuri ale amprente digitale proprii

IV. Reflecție – 10 min

Elevii scriu individual:

- Un lucru care m-a surprins
- Un risc la care nu m-am gândit înainte
- O strategie pe care aș putea-o aplica pentru a-mi îmbunătăți diversitatea mediilor

Discuție în clasă: „Putem controla pe deplin amprenta noastră digitală?”

V. ANEXĂ. Fișă pentru cartografierea amprente digitale

Partea 1: Platformele mele

Enumerați cele mai importante 3 platforme pe care le utilizați.

Câte ore pe zi (aproximativ)?

Partea 2: Conținutul meu

Subiectele principale din feed-ul tău:

Tipurile de conținut pe care le urmărești:

Cât de des întâlnești opinii contrare?

Partea 3: Reflecție asupra influenței

Ce ar presupune un algoritm despre mine?

Ce opinii ar putea fi întărite?

Îmi diversific în mod activ sursele de informații?

Partea 4: Plan de acțiune

O schimbare pe care o voi încerca săptămâna aceasta:

Un nou tip de sursă pe care o voi urmări:

VI. Lecții învățate

Unii elevi pot subestima cantitatea de date colectate. Profesorii ar trebui să pună accentul pe confidențialitate și să evite solicitarea de informații personale sensibile, să încurajeze sinceritatea, dar să le permită elevilor să păstreze confidențialitatea anumitor aspecte.

Această lecție funcționează bine ca o introducere la lecții despre „bule de filtrare” sau dezinformare.

Câteva recomandări specifice pentru elevii cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani sunt: să se pună un accent mai mare pe conștientizare și confidențialitate; să se utilizeze categorii simplificate (de exemplu, „distracție”, „știri”, „reclame”) și să se evite discuțiile care duc la polarizare politică.

Pentru elevii cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani, se recomandă introducerea conceptelor de profilare a datelor, interese comerciale, legătura cu „bulele de filtrare” și dezinformarea, precum și includerea unei discuții despre publicitatea țintită și micro-țintirea politică.

Reflecțiile profesorului după lecție:

„Elevii au descris activitatea ca fiind *revelatoare* și au apreciat abordarea personală și reflexivă. Exercițiul i-a ajutat să înțeleagă modul în care obiceiurile online pot consolida perspectivele existente.”

Reflecțiile elevilor după lecție:

„Nu m-am gândit niciodată cu adevărat la cât de multe știe deja rețeaua socială despre mine. Am fost surprins să văd câte tipare există în ceea ce urmăresc și îmi place.”

Resursa 5: Adevăr, eroare sau manipulare? (Portugalia)

În această lecție, elevii vor învăța diferența dintre dezinformare, informare eronată și informare malițioasă.

Vârsta elevilor: 11-15 ani

Disciplină: educația civică

Scopuri: Sprijinirea dezvoltării următoarelor competențe specifice:

- Identificarea și distingerea conceptelor de dezinformare, informare eronată și informare malițioasă.
- Încurajarea autoanalizei cu privire la veridicitatea și intenția informațiilor.
- Recunoașterea faptului că informațiile pot fi false, înșelătoare sau utilizate în mod intenționat pentru a provoca prejudicii.

Obiective specifice:

La finalul activității, elevii vor fi capabili să:

- definească corect dezinformarea, informarea eronată și informarea malițioasă.
- diferențieze cele trei concepte prin exemple.
- identifice intenția asociată diferitelor tipuri de informații (eroare, înșelăciune sau prejudiciu).
- clasifice situațiile cotidiene în funcție de cele trei tipuri de informații.
- reflecteze înainte de a partaja informații.

Materiale didactice:

- Tablă
- Bilețele post-it
- Materiale de scris

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Introducere – 10 min

Profesorul inițiază un „joc al telefonului”, șoptind următoarea propoziție unui elev: „Manuel din clasa a VI-a jură că a văzut un extraterestru care fura testele la istorie din cabinetul profesorului și făcea avioane de hârtie.” Mesajul este transmis de la un elev la altul până la ultimul. Ultimul elev rostește fraza cu voce tare și o compară cu cea inițială.

Notă: subliniați modul în care informația se modifică pe măsură ce este transmisă, chiar și fără intenția de a induce în eroare.

II. Pregătire – 10 min

Profesorul prezintă clasei cele trei concepte:

Informare eronată – informații false difuzate fără intenția de a induce în eroare

Dezinformare – informații false create sau difuzate cu intenția de a induce în eroare

Informare malițioasă – informații adevărate utilizate pentru a provoca prejudicii

Elevii sunt invitați să facă distincția între aceste concepte, folosind exemple furnizate de profesor:

Informare eronată – Exemplu: Distribuirea unei postări pe rețelele sociale care spune „Consumul de cantități mari de suc de portocale vindecă răcelile”, deoarece crezi că este adevărat, dar nu este.

Punct cheie: Persoana respectivă nu a intenționat să mintă; a greșit.

Dezinformare – Exemplu: Un articol de știri false în care se afirmă că „O vedetă a spus că vaccinurile sunt periculoase”, creat pentru a-i face pe oameni să se teamă de vaccinuri.

Ideea principală: Persoana sau sursa dorește în mod intenționat să inducă în eroare.

Informare malițioasă – Exemplu: Publicarea online a mesajelor private ale cuiva pentru a-l face de râs sau a-i distruge reputația.

Punct cheie: Informația este adevărată, dar scopul este de a face rău cuiva.

III. Implementare – 30 min

Elevii lucrează în grupuri mici (3–4 elevi). Fiecare grup scrie pe bilețele adezive exemple sau situații corespunzătoare fiecărui concept. Pe tablă sunt afișate trei coloane:

- Informare eronată
- Dezinformare
- Informare malițioasă

Grupurile plasează post-it-urile în coloana corespunzătoare. În cadrul unei discuții cu întreaga clasă, profesorul ghidează analiza exemplelor elevilor. Profesorul clarifică și justifică clasificarea:

- Informații eronate nevinovate
- Informații înșelătoare
- Informații dăunătoare

IV. Reflecție – 10 min

Concluzii cheie:

- Nu toate informațiile false au scopul de a înșela.
- Intenția este esențială pentru a distinge între tipurile de informații.
- Este important să verificăm și să reflectăm înainte de a distribui conținutul.

Resursa 6: Avantajele și dezavantajele utilizării inteligenței artificiale (Portugalia)

În această lecție, elevii vor analiza critic avantajele și dezavantajele utilizării inteligenței artificiale.

Vârsta elevilor: 11-15 ani

Disciplină: educație civică

Scopuri: Lecția urmărește să dezvolte următoarele:

- Înțelegerea conceptului de inteligență artificială
- Identificarea avantajelor și dezavantajelor utilizării inteligenței artificiale
- Recunoașterea modalităților adecvate de utilizare a inteligenței artificiale

Obiective specifice de învățare: La finalul activității, elevii vor fi capabili să:

- definească corect conceptul de inteligență artificială.
- își prezinte poziția oral, într-un mod clar și organizat.
- dea dovadă de respect față de opiniile contrare.
- facă distincția între opinie și fapt în texte și debateri despre inteligența artificială.
- evalueze critic avantajele și dezavantajele utilizării inteligenței artificiale.

Materiale didactice:

- Anexa 1: Activitate de spargere a gheții „Ce ai prefera?”
- Anexa 2: Text informativ despre inteligența artificială și lista de întrebări de orientare
- Anexa 3: Reguli de dezbateri
- Anexa 4: Întrebări Mentimeter
- Cronometru, tablă albă, telefoane mobile, Proiector

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Activitate de spargere a gheții: „Ce ai prefera...?” (Anexa 1), în cadrul căreia elevii se împart în funcție de alegerile lor. Întrebările sunt concepute doar pentru a stimula interesul și interacțiunea dintre elevi.

II. Pregătire – 10 min

Distribuiți Anexa 2 și rugați elevii să o citească individual. Folosiți întrebările-cadru pentru a clarifica îndoielile sau pentru a stimula reflecția.

III. Implementare – 30 min

Împărțiți clasa în 3 grupe:

- Grupul contra
- Grupul pro
- Grupul juriu

Prezentați regulile (Anexa 3) și conduceți dezbateri.

IV. Reflecție – 10 min

Fiecare elev răspunde la întrebările de autoevaluare folosind instrumentul online Mentimeter (Anexa 4).

V. Anexe

Anexa 1 – Activitate de spargere a gheții: „Ce ai prefera?”

Instrucțiuni: Elevii aleg între două opțiuni și își explică alegerea. Exemple de întrebări:

1. Ce ai prefera: un asistent IA pentru teme sau pentru treburile casnice?
2. Ce ai prefera: să ai încredere în știrile scrise de oameni sau de IA?
3. Ce-ai prefera: ca IA să-ți recomande următorul film sau următoarea carte?
4. Ce-ai prefera: ca IA să ia decizii în spitale sau în școli?
5. Ai prefera să trăiești într-o lume în care IA îți prezice alegerile sau într-una în care nu poate face acest lucru?

Notă: Scopul este de a activa cunoștințele anterioare și de a promova interacțiunea. Elevii se deplasează fizic într-o parte a sălii, în funcție de alegerea lor

Anexa 2 – Text informativ și întrebări de orientare

Text informativ (exemplu):

Inteligența artificială (IA) se referă la sisteme informatice capabile să îndeplinească sarcini care necesită, în mod normal, inteligență umană, cum ar fi înțelegerea limbajului, recunoașterea imaginilor, luarea deciziilor sau rezolvarea problemelor. IA este utilizată din ce în ce mai mult în viața de zi cu zi, de la sistemele de recomandări de pe rețelele sociale până la mașinile autonome. Deși IA poate îmbunătăți eficiența și poate sprijini procesul decizional, ea poate ridica, de asemenea, probleme etice și riscuri de utilizare abuzivă.

Întrebări de orientare:

1. Ce este inteligența artificială, în propriile tale cuvinte?
2. Poți da exemple de IA pe care o folosești în viața de zi cu zi?
3. Care sunt potențialele beneficii ale utilizării IA?
4. Care sunt unele riscuri sau consecințe negative ale IA?
5. Cum ar trebui să folosim IA în mod responsabil?
6. Cum putem face distincția între opinii și fapte atunci când discutăm despre IA?

Anexa 3 – Reguli de dezbatere

Obiectiv: Organizarea unei dezbateri structurate privind avantajele și dezavantajele IA.

Reguli:

1. Fiecare grup (Pro, Contra, Juriu) trebuie să își respecte rolurile atribuite.
2. Grupurile își prezintă argumentele în mod clar și respectuos.
3. Doar un elev vorbește la un moment dat.
4. Argumentele trebuie susținute cu dovezi din text sau din cercetare.
5. Grupul Juriu evaluează claritatea, relevanța și utilizarea dovezilor.
6. Neînțelegerile trebuie abordate cu respect; nu sunt permise atacurile personale.
7. Limite de timp: 5 minute per grup pentru argumentele inițiale, 2 minute pentru contraargumente.

Anexa 4 – Întrebări Mentimeter

1. Credeți că IA este mai degrabă benefică sau dăunătoare pentru societate?
2. Care aplicație de IA credeți că are cel mai mare impact pozitiv?
3. Poate IA să vă influențeze opiniile online fără ca voi să vă dați seama?
4. Ce strategii puteți folosi pentru a verifica informațiile despre IA?
5. Cât de încrezător ești în capacitatea ta de a distinge faptele de opinii atunci când citești despre IA?

Resursa 7: Mai multe texte, mai multe stiluri (Italia)

Această lecție îi ghidează pe elevi în explorarea diferitelor tipuri de texte și forme narative, de la benzi desenate și reclame până la articole de știri și texte argumentative. Prin analiză și discuții în grup, elevii învață să identifice trăsăturile cheie, scopurile comunicative și stilurile, reflectând în același timp asupra modului în care textele susțin interpretarea, socializarea și confruntarea ideilor.

Vârsta elevilor: 14-17 ani

Discipline: limba engleză

Scop: Lecția urmărește să ajute elevii să recunoască modul în care diferitele tipologii de text comunică sensul și influențează interpretarea, interacțiunea și discuția critică.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice diferite tipologii de text și să analizeze principalele lor caracteristici și obiectivul comunicativ.
- interpreteze sensul pe baza formei și stilului.
- colaboreze cu colegii pentru a compara și discuta texte cu scopuri diferite.

Materiale didactice:

- Prezentare PowerPoint – Mai multe texte, mai multe stiluri
<https://docs.google.com/presentation/d/1Eo79yr1OIYjB0ioajmoE3KVATNE-5pH9/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexa 1: Fișa de lucru pentru analiza textului
- O selecție de texte de diferite tipuri; vezi mai jos exemple de surse pentru texte în limba engleză:
 - Benzi desenate: Peanuts – <https://www.gocomics.com/peanuts>
 - Mafalda: <https://www.newyorker.com/magazine/2025/07/07/the-argentinean-comic-strip-that-galvanized-a-generation>
 - Reclame: <https://www.canva.com/learn/clever-advertising/>
 - Povestiri: <https://www.libraryofshortstories.com/>

Notă: dacă lecție se realizează la altă limbă studiată decât limba engleză, textele se vor selecta în consecință.

Durată: 120 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 20 min

Profesorul introduce conceptul de tipologii de text printr-o scurtă prezentare (vezi PPT). Elevii sunt expuși pe scurt la exemple și li se cere să analizeze modul în care forma, limbajul și structura modelează sensul și comunicarea.

II. Pregătire – 5 min

Elevii primesc o selecție de tipuri de texte diferite și li se explică modul de utilizare a fișelor de analiză a textului (a se vedea anexa).

III. Implementare – 75 min

Elevii lucrează în grupuri mici. Folosind fișa de analiză, ei identifică tipologia, tema principală, scopul comunicativ și trăsăturile stilistice ale fiecărui text.

Apoi, grupurile își compară concluziile, discutând modul în care fiecare text încurajează interpretarea, socializarea sau confruntarea ideilor și modul în care sensul se schimbă în funcție de format.

IV. Reflecție – 20 min

Individual, în scris, elevii reflectează asupra tipurilor de text care au fost cele mai ușor sau cele mai greu de analizat și de ce. Ei discută apoi modul în care înțelegerea tipologiilor textuale poate îmbunătăți înțelegerea, comunicarea și gândirea critică în viața de zi cu zi.

V. Anexă

Fișa de lucru pentru analiza textului

Partea 1 – Identificare de bază

Întrebare

Răspunsul tău

Titlul și o scurtă descriere a textului

Tipul textului (benzi desenate, reclamă, articol de știri, narațiune etc.)

Cine l-a creat? (autor, companie, jurnalist...)

Unde ai putea găsi acest text? (ziar, rețele sociale, revistă, carte...)

Partea 2 – Înțelegerea mesajului

Întrebare

Răspunsul tău

Care este **tema principală** a textului?

Care este **mesajul** sau **ideea principală**?

Cine este **publicul țintă**?

Care este **scopul**? (informare, divertisment, persuasiune, vânzare, exprimarea unei opinii...)

Partea 3 – Stilul și tehnicile de comunicare

Elevii identifică **modul în care este comunicat mesajul**.

Caracteristică

Observații

Limbajul (formal, informal, umoristic, emoțional...)

Utilizarea imaginilor sau a elementelor vizuale

Tonul (serios, ironic, dramatic, jucăuș...)

Structura (dialog, narațiune, titlu + articol, slogan...)

Tehnici utilizate (umor, exagerare, apel emoțional, fapte, povestire...)

Partea 4 – Interpretare și discuție

Întrebare

Răspunsul tău

Cum **influențează forma textului semnificația acestuia**?

Ar putea diferite persoane să interpreteze acest text în moduri diferite? De ce?

Acest text încurajează **discuția sau dezacordul**? Cum?

Mesajul este clar sau ambiguu?

VI. Note importante

O varietate de texte scurte și accesibile funcționează mai bine decât fragmentele lungi. Textele vizuale, precum benzile desenate și reclamele, ajută la implicarea elevilor care au dificultăți de citire. Sublinierea faptului că există mai multe interpretări valabile încurajează o discuție mai bogată și reduce anxietatea legată de răspunsurile „corecte”.

Resursa 8: Canalul dezinformării – Distorsiunea și credibilitatea sursei (Cipru)

Această lecție îi ajută pe elevi să înțeleagă cum informația se poate schimba și poate deveni distorsionată pe măsură ce se răspândește prin intermediul rețelelor sociale sau al transmiterii din gură în gură. Elevii își dezvoltă abilitățile de gândire critică analizând modul în care mesajele sunt modificate, evaluând fiabilitatea surselor și reflectând asupra partajării responsabile online.

Vârsta elevilor: 15–17 ani

Discipline: Limba engleză

Scopuri:

- A arăta cum mesajele pot fi modificate intenționat sau neintenționat pe măsură ce se răspândesc online sau prin transmiterea de la o persoană la alta.
- Dezvoltarea gândirii critice cu privire la postările de pe rețelele sociale și textele de știri.
- Dezvoltarea competențelor elevilor de a evalua sursele din punct de vedere al fiabilității, acurateței și obiectivității.

Obiective specifice de învățare:

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice cum și de ce se modifică informațiile în timpul partajării (pierderea contextului, simplificarea, emoția, exagerarea);
- identifice diferențele dintre un mesaj original și unul repetat (detalii adăugate, detalii eliminate, formulare mai puternică);
- aplice o listă de verificare a credibilității (autor, dovezi, transparență, ton, coroborare) pentru a clasifica sursele;
- își justifice clasificarea folosind cel puțin două criterii specifice și exemple din texte;
- enunțe o regulă pe care o vor folosi înainte de a partaja informații online.

Materiale didactice:

- Anexa 1 – Fișă de instrucțiuni și fișă de înregistrare pentru jocul „Telefonul stricat”
- Anexa 2 – Seturi tematice (articole/postări de clasificat; dacă lecția se realizează la altă limbă studiată decât limba engleză, este nevoie să identificați alte surse de text decât cele propuse mai jos)
- Anexa 3 – Fișă cu criterii de credibilitate (listă de verificare rapidă)
- Anexa 4 – Tabel de clasificare în grup
- Proiector / tablă
- Cronometru
- Opțional: telefoane sau laptopuri pentru verificări rapide

Durată: 40 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Întrebare de început: „Ați dat mai departe vreodată ceva care, ulterior, s-a dovedit a fi diferit de ceea ce ați auzit inițial?”

Profesorul prezintă ideea principală: informațiile se pot schimba rapid prin mici modificări de formulare.

II. Pregătire – 5 min

Profesorul explică regulile jocului „Telefonul stricat” și înmânează fiecărui elev o fișă de înregistrare

(Anexa 1). Profesorul amintește elevilor că activitatea se referă la mesaje, nu la persoane, și îi roagă să fie respectuoși.

III. Implementare – 25 min

Telefonul stricat (15 min):

Profesorul îi șoptește mesajul inițial elevului 1. Elevii îl transmit mai departe în lanț. Înainte de a șopti mesajul mai departe, elevii schimbă sau adaugă nu mai mult de un cuvânt pentru a-l face mai atractiv. Fiecare elev scrie exact ceea ce a auzit în caseta de înregistrare (fără corecturi). Profesorul compară mesajul final cu cel original și întreabă: Ce s-a schimbat? Ce a rămas neschimbat? De ce?

Clasificarea surselor în funcție de credibilitate (10 min):

Grupurile de 3-4 elevi primesc un set tematic (Anexa 2) cu 3 texte scurte. Ei clasează cele 3 surse de la cea mai de încredere la cea mai puțin de încredere folosind fișa cu criterii (Anexa 3) și își notează răspunsurile în grila de clasificare (Anexa 4). Ei trebuie să ofere cel puțin 2 motive bazate pe dovezi pentru fiecare alegere de clasificare.

Prezentare: fiecare grup prezintă tema aleasă, sursa pe care a clasat-o pe primul loc și cele mai importante două motive.

IV. Reflecție – 5 min

Elevii completează la final:

O regulă pe care o voi respecta înainte de a partaja conținutul online este: _____

V. Anexe

Anexa 1 – Fișă cu instrucțiuni pentru jocul „Telefonul stricat” și fișă de înregistrare

Elevii stau în picioare sau așezați în șir/cerc. Profesorul îi șoptește mesajul inițial elevului 1.

Fiecare elev îl șoptește elevului de lângă el.

Regula: Înainte de a transmite mai departe mesajul, schimbați sau adăugați exact un cuvânt pentru a-l face mai interesant.

Fiecare elev notează ceea ce a auzit pe fișa de înregistrare.

Fișă de înregistrare

Scrie ce ai auzit (cuvintele exacte): _____

Un cuvânt pe care l-ai schimbat sau adăugat: _____

Anexa 2 – Seturi de teme (articole/postări de clasificat)

Notă pentru profesor: Tipăriți fragmente scurte din fiecare sursă (3 pentru fiecare temă). Consultați linkurile de mai jos pentru referință.

Setul tematic 1: Dezbateră privind filmul „Kapodistrias” (cultură / critică de film)

1. Sursa 1 (opinie/analiză): Kathimerini – Comentariu despre filmul „Kapodistrias” (ianuarie 2026)

<https://www.ekathimerini.com/opinion/1291073/kapodistrias-as-a-hypsipolis-of-hellenism-in-the-new-film-by-yannis-smaragdis/>

2. Sursa 2 (știri/cultură populară): GreekReporter – reacția criticilor vs. reacția publicului (decembrie 2025)

<https://greekreporter.com/2025/12/30/kapodistrias-film-critics-hated-greek-public-embraced/>

3. Sursa 3 (analiza editorului): Ekdoseis Kerkyra – polemică privind un film și încadrarea identitară (ianuarie 2026)

<https://www.ekdoseiskerkyra.gr/en/kapodistrias-the-row-over-a-film-and-aspects-of-greek-identity/>

Setul tematic 2: Sportivii trans în sporturile feminine (politici și dovezi; abordați cu respect)

1. Sursa 1 (notă de politică/promovare): Institutul Williams al UCLA – impactul interdicțiilor de participare la competiții sportive (februarie 2025)

<https://williamsinstitute.law.ucla.edu/publications/impact-trans-sports-ban-eo/>

2. Sursa 2 (analiză a sectorului sportiv): Women in Sport – Incluziunea persoanelor trans și sportul feminin

<https://womeninsport.org/transgender-inclusion-womens-sport/>

3. Sursa 3 (prezentare generală/referință): EBSCO Research Starter – Prezentare generală privind sportivii trans

<https://www.ebsco.com/research-starters/sports-and-leisure/transgender-athletes-overview>

Setul tematic 3: Dezbaterea de la Eurovision privind participarea Israelului (mass-media + decizii instituționale)

1. Sursa 1 (știri): AP – Eurovisionul va decide cu privire la participarea Israelului în 2026 (noiembrie 2025)

<https://apnews.com/article/82c4673ccfa53f2c8ae8f2e025844492>

2. Sursa 2 (știri): Reuters – Organizatorul anulează votul din noiembrie (octombrie 2025)

<https://www.reuters.com/business/media-telecom/eurovision-song-contest-organizer-calls-off-november-vote-israel-participation-2025-10-13/>

3. Sursa 3 (analiză): Europeum – articol explicativ pe blog despre politica și neutralitatea Eurovisionului (decembrie 2025)

<https://www.europeum.org/en/articles-and-publications/blog-israel-on-center-stage-eurovision-politics-and-the-fight-for-neutrality/>

Anexa 3 – Criterii de credibilitate

- 1) Autor și responsabilitate: Există un autor/o organizație menționată și date de contact sau o pagină „Despre noi”?
- 2) Dovezi: Se citează documente, date, citate directe sau surse primare?
- 3) Transparență: dată, locație, politica de corectare și separarea clară între știri și opinii.
- 4) Tonul: neutru vs. emoțional / clickbait ; evită exagerările și insultele.
- 5) Coroborare: Pot fi confirmate faptele cheie în cel puțin o altă sursă de încredere?
- 6) Scop / părtinire : Încearcă să informeze, să convingă, să vândă sau să provoace? Ce ar putea lipsi?

Anexa 4 – Grila de clasificare a grupului (opțional)

Sursă	Clasament (1 = cel mai mare grad de încredere)	2 motive bazate pe dovezi	Semne de avertizare (dacă există)
Sursa 1			
Sursa 2			
Sursa 3			

VI. Lecții învățate

Deoarece aceasta este o lecție de 40 de minute, se recomandă utilizarea unor fragmente scurte (de aproximativ 120–200 de cuvinte fiecare) în locul articolelor complete. Dacă temele sunt sensibile,

mențineți discuția axată pe calitatea sursei, modul de prezentare și dovezi, nu pe atacarea grupurilor sau a persoanelor. Dacă accesul online este limitat, desfășurați activitatea de clasificare a surselor folosind doar fragmente de text tipărite.

Reflecția profesorului după lecție:

„Elevii au înțeles că dezinformarea nu apare întotdeauna brusc, ci se poate dezvolta treptat prin mici modificări de formulare, limbaj emoțional, context lipsă sau exagerări. Prin exercițiul „telefonul stricat” și sarcina de ierarhizare a surselor, au devenit mai conștienți de cât de ușor pot fi distorsionate mesajele și de ce este esențial să verifice autorul, dovezile, tonul, transparența înainte de a avea încredere în informațiile online sau de a le distribui.”

Reflecția unui elev după lecție:

„La început, am crezut că mesajul va rămâne aproape același, dar la final a sunat foarte diferit. M-a făcut să-mi dau seama cât de ușor se pot schimba informațiile atunci când oamenii le repetă.”

Resursa 9: Inițiative comunitare pentru educația media (Grecia)

Această lecție îi invită pe elevi să treacă de la înțelegerea dezinformării la luarea de măsuri împotriva acesteia. Prin vizionarea și discutarea unui videoclip educativ, crearea în colaborare a unei scurte prezentări sau a unui podcast și reflectarea asupra propriului potențial de a aduce schimbări, elevii își consolidează încrederea în sine ca cetățeni digitali activi, capabili să influențeze școala și comunitatea mai largă.

Vârsta elevilor: 14–16 ani

Discipline: TIC, științe socio-umane

Scopuri:

- Elevii să capete încredere în a lua inițiative comunitare active ca răspuns la dezinformare.
- Favorizarea trecerii de la consumul pasiv de media la o cetățenie digitală activă și responsabilă.
- Încurajarea creației colaborative ca mijloc de implicare comunitară și schimbare socială.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- își analizeze experiențele personale legate de dezinformare și să evalueze impactul acesteia asupra mediului școlar și social în care se află.
- facă legătura între competențele de educație media și acțiuni concrete în cadrul comunității.
- realizeze în colaborare o scurtă prezentare, un tutorial sub formă de podcast sau un videoclip prin care să comunice publicului concluziile lor privind dezinformarea și cetățenia digitală activă.
- înțeleagă cadrul cu 5 axe al rezilienței comunitare.

Materiale didactice:

- PPT (diapozitivele 1–13) – Inițiative comunitare pentru educația media
- <https://docs.google.com/presentation/d/1WYQ4RsRPIHf4BeLJegQeNy5mgqfdTUQz/edit?slide=id.p1#slide=id.p1> cu link către un videoclip încorporat
- Anexa 1 – Fișa de lucru: Inițiative comunitare
- Anexa 2 – Chestionar

Durată: 110 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Afișați [Diapozitivul 1 din prezentarea PPT – Titlu] și [Diapozitivul 2 – Prezentare generală a lecției].

Distribuiți [Anexa 1 – Fișa de lucru și Anexa 2 – Test] tuturor elevilor.

Afișați [Diapozitivul 3 – Reziliența comunității] și întrebați: „Am discutat despre modul în care se răspândește dezinformarea și despre cum să gândim critic. Dar ce putem face de fapt în această privință – ca indivizi, ca elevi, ca și comunitate?” Porniți discuția frontal.

Opțional: notați pe tablă punctele din discuție în coloanele: Inițiative individuale, ale elevilor și ale comunității.

II. Pregătire – 30 min

Prezentați [Diapozitivul 4 – Cum se răspândește dezinformarea ?] și parcurgeți dinamica prin care se răspândește dezinformarea. Descrieți rețeaua formată de rețelele sociale și schimbul de informații și explicați cum se poate răspândi dezinformarea mai rapid în cadrul comunităților.

Prezentați [Diapozitivul 5 – Cum putem preveni dezinformarea ca indivizi?] și descrieți cele patru strategii de răspuns la dezinformare online.

Discutați avantajele și limitările reacției la dezinformare la nivel individual față de cel colectiv.

Prezentați [Diapozitivele 6 și 7 – Inițiative comunitare] și parcurgeți cele patru noțiuni.

Video și dialog

Prezentați [Diapozitivul 8 – Cetățenie activă] și redați videoclipul încorporat. Videoclipul ilustrează modul în care inițiativele comunitare pot contracara efectele dezinformării.

După vizionarea videoclipului, elevii completează Activitatea 1 din fișa de lucru: elevii analizează experiențele lor personale cu dezinformarea și evaluează impactul acesteia asupra școlii lor. Urmează o discuție deschisă, iar profesorul notează ideile cheie pe tablă pe măsură ce elevii își împărtășesc opiniile.

III. Implementare – 60 min

Prezentați [diapozitivele 9 și 10 – Cadrul cu 5 axe al rezilienței comunității] și explicați acest cadru.

Creare colaborativă

Prezentați [diapozitivul 11 – Creați-vă propriul proiect]. Împărțiți clasa în grupuri de 3–4 elevi. Fiecare grup alege unul dintre următoarele formate:

- O scurtă prezentare (de exemplu, 3–5 diapozitive) care să rezume concluziile lor privind dezinformarea și cetățenia digitală activă.
- Un tutorial sub formă de podcast (înregistrare audio de 3–5 minute) care să explice un concept-cheie sau să împărtășească experiența comunității lor în ceea ce privește dezinformarea.
- Un videoclip scurt (3–5 min) care prezintă principalele puncte de vedere ale elevilor cu privire la dezinformare și ce poate face comunitatea lor în acest sens.

Profesorul circulă printre grupuri, oferind îndrumare.

Fiecare grup își prezintă pe scurt creația în fața clasei.

IV. Reflecție – 10 min

Dezbateri și test de autoevaluare

Afișați [diapozitivul 12 – Întrebare pentru dezbateri] și adresați clasei următoarea întrebare:

„Credeți că elevii pot influența mediul școlar sau social în care se află? Cum?”

Elevii își expun argumentele. Încurajați-i să dea exemple concrete: o campanie școlară, o postare pe rețelele sociale, o prezentare în fața părinților, o petiție.

Elevii completează apoi chestionarul (Anexa 2) individual și în ritmul propriu. Prezentați [Diapozitivul 13 – Rezumatul conceptelor-cheie] ca referință în timp ce lucrează. Parcurgeți răspunsurile oral.

Alternativ, profesorii pot folosi platforme online precum Kahoot pentru a face această activitate mai interactivă.

V. Anexe

Anexa 1: Fișa de lucru – Inițiative comunitare

Prenume: Prenume:

Clasa: Secția: Data:

Activitatea 1. Analizează-ți experiențele personale legate de dezinformare și evaluează impactul acesteia asupra mediului tău școlar. Scrie-ți reflecțiile mai jos.

1. Descrie o situație în care tu sau cineva pe care îl cunoști ați întâlnit informații eronate online. Ce s-a întâmplat?

.....

.....
.....
2. Cum credeți că dezinformarea afectează comunitatea școlară? Dați cel puțin un exemplu concret.
.....
.....
.....

Activitatea 2

Grupul nostru a ales: ☐ Presentare ☐ Podcast ☐ Video

Membrii grupului:

Mesajul nostru principal / ce vrem ca publicul nostru să știe:
.....
.....

Trei puncte cheie pe care le vom include:

1.
.....

2.
.....

3.
.....

Activitatea 3. Analizați următoarea afirmație și notați argumentele mai jos: „Credeți că elevii pot influența mediul școlar sau social în care se află? Cum?”

Argumentul nostru / poziția noastră:
.....
.....

Anexa 2 – Test

Alege răspunsul corect pentru fiecare întrebare. Încercuiește răspunsul ales.

1. Cetățenia digitală activă înseamnă:

- a) participarea în mod responsabil la spațiile online și comunitare pentru a genera schimbări pozitive
- b) mai mult timp petrecut online
- c) evitarea completă a rețelelor sociale
- d) publicarea cât mai multor conținuturi

2. O abordare „de jos în sus” a rezilienței comunității înseamnă:

- a) stabilirea agendei de către înalții funcționari guvernamentali
- b) ca organizațiile internaționale să conducă efortul
- c) cetățenii și membrii comunității să impulsioneze schimbarea din interiorul propriilor comunități
- d) platformele de socializare să se autoreglementeze

3. Care dintre următoarele opțiuni descrie cel mai bine conceptul de „etică prin proiectare” în ceea ce privește rețelele sociale?

- a) proiectarea platformelor pentru a maximiza profitul
- b) adăugarea unor linii directoare etice după lansarea platformei
- c) permiterea utilizatorilor să se autoreglementeze fără reguli impuse de platformă
- d) integrarea valorilor etice, precum echitatea, transparența și siguranța, încă din faza de proiectare a tehnologiei

4. Programul de studiu al UNESCO privind alfabetizarea media și informațională are ca scop:
 - a) să ofere cetățenilor competențele necesare pentru a accesa, evalua, utiliza și crea conținut media în mod responsabil
 - b) promovarea publicității pe rețelele sociale
 - c) înlocuirea disciplinelor școlare tradiționale cu competențe digitale
 - d) restricționarea accesului la platformele online
5. Termenul „infodemie” se referă la:
 - a) o epidemie care se răspândește prin rețelele de socializare
 - b) un nou tip de virus informatic
 - c) volumul copleșitor de informații, inclusiv conținut fals și înșelător, care îngreunează identificarea surselor de încredere
 - d) o campanie de reducere a utilizării internetului
6. Care dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) se referă cel mai direct la educația de calitate și la educația media ?
 - a) ODD 1 – Eliminarea sărăciei
 - b) ODD 4 – Educație de calitate
 - c) ODD 13 – Măsuri de combatere a schimbărilor climatice
 - d) ODD 17 – Parteneriate pentru atingerea obiectivelor
7. Rețelele sociale au promis libertatea de exprimare, dar, în realitate, :
 - a) toate punctele de vedere beneficiază de aceeași vizibilitate
 - b) utilizatorii au control deplin asupra a ceea ce văd
 - c) platformele afișează conținutul exclusiv în ordine cronologică
 - d) algoritmi filtrează conținutul și creează „camere ecou” care consolidează prejudecățile existente
8. Care dintre următoarele este un exemplu de inițiativă comunitară împotriva dezinformării ?
 - a) organizarea unui club școlar de verificare a faptelor
 - b) distribuirea rapidă a știrilor neverificate
 - c) blocarea tuturor surselor de știri
 - d) citirea exclusivă a conținutului provenit dintr-o singură sursă de încredere
9. Axa „cognitivă” a cadrului cu 5 axe se referă la:
 - a) rețelele sociale din care fac parte utilizatorii
 - b) obligațiile legale ale companiilor de social media
 - c) competențele și cunoștințele necesare pentru a accesa, analiza și evalua informațiile
 - d) capacitatea de a empatiza online
10. Axa „transformativă” a cadrului cu 5 axe se referă la:
 - a) schimbarea fotografiei de profil
 - b) capacitatea de a genera schimbări personale, sociale sau organizaționale prin acțiuni informate
 - c) transformarea textului în conținut audio
 - d) trecerea de la o platformă de socializare la alta
11. „Greenwashing”-ul pe rețelele sociale se referă la:
 - a) utilizarea unor scheme de culori verzi în publicitate
 - b) promovarea unor campanii ecologice autentice
 - c) atacarea cibernetică a organizațiilor de mediu
 - d) inducerea în eroare deliberată a publicului cu privire la impactul asupra mediului al unui produs sau al unei acțiuni
12. Un tutorial sub formă de podcast creat de elevi poate fi o inițiativă comunitară eficientă deoarece:

- a) le permite să împărtășească cunoștințe și perspective cu colegii și comunitatea lor într-un format accesibil
 - b) necesită echipamente costisitoare
 - c) este util doar pentru divertisment
 - d) podcasturile sunt potrivite pentru publicul adult
13. Care dintre următoarele NU face parte din cadrul socio-tehnic cu 5 axe?
- a) cognitiv
 - b) metacognitiv
 - c) financiar
 - d) transformativ
14. Reziliența comunității împotriva dezinformării se consolidează cel mai bine prin:
- a) interzicerea tuturor rețelelor sociale în școli
 - b) bazându-ne exclusiv pe reglementările guvernamentale
 - c) ignorarea dezinformării și speranța că aceasta va dispărea
 - d) educație, gândire critică și inițiative colaborative la nivel comunitar
15. Amprenta digitală creată de utilizarea rețelelor sociale:
- a) nu are niciun impact asupra mediului
 - b) contribuie la consumul de energie prin servere, stocarea în cloud și streaming
 - c) afectează doar dispozitivul utilizatorului
 - d) este șters automat după 24 de ore

Răspunsuri corecte: 1a; 2c; 3d; 4a; 5c; 6b; 7d; 8a; 9c; 10b; 11d; 12a; 13c; 14d; 15b

VI. Notă importantă

Se așteaptă ca elevii să aibă cunoștințe de bază despre dezinformare și gândire critică înainte de această sesiune.

Resursa 10: Anti-dezininformare (România)

Lecția îi ajută pe elevi să recunoască manipularea și îi învață să devină consumatori activi și responsabili de informație.

Profesor autor: Anca Petriuc, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 15-16 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scopuri: În această lecție, elevii își vor dezvolta:

- Abilitatea de a distinge între diferitele tipuri de conținut fals sau manipulator
- Abilitatea de a aplica un set de întrebări critice înainte de a consuma sau distribui informații, exersând gândirea critică și responsabilitatea digitală.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- clasifice tipurile de conținut fals sau manipulator,
- identifice elemente caracteristice ale unei știri sau postări manipulative (titluri senzaționaliste, lipsa sursei, imagini trucate),
- aplice un set de întrebări critice precum:
 - „Cine este autorul?”
 - „Care este sursa?”
 - „Este informația verificabilă?”
 - „Ce emoții încearcă să provoace?”
 - „Cui folosește distribuirea acestei informații?”
- compare două materiale media și să explice diferențele.

Materiale didactice:

- Tablă interactivă
- Prezentare PPT Anti-dezininformare
https://docs.google.com/presentation/d/18eq3nENCMKfRSeM40eAjOwJm-6_SA4yq/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Anexa 1 – Fișe de analiză

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Prezentarea unui titlu de știre de tip *clickbait* sau a unei imagini editate care a devenit virală recent (fără a dezvălui imediat că e falsă). Profesorul caută o știre/imagine care să intre în zona de interes a adolescenților în perioada desfășurării lecției.

„ȚI SE VA ȘTERGE CONTUL! Decizia finală a Uniunii Europene care ÎȚI SCHIMBĂ VIAȚA: de ce NU mai ai voie să intri pe TikTok după 1 Decembrie 2025 – Cât timp mai ai să-ți salvezi toate filmulețele!” (NE-AU MINȚIT! Ai telefonul APROAPE DE CAP? Ești VIZAT! Vezi CUM te omoară radițiile 5G în somn./ NU MAI BEI NICIODATĂ! Ce AU GĂSIT cercetătorii ÎN CEA MAI VÂNDUTĂ BĂUTURĂ ENERGIZANTĂ! Vezi RISCUL ASCUNS!)

Mentimeter: Ce emoție/stare ți-a stârnit știrea discutată anterior?

Brainstorming: Elevii sunt întrebați: „Cine a fost păcălit de o știre în ultima lună și ce impact a avut acel moment? Cât de des distribuim fără să verificăm?”

II. Pregătire – 10 min

Printr-o prezentare PPT profesorul introduce noțiunile și oferă câte un exemplu rapid

- dezinformare (intenția de a înșela)
- informare eronată (fără intenție de a înșela)
- informare malițioasă (adevăr folosit pentru a face rău)

Profesorul prezintă cele 7 subtipuri (satiră/parodie, conexiuni false, context fals, conținut înșelător, conținut impostor, conținut manipulat, conținut fabricat).

La finalul prezentării se demonstrează de către profesor modul în care se analizează un caz real de tulburare informațională.

III. Implementare – 25 min

Atelier de Fact-Checking (lucru pe grupe): elevii sunt împărțiți în 4 grupe. Fiecare grup primește o fișă de analiză (Anexa 1) ce conține 3 cazuri reale de tulburări informaționale (mix de subtipuri, ex: un meme satiric, un titlu care nu se potrivește cu articolul, o fotografie manipulată etc).

Echipele aplică un set standard de 5 întrebări pentru fiecare caz:

1. CINE? Cine a creat acest conținut și de ce? (sursa și scopul urmărit)
2. CUM? Prin ce metodă încearcă să mă păcălească? (identificarea subtipului)
3. EMOȚIA? Ce emoție puternică încearcă să stârnească?
4. VERIFICARE? Ce instrumente online aș folosi (Reverse Image Search, verificarea datei etc.)?
5. ACȚIUNE? Ce facem (ignorăm, raportăm, distribuim)?

Fiecare grupă prezintă o concluzie rapidă despre cel mai „periculos” caz analizat.

IV. Reflecție – 5 min

Elevii notează individual pe un post-it o regulă pe care o vor aplica mereu pentru a filtra informațiile.

Concluzie: „Nu este suficient să știi. Trebuie să acționezi critic. Fiecare este responsabil pentru informația pe care o distribuie.”

V. Anexe

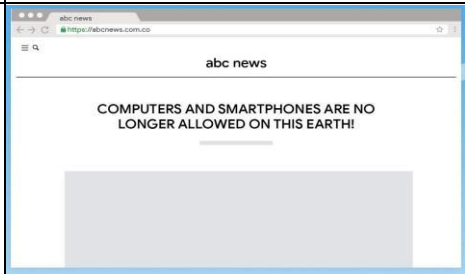
Anexa 1

A. Fișa de analiză nr. 1: Contextul și conexiunile

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1		„Oamenii de știință europeni confirmă legătura dintre vaccinul BetaMax și sindromul X-fragil, o boală genetică foarte gravă!” Articol: https://www.medlife.ro/glosar-medical/afectiuni-medicale/sindromul-x-fragil-cauze-simptome-tratament
2		Telefonul mobil nu este confiscat, ci este preluat de sistemul de inteligență artificială „Vigilant Vasile”. În timpul orelor, telefonul este folosit ca: a) Sursă de lumină pentru

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
		citit (cu ecranul la luminozitate minimă). b) Acumulator de angoasă (prin primirea constantă de notificări despre note). c) Instrument de evaluare continuă (Vasile va posta aleatoriu subiecte pe grupul de clasă, noaptea târziu, pentru a testa "Viteza de Reacție la Informații Esențiale").
3		„Așa arată râul Someș în zona centralei Grigorescu după noile reglementări! Dezastru ecologic!”

B. Fișa de analiză nr. 2: Impostura și înșelăciunea

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1		
2		O postare pe Facebook care afirmă: „Am auzit de la o prietenă care lucrează la spital că s-a confirmat un nou caz de <i>boală misterioasă</i> cu simptome foarte ciudate, dar medicii nu spun nimic public ca să nu se creeze panică.”
3		„Slăbește 10 kilograme în doar o săptămână, fără dietă și fără exerciții!”. Folosește SLABOMIN!!!

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
		 Sursa: https://www.paginademedia.ro/2017/11/reclama-interzisa-un-supliment-de-slabit-acuzat-de-reclama-inselatoare-pierdeti-greutate-in-timp-ce-mancati/#google_vignette

C. Fișa de analiză nr. 3: Manipulare vizuală

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1		Adevărul.ro Sursa: https://xn--adevrul-c4a.ro/
2		O fotografie dintr-un protest pașnic, dar care a fost editată digital (Photoshop) pentru a adăuga obiecte periculoase (ex: arme, flăcări) în mâinile protestatarilor, pentru a le discredita mișcarea. Sursa: https://newsweek.ro/politica/chirila-referendum-manipulare
3		Presă românească mainstream preia informația și o dă mai departe nemestecată și scoasă din context. Exercițiul devine o avertizare iminentă. <i>Cotidianul:</i> „Austria avertizează: Urmează o pană de curent la nivel european” <i>Opinia Timișoarei:</i> „Avertisment de Blackout. Pană de curent în toată Europa: Nu se pune problema dacă se va întâmpla, ci când. Ce trebuie să aveți în casă”

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
		<i>Observator:</i> „Europa, la un pas să rămână în beznă totală zile în șir. Austria se pregătește de un blackout. Efectele ar fi devastatoare” <i>Capital:</i> „Blackout” în Europa! Pană de curent uriașă. Armata a intervenit deja: Pregătiți-vă -impact <i>Antena 3:</i> „Europa ar putea rămâne fără curent electric între o zi și o săptămână. Armata din Austria pregătește populația pentru un „blackout” masiv” <i>Realitatea.net:</i> „O pană de curent uriașă amenință Europa – Avertisment sumbru”

D. Fișa de Analiză Nr. 4: Intenția și impactul

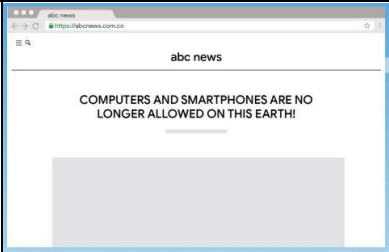
Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1		 ..și ce ziceți de poza asta? Pericolul poveștii părtinitoare
2		„Oamenii de știință europeni confirmă legătura dintre vaccinul BetaMax și sindromul X-fragil, o boală genetică foarte gravă!” Articol: https://www.medlife.ro/glosar-medical/afectiuni-medicale/sindromul-x-fragil-cauze-simptome-tratament
3		„Așa arată râul Someș în zona centralei Grigorescu după noile reglementări! Dezastru ecologic!”

Anexa 2 - Rezolvarea fișelor de analiză

A. Fișa de analiză nr. 1: Contextul și conexiunile

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1	Conexiuni false	„Oamenii de știință europeni confirmă legătura dintre vaccinul BetaMax și sindromul X-fragil, o boală genetică foarte gravă!” Articol: https://www.medlife.ro/glosar-medical/afectiuni-medicale/sindromul-x-fragil-cauze-simptome-tratament
2	Satiră / Parodie	Telefonul mobil nu este confiscat, ci este preluat de sistemul de inteligență artificială „Vigilant Vasile”. În timpul orelor, telefonul este folosit ca: a) Sursă de lumină pentru citit (cu ecranul la luminozitate minimă). b) Acumulator de angoasă (prin primirea constantă de notificări despre note). c) Instrument de evaluare continuă (Vasile va posta aleatoriu subiecte pe grupul de clasă, noaptea târziu, pentru a testa "Viteza de Reacție la Informații Esențiale").
3	Context fals	„Așa arată râul Someș în zona centralei Grigorescu după noile reglementări! Dezastru ecologic!”

B. Fișa de analiză nr. 2: Impostura și înșelăciunea

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1	Conținut impostor	
2	Informare eronată	O postare pe Facebook care afirmă: „Am auzit de la o prietenă care lucrează la spital că s-a confirmat un nou caz de <i>boală misterioasă</i> cu simptome foarte ciudate, dar medicii nu spun nimic public ca să nu se creeze panică.”

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
3	Conținut înșelător	„Slăbește 10 kilograme în doar o săptămână, fără dietă și fără exerciții!”. Folosește SLABOMIN!!! Sursa: https://www.paginademedia.ro/2017/11/reclama-interzisa-un-supliment-de-slabit-acuzat-de-reclama-inselatoare-pierdeti-greutate-in-timp-ce-mancati/#google_vignette

C. Fișa de analiză nr. 3: Manipulare vizuală

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere Imagini
1	Conținut fabricat	Adevărul.ro Sursa: https://xn--adevrul-c4a.ro/
2	Conținut manipulat	O fotografie dintr-un protest pașnic, dar care a fost editată digital (Photoshop) pentru a adăuga obiecte periculoase (ex: arme, flăcări) în mâinile protestatarilor, pentru a le discredita mișcarea. Sursa: https://newsweek.ro/politica/chirila-referendum-manipulare
3	Dezinformare	Presă românească main stream preia informația și o dă mai departe nemestecată și scoasă din context. Exercițiul devine o avertizare iminentă. <i>Cotidianul:</i> „Austria avertizează: Urmează o pană de curent la nivel european” <i>Opinia Timișoarei:</i> „Avertisment de Blackout. Pană de curent în toată Europa: Nu se pune problema dacă se va întâmpla, ci când. Ce trebuie să aveți în casă”

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere Imagini
		<i>Observator:</i> „Europa, la un pas să rămână în beznă totală zile în șir. Austria se pregătește de un blackout. Efectele ar fi devastatoare” <i>Capital:</i> „Blackout” în Europa! Pană de curent uriașă. Armata a intervenit deja: Pregătiți-vă -impact <i>Antena 3:</i> „Europa ar putea rămâne fără curent electric între o zi și o săptămână. Armata din Austria pregătește populația pentru un „blackout” masiv” <i>Realitatea.net:</i> „O pană de curent uriașă amenință Europa – Avertisment sumbru”

D. Fișa de Analiză Nr. 4: Intenția și impactul

Nr.	Tipul de tulburare informațională	Descriere/ Imagini
1	Informare malițioasă	
2	Conexiuni false	„Oamenii de știință europeni confirmă legătura dintre vaccinul BetaMax și sindromul X-fragil, o boală genetică foarte gravă!” Articol: https://www.medlife.ro/glosar-medical/afectiuni-medicale/sindromul-x-fragil-cauze-simptome-tratament
3	Context fals	„Așa arată râul Someș în zona centralei Grigorescu după noile reglementări! Dezastru ecologic!”

VI. Lecții învățate

Reflecția profesorului după lecție:

„La început am crezut că va fi dificil să predau o lecție despre dezinformare, dar totul a decurs incredibil de bine. Elevii au fost cu adevărat implicați și au venit cu multe răspunsuri pertinente.”

Reflecțiile elevilor după lecție:

„Este fascinant să vezi cât de ușor pot fi manipulați oamenii prin contexte false sau asocieri înșelătoare.”

„Mi-am dat seama cât de important este să verific informațiile din cel puțin două surse înainte de a le crede.”

Rețelele sociale și algoritmi

Resursa 11: Descoperirea „bulei de filtrare” – Cum modelează algoritmi ceea ce vedem (Germania)

Această lecție le prezintă elevilor conceptul de „bulă de filtrare” și modul în care algoritmi personalizează informațiile pe care le vedem online. Elevii reflectează asupra propriilor obiceiuri de consum media, analizează consecințele funcționării algoritmice și dezvoltă strategii pentru a interacționa în mod critic și conștient cu conținutul digital.

Vârsta elevilor: 14–18 ani

Disciplină: Științe socio-umane / TIC

Scopuri:

- Dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de alfabetizare media
- Sensibilizarea cu privire la funcționarea algoritmilor și la mediile informaționale personalizate
- Încurajarea unui comportament digital responsabil și reflexiv

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice conceptul de „bulă de filtrare” cu propriile cuvinte,
- descrie modul în care algoritmi personalizează conținutul pe platformele de socializare,
- identifice riscurile potențiale ale „bulei de filtrare” (de exemplu, polarizarea, dezinformarea, expunerea redusă la opinii diverse),
- reflecteze asupra propriilor obiceiuri de consum media și să propună strategii pentru a evita să fie prinși într-o „bulă de filtrare”.

Materiale didactice:

- PPT Descoperirea bulei de filtrare:

<https://docs.google.com/presentation/d/1EFsWB0wGuvtaKj5OXcVT6iF2nFstgrA1/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>

- Anexă – Fișa de lucru „Feed-ul meu personal”
- Exemple de capturi de ecran ale fluxurilor personalizate (fictive sau anonimizate)
- Tablă albă / flipchart
- Bilețele post-it

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Profesorul începe prin a întreba: „Credeți că toată lumea vede același conținut atunci când caută ceva online?” Elevii discută pe scurt în perechi. Apoi, profesorul prezintă două capturi de ecran simulate ale unor fluxuri diferite de pe rețelele sociale sau ale unor rezultate de căutare pentru același subiect (de exemplu, schimbările climatice, alimentația sănătoasă, tendințele în domeniul jocurilor).

Întrebări de ghidare:

- Ce diferențe observați?
- De ce ar putea apărea aceste diferențe?

Profesorul introduce conceptul de „*bulă de filtrare*” (*filter bubble*) și explică pe scurt modul în care algoritmi personalizează conținutul pe baza comportamentului anterior (aprecieri, clicuri, distribuiri, timp de vizionare) (a se vedea prezentarea).

II. Pregătire – 10 min

Elevii completează o scurtă fișă de reflecție individuală: „Feedul meu personal” (a se vedea anexa)

- Ce platforme folosesc cel mai des?
- Ce tip de conținut văd de obicei?
- Cât de des întâlnesc opinii diferite de ale mele?
- Mi-am schimbat vreodată părerea din cauza a ceva ce am văzut online?

Elevii împărtășesc apoi câteva reflecții selectate în grupuri mici (3–4 elevi). Profesorul notează cuvintele-cheie pe tablă:

- personalizare
- recomandări
- algoritmi
- camere ecou
- tendințe

III. Implementare – 30 min

Analiza în grup. Elevii lucrează în grupuri de 3–4 persoane. Fiecare grup primește un scenariu scurt, de exemplu (mai multe detalii pentru fiecare dintre cele trei scenarii disponibile în anexă)

- Un elev care urmărește doar *influencer*-i din domeniul fitnessului
- Un elev care urmărește videoclipuri cu comentarii politice
- Un elev care caută în principal conținut legat de teorii ale conspirației

Sarcină:

- Preziceți ce tip de conținut va vedea această persoană după două săptămâni.
- Identificați posibilele consecințe (pozitive și negative).
- Discutați modul în care acest lucru ar putea influența opiniile sau comportamentul.

Grupurile își prezintă pe scurt rezultatele.

Elaborarea strategiei.

Fiecare grup răspunde la următoarele întrebări:

- Ce putem face pentru a evita să fim prinși într-o „bulă de filtrare”?
- Cum putem diversifica sursele noastre de informații?

Elevii elaborează 3–5 strategii practice, cum ar fi:

- Să urmărim persoane cu perspective diferite
- Să căutăm în mod activ surse alternative
- Să folosim instrumente de verificare a faptelor
- Să dezactivăm reclamele personalizate acolo unde este posibil

Grupurile își prezintă strategiile.

IV. Reflecție – 10 min

Elevii scriu individual pe un post-it:

- Un lucru pe care l-am învățat astăzi
- O acțiune pe care voi încerca să o pun în practică în viața mea digitală

Profesorul colectează notițele și rezumă ideile cheie.

Întrebare opțională de încheiere: „Este posibil să scapi complet de o «bulă de filtrare»? De ce sau de ce nu?”

V. Anexă – Fișa de lucru „Feed-ul meu personal”

1. Enumeră cele trei platforme pe care le utilizezi cel mai des.
2. Ce subiecte apar cel mai frecvent în fluxul tău?
3. Cauți în mod activ perspective alternative?
4. Crezi că feed-ul tău reprezintă „lumea reală”? De ce sau de ce nu?
5. Numește o strategie pe care o poți aplica pentru a-ți lărgi perspectiva online.

Exemple de scenarii detaliate

Scenariul 1 – Feedul de fitness

Lena (15 ani) urmărește în principal *influencer*-i din domeniul fitnessului pe Instagram și TikTok. Ea vizionează adesea videoclipuri despre:

- monitorizarea caloriilor
- „ce mănânc într-o zi”
- transformări corporale
- produse de detoxifiere

Îi plac postările despre diete și rutine de antrenament și rareori interacționează cu alte tipuri de conținut.

Întrebări de discuție:

- Ce tip de conținut îi va afișa algoritmul mai des?
- Ce opinii ar putea fi consolidate?
- Ce riscuri ar putea apărea?
- Ar putea exista și efecte pozitive?

Scenariul 2 – Spectatorul de comentarii politice

Jonas (16 ani) urmărește regulat videoclipuri cu comentarii politice pe YouTube.

Este abonat la un anumit canal politic și urmărește videoclipuri care critică anumite decizii ale guvernului. Verifică rar alte surse de știri.

Întrebări de discuție:

- Ce fel de videoclipuri recomandate va începe să vadă?
- Cum s-ar putea schimba perspectiva lui în timp?
- Care ar putea fi impactul asupra discuțiilor sale cu ceilalți?
- Cum și-ar putea lărgi perspectiva?

Scenariul 3 – Exploratorul teoriilor conspiraționiste

Ali (17 ani) a devenit recent curios să afle explicații alternative pentru evenimentele globale.

El caută videoclipuri care pun sub semnul întrebării:

- schimbările climatice
- vaccinurile
- organizațiile internaționale

Face clic pe miniaturi senzaționale și petrece mult timp urmărind acele videoclipuri.

Întrebări de discuție:

- Cum ar putea reacționa platforma la acest comportament?
- În ce fel de „labirint” ar putea intra?
- De ce astfel de conținuturi sunt deosebit de favorabile algoritmilor?
- Ce strategii l-ar putea ajuta să evite „bulele” de informații extreme?

VI. Lecții învățate

Elevii înțeleg adesea noțiunea de personalizare, dar nu sunt conștienți de efectele sale pe termen lung. Subiectul poate da naștere la discuții despre polarizarea politică, așa că asigurați-vă că dezbateră se desfășoară într-un spirit de respect. Se recomandă utilizarea unor exemple neutre pentru a evita declanșarea unor conflicte ideologice.

Reflecția profesorului după lecție:

„Lecția funcționează cel mai bine dacă exemplele sunt relevante pentru vârsta elevilor (de exemplu, jocurile video, moda, influențatorii).

Scenariile scurte sunt potrivite ca puncte de pornire, dar dacă doriți o discuție mai aprofundată, gândire critică și integrarea semnificativă a jocurilor /instrumentelor mai târziu, acestea ar trebui să fie puțin mai bogate și mai realiste.”

Reflecția unui elev după lecție:

„Întotdeauna am crezut că toată lumea vede, în esență, același internet. Nu mi-am dat seama cât de personalizate sunt, de fapt, toate lucrurile.”

Resursa 12: „Bula de filtrare” din rețelele sociale – Înțelegerea algoritmilor și a „camerelor ecou” (Polonia)

Această lecție îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care algoritmii rețelelor sociale personalizează conținutul și creează așa-numitele „bule de filtrare”. Printr-o activitate de simulare, elevii experimentează modul în care diferiți utilizatori primesc informații diferite în funcție de preferințele și comportamentul lor online. Lecția consolidează gândirea critică, conștientizarea digitală și înțelegerea modului în care mediile informaționale modelează opiniile.

Vârsta elevilor: 13–15 ani

Discipline: TIC / Educație civică

Scopuri: dezvoltarea gândirii critice a elevilor, a competențelor digitale, a conștientizării influenței algoritmilor și încurajarea reflecției asupra obiceiurilor de consum informațional

Obiective specifice de învățare

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice ce face un algoritm pe platformele de socializare.
- definească conceptele de „bulă de filtrare” (filter bubble) și „cameră ecou” (echo chamber).
- analizeze modul în care conținutul personalizat poate influența opiniile și convingerile.
- reflecteze asupra strategiilor de diversificare a surselor de informații.

Materiale didactice

- Fișe de profil (diferite personaje fictive)
- Carduri cu conținut (știri, videoclipuri, opinii)
- Fișă cu regulile algoritmului
- Fișă de lucru (analiză + reflecție)
- Tablă / flipchart

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul întreabă:

- Toți oamenii văd aceleași postări pe rețelele sociale?
- De ce s-ar putea ca două persoane să primească știri complet diferite despre același subiect?

Scurtă explicație: Platformele de socializare utilizează algoritmi pentru a decide ce conținut văd utilizatorii.

II. Pregătire – 10 min

Profesorul explică:

- Algoritm – un set de reguli care decide ce conținut apare în fluxul tău de știri.
- Bula de filtrare – un spațiu informațional personalizat creat de algoritmi.
- Cameră ecou – situația în care oamenii văd în principal opinii similare cu ale lor.

Elevii discută pe scurt:

- Ce tipuri de conținut vedem de obicei?
- Ce „apreciem” sau pe ce dăm clic cel mai des?

III. Implementare – 20 min

Activitate de simulare – „Construiește-ți fluxul de știri”

Elevii lucrează în grupuri mici.

Fiecare grup primește următoarele:

1. Carduri de profil (Exemplu)

- Profilul A: Îi plac sportul și jocurile, citește rar știrile
- Profilul B: Este interesat de activismul ecologic
- Profilul C: Este interesat de bârfele despre vedete
- Profilul D: este interesat de dezbaterile politice

2. Fișe de conținut (subiecte diverse) (a se vedea Anexa 1)

3. Reguli ale algoritmului (furnizate grupurilor)

- Afișează mai mult conținut similar cu ceea ce i-a plăcut utilizatorului anterior.
- Afișează mai întâi conținutul care stârnește emoții.
- Acordă prioritate conținutului cu multe distribuiri.
- Redu conținutul pe care utilizatorul l-a ignorat.

Sarcina grupurilor este de a simula cum ar arăta fluxul după câteva „clicuri”.

Elevii răspund:

- Ce tip de conținut domină fluxul?
- Fluxul este echilibrat?
- Ce conținut dispare?

Elevii completează fișa de lucru (Anexa 2).

Printre exemplele pe care elevii le pot descoperi se numără: urmărirea unor surse diverse, verificarea faptelor, evitarea accesării exclusiv a conținutului similar, utilizarea mai multor platforme.

Profesorul pune întrebări orientative:

- Cine decide ce apare în fluxul de știri?
- Algoritmul este neutru?
- Ce se întâmplă dacă cineva dă clic doar pe conținut extrem?

Reduceți treptat sprijinul pentru a permite reflecția independentă.

IV. Reflecție – 10 min

Discuție cu întreaga clasă:

- Personalizarea este întotdeauna negativă?
- Care sunt avantajele algoritmilor?
- Când devine personalizarea o formă de manipulare?

V. Anexe

Anexa 1 – Fișe de conținut (subiecte diverse)

Neutre / Informative

Cardul 1

„Un nou studiu arată că timpul mediu petrecut de adolescenți în fața ecranului a crescut cu 30 de minute în ultimii doi ani.”

👍 1,2 mii de aprecieri | ↻ 320 de distribuiri | 👁 8 mii de vizualizări

Cardul 2

„Consiliul local discută prelungirea programului bibliotecii.”

👍 430 de aprecieri | ↻ 75 de distribuiri | 👁 2k de vizualizări

Cardul 3

„Echipa locală de fotbal câștigă turneul regional.”

👍 2.1k aprecieri | 🔄 210 distribuiri | 👁 15k vizualizări

Emoțional / Clickbait

Cardul 4

„ȘOCANT: Experții avertizează că școlile DISTRUG creativitatea elevilor!”

👍 12k aprecieri | 🔄 8.4k distribuiri | 👁 95k vizualizări 🔥 Trending

Cardul 5

„Nu o să-ți vină să crezi ce îți ascund politicienii!”

👍 18k likes | 🔄 15k shares | 👁 210k views 🔥 Viral

Cardul 6

„Acest truc simplu îți va schimba viața pentru totdeauna!”

👍 9,7k aprecieri | 🔄 6k distribuiri | 👁 120k vizualizări

Polarizant / Bazat pe opinii

Cardul 7

„Activiștii de mediu salvează planeta.”

👍 6,5k aprecieri | 🔄 2,8k distribuiri | 👁 60k vizualizări

Cardul 8

„Politicile climatice ne distrug economia.”

👍 7,2 mii de aprecieri | 🔄 3,9 mii de distribuiri | 👁 75 mii de vizualizări 🔥 Comentarii aprinse

Cardul 9

„Rețelele sociale ar trebui interzise adolescenților.”

👍 5,1k aprecieri | 🔄 2,2k distribuiri | 👁 48k vizualizări

Cardul 10

„Rețelele sociale îi ajută pe adolescenți să rămână conectați și să beneficieze de sprijin.”

👍 4,8k aprecieri | 🔄 1,6k distribuiri | 👁 42k vizualizări

Conspiraționist / Stilul dezinformării

Cardul 11

„Documente secrete dovedesc că școlile monitorizează comportamentul elevilor.”

👍 14k aprecieri | 🔄 11k distribuiri | 👁 180k vizualizări 🔥 Viral

Cardul 12

„Medicii nu vor ca tu să afli despre acest remediu natural!”

👍 22k likes | 🔄 17k shares | 👁 250k views 🔥 Trending

Anexa 2 – Fișa de lucru – Analiză

Partea A – Observarea „bulei”

1. Ce tip de conținut a devenit dominant în feed-ul tău?
2. Ai observat puncte de vedere opuse?
3. Ar putea acest lucru să-ți influențeze opinia în timp?

Partea B – Reflecție critică

1. Cum pot „bulele de filtrare” să afecteze democrația sau dezbateră publică?

2. De ce algoritmi acordă prioritate conținutului emoțional?
3. Ce riscuri decurg din „camerele ecou”?

Partea C – Spargerea bulei

Enumerați 3 strategii pentru a reduce efectele „bulei de filtrare”:

1. _____
2. _____
3. _____

VI. Notă importantă

Ca extindere opțională, elevilor li se poate cere să noteze:

- Un lucru pe care l-am învățat despre algoritmi este:
- O acțiune pe care o pot întreprinde pentru a evita „bulele de filtrare” :
- De ce sunt importante sursele diverse de informații:

Resursa 13: Decodorul de clickbait – Cum manipulează emoțiile conținutul online (Germania)

Această lecție îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care limbajul emoțional și elementele vizuale sunt folosite în titlurile și miniaturile de tip „clickbait” pentru a atrage atenția și a stimula distribuirea conținutului. Elevii analizează exemple, identifică strategiile de manipulare emoțională și reformulează titlurile de tip „clickbait” în variante neutre și bazate pe fapte.

Vârsta elevilor: 12–18 ani

Discipline: Limba maternă / Etică / Educație media / Educație civică

Scopuri:

- Dezvoltarea conștientizării manipulării emoționale în mass-media online
- Consolidarea abilităților de lectură critică și interpretare
- Înțelegerea modului în care emoțiile influențează comportamentul de partajare
- Încurajarea implicării digitale responsabile

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice factorii declanșatori emoționali din titluri și imagini miniatură (*thumbnail*),
- facă distincția între formulările neutre și cele manipulative,
- explice de ce clickbait este eficient,
- rescrie titlurile manipulative din punct de vedere emoțional, transformându-le în alternative echilibrate,
- reflecteze asupra modului în care emoțiile le influențează propriul comportament online.

Materiale didactice:

- PPT „Decodorul de clickbait” https://docs.google.com/presentation/d/12LDuFH_SvkOeWq-ME71EKQ9m1rwLHsv7/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Anexa 1 – Fișa de lucru: Tabel de analiză a *clickbait*-ului
- Anexa 2 – Seturi de exemple de *clickbait*
- Tablă albă / proiector
- Markere sau instrument de editare digitală

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Introducere – 10 min

Afișați două titluri:

- „Nu o să vă vină să credeți ce s-a întâmplat apoi!!!”
- „Consiliul local aprobă noua politică de transport”

Întrebați elevii:

- Care dintre ele vă stârnește mai mult curiozitatea?
- Care vi se pare mai demn de încredere? De ce?

Introduceți termenul: **clickbait** este un conținut conceput pentru a atrage atenția și a încuraja clicurile prin utilizarea unui limbaj senzaționalist, exagerat sau emoțional.

II. Pregătire – 10 min

Prezentați factorii emoționali comuni folosiți în *clickbait*:

- Frica („Asta ți s-ar putea întâmpla ȚIE!”)

- Șocul („Incredibil!”)
- Furia („Nu vor ca tu să afli!”)
- Curiozitatea („Ce s-a întâmplat în continuare te va surprinde!”)
- Urgența („Acționează acum, înainte să fie prea târziu!”)

Discutați: De ce sunt emoțiile factori motivaționali puternici?

III. Implementare – 30 min

Elevii lucrează în perechi sau în grupuri mici. Fiecare grup primește 4–6 exemple de titluri sau imagini miniatură (*thumbnail*). Ei completează fișa de lucru:

Titlu	Emoția utilizată	Strategia de manipulare	De ce este eficientă?
-------	------------------	-------------------------	-----------------------

Elevii identifică:

- Limbaj emoțional
- Exagerarea
- Contextul lipsă
- Exagerarea vizuală (săgeți, cercuri, imagini dramatice)

Rescrie titlurile de tip „clickbait”. Elevii aleg două exemple și le rescriu astfel încât să aibă:

- Titluri neutre, bazate pe fapte
- Versiuni clare și informative

Exemplu:

Titlu clickbait: „Medicii urăsc acest truc simplu!”

Versiune neutră: „Un studiu analizează eficacitatea unei noi metode alimentare.”

Grupurile prezintă un exemplu și apoi discută: Versiunea neutră pare mai puțin captivantă? De ce?

IV. Reflecție – 10 min

Elevii răspund individual:

- Ați dat vreodată clic pe ceva din cauza formulării emoționale?
- Conținutul emoțional vă face mai dispuși să distribuiți conținutul?
- Cum putem să ne gândim o clipă înainte de a reacționa emoțional?

Discuție în clasă: „Clickbait” este întotdeauna dăunător sau este doar o strategie de marketing persuasivă?

V. Anexe

Anexa 1 – Fișa de lucru pentru analiza *clickbait*-ului

Partea 1 – Identificarea emoției

1. Evidențiați cuvintele cu încărcătură emoțională.
2. Identificați ce emoție este declanșată.
3. Ce lipsește din titlu?

Partea 2 – Exercițiu de rescriere

Titlu original:

Versiunea neutră:

Partea 3 – Reflecție

De ce s-ar putea ca versiunea de tip clickbait să se răspândească mai repede?

Anexa 2 – Seturi de exemple de *clickbait*

Setul A – Vârsta 12–14 ani (ciclu gimnazial)

Accent: curiozitate, exagerare, reacție emoțională

Exemplul nr.	Titlul original	Versiune neutră
1	„Nu o să vă vină să credeți ce a făcut profesorul ăsta azi la oră!”	„Un profesor a introdus o activitate neobișnuită în clasă”
2	„Jocul ăsta îți distruge creierul!”	„Un studiu analizează posibilele efecte ale jocurilor video asupra atenției”
3	„Doar 1% dintre elevi pot rezolva această problemă – ești suficient de inteligent?”	„O ghicitoare logică provocatoare pentru elevi”
4	„Părinții sunt FURIOȘI din cauza acestei reguli școlare!”	„Noua politică școlară stârnește dezbateri în rândul părinților”
5	„Acest SINGUR truc te va face popular peste noapte!”	„Sfaturi pentru a-ți spori încrederea în relațiile sociale”

Setul B – Vârsta 15–18 ani (liceu)

Accent: dezinformare, politică, frică, autoritate

Exemplul nr.	Titlul original	Versiune neutră
1	„Oamenii de știință nu vor ca tu să afli asta despre schimbările climatice!”	„Dezbaterea privind politica climatică și descoperirile științifice continuă”
2	„Această nouă lege va distruge întreprinderile mici!”	„Experții discută despre posibilele efecte economice ale noii legi”
3	„Medicii URĂSC această alternativă ieftină!”	„Unii pacienți explorează opțiuni alternative de tratament”
4	„Guvernul ascunde adevărul despre criza energetică?”	„Guvernul răspunde la întrebări despre politica energetică”
5	„Acest videoclip șocant DOVEDEȘTE totul!”	„Un videoclip ridică semne de întrebare cu privire la evenimentele recente”

VI. Lecții învățate

Elevii recunosc rapid limbajul exagerat, dar îi subestimează influența.

Folosiți exemple relevante pentru vârsta lor (jocuri video, influenceri, tendințe). Evitați conținutul cu caracter politic pronunțat pentru grupurile mai tinere. Acest lucru poate oferi o legătură puternică cu lecțiile despre dezinformare și despre combaterea dezinformării în avans.

Pentru elevii cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani, concentrați-vă pe factori emoționali simpli (șoc, frică, curiozitate), folosiți exemple amuzante sau din cultura pop și asigurați-vă că exercițiul de rescriere este scurt și ghidat.

Pentru vârsta de 15–18 ani, includeți titluri de știri politice, discutați implicațiile etice și faceți legătura cu amplificarea algoritmică și monetizarea.

Reflecția profesorului după lecție:

„Exercițiul de rescriere a fost deosebit de eficient în a-i ajuta pe elevi să facă distincția între limbajul emoțional și cel factual.”

Reflecția unui elev după lecție:

„Mi-a plăcut să analizez exemple reale, deoarece mi s-au părut foarte apropiate de ceea ce vedem de fapt online în fiecare zi.”

Resursa 14: Algoritmi și influență (Grecia)

Această lecție îi introduce pe elevi în domeniul inteligenței artificiale, explorând modul în care algoritmi de IA funcționează în spatele rețelelor sociale, al motoarelor de căutare și al tehnologiilor de uz cotidian. Prin experimentarea practică cu instrumente de IA, discuții colaborative și analiza scenariilor etice, elevii își dezvoltă competențe multimodale de alfabetizare în domeniul datelor și conștiința critică necesară pentru a se orienta într-o lume modelată de IA — inclusiv rolul acesteia în răspândirea și combaterea știrilor false.

Vârsta elevilor: 14–16 ani

Discipline: TIC / Educație socială și civică

Scopuri:

- Dezvoltarea înțelegerii elevilor cu privire la modul în care funcționează algoritmi de IA.
- Formarea unei conștiințe critice cu privire la modul în care IA poate atât amplifica, cât și contribui la combaterea dezinformării și a știrilor false.
- Încurajarea reflecției asupra implicațiilor etice și sociale ale IA pentru echitate, corectitudine și viitorul pieței muncii.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească inteligența artificială în propriile cuvinte, cercetând și discutând rolul acesteia în tehnologiile de zi cu zi, precum rețelele sociale, motoarele de căutare și smartphone-urile.
- facă distincția între tehnologiile bazate pe IA și cele care nu sunt, identificând instrumentele bazate pe IA din mediul lor imediat.
- exploreze modul în care funcționează generarea de imagini prin IA, experimentând cu Craiyon, Quick Draw și AutoDraw și reflectând asupra diferențelor dintre modul în care oamenii și mașinile procesează și interpretează informațiile vizuale.
- reflecteze asupra impactului etic și social al IA, discutând scenarii din lumea reală care implică *deepfake*-uri și automatizarea locurilor de muncă și analizând modul în care IA poate atât să susțină, cât și să submineze echitatea și egalitatea.

Materiale didactice:

- Anexa 1 – Fișa de lucru 1
- Anexa 2 – Fișa de lucru 2
- Instrumente online: Diagrama de flux Scratch, Craiyon, Quick Draw, AutoDraw
- Dispozitive conectate la internet pentru activitățile cu instrumentele online

Durată: 180 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Întrebați elevii: „Când vă gândiți la inteligența artificială, ce vă vine în minte? Unde credeți că este prezentă IA în viața voastră de zi cu zi?” Alegeți 3–4 răspunsuri și notați cuvintele-cheie pe tablă. Întrebați: „Cât de siguri vă simțiți că puteți face diferența între conținutul generat de IA și conținutul real online?” Această întrebare scoate la iveală cunoștințele anterioare și conturează provocarea centrală a lecției.

Prezentați lecția: în cadrul acestei lecții, elevii vor cerceta ce este IA, vor experimenta cu instrumente reale de IA și vor examina critic modul în care IA modelează – și este modelată de – mediul informațional.

II. Pregătire – 45 min

Activitatea 1 – Ce este IA? Explorare și discuție

Elevii lucrează individual la Activitatea 1 din Fișa de lucru 1 (Anexa 1): petrec 15 minute cercetând o definiție a inteligenței artificiale (folosind dispozitivele proprii sau materialul de lectură furnizat) și își scriu propria definiție.

Elevii își notează, de asemenea, orice întrebări pe care le au pentru discuția față în față. Profesorul colectează 2–3 definiții ale elevilor și discută: Ce au în comun? Ce lipsește? Ce face ca IA să fie greu de definit?

Notă: această activitate poate fi realizată parțial ca temă înainte de lecție (30 de minute), dacă orarul școlii permite acest lucru — elevii vin la lecție după ce au cercetat deja o definiție, iar 15 minute din timpul lecției sunt dedicate împărtășirii și discuției.

Activitatea 2 – Test despre IA

Elevii completează individual testul din Fișa de lucru 1, ca instrument de autoevaluare.

Parcurgeți răspunsurile cu voce tare, împreună cu întreaga clasă. Răspundeți la toate întrebările pe care elevii le-au notat.

III. Implementare – 115 min

Distribuiți Fișa de lucru 2 (Anexa 2) tuturor elevilor.

Activitatea 3 – Ce este IA? Brainstorming și explorare practică

Inteligența artificială (IA) este deja prezentă în viața noastră de zi cu zi. Ea se regăsește în rețelele sociale, în telefoanele noastre mobile (de exemplu, în cameră sau în comenzile vocale) și pe site-urile web pe care le vizităm (de exemplu, motoarele de căutare și cumpărăturile online se bazează pe algoritmi de IA). Nu doar generația tânără, ci și adulții utilizează aceste instrumente. La urma urmei, inteligența artificială este un domeniu interdisciplinar legat nu doar de aspecte tehnice, ci și de chestiuni umaniste, precum etica și filosofia.

Elevii își exprimă liber percepțiile și gândurile despre IA și rețelele sociale folosind Fișa de lucru 2.

Urmează o discuție deschisă, iar profesorul creează o hartă mentală cu rezultatele discuției.

Apoi, profesorul prezintă și discută definiția IA dată de UNICEF (2021).

Elevii identifică obiecte inteligente acasă sau în clasă, apoi folosesc diagrama de flux bazată pe Scratch (<https://scratch.mit.edu/projects/371119352>) și testul pentru a investiga ce se încadrează în categoria IA — nu sunt necesare cunoștințe de programare.

În grup, elevii discută care sunt sarcinile pe care o mașină le îndeplinește mai bine decât un om și viceversa, apoi redactează în colaborare propria definiție a IA.

Activitatea 4 – Cum funcționează IA? Experimentarea cu generatoare de imagini bazate pe IA

Elevii se familiarizează cu Craiyon (<https://www.craiyon.com>) și creează imagini folosind diverse solicitări enumerate în Activitatea 2 din Fișa de lucru 2 (de exemplu, sculptură în nisip, fețe umane, o sală de clasă în stilul lui Picasso, o hartă a Europei, solicitări de îmbrăcăminte specifică unui gen). Ei discută: Cum funcționează Craiyon? Cum variază rezultatele în funcție de solicitări diferite?

Elevii experimentează cu Quick Draw (<https://quickdraw.withgoogle.com>) și AutoDraw (<https://www.autodraw.com>). Apoi notează pașii (algoritmul) pe care îi folosesc pentru a recunoaște o imagine și discută dacă computerul urmează același proces — „vede” o mașină la fel ca un om?

Activitatea 5 – IA pentru un viitor durabil: Analiza scenariilor

Profesorul prezintă cele două exemple din lumea reală din Fișa de lucru 2 (automatizarea locurilor de muncă și relația ChatGPT cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă). Elevii discută: Care sunt implicațiile pozitive și negative ale IA în fiecare caz?

Folosind cele două scenarii din tabel (*deepfake* și diagnosticul prin chatbot cu IA), elevii discută implicațiile etice și reflectează individual, în scris, în partea de jos a Fișei de lucru 2.

IV. Reflecție – 10 min

Discuție de încheiere cu întreaga clasă:

- Ce v-a surprins cel mai mult în legătură cu modul în care funcționează IA?
- După această lecție, veți privi conținutul generat de IA într-un mod diferit? De ce?
- Dacă ați putea proiecta un instrument bazat pe IA pentru a ajuta comunitatea voastră, ce ar face acesta?

Elevii își împărtășesc reflecțiile personale de la finalul Activității 5.

V. Anexe

Anexa 1: Fișa de lucru 1 – Ce este inteligența artificială?

Prenume: Prenume:

Clasa: Secția: Data:

Activitatea 1 Ce este inteligența artificială?

Definirea inteligenței artificiale (IA) nu este o sarcină ușoară. De fapt, conceptul de IA este ca o țintă în mișcare — se schimbă în timp, reflectând dezvoltarea IA și apariția unor contexte sociale diferite. Petrece 15 minute cercetând definiții ale IA. La final, scrie propria ta definiție mai jos. În cele din urmă, notează orice întrebări ai pentru profesorul tău.

Definiția mea pentru Inteligența Artificială:

.....
.....
.....

Întrebările mele pentru lecție:

.....
.....
.....

Activitatea 2 Test

Completați testul de mai jos în ritmul propriu. Acesta este un instrument de autoevaluare — nu se acordă note. Notați orice nelămuriri sau întrebări la care să vi se răspundă în timpul orelor.

Test

Alege răspunsul cel mai potrivit pentru fiecare întrebare. Încercuiește răspunsul ales.

1. În opinia ta, cum funcționează inteligența artificială?
 - a) gândește exact ca oamenii
 - b) folosește operații matematice
 - c) folosește logica, cum ar fi DA sau NU
 - d) este întotdeauna controlat de o persoană
2. Putem învăța computerele cum să fie inteligente?
 - a) da, întotdeauna
 - b) da, dar depinde de sarcină
 - c) nu
 - d) da, în zilele pare
3. Ce sarcină poate îndeplini foarte ușor inteligența artificială?
 - a) mersul și alergatul

- b) înțelegerea vocii umane
 - c) să joace șah
 - d) să fie creativă
4. Inteligența Artificială este folosită în filtrele faciale din aplicații precum Instagram, TikTok etc.
- a) Adevărat
 - b) Fals
5. Inteligența artificială este folosită în dispozitivele casnice cu comandă vocală (Alexa, Google Home).
- a) Adevărat
 - b) Fals

Răspunsuri corecte: 1b; 2b; 3c; 4a; 5a

Note / întrebări:

.....

.....

.....

Anexa 2: Fișa de lucru 2 – IA și rețelele sociale în viața noastră

Prenume: Prenume:
 Clasa: Clasa: Data:

Activitatea 3. Ce este IA?

Inteligența artificială (IA) este deja prezentă în viața noastră de zi cu zi. Ea se regăsește în rețelele sociale, în telefoanele noastre mobile (de exemplu, în cameră sau în comenzile vocale) și pe site-urile pe care le vizităm (de exemplu, motoarele de căutare și cumpărăturile online se bazează pe algoritmi de IA). Nu doar tinerii, ci și adulții folosesc aceste instrumente. La urma urmei, inteligența artificială este un domeniu interdisciplinar legat nu doar de aspecte tehnice, ci și de aspecte umaniste, precum etica și filosofia.

Etapa A – Brainstorming

Exprimați-vă liber percepțiile și gândurile cu privire la IA și rețelele sociale. Scrieți-vă ideile mai jos.

.....

.....

.....

Acum citiți și discutați următoarea definiție a IA oferită de UNICEF (2021):

„Inteligența artificială se referă la sisteme bazate pe mașini care, pentru un set dat de obiective definite de om, pot face previziuni, recomandări sau decizii care influențează medii reale sau virtuale. Sistemele de IA interacționează cu noi și ne influențează mediul, fie direct, fie indirect. Adesea, acestea par să funcționeze autonom și își pot adapta comportamentul învățând din contextul relevant.”

Cum se compară această definiție cu a voastră? Ce include sau ce omite?

.....

.....

.....

Etapa B – Este IA sau nu?

Identificați obiectele inteligente pe care le aveți acasă sau pe care le vedeți în sala de clasă. Folosiți diagrama bazată pe Scratch pentru a investiga ce se încadrează în categoria IA:

<https://scratch.mit.edu/projects/371119352>

Enumerați 3 obiecte pe care le-ați investigat și ce ați descoperit:

1. Obiect: Utilizează IA: ☐ Da ☐ Nu ☐ Nu sunt sigur
2. Obiect: Utilizează IA: ☐ Da ☐ Nu ☐ Nu sunt sigur
3. Obiect: Folosește IA: ☐ Da ☐ Nu ☐ Nu sunt sigur

Test – Este IA sau nu?

Răspunde cu Adevărat (A) dacă considerăți că mașina folosește IA și cu Fals (F) dacă nu. Încercuiește răspunsul tău.

1. Mașini inteligente / autonome A / F
2. Rețelele sociale (TikTok, Instagram) A / F
3. Aspirator robot inteligent A / F
4. Frigider (tradițional) A / F
5. Motor de căutare T / F
6. Microfon T / F
7. Traducător online A / F
8. Chatbot A / F
9. Scanarea irisului A / F
10. Procesor de text (de ex. Writer, Word) A / F
11. Filtru de spam A / F

Răspunsuri corecte: 1A; 2A; 3A; 4F; 5A; 6F; 7A; 8A; 9A; 10F; 11A

Etapa C – Reflecție

Scrieți mai jos definiția proprie a grupului vostru pentru IA.

.....
.....
.....

Activitatea 4. Cum funcționează IA? Încercarea unui generator de imagini bazat pe IA

Această activitate are ca scop îmbunătățirea înțelegerii cu privire la capacitățile și limitările unui model generativ de IA, folosind un instrument educațional online numit Craiyon.

Etapa A – Generatorul de imagini Craiyon

Accesați <https://www.craiyon.com> și experimentați crearea de imagini folosind următoarele instrucțiuni. Notați-vă observațiile.

1. „sculptură din nisip” — Observațiile mele:
2. „fețe umane” — Observațiile mele:
3. „un tablou cu o clasă de elevi în stilul lui Picasso” — Observațiile mele:
.....
4. „o hartă detaliată a Europei” — Observațiile mele:
5. „o femeie îmbrăcată într-o haină” — Observațiile mele:
.....
6. „un bărbat îmbrăcat într-o haină” — Observațiile mele:
.....

Cum funcționează Craiyon? Cum sunt influențate rezultatele de comenzile pe care le dăm?

.....
.....
.....

Etapa B – Quick Draw și AutoDraw

Experimentați cu Quick Draw (<https://quickdraw.withgoogle.com>) și AutoDraw (<https://www.autodraw.com>). Ce concluzii puteți trage despre modul în care mașinile interpretează imaginile?

.....

Enumerați pașii (algoritmul) pe care îi urmați pentru a recunoaște o imagine:

.....

Credeți că computerul urmează aceiași pași — „vede” o fotografie la fel ca un om?

.....

Activitatea 5. Lumea IA pentru un viitor durabil

Această activitate se concentrează pe interacțiunile dintre oameni și IA și impactul acestora asupra rețelelor sociale. Discuția se axează pe faptul că IA poate influența societatea atât în mod pozitiv (IA echitabilă și incluzivă), cât și în mod negativ.

Etapa A – Exemple din viața reală

Analizați următoarele exemple și discutați-le:

- Conform unui studiu realizat de Parlamentul European, aproximativ 14% dintre locurile de muncă din țările OCDE se confruntă cu o probabilitate foarte mare de automatizare (înlocuirea oamenilor cu mașini).
- ChatGPT poate sprijini educația de calitate (ODD 4) prin furnizarea de informații imediate. Pe de altă parte, poate manifesta prejudecăți în răspunsurile sale, ceea ce ar putea consolida involuntar stereotipurile sau duce la o reprezentare inegală. Acest lucru contravine ODD 5 (Egalitatea de gen) și ODD 10 (Reducerea inegalităților).

Note de discuție:

.....

Etapa B – Proiectarea ficțiunii: Analiza etică

Citiți cele două scenarii de mai jos și discutați implicațiile etice. Care sunt reacțiile și sentimentele voastre? Cine este responsabil?

Exemplu	Scenariu – Ce-ar fi dacă...
Utilizarea aplicațiilor care creează imagini și videoclipuri fictive (<i>deepfake</i>). Acest conținut prezintă o persoană care participă la o activitate care nu a avut loc niciodată în realitate.	Imaginați-vă că vedeți un videoclip în care apăreți plimbându-vă într-un oraș din străinătate pe care nu l-ați vizitat niciodată. Care ar fi reacția și sentimentele voastre? Vă dați seama că videoclipul este fals (<i>deepfake</i>) și a fost creat de un sistem de inteligență artificială folosind un videoclip pe care l-ați postat online.
Imaginați-vă un chatbot care poate diagnostica o problemă de sănătate pe baza informațiilor furnizate de pacient.	Ce s-ar întâmpla dacă sistemul de IA ar face o greșeală și ar pune un diagnostic incorect? Ce s-ar întâmpla dacă pacientul nu ar fi raportat toate informațiile referitoare la starea sa de sănătate?

Reflecția mea personală:

Exprimă-ți liber gândurile personale cu privire la conținutul lecției și la ceea ce ai învățat din activități.

.....

.....

.....

VI. Notă importantă

Pentru a crea un mediu mai captivant și mai participativ, se recomandă profesorilor să utilizeze platforme online precum Kahoot pentru a administra testele.

Resursa 15: Capcanele informației (România)

Lecția îi ajută pe elevi să înțeleagă cum algoritmi și psihologia influențează percepția realității și să își dezvolte instrumente critice pentru evaluarea surselor.

Profesor autor: Corina Claudia Șimon, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 15–16 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scop: Elevii vor identifica și analiza mecanismele algoritmice și psihologice (bule de filtrare, camere ecou) care influențează percepția asupra realității și vor dezvolta capacitatea de a evalua critic și rațional sursele de informație.

Obiective specifice de învățare: Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească și descrie conceptele de „bulă de filtrare” și „cameră ecou”, oferind exemple din mediul online.
- explice rolul algoritmilor platformelor digitale în personalizarea fluxului de informații și modul în care acest lucru poate limita diversitatea opiniilor.
- identifice semnele unei camere ecou sau ale unei bule de filtrare în propriile experiențe media (ex. recomandări repetitive, lipsa diversității surselor).

Materiale didactice:

- Prezentarea PPT Capcanele informației
<https://docs.google.com/presentation/d/1JLuzKRGXDgH3GTzggTEBnDQdfWbd-rVT/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexa 1 – Fișa cu imagini
- Tablă interactivă

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Brainstorming: spuneți câte un sinonim pentru următoarele expresii: „mesaj ascuns”, „bula de filtrare”, „cameră ecou”.

Se activează cunoștințele anterioare, se face introducerea în tema lecției și se realizează un ciorchine pe tablă, categorizat conform celor trei concepte.

II. Pregătire – 15 min

Profesorul explică următoarele trei concepte printr-o prezentare PPT:

1. Mesaje ascunse/codate
2. Bule de filtrare
3. Camere ecou

III. Implementare – 20 min

Pentru o mai bună înțelegere a conceptelor prezentate, elevii vor desfășura activități practice:

1. Analiză în echipe (3–4 elevi):

Fiecare echipă primește fișa cu imagini sau postări din social media. (Anexă) Sarcina este să identifice mesaje ascunse, posibile intenții sau efecte asupra publicului.

2. Bule de filtrare

Același cuvânt căutat → rezultate complet diferite

Sarcina: Căutați pe telefoane cuvântul „vaccin” sau „migrație”.

Unele rezultate vor fi informative, altele alarmiste, în funcție de istoricul utilizatorului. Elevii văd pe loc cum algoritmul personalizează informația.

3. Camera ecou - mentimeter - scrieți un exemplu de „cameră ecou”

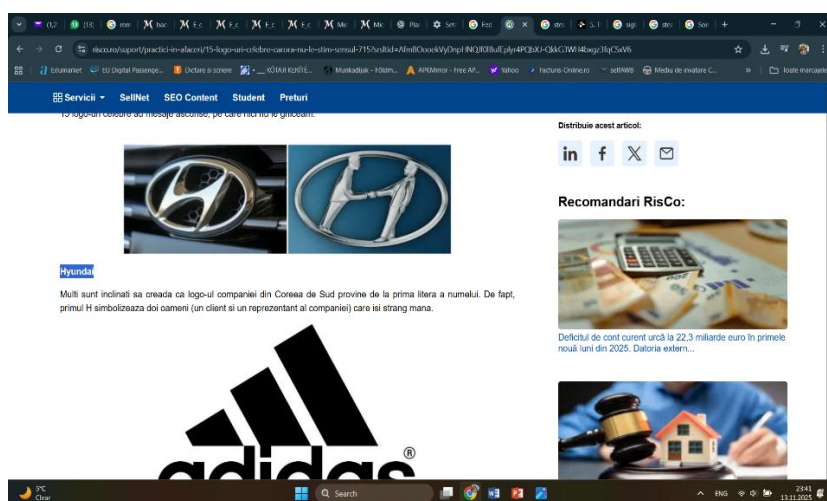
IV. Reflecție – 5 min

Fiecare elev scrie pe un post-it un lucru nou învățat în această lecție.

Concluzie: subliniem importanța diversificării surselor și verificării conținutului (se afișează ultimul slide din prezentarea PPT)

V. Anexă – Fișa cu imagini: Mesaje ascunse

Ce vezi la prima vedere? Ce observi după 30 de secunde?

88

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție

„Am fost uimită de rapiditatea cu care elevii au descifrat subtextele; de fapt, în timpul procesului, am constatat că învățăm chiar eu de la ei despre mesajele ascunse din prezent.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Mi-am dat seama cât de ușor pot fi promovate lucrurile interzise prin mesaje ascunse. Această experiență mă va face să fiu mult mai atent la ceea ce aleg să împărtășesc pe rețelele sociale de acum înainte.”

„Am învățat că trebuie să verific totul din mai multe surse și să nu mă las influențat de imagini până nu le verific sau până nu le analizez cu mare atenție.”

Resursa 16: Amprenta digitală (România)

Cu ajutorul acestei lecții, elevii vor învăța despre efectele imediate și impactul posibil pe termen lung, la nivel personal, al propriei activități online. Vor învăța despre conceptul de amprentă digitală în asociere cu cel de identitate digitală și vor formula reguli de comportament responsabil în mediul online.

Profesor autor: Anca Petrovici, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 15–16 ani

Disciplina: Consiliere și orientare

Scopuri:

- Să analizeze riscurile asociate utilizării necritice a tehnologiei, internetului și rețelelor sociale și să reflecteze asupra lor.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească noțiunea de „amprentă digitală” și să distingă între amprentă digitală activă și pasivă
- identifice decizii/comportamente online nepotrivite și care produc consecințe regretabile
- formuleze 5 recomandări pentru comportamente responsabile în gestionarea informațiilor personale.

Materiale didactice:

- Tablă interactivă
- Prezentare ppt „Amprenta digitală” <https://docs.google.com/presentation/d/1zrmdOli-9Q3w9j1aAVySuT8S0dzrzlip/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Fișă de lucru elevi - două exerciții
- Foi poster elevi și markere
- Post-it/cartonașe feedback

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Anunțarea temei activității, stimulare curiozității pentru conceptul de amprentă digitală.

Întrebare pentru toată clasa, frontal: „Ce crezi că vede un angajator/comisia de admitere de la facultatea X sau fundația Y căreia îi soliciți o finanțare/propui un proiect când caută numele tău pe internet?”

Anunțați: „Azi vom discuta despre amprentă digitală și identitate digitală. Încercăm să stabilim cât de importantă este amprenta digitală pentru identitatea noastră și de ce.”

II. Pregătire – 10 min

- Prezentare concepte teoretice (Anexa 1): identitate digitală, amprenta digitală, tipuri amprentă digitală: activă (postări, comentarii, fotografii etc.)/ pasivă (date colectate automat, etichete puse de alții etc.)

- Distribuie fișă de lucru/analiza fișei și întrebări

- Clarificări privind nevoia de comportament manierat digital și riscul suprimării opiniilor de teama de-a nu lăsa urme online. Distingem între a ne exprima, a comunica, a avea maniere consacrate în mediul de comunicare online și a ne abține.

III. Implementare – 25 min

Cât de mult poate fi influențată imaginea/reputația ta de amprenta digitală?

Exercițiul 1: Fișă de lucru elevi - Analiza/discutarea informațiilor de bază despre cazuri reale care ilustrează funcționarea amprente digitale, exemple în care verificarea/activitatea online a unor persoane a atras respingerea/retragerea de beneficii financiare/concediere) (15 minute)

Sarcinile pentru elevi:

- Citiți informațiile despre cele trei situații, stabilind: Ce s-a întâmplat?, Motivul (cauza), Contextul acestei situații (unde, când, cum, de ce a fost amendat comportamentul, iar persoana direct implicată a trebuit să suporte consecințe)
- Răspundeți la întrebarea alocată echipei voastre formulând în răspuns 3 idei esențiale și 1 soluție practică. Răspunsurile vor fi folosite în etapa următoare (exercițiul 2)

Listă întrebări pentru echipe (valabile pentru ambele exerciții) - în Anexa 2, Fișa de lucru, Listă întrebări

Exercițiul 2: Realizarea unui poster: „5 reguli pentru o amprentă digitală sănătoasă” (10 minute)

Redactarea posterului se face prin analiza /sinteza și integrarea răspunsurilor propuse de elevi la exercițiul 1. Fiecare echipă răspunde unei secțiuni a posterului (aceleași 5-6 echipe) prin includerea răspunsurilor la întrebarea pe care au primit-o (formulat 3 idei + 1 soluție practică).

Elevii se vor concentra pe identificarea elementelor care constituie amprenta digitală și pe importanța comportamentului responsabil/asumarea urmelor lor în mediul online.

Pentru fiecare caz analizat este recomandată identificarea a minimum 2 comportamente manifestate online care au justificat penalizările/pedepsirea celor implicați și apoi corelarea acestor comportamente cu consecințele (sanțiunile aplicate), respectiv impactul de suportat la nivelul celor implicați. Elevii vor identifica și formula propuneri pentru reguli/comportamente responsabile în mediul online.

IV. Reflecție – 5 min

Întrebări discuție frontală/autorefecție (5 minute)

- La ce-mi folosește să știu despre amprenta digitală? Pentru ce situații din viața reală mă ajută ceea ce am învățat despre conceptul amprenta digitală și cum ar trebui să mă comport mai departe în mediul online?

- Ce am învățat din această activitate?

Bilete de ieșire/ feedback elevi: o idee care mi-a plăcut & o întrebare & un lucru pe care îl voi schimba la comportamentul meu online & un comentariu despre lecție

Indicatori evaluare activitate (profesor)

- Calitatea răspunsurilor din fișa de lucru
- Gradul de participare a elevilor la discuții (frecvent, moderat, rareori)
- Elemente de ingeniozitate, noutate, utilitate și coerență ale posterului realizat de elevi
- Capacitatea de analiză a celor 3 cazuri propuse spre analiză din fișa atașată:
 - identificarea pentru fiecare dintre cazuri a minimum 2 comportamente manifestate online și care au justificat pedepsirea celor implicați, corelarea acestor comportamente cu impactul consecințelor de suportat
 - propuneri pentru reguli/comportamente responsabile în mediul online

V. Anexe

Anexă – Fișă de lucru

Exercițiul 1: Analiza unor exemple reale în care verificarea/activitatea online a unor persoane a atras respingerea/retragerea de beneficii financiare/concediere) (paginile 1-2 se tipăresc în minimum 6 exemplare - 1/echipă)

Sarcini:

- Citiți informațiile despre cele trei situații, stabilind: Ce s-a întâmplat? Motivul (cauza)? Contextul acestei situații (unde, când, cum, de ce a fost amendat comportamentul, iar persoana direct implicată a trebuit să suporte consecințe)?
- Notați răspunsurile la întrebarea alocată echipei voastre formulând în răspuns 3 idei + 1 soluție practică)

1) Cazul sportivului Marcus Stokes (USA)

https://www.cbsnews.com/news/marcus-stokes-university-of-florida-scholarship-revoked-video/?utm_source=chatgpt.com

https://www.thedailybeast.com/high-school-football-star-marcus-stokes-loses-university-of-florida-scholarship-after-using-n-word/?utm_source=chatgpt.com

https://www.cbssports.com/college-football/news/marcus-stokes-former-florida-qb-commit-whose-scholarship-was-pulled-due-to-racial-slur-gets-hbcu-offer/?utm_source=chatgpt.com

21 noiembrie 2022 / 23:18 EST / CBS News, De Tre'Vaughn Howard

Universitatea din Florida revocă bursa de fotbal după ce a apărut un videoclip în care un recrut folosește insulte rasiale

Universitatea din Florida a retras oferta de bursă pentru Marcus Stokes, quarterback la Nease High School, după ce pe rețelele de socializare a apărut un videoclip în care acesta cântă rap melodia unei piese care conține insulte rasiale.

Stokes a postat duminică pe rețelele de socializare un mesaj în care își cere scuze și spune că acceptă consecințele acțiunilor sale: „Îmi cer scuze din suflet pentru cuvintele din cântecul pe care am ales să-l cânt. A fost jignitor și ofensator pentru multe persoane, și regret acest lucru”, a scris Stokes. „Accept pe deplin consecințele acțiunilor mele și respect decizia Universității din Florida de a-mi retrage oferta de bursă pentru a juca fotbal american.”

2) Cazul profesoarei Ashley Payne (Canada) care a postat pe Facebook o poză în vacanță

https://winecountrymom.com/2011/02/11/teacher-facebook-photo/?utm_source=chatgpt.com

https://cafemom.com/parenting/115957-teacher_fired_for_drinking_on?utm_source=chatgpt.com

https://www.mross.com/what-we-think/article/teachers-think-twice-are-your-photos-facebook-appropriate?utm_source=chatgpt.com

Februarie 2017

Postările profesorilor pe rețelele sociale continuă să facă senzație.

Cazul profesoarei de engleză Ashley Payne, de la un liceu public din Georgia, care a fost concediată pentru că a postat pe Facebook o fotografie în care apărea cu un pahar de vin și o cană de bere în mână. În noiembrie 2016, mass-media canadiană a comentat liniile directoare ale consiliului școlar din Ontario referitoare la rețelele sociale, care avertizau profesorii să nu posteze fotografii în care apăreau „îmbrăcați sumar pe plajă”.

Acest limbaj subliniază un principiu fundamental, și anume că, chiar și atunci când un profesor nu predă, el/ea rămâne totuși un profesor. Profesorii ocupă o poziție de încredere și autoritate. Se așteaptă ca ei să fie modele pozitive pentru elevii lor, atât în sala de clasă, cât și în afara acesteia.

Utilizarea necorespunzătoare a rețelelor sociale de către un profesor poate duce la pierderea încrederii publicului în profesor, dar și în sistemul școlar în ansamblu, ceea ce, la rândul său, poate perturba buna funcționare a sistemului de învățământ.

Autoritățile școlare pot sancționa profesorii pentru utilizarea necorespunzătoare a rețelelor sociale. Sancțiunile legate de locul de muncă, inclusiv concedierea, sunt confirmate de instanțele judecătorești. De asemenea, organismele profesionale care reglementează conduita profesorilor nu ezită să sancționeze exprimarea nejustificată a profesorilor în afara programului de lucru, inclusiv utilizarea rețelelor sociale.

3) Cazul studenților (USA) cărora le-au fost anulate admiterile la Harvard din cauza postărilor de pe social media

https://www.theguardian.com/education/2017/jun/05/harvard-rescinds-admissions-offers-offensive-memes?utm_source=chatgpt.com

Lois Beckett, Luni, 5 iunie 2017, ora 23:58 CEST

Harvard anulează ofertele de admitere din cauza unor meme ofensatoare pe Facebook – raport

Cel puțin 10 studenți și-au pierdut șansa de a studia la Harvard College după ce au postat „meme obscene” într-un chat privat de pe Facebook, a raportat principalul ziar studențesc de la Harvard. Memele includeau glume despre pedofilie, abuzul asupra copiilor, agresiunea sexuală și Holocaustul. Un mesaj se referea la spânzurarea unui tânăr mexican..

Memele au fost distribuite într-un chat privat pe Facebook, unde studenții admiși în promoția 2021 au împărtășit glume provocatoare, ca parte a unei „atitudini de genul «doar pentru că am intrat la Harvard nu înseamnă că nu ne putem distra»”, a declarat un student admis pentru Harvard Crimson.

Ziarul a citat o serie de studenți din clasa ce urma să înceapă, care au avut o serie de reacții, inclusiv doi care au spus că retragerea ofertelor a fost o abordare corectă. „Nu știu cum ar putea fi apărate acele imagini jignitoare”, a spus un student.

Ziarul a citat o serie de studenți din noua promoție, care au avut o serie de reacții, inclusiv doi care au spus că retragerea ofertelor a fost o abordare corectă. „Nu știu cum ar putea fi apărate acele imagini jignitoare”, a spus unul dintre studenți. cauza unor documente „vulgare”.

Exercițiul 2: Poster „5 reguli pentru o amprentă digitală sănătoasă”

Fiecare echipă răspunde unei secțiuni a posterului (aceleași 5-6 echipe) prin răspunsurile întrebării alocate, cele 3 idei + 1 soluție practică identificate

Listă întrebări pentru echipe:

- 1) Ce informații aparent „banale” ale activității mele online pot dăuna în viitor?
- 2) Cum pot comentariile impulsive afecta cariera/imaginea?
- 3) De ce este periculos să lași conturi vechi publice?
- 4) Cum se poate transforma o glumă online între prieteni într-un risc real?
- 5) Ce diferență există între reputația offline și cea online?
- 6) Cum poți verifica periodic ce apare online despre tine? De ce să facem așa ceva?

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție

„Ne-a ajutat să discutăm, să devenim mai conștienți și să aflăm mai multe despre efectele imediate și impactul pe termen lung — la nivel personal — ale propriilor noastre activități online. Am discutat despre conceptul de amprentă digitală în legătură cu identitatea digitală și am încercat să stabilim și să formulăm reguli pentru un comportament responsabil online.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Înțeleg că reputația noastră poate fi afectată de tot ceea ce postăm, așa că am învățat să fiu mai discret online.”

„Mi-aș schimba comportamentul online, de exemplu, nu voi mai posta impulsiv.”

„Mă voi gândi (mai atent) la ceea ce postez.”

„Nu voi mai posta comentarii publice.”

„Voi fi mai atent la site-urile pe care le vizitez și la cookie-urile pe care le accept.”

„A fost util să conștientizez consecințele.”

Resursa 17: Tulburare informațională (România)

Această lecție îi va ajuta pe elevi să înțeleagă faptul că fenomenul de tulburare informațională se manifestă global. Se va discuta despre efectele dezinformări asupra cititorilor, despre responsabilitatea canalelor media, dar și despre comportamentele de consumatori critici de informații.

Profesor autor: Ileana Leca, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 15–16 ani

Disciplina: Consiliere și orientare

Scopuri: Lecția va contribui la formarea următoarelor competențe generale:

- Utilizarea adecvată a informațiilor, în propria activitate, pentru obținerea succesului
- Exersarea abilităților de gestionare a unui stil de viață de calitate

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției (două ore de curs), elevii vor fi capabili să:

- analizeze sursele și autorul unui articol și elemente de credibilitate a publicației în care este prezentat articolul
- identifice scopul unui articol (dacă articolul informează, alarmează sau manipulează) și tonul (atitudinea autorului este serioasă, sarcastică, umoristică, critică, informală)
- recunoască tulburări informaționale (omisiuni, exagerări sau narațiuni unilaterale) din text/în articolul analizat.
- analizeze critic efectele tulburărilor informaționale asupra comportamentului oamenilor și relația tulburări informaționale – perceperea corectă/completă a realității.

Materiale didactice:

- Tablă multifuncțională/interactivă
- Prezentare_Tulburări informaționale:
- https://docs.google.com/presentation/d/18eq3nENCMKfRSeM40eAjOwJm-6_SA4yq/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Fișă lucru elevi – seturi întrebări (Anexă întrebări)
- 3 texte suport - articole de presă Hotnews (Anexă, texte suport 1, 2, 3)
- Post-it/bilete ieșire feedback elevi

Durată: 90 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Profesorul proiectează sau citește 5 enunțuri (unele adevărate, altele false) și le cere elevilor să aleagă adevărat/fals pentru fiecare dintre cele 5 enunțuri (diapozitive 1-2, PPT). Elevii votează rapid (ex. „adevărat” / „fals”).

1. Albina poate zbura doar ziua, fiindcă se orientează după lumină.

Adevărat (Albinele se ghidează după lumina solară și după poziția soarelui, de aceea zboară preponderent ziua pentru a găsi hrană și a se întoarce la stup).

2. Fulgerul nu lovește niciodată de două ori în același loc.

Fals (Este un mit — fulgerul poate lovi același loc de mai multe ori, mai ales structuri înalte precum clădiri sau turnuri.)

3. Creierul uman consumă în jur de 20% din energia totală a organismului.

Adevărat (Deși reprezintă doar aproximativ 2% din greutatea corpului, creierul folosește multă energie pentru procese cognitive și menținerea funcțiilor vitale.)

4. Peru are cel mai mare număr de piramide din lume.

Fals (Sudanul deține de fapt cele mai multe piramide cunoscute).

5. Morcovii își schimbă culoarea dacă sunt ținuti în apă sărată.

Fals (Sarea poate schimba gustul sau textura, dar nu modifică în mod natural culoarea morcovilor.)

După ce profesorul dezvăluie răspunsurile corecte, adresează elevilor întrebările de mai jos în vederea formulării unei idei/concluzii legate de tendința subiectivă de a crede anumite afirmații:

- Ce v-a făcut să credeți că răspunsul ales este cel corect?

- Ce fel de emoții sau gânduri v-au trezit enunțurile mai științifice și cum v-au influențat acestea alegerea răspunsului?

Concluzie: Fenomenul de tulburare informațională despre care vom discuta în această activitate se bazează tocmai pe instinctul nostru de a crede mai ușor ceea ce pare plauzibil.

II. Pregătire – 10 min

Prezentarea/explicarea conceptului de tulburare informațională, categoriile principale de tulburări informaționale (informare eronată, dezinformare, informare malițioasă – PPT)

III. Implementare – 25 min

Exercițiul 1: Studiu de caz (Text suport: articol de pe Hotnews din 23.10.2025)

Un bărbat a încercat să intre cu mașina în Ambasada Rusiei din București. Au intervenit trupele antitero

Elevii primesc un link sau direct articolul, citesc textul suport 1 (Anexă - Text suport 1, articol de pe Hotnews de joi, 23.10.2025, Un bărbat a încercat să intre cu mașina în Ambasada Rusiei din București. Au intervenit trupele antitero) <https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Organizați în 4 echipe, elevii investighează aspecte ale articolului (autorul și sursa, scopul, tonul și conținutul, contextul posibilele limitări, impactul asupra publicului și responsabilitatea media) (Anexa – Set întrebări_Fișa de lucru pentru elevi)

Profesorul discută cu toată clasa, timp de 10 minute despre cât de simplu/greu a fost pentru elevi să răspundă întrebărilor din echipe și ce li s-a părut mai greu. Rezultatele investigației elevilor: Fiecare echipă prezintă timp de 1 minut răspunsurile.

Profesorul/elevii notează informațiile esențiale din fiecare echipă și la finalul discuției încearcă să stabilească împreună cu elevii la ce categorie de tulburare informațională se încadrează articolul (informare eronată, dezinformare, informare malițioasă).

- ✓ Echipa 1. Întrebări privind autorul și sursa
- ✓ Echipa 2. Întrebări privind scopul, tonul și conținutul articolului
- ✓ Echipa 3. Întrebări privind verificarea, contextul și posibilele limitări
- ✓ Echipa 4. Întrebări privind efecte/impactul asupra publicului și responsabilitatea media

Lecția a 2-a: continuare implementare (30-35 minute):

Exercițiul 2 (15 minute)

Elevii primesc alte două articole (text suport 2, text suport 3) publicate cu 4, respectiv 5 zile după articolul inițial și sunt rugați să identifice ce informații sunt diferite și să încerce să explice schimbările/diferențele de conținut(de ce):

a) Text suport 2 https://hotnews.ro/rasturnare-de-situatie-in-cazul-soferului-care-a-intrat-cu-masina-in-poarta-ambasadei-rusiei-de-la-bucuresti-2095833?utm_source=chatgpt.com

b) Text suport 3 https://hotnews.ro/cum-explica-jandarmeria-incidentul-de-la-ambasada-rusiei-unde-un-barbat-a-fost-imobilizat-pe-motiv-ca-a-incercat-intre-cu-masina-in-poarta-acuzatie-respinsa-de-procurori-2096451?utm_source=chatgpt.com

Profesorul subliniază că în jurnalism informația poate evolua, ceea ce fusese prezentat ca cert la început poate fi corectat mai târziu. Se analizează eroarea jurnalistică, prin răspunsul elevilor la întrebările următoare:

✓ Ce a fost prezentat incorect sau incomplet inițial?

✓ Ce ar fi putut să facă publicația mai bine, înainte de lansarea primului articol (cel analizat la exercițiul 1)? (De exemplu: să aștepte confirmarea unor specialiști care au cercetat situația (procurori) înainte de a face afirmații foarte grave, de a produce mesaje despre atacul ambasadei Rusiei în contextul situației de război/agresiuni ale Rusiei și a unei imagini deja foarte complexe legată de Rusia)?

✓ Ce efecte/impact are o astfel de eroare asupra încrederii publicului sau asupra modului de percepție a incidentului de către cititorii acestei știri?

Exercițiul 3: Exercițiu de verificare suplimentară (10 minute)

Profesorul propune elevilor să caute singuri informații suplimentare despre subiectul „Un bărbat a încercat să intre cu mașina în Ambasada Rusiei din București” în 23.10.2025. Elevii vor căuta informații despre (de exemplu):

✓ ce spun autoritățile, ce comunicate oficiale există

✓ dacă alte publicații au raportat altfel

✓ conferință de presă oficială

✓ arhivă publică etc.

Reactualizare categorii principale tulburări informaționale (informare eronată, dezinformare, informare malițioasă), cu clarificarea privind informările eronate/dezinformările care pot fi ușor promovate în media/presă.

IV. Reflecție – 5-10 min

Discuție cu elevii despre două idei importante pentru fiecare dintre întrebările de mai jos

✓ Cum influențează media (scrisă) percepția asupra unui incident de siguranță, mai ales când este vorba și despre siguranța unei ambasade?

✓ Ce trebuie să reținem (reguli obligatorii) despre responsabilitatea unei publicații/ziar/website care să fie luată în serios?

✓ Ce putem noi, ca cititori, să facem ca să fim mai puțin susceptibili (influențabili) la informații eronate?

Evaluarea lecției de către elevi: Bilete de feedback (3-5 min): O idee /un comentariu/o întrebare despre această activitate desfășurată pe parcursul a două ore

V. Anexe

Anexa 1: Set întrebări

Fișa de lucru pentru elevi - Tulburarea informațională (lucru în 4 echipe)

Exercițiul 1: Citiți articol (text suport 1) și răspundeți la întrebările alocate echipei voastre pe baza analizării articolului. <https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Echipa 1. Întrebări privind autorul și sursa

- 1) Cine este autorul articolului și ce informații găsiți despre activitatea sa jurnalistică (profesională)?
Care sunt specializările, dacă există?
- 2) Ce informații există despre site-ul HotNews.ro – ce tip de publicație este, ce reputație are în România?
- 3) Cum e prezentat articolul (data, ora, secțiunea) și ce ne sugerează acest context despre modul de publicare
(ex: „Actualitate”, „Internațional” etc.)?
- 4) Există mențiuni despre sursele de la care au fost preluate informațiile? Dacă da: ce surse sunt citate (ex. Jandarmeria Capitalei, alte agenții)? Cum anume este formulată relatarea („potrivit”, „a transmis”, „conform” etc.) și ce sugerează acest mod de relatare?
- 5) Autorul sau publicația dezvăluie vreun potențial conflict de interese sau legătură cu subiectul? Dacă nu, ce întrebări rămân deschise?

Exercițiul 1: Citiți articol (text suport 1) și răspundeți la întrebările alocate echipei voastre pe baza analizării articolului. <https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Echipa 2. Întrebări privind scopul, tonul și conținutul articolului

- 1) Care sunt elementele-cheie ale conținutului: ce s-a întâmplat (cine, ce, când, unde, cum), ce rezultate s-au prezentat?
- 2) Care pare să fie scopul articolului (informarea pură, alertarea, generarea de teamă, influențarea opiniei publice)?
- 3) Cum este formulat titlul și ce impact ar putea avea asupra cititorului (are elemente senzaționaliste, transmite o emoție, subliniază un pericol)? De ce?
- 4) Cum este prezentată persoana implicată (vârsta, comportamentul, antecedentele – de ex. test pozitiv la substanțe, permis suspendat)? Ce impact are această prezentare asupra modului în care cititorul judecă evenimentul?
- 5) Autorul precizează dacă securitatea misiunii diplomatice/ambasadei a fost pusă în pericol sau nu. Cum este formulată această precizare și ce rol are în articol?

Exercițiul 1: Citiți articol (text suport 1) și răspundeți la întrebările alocate echipei voastre pe baza analizării articolului. <https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Echipa 3. Întrebări privind verificarea, contextul și posibilele limitări

- 1) Ce întrebări rămân fără răspuns în articol? De exemplu: ce motivație avea bărbatul care a intrat în porțile ambasadei? Ce investigație ulterioară s-a făcut?
- 2) Care este contextul mai larg al articolului (ex: relațiile diplomatice, securitate la misiuni diplomatice, incidente similare în trecut)?

- 3) Ce alte informații ar fi util să avem pentru a înțelege mai bine evenimentul?
- 4) Cum putem verifica independent informațiile din articol? Ce alte surse am putea consulta (ex: declarații oficiale ale Jandarmeriei, alte agenții de presă, documente publice)?
- 5) Există risc ca articolul să contribuie la răspândirea unei percepții eronate sau alarmiste? Dacă da, în ce fel?
- 6) Ce tipuri de tulburări informaționale ar putea fi folosite/exploatate în acest caz (de ex. exagerare, omiterea contextului, promovarea unei narațiuni unilaterale, clickbait)? Cum le-am putea identifica?

Exercițiul 1: Citiți articol (text suport 1) și răspundeți la întrebările alocate echipei voastre pe baza analizării articolului. <https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Echipa 4. Întrebări privind efectele/impactul asupra publicului și responsabilitatea media

- 1) Cum crezi că reacționează publicul la o primă citire a acestui articol? Ce sentimente sau opinii imediate ar avea cititorii?
- 2) Ce responsabilitate are o publicație despre modul de prezentare a unui incident cu potențial internațional / de securitate?
- 3) Dacă ai fi angajat responsabil/editor la HotNews.ro, ce ai face diferit în acest articol pentru a asigura o informare echilibrată și clară?
- 4) Cum ar trebui să reacționeze un cititor critic în fața unui astfel de articol? Ce pași concreți să facă pentru a nu accepta tot ce vede ca adevăr absolut?
- 5) De ce se discută că elevii sau tinerii pot fi mai vulnerabili la manipulări informaționale? Ce anume ar putea face elevii/tinerii pentru a rezista manipulărilor, dezinformărilor? Ce comportamente ori strategii legate de informări ar putea folosi pentru a le evita?

Anexa 2: Exercițiul 2

Citiți alte două articole publicate cu 4, respectiv 5 zile după articolul inițial și identificați ce informații s-au schimbat și de ce.

(vezi Text suport 2 și Text suport 3, articole preluate de pe Hotnews, atașate mai jos)

https://hotnews.ro/rasturnare-de-situatie-in-cazul-soferului-care-a-intrat-cu-masina-in-poarta-ambasadei-rusiei-de-la-bucuresti-2095833?utm_source=chatgpt.com

https://hotnews.ro/cum-explica-jandarmeria-incidentul-de-la-ambasada-rusiei-unde-un-barbat-a-fost-imobilizat-pe-motiv-ca-a-incercat-intre-cu-masina-in-poarta-acuzatie-respinsa-de-procurori-2096451?utm_source=chatgpt.com

Exercițiul 3: Căutați informații suplimentare despre acest caz și identificați:

- ce spun autoritățile?
- ce comunicate oficiale există?
- dacă alte publicații au raportat/prezentat situația diferit și cum anume?
- conferință de presă oficială
- arhivă publică

Text suport 1: Exercițiul 1: articol de pe Hotnews din 23.10.2025

Un bărbat a încercat să intre cu mașina în Ambasada Rusiei din București. Au intervenit trupele antitero

<https://hotnews.ro/ambasada-rusiei-bucuresti-barbat-masina-trupele-antitero-sri-2092995>

Actualitate

joi, 23 octombrie 2025, 08:19

Un bărbat a încercat să intre cu mașina în Ambasada Rusiei din București. Au intervenit trupele antitero

● Alexandra Coșlea
HotNews.ro

Ambasada Rusiei din București, Foto: INQUAM Photos / Octav Ganea

Un bărbat de 53 de ani a fost oprit de jandarmi în noaptea de miercuri spre joi, după ce a încercat să lovească cu mașina poarta Ambasadei Rusiei din Șoseaua Kiseleff, potrivit G4Media și Jurnalul.

Incidentul a avut loc în jurul orei 03:15. Un jandarm aflat la paza misiunii diplomatice l-a somat pe șofer și a reușit să îl oprească înainte de a intra în perimetrul ambasadei, potrivit Jandarmeriei Capitalei.

La fața locului s-au deplasat două echipaje de jandarmi și un echipaj de intervenție antiteroristă din cadrul Serviciului Român de Informații au intervenit.

Bărbatul de 53 de ani a încercat să fugă la vederea forțelor de ordine, însă a fost oprit de echipajele de intervenție. Șoferul a coborât din mașină după ce a fost somat în repetate rânduri, apoi imobilizat. Bărbatul avea carnetul de conducere suspendat iar testele polițiștilor rutieri au ieșit pozitive la două substanțe interzise: benzodiazepină și amfetamină.

Bărbatul a fost dus la Institutul Național de Medicină Legală (INML) pentru recoltarea de probe biologice și, ulterior, la sediul Brigăzii Rutiere, unde se vor efectua verificări suplimentare și se vor dispune măsurile legale.

Jandarmeria Capitalei a dat asigurări că securitatea obiectivului diplomatic nu a fost pusă în pericol, iar în urma incidentului nu s-au înregistrat victime sau pagube materiale importante.

Biroul de presă al Ambasadei Rusiei a transmis ulterior că niciun angajat al misiunii diplomatice nu a fost rănit și clădirea în care funcționează nu a fost avariata.

Text suport 2 - Exercițiul 2: articol de pe Hotnews din 27.10.2025

Răsturnare de situație în incidentul de la Ambasada Rusiei. Procurorii contrazic..

https://hotnews.ro/rasturnare-de-situatie-in-cazul-soferului-care-a-intrat-cu-masina-in-poarta-ambasadei-rusiei-de-la-bucuresti-2095833?utm_source=chatgpt.com

UPDATE

luni, 27 octombrie 2025, 14:57

Răsturnare de situație în incidentul de la Ambasada Rusiei. Procurorii contrazic Jandarmeria: șoferul nu avea permisul suspendat, nu era nici drogat și nici nu a intrat în gardul ambasadei

Intervenția din 23 octombrie. Imagini: Jandarmeria Capitalei

Parchetul Judecătorei Sectorului 1 a anunțat luni că procurorul de caz a dispus clasarea dosarului în cazul șoferului despre care Jandarmeria București spunea că în 23 octombrie a încercat să intre cu mașina în poarta clădirii Ambasadei Rusiei la București. Parchetul spune că bărbatul nici nu avea permisul suspendat, nici nu era sub influența drogurilor și nici nu a încercat să intre în poarta reprezentanței diplomatice.

La o zi după clasare, Jandarmeria București a transmis pentru HotNews cum s-au desfășurat evenimentele din 23 octombrie și de ce a anunțat că un bărbat a vrut să intre cu mașina în poarta Ambasadei Rusiei, acuzație respinsă după câteva zile de procurori.

După incident, pe numele bărbatului a fost deschis dosar penal pentru infracțiunile de „conducerea unui vehicul fără permis de conducere” și, în rem, pentru „conducerea unui vehicul sub influența altor substanțe”.

Parchetul contrazice ce spunea Jandarmeria despre bărbat
„În esență, din probatoriul administrat a rezultat că în ceea ce privește infracțiunea de conducerea unui vehicul fără permis de conducere, suspectul nu avea suspendat dreptul de a conduce autovehicule, ci acestuia i se eliberase anterior o dovadă cu drept de circulație, iar referitor la infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența altor substanțe, potrivit buletinului de analiză toxicologică, nu au fost identificate în organismul șoferului substanțe psihoactive”, a transmis, luni, printr-un comunicat de presă, Parchetul Judecătorei Sectorului 1.

Contactat de HotNews, purtătorul de cuvânt al Parchetului Judecătorei Sectorului 1, Călin Bogdan, a explicat de ce în comunicat nu se face referire și la alte infracțiuni, precum distrugere sau tentativă de violare de sediu profesional.

El a spus că în acest caz Brigada Rutieră s-a sesizat din oficiu pentru infracțiunile de conducerea unui vehicul fără permis de conducere și pentru conducerea unui vehicul sub influența altor substanțe, iar procurorii au constatat acum că bărbatul nu avea permisul suspendat și nici nu se afla sub influența drogurilor.

Purtătorul de cuvânt al Parchetului Judecătorei Sectorului 1 a explicat că nu au fost cercetate alte fapte, precum distrugere sau tentativă de violare de sediu profesional pentru că nimeni nu a formulat vreo plângere în acest sens.

Întrebat despre faptul că la acel moment Jandarmeria București a transmis că bărbatul a încercat să intre cu mașina în poarta Ambasadei Rusiei, procurorul a spus că o asemenea faptă nu a existat: „Nu s-a întâmplat așa ceva. Bărbatul se plimba cu mașina, mergea foarte încet, dar nu a încercat nimeni să intre în sediul Ambasadei Rusiei”.

Reprezentanții Jandarmeriei București nu au putut fi contactați pentru un punct de vedere.

Ce spunea Jandarmeria București

În 23 octombrie, Jandarmeria București a transmis că bărbatul, în vârstă de 53 de ani, a fost oprit de jandarmi după ce a încercat să lovească cu mașina poarta Ambasadei Rusiei din Șoseaua Kiseleff.

De asemenea, Jandarmeria a anunțat atunci că bărbatul avea permisul de conducere suspendat, iar la testele polițiștilor rutieri a ieșit pozitiv la două substanțe interzise: benzodiazepină și amfetamină.

„În data de 23.10.2025, în jurul orei 03:15, un bărbat a încercat să lovească cu mașina poarta de acces auto a unui obiectiv diplomatic din sectorul 1 al Capitalei. Jandarmul, aflat în postul de pază, l-a somat, reușind să-l oprească.

În continuare, a solicitat sprijin, iar în scurt timp, la fața locului, au ajuns două echipaje de jandarmerie și unul de intervenție antiteroristă din cadrul SRI.

La vederea acestora, persoana a încercat să fugă cu autovehiculul din zona obiectivului, însă a fost blocată de echipajele venite în sprijin. La somațiile acestora, bărbatul a coborât din autovehicul și a fost imobilizat.

În scurt timp, la fața locului a ajuns și un echipaj de la poliția rutieră, care, în urma verificărilor efectuate, a constatat că persoana în cauză are permisul suspendat, rezultând de asemenea ca fiind pozitivă la două substanțe, respectiv benzodiazepină și amfetamină.

Bărbatul, cetățean român, în vârstă de 53 de ani, a fost condus la INML pentru recoltarea de probe biologice și, ulterior, la sediul Brigăzii Rutiere, pentru verificări suplimentare și dispunerea măsurilor legale”, a transmis atunci Jandarmeria București printr-un comunicat de presă.

„Un bărbat a încercat să lovească cu mașina poarta de acces auto a unui obiectiv diplomatic din sectorul 1 al Capitalei. Jandarmul aflat în postul de pază l-a somat, reușind să îl oprească. Persoana a încercat să fugă cu autovehiculul din zona obiectivului, însă a fost blocat de echipele venite în sprijin”, declara, pentru stirileprotv, și colonelul Mihai Vornicu de la Jandarmeria București.

Ce spunea Ambasada Rusiei

Și Ambasada Rusiei la București a transmis atunci un comunicat de presă pe această temă:

„În noaptea de miercuri spre joi, de 23 octombrie, la ora 3:15, un cetățean român în vârstă de 53 de ani a sosit cu un autoturism la poarta principală a Ambasadei. Unul dintre jandarmii aflați în postul de pază a încercat să discute cu acesta, însă cetățeanul s-a comportat inadecvat, a început să strige și a încercat să fugă cu autovehiculul, fiind însă reținut de echipaje de jandarmerie și unul de intervenție antiteroristă din cadrul SRI aflate în apropierea Ambasadei. Investigația ulterioară a arătat că, în momentul reținerii, cetățeanul se afla sub influența substanțelor psihoactive și nu deținea un permis de conducere valabil. Niciun angajat al Ambasadei nu a fost rănit, iar clădirii misiunii diplomatice ruse nu i-au fost aduse daune materiale”.

Cum a reacționat atunci bărbatul acuzat

Conform unor surse judiciare, bărbatul este medic stomatolog în Pitești.

Medicul a refuzat atunci să comenteze incidentul. El a transmis însă că nu consumă nici alcool, nici substanțe interzise, potrivit stirilorprotv.ro.

Text suport 3 – Exercițiul 3: articol de pe Hotnews din marți, 28 octombrie 2025, 13:56

Jandarmeria explică de ce a anunțat că un bărbat a vrut să intre cu mașina în poarta Ambasadei Rusiei.

https://hotnews.ro/cum-explica-jandarmeria-incidentul-de-la-ambasada-rusiei-unde-un-barbat-a-fost-imobilizat-pe-motiv-ca-a-incercat-intre-cu-masina-in-poarta-acuzatie-respinsa-de-procurori-2096451?utm_source=chatgpt.com

Actualitate

marți, 28 octombrie 2025, 13:56

Jandarmeria explică de ce a anunțat că un bărbat a vrut să intre cu mașina în poarta Ambasadei Rusiei, acuzație respinsă de procurori

● Sebastian Pricop
HotNews.ro

Jandarmeria Română, Foto: Vlad Ispas | Dreamstime.com

Bărbatul a fost imobilizat pentru că a efectuat un viraj brusc la stânga pe Șoseaua Kiseleff, unde e sens unic, și apoi a direcționat mașina spre poarta Ambasadei Ruse, transmite marți Jandarmeria București într-un răspuns pentru HotNews după ce cazul a fost clasat luni de către procurori. Vehiculul s-a oprit la 20-30 de centimetri de poartă, potrivit Jandarmeriei București.

Formularea preliminară transmite către presă că bărbatul „a încercat să lovească cu mașina poarta de acces” a fost făcută operativ, exclusiv pe baza faptelor observabile în momentul intervenției, precizează Jandarmeria București. Parchetul Judecătoriei Sectorului 1 a anunțat luni clasarea pentru toate acuzațiile a dosarului medicului de 53 de ani implicat în incidentul din 23 octombrie la Ambasada Rusiei.

„Nu s-a întâmplat așa ceva. Bărbatul se plimba cu mașina, mergea foarte încet, dar nu a încercat nimeni să intre în sediul Ambasadei Rusiei”, a spus patru zile mai târziu purtătorul de cuvânt al Parchetului Judecătoriei Sectorului 1, Călin Bogdan, pentru HotNews.

„Vehiculul s-a oprit la aproximativ 20–30 cm de intrare”

La solicitarea HotNews, Jandarmeria București a explicat evenimentele din seara de 23 octombrie pentru care bărbatul a fost imobilizat și cum a ajuns să comunice public că „a încercat să lovească cu mașina poarta de acces”.

„Conducătorul auto a executat un viraj brusc stânga din Șos. Kiseleff (arteră cu sens unic), direcționând vehiculul spre poarta obiectivului diplomatic, aflată la o distanță relativ mică de bulevard. Manevra s-a produs pe traiectorie directă către poartă, în pofida semnalelor de oprire și la o ora târzie din noapte. Vehiculul s-a oprit la aproximativ 20–30 cm de intrare, după somațiile verbale ale jandarmului”, a transmis Jandarmeria București.

Aceste acțiuni au fost considerate „indicatori obiectivi” pentru jandarmii care păzeau Ambasada Rusiei să intervină.

„Precizăm că această ipoteză operativă nu are valoare de încadrare juridică, iar evaluările de fond aparțin instituțiilor de cercetare penală”, conchide Jandarmeria.

Citește și

Răsturnare de situație în incidentul de la Ambasada Rusiei. Procurorii contrazic Jandarmeria: șoferul nu avea permisul suspendat, nu era nici drogat și nici nu a intrat în gardul ambasadei

Incidentul din 23 octombrie

„În data de 23.10.2025, în jurul orei 03:15, un bărbat a încercat să lovească cu mașina poarta de acces auto a unui obiectiv diplomatic din sectorul 1 al Capitalei. Jandarmul, aflat în postul de pază, l-a

somat, reușind să-l oprească. În continuare, a solicitat sprijin, iar în scurt timp, la fața locului, au ajuns două echipaje de jandarmerie și unul de intervenție antiteroristă din cadrul SRI.

La vederea acestora, persoana a încercat să fugă cu autovehiculul din zona obiectivului, însă a fost blocată de echipajele venite în sprijin. La somațiile acestora, bărbatul a coborât din autovehicul și a fost imobilizat”, transmitea Jandarmeria București pe 23 octombrie.

După incident, Brigada Rutieră a deschis pe numele bărbatului deschis dosar penal pentru infracțiunile de „conducerea unui vehicul fără permis de conducere” și, în rem, pentru „conducerea unui vehicul sub influența altor substanțe”.

Ambele acuzații au fost clasate luni de către Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1. „În esență, din probatoriul administrat a rezultat că în ceea ce privește infracțiunea de conducerea unui vehicul fără permis de conducere, suspectul nu avea suspendat dreptul de a conduce autovehicule, ci acestuia i se eliberase anterior o dovadă cu drept de circulație, iar referitor la infracțiunea de conducere a unui vehicul sub influența altor substanțe, potrivit buletinului de analiză toxicologică, nu au fost identificate în organismul șoferului substanțe psihoactive”, a transmis, luni, printr-un comunicat de presă, Parchetul Judecătoria Sectorului 1.

Contactat luni de HotNews, medicul a spus că a ajuns la Ambasada Federației Ruse dintr-o eroare a GPS-ului, el neavând nicio legătură cu instituția: „Softul de la GPS-ul de Toyota a fost de vină, așa m-am încurcat (...) Mi-am dat seama la un moment dat că nu mai știu Bucureștiul, după atâția ani cât am fost student acolo”.

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecții

Cele două lecții au facilitat accesul elevilor la o analiză pas cu pas a procesului de știri și la identificarea punctelor slabe/vulnerabilităților comunicării publice în mass-media de renume național, pe baza unui studiu de caz (articolele Hotnews). Am discutat despre fenomenul tulburării informaționale ca problemă globală. Elevii au înțeles că modul în care mass-media prezintă problemele de securitate influențează puternic opinia publică. Am discutat despre modul în care mass-media de încredere trebuie să verifice faptele, să fie transparentă și să corecteze erorile.

Reflecțiile elevilor după lecții

„Mi-am dat seama că nu toate informațiile de pe internet sunt corecte și că este important să verifici sursele. Mi-a plăcut ideea de a analiza critic știrile înainte de a le crede sau de a le distribui.”

„Mi-a plăcut ideea că gândirea critică ne ajută să ne protejăm de dezinformare și manipulare.”

„Am învățat că oamenii pot distribui informații false fără să-și dea seama.”

Propagandă și manipulare

Resursa 18: Introducere în propagandă (Belgia)

Elevii învață ce este propagandă, cum se manifestă, la ce servește și care sunt efectele ei. Ei învață gândirea critică și tehnici pentru a recunoaște propaganda în diferite contexte.

Vârsta elevilor: 15-18 ani

Discipline: Istorie, Educație civică, Limba maternă

Scop: Elevii învață despre propagandă.

Obiective specifice de învățare:

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să

- recunoască propaganda;
- analizeze exemple de propagandă.

Materiale didactice:

- Prezentare PPT – Propaganda (imaginile incluse în acest material care se referă la contextul belgian trebuie adaptate contextului românesc)
<https://docs.google.com/presentation/d/1DYHXnnKVDk5P4l7qARYyInNepEvP0SaE/edit?slide=id.p2#slide=id.p2>

Durată: 60-90 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 20 min

Utilizați diapozitivele 1-10. Elevii sunt confrunțați cu enunțuri precum „Propaganda este întotdeauna rea” și „Propaganda este întotdeauna ușor de recunoscut” pentru a-i introduce în temă și a-i provoca. După fiecare enunț, sunt prezentate exemple care le explică sau le contrazic. Exemplele sunt actuale și ușor de recunoscut de către elevi, cum ar fi exemple din pandemia de Covid și uciderea lui Charlie Kirk.

II. Pregătire – 5 min

Folosiți diapozitivul 11. Elevilor li se prezintă cele 10 tehnici de propagandă. Alternativ, cele 10 tehnici pot fi „descoperite” împreună cu elevii și rezumate la final.

III. Implementare – 40-60 min

Folosiți diapozitivele 12-31 (aaptări la contextul național). Elevilor li se prezintă o varietate de exemple de propagandă, din contexte diferite. Împreună, analizăm modul în care cele 10 tehnici funcționează în exemple din viața reală. Prin analiza acestor exemple, elevii învață, de asemenea:

- cum a fost folosită propaganda de-a lungul istoriei;
- care sunt posibilele efecte ale propagandei.

Analiza studiului de caz: pe baza unui studiu de caz referitor la un partid politic (din trecut sau din prezent), se analizează tehnicile utilizate. Această activitate poate servi drept exercițiu de încheiere sau ca introducere la o lucrare de grup (a se vedea instrumentul *Recunoașterea propagandei*).

Pentru primul exercițiu, pentru fiecare afiș, se discută care este intenția afișului, ce mesaje ascunse conține, ce culori sau simboluri sunt vizibile și ce emoții sunt evocate.

Aceste răspunsuri pot fi apoi sintetizate pe perioade de timp/grupuri de afișe. (A se vedea exemplul de la diapozitivul 35). Alternativ, acest exercițiu poate fi realizat deja în grupuri diferite.

IV. Reflecție – 10-20 min

Utilizați diapozitivele 32-33.

Concluzie: Reiterarea rezumatului celor 10 tehnici și a citatului, pentru a încuraja gândirea critică în continuare. Discuție în clasă:

- Ce ați învățat astăzi?
- Ce alte exemple de propagandă ați observat pe rețelele sociale sau în alte locuri?
- Care sunt așteptările voastre pentru viitor?
- Mai aveți întrebări?

V. Lecții învățate

Durata va depinde de cât de multe informații suplimentare au nevoie elevii pentru a înțelege exemplele.

Diapozitivele de la 34 începând prezintă mai multe exemple locale și internaționale de propagandă care pot fi utilizate în exerciții sau ca sursă de inspirație. Deși structura generală a prezentării și tehnicile prezentate pot fi utilizate de profesori de pretutindeni, este important ca (unele dintre) exemple să fie înlocuite cu exemple locale, în special cele discutate în cadrul exercițiilor. Exemplele olandeze din prezentări au rol ilustrativ. Exemplele internaționale (de exemplu, politicieni de renume internațional) pot fi păstrate, atâta timp cât considerați că elevii dispun de suficiente cunoștințe de bază.

Reflecția profesorilor după lecție

„O lecție foarte eficientă, dar nu orice profesor o poate predă. Este nevoie de cineva cu cunoștințe de istorie, care să înțeleagă politica actuală și să știe ce îi interesează pe elevi. De asemenea, este nevoie de un grup de elevi care să aibă anumite cunoștințe de bază și suficientă concentrare. Nu ar trebui predată oricărei clase.”

Resursa 19: Recunoașterea propagandei (Belgia)

Elevii aplică modelul de recunoaștere a propagandei la exemple date de profesor sau pe care le găsesc ei înșiși.

Vârsta elevilor: 15-18 ani

Discipline: Istorie, educație civică, limba maternă

Scop: Elevii învață să recunoască tehnicile de propagandă.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să

- aplice cunoștințele dobândite despre propagandă la exemple date;
- recunoască cele 10 tehnici de propagandă;
- găsească singuri exemple de propagandă.

Materiale didactice:

Anexă – Fișă de lucru (imaginile se vor alege pentru a reprezenta un context local/ național)

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Scurt rezumat al ceea ce înseamnă propaganda și al modurilor în care pot fi recunoscute tehnicile de propagandă.

II. Pregătire – 5 min

Explicația exercițiului: elevii folosesc cele 10 tehnici pentru a analiza un exemplu dat de propagandă.

III. Implementare – 20 min

Elevii realizează sarcina. Ei identifică fiecare tehnică prezentă și analizează în detaliu ceea ce observă.

IV. Reflecție – 20 min

În concluzie, se discută și se compară concluziile elevilor. Se acordă timp pentru întrebări.

V. Anexă – Analiza propagandei

Sarcină	
Temă:	
Profesor:	
Prenume și nume:	
Data:	
Clasa:	

Priviți imaginile de mai jos (campania PVDA) și urmați diagrama de pe pagina următoare.

Verificați dacă această tehnică este prezentă și scrieți pe scurt ce vrea să spună: ce emoție? Ce inamic etc.

✓	Tehnică + explicație
	Păstrează simplitatea! (limbaj ușor de înțeles, ideea principală, poveste de tip da/nu)
	Repetă, repetă, repetă! (fraze stereotipice, imagini sau simboluri)
	Fii consecvent! (recunoaștere, repetiție)
	Stârnește emoții! (emoții și frustrări, argumente emoționale)
	Consolidează sentimentul de apartenență la grup! (oameni cu aceeași mentalitate, împărtășirea sentimentelor în cadrul grupului)
	Creează un inamic! (inamicul comun ca agent de coeziune)
	Creează-ți propriul adevăr! (adevărul tău este întotdeauna corect, cenzurează, ascunde, neagă, denaturează)
	Fii autoritar! (autoritarismul este puternic, îndoiala este slabă, comandă-solicită)
	Depășește prezentul! (consolidează autoritatea, depășește limitele, asociază-te cu celebrități)
	Adresează-te maselor! (acoperire largă, mass-media, buget, comercializare)

VI. Note importante

Câteva abordări alternative ale activității:

- Activitatea poate fi realizată individual sau în grupuri. Atunci când se desfășoară în grupuri, fiecare grup ar trebui să primească un caz diferit de analizat. Atunci când se desfășoară ca exercițiu individual, poate fi dat ca temă pentru acasă sau ca test.
- Se poate cere elevilor să realizeze o prezentare în care să-și explice concluziile. În acest caz, ar trebui alocat mai mult timp.
- În loc să le dați elevilor un caz de analizat, le puteți cere să găsească ei înșiși exemple pe care apoi să le analizeze.

Resursa 20: Identificarea manipulării – Analiza propagandei în textele media (Polonia)

Această lecție are ca scop dezvoltarea capacității elevilor de a analiza critic conținutul media prin recunoașterea propagandei și a tehnicilor de manipulare. Prin analiza unei scurte postări în stilul rețelelor sociale, elevii învață să facă distincția între fapte și opinii, să identifice limbajul încărcat emoțional și să detecteze exagerările și biasul. Prin anticiparea strategiilor comune de manipulare și de propagandă și prin reflecția asupra impactului acestora, elevii își consolidează reziliența față de dezinformare și devin consumatori media mai responsabili.

Vârsta elevilor: 13-14 ani

Discipline: Limba engleză / Educație civică

Obiective specifice

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- recunoască mecanismele de propagandă și discursul manipulator
- identifice limbajul încărcat emoțional și încadrarea tendențioasă
- facă distincția între afirmațiile bazate pe fapte și opinii
- aplice o strategie simplă de „pre-bunking” pentru a anticipa tehnicile de manipulare
- reflecteze asupra modului în care dezinformarea influențează percepția publică și dialogul democratic

Materiale didactice

- Proiector / tablă
- Anexa 1 – Fișă de referință privind tehnicile de propagandă
- Anexa 2 – Textul studiului de caz
- Anexa 3 – Fișă de lucru: Sarcini de analiză
- Markere

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Reacția emoțională la titlu

Profesorul afișează: „NOILE REGULI ȘCOLARE AMENINȚĂ LIBERTATEA ELEVILOR – ACȚIONAȚI ACUM!”

Elevii răspund:

- Ce emoție stârnește acest titlu?
- Cunoaștem deja vreun fapt concret?
- De ce ar scrie cineva așa ceva?

Profesorul explică pe scurt că mesajele menite să influențeze puternic opiniile folosesc adesea tehnici de persuasiune care apelează la emoții, mai degrabă decât la dovezi echilibrate.

II. Pregătire – 10 min

Prezentarea mecanismelor comune de propagandă

Elevii primesc o scurtă fișă de referință (Anexa 1). Profesorul explică termenii.

Activitate de pregătire

Înainte de a citi studiul de caz (Anexa 2), elevii formulează anticipări:

- Care dintre aceste tehnici ar putea apărea?
- De ce sunt eficiente aceste tehnici?

Elevii scriu 1–2 predicții. Acest lucru îi pregătește să identifice în mod activ elementele de manipulare, în loc să reacționeze emoțional.

III. Implementare – 20 min

Elevii lucrează în grupuri de 3–4. Între timp, profesorul circulă printre ei și pune întrebări de orientare:

- Unde se află dovezile?
- Sunt sursele menționate clar?
- Ce emoție stârnește?
- Există exagerări?
- Ar putea fi exprimată această idee într-un mod neutru?

Profesorul reduce treptat sprijinul acordat pentru a încuraja analiza independentă.

Discuție în grup

După ce fișa de lucru a fost rezolvată, fiecare grup prezintă:

- O tehnică de manipulare descoperită
- Propoziția rescrisă în mod neutru

IV. Reflecție – 10 min

Elevii completează afirmațiile de mai jos:

- O tehnică pe care o voi recunoaște de acum înainte online este:
- Înainte de a distribui o postare, ar trebui să mă întreb:

V. Anexe

Anexa 1 – Fișă de referință privind tehnicile de propagandă

- Apelul la emoții – folosește frica, furia, mândria în locul dovezilor
- Exagerarea – face ca o situație să pară extremă sau catastrofică
- Efectul de bandwagon – sugerează că „toată lumea crede asta”
- Dilema falsă – prezintă doar două opțiuni extreme
- Limbaj tendențios – folosește un vocabular dramatic sau părtinitor

Anexa 2 – Studiu de caz

Postare pe rețelele sociale

„Părinții sunt FURIOȘI după ce autoritățile școlare au introdus în secret o nouă regulă care îi obligă pe elevi să rămână la școală până la ora 17:00.

Această decizie scandalooasă dovedește că NU LE PASĂ de sănătatea mentală a elevilor.

Experții avertizează că prelungirea programului școlar DISTRUGE creativitatea și provoacă stres extrem.

Toată lumea știe că acest program este doar o altă modalitate de a controla tinerii.

Dacă tac, în curând elevii își vor pierde TOATĂ libertatea.

DISTRIBUIȚI înainte să fie prea târziu!”

Anexa 3 – Fișă de lucru – sarcină de analiză

Partea A – Identificarea manipulării

Evidențiați cuvintele sau expresiile cu încărcătură emoțională. Identificați cel puțin 4 tehnici de propagandă.

Tehnică	Exemple din text	De ce este manipulatorie?

Partea B – Fapt sau opinie?

Marcați fiecare afirmație ca Fapt (F) sau Opinie (O):

Elevii trebuie să rămână la școală până la ora 17:00. ____

Decizia este scandalosă. ____

Experții avertizează că aceasta distruge creativitatea. ____

Toată lumea știe că este vorba despre control. ____

Elevii își vor pierde toată libertatea. ____

Partea C – Informații lipsă

Ce informații lipsesc din această postare?

Este prezentată o altă perspectivă?

Ce întrebări ar trebui să-și pună un cititor critic?

Partea D – Reformularea neutră

Rescrieți această propoziție într-un limbaj neutru, bazat pe fapte:

„Această decizie scandalosă DISTRUGE creativitatea.”

VI. Lecții învățate

Profesorul poate alege să dea o temă precum:

Găsiți un titlu real de pe internet și:

- *Identificați cel puțin două tehnici de persuasiune.*
- *Rescrieți-l folosind un limbaj neutru.*
- *Explicați cum ar putea influența mesajul cititorii.*

Reflecția profesorului după lecție:

„Prin discuții de grup și sarcini de analiză, elevii au exersat pentru a distinge faptele de opinii și au reflecta asupra modului în care dezinformarea poate influența opinia publică și comportamentul online.”

Reflecția elevului după lecție:

„Analizarea exemplelor m-a ajutat să observ mai ușor tehnicile de manipulare.”

Resursa 21: Când mass-media contrazice democrația (Italia)

După ce au discutat despre principiile democratice inspirate din Constituție, elevii analizează exemple reale din mass-media pentru a identifica mesajele care contrazic sau subminează aceste principii. Activitatea îi ajută pe elevi să recunoască modul în care știrile sau conținutul mass-media pot denatura valorile democratice prin contextualizare, excludere sau manipulare.

Vârsta elevilor: 14-17 ani

Disciplină: Educație civică

Scopuri: Lecția urmărește să ajute elevii să facă legătura între principiile constituționale ale democrației și analiza mass-media din lumea reală și să recunoască conținutul care intră în conflict cu valorile democratice sau le denaturează.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- aplice principiile democratice ca instrument de evaluare
- identifice conținutul media care contrazice aceste principii
- își explice raționamentul prin discuții orale.

Materiale didactice:

- Textul sau rezumatul principiilor democratice fundamentale (articolul 1 din Constituție sau echivalentul acestuia)

Durată: 120 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 15 min

Profesorul conduce o scurtă discuție despre democrație, reamintind principiile cheie din Constituție (de exemplu, suveranitatea, egalitatea, participarea, respectarea drepturilor). Elevii sunt încurajați să considere aceste principii ca o „lentilă” prin care să interpreteze mass-media.

II. Pregătire – 15 min

Individual sau în grupuri mici, elevii identifică o știre; ei vor propune singuri o sursă din care să se inspire: un titlu, o postare pe rețelele sociale sau o reclamă despre care consideră că *nu* reprezintă sau nu respectă unul dintre principiile democratice discutate. Elevii prezintă pe scurt exemplul în mod oral, explicând care principiu este contrazis și în ce mod (de exemplu, excludere, stereotipizare, dezinformare, reducerea la tăcere a unor voci).

III. Implementare – 45 min

Clasa discută care dintre principiile democratice par să fi fost contestate sau denaturate în exemplele colectate de elevi. Profesorul poate începe prin a nota exemplele pe tablă (de exemplu, egalitatea, participarea, libertatea de exprimare, respectul pentru drepturi) pentru a vizualiza tiparele care reies din activitate.

Pentru a susține discuția, profesorul prezintă pe scurt concluziile studiilor privind educația media și jurnalismul, care arată modalități comune prin care valorile democratice pot fi distorsionate în mass-media. De exemplu, cercetările privind dezinformarea și biasul mass-mediei evidențiază adesea probleme recurente, precum:

- Stereotipizarea sau excluderea anumitor grupuri, ceea ce poate submina principiul democratic al egalității.
- Dezinformarea sau manipularea faptelor, care afectează capacitatea cetățenilor de a lua decizii în cunoștință de cauză.

- Reprezentarea limitată a diversității de opinii, care poate slăbi participarea democratică și pluralismul.
- Conținut cu caracter emoțional sau senzaționalist, care poate influența percepția publicului în loc să încurajeze o înțelegere critică.

IV. Reflecție – 15 min

Elevii reflectează pornind de la două întrebări:

- Care principii democratice au fost încălcate cel mai frecvent în exemplele pe care le-am analizat astăzi?
- De ce credeți că aceste principii sunt deosebit de vulnerabile la denaturare în comunicarea mediatică?

Profesorul încheie subliniind faptul că principiile democratice pot servi drept instrument practic pentru evaluarea critică a informațiilor și a conținutului mediatic.

V. Anexă

Un fragment relevant din Constituție sau dintr-un document echivalent

Resursa 22: Propaganda și discursul populist (România)

Lecția îi ajută pe elevi să devină capabili să identifice manipularea emoțională și tehnicile false de argumentare din spațiul public pentru a lua decizii civice informate.

Profesor autor: Bogdan Dumitru Câmpan, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scop: Dezvoltarea capacității elevilor de a analiza critic sursele de informare, recunoscând și demascând tehnicile de propagandă și elementele discursului populist din spațiul public

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească propaganda și discursul populist, identificând diferențele cheie
- clasifice propaganda în cele trei tipuri principale (albă, gri, neagră)
- recunoască și să aplice cel puțin două tehnici majore de apel ale propagandei (ex: apelul la frică, efectul de turmă)
- creeze un mesaj persuasiv scurt, utilizând intenționat tehnicile studiate.

Materiale didactice:

- tablă interactivă
- Prezentarea Discurs populist și propagandă
<https://docs.google.com/presentation/d/1Te6QxEFB2ZPESCCvY1LQAnJFXsV0g-Ce/edit?slide=id.p14#slide=id.p14>
- Anexă – Fișa de lucru
- foi de flipchart și markere

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul lansează o întrebare deschisă întregii clase: „Ce înțelegeți prin propagandă?”. Elevii răspund liber, iar discuția este facilitată pentru a identifica ideile și preconcepțiile lor despre acest termen. Această scurtă conversație pregătește terenul pentru definirea riguroasă a conceptului.

II. Pregătire – 10 min

Profesorul utilizează prezentarea PPT pentru a oferi definițiile clare ale propagandei și ale discursului populist și a exemplifica aceste concepte. Se face distincția esențială prin clasificarea propagandei în cele trei tipuri principale: albă, gri și neagră. Ulterior, sunt proiectate și explicate apelurile propagandei – tehnicile folosite pentru a manipula emoțiile publicului (precum frica, mila, mândria națională, efectul de turmă sau transferul).

III. Implementare – 15 min

Pentru consolidarea cunoștințelor, se vor folosi două activități practice:

- Identificarea formelor de propagandă din Fișa de lucru
- Realizarea unui poster sau slogan propagandist propriu. Cerința cheie este ca fiecare echipă să aleagă și să folosească în mod intenționat cel puțin două tehnici de apel menționate anterior. Elevii sunt împărțiți în grupuri mici de câte 5-6 persoane. Profesorul le explică sarcina de lucru, le înmânează o Fișa de lucru și o foaie A3 pentru poster.

Elevii lucrează în echipă, fac brainstorming, concep mesajul și își identifică tehnicile utilizate, aplicând astfel teoria în practică.

IV. Reflecție – 20 min

Fiecare grup își prezintă posterul sau sloganul în fața clasei, justifică ce tehnici de propagandă au folosit și de ce cred că mesajul lor ar fi eficient.

Profesorul realizează o sinteză finală, subliniind importanța recunoașterii acestor tehnici în viața reală.

Ca temă de reflecție individuală, elevii sunt încurajați să analizeze o știre recentă din media pentru a identifica tipul de propagandă și tehnicile folosite.

V. Anexă

Fișa de lucru: Propaganda

Ce formă de propagandă, dacă există una, este folosită în exemplele de mai jos?

1. Slogan politic: „Votează-l pe Ionescu! Peste 80% dintre vecinii tăi au decis deja că el este cea mai bună opțiune pentru comunitate.”
2. Articol online anonim: Un site obscur publică o „știre” conform căreia noul vaccin este, de fapt, un dispozitiv de urmărire controlat de o putere străină. Nu există surse sau dovezi clare.
3. Reclamă la băutură energizantă: Un atlet olimpic celebru declară: „Am câștigat aurul doar datorită antrenamentului intens și forței pe care mi-o dă X-Power!”
4. Campanie guvernamentală de prevenire: O imagine cu o familie fericită, însoțită de mesajul: „Protejează-i pe cei dragi! Nu ezita să te informezi din surse oficiale despre... [un subiect de sănătate publică].” (Sursa mesajului este, clar, Guvernul.)
5. Discurs electoral: „Dacă adversarul meu câștigă, străinii vor invada piața muncii, salariile voastre vor scădea, iar copiii voștri nu vor mai fi în siguranță pe stradă!”

Rezolvare:

1. Albă (sursa este clară: echipa de campanie), efectul de turmă
Creează impresia că alegerea este deja populară și acceptată de majoritate (vecini), încurajând pe alții să se conformeze.
2. Neagră (sursa este complet ascunsă/falsificată, conținutul este mincinos), apelul la frică
Utilizează teama de conspirații, de control guvernamental și de puteri străine pentru a determina publicul să respingă vaccinul.
3. Albă (sursa este clară: compania de băuturi energizante), mărturia sau transferul
Folosește credibilitatea și admirația față de o personalitate (atletul) pentru a transfera calitățile acestuia (succes, putere) asupra produsului.
4. Albă (sursa este clară: o instituție oficială/guvernul), apelul la patos (milă/dragoste)
Face apel la emoțiile pozitive (dragostea pentru familie) și la datoria de a-i proteja pe cei apropiați pentru a determina acțiunea dorită (informarea/prevenirea).
5. Gri (sursa este cunoscută, dar informațiile sunt distorsionate sau parțial false), apelul la frică și etichetarea.
Creează o imagine a unui viitor dezastruos pentru a speria alegătorii să voteze împotriva adversarului. Folosește termeni vagi („străinii”) ca țintă negativă.

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție

„Prin crearea propriilor sloganuri și afișe, elevii au deconstruit mecanismele propagandei, învățând să identifice tehnicile de persuasiune și să-și dezvolte rezistența împotriva manipulării.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Mi-a plăcut foarte mult; am fost surprins să aflu că există atât de multe tipuri diferite de propagandă.”

„Am văzut cum datele pot fi prezentate într-un mod care ne manipulează reacțiile.”

Resursa 23: Escrocheriile online tip concursuri false „Votează pentru copilul meu!” (România)

Prin analiza unui studiu de caz, această lecție îi va ajuta pe elevi să recunoască situațiile cel mai des întâlnite de înșelătorii/escrocherii online (mesajele pe whatsapp), să explice modelul de funcționare al acestor înșelătorii. Elevii se vor fi familiariza cu termenii pre-bunking și debunking, care definesc acțiuni de rezistență și combatere a tulburărilor informaționale.

Profesor autor: Ileana Leca, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scopuri: Lecția contribuie la formarea următoarelor competențelor generale:

- Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
- Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- analizeze un caz real și să explice cum funcționează manipularea informațională online, înșelătoriile, escrocheriile,
- explice conceptele de prebunking și debunking ca strategii pentru rezistența la manipulări și înșelătorii online.

Materiale didactice:

- tabla interactivă, markere, foi flipchart (dacă este cazul)
- Fișă de lucru_Lista cu întrebările
- Fișă de lucru_Material suport pentru elevi (minimum 2 texte pentru fiecare echipă)
- Prezentare PPT - Înșelătorii /escrocherii online

<https://docs.google.com/presentation/d/1cbGWTvUjtAYs2n33Qhb7EzoNQxGQB0Ht/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>

Durată: 45-50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul anunță activitățile pe care le vor desfășura în ora de Consiliere și orientare și scopul acestora: „Continuăm seria activităților de educație media și alfabetizare digitală: Azi vom face o activitate de educație media: analiză (studiu de caz) asupra unei situații propuse de BITDEFENDER LABS spre atenția publicului, ca element de conștientizare individuală/publică în legătură cu manipulările/escrocheriile din mediul online.”

II. Pregătire – 5 min

Ce sunt manipulările informaționale? Profesorul face o reactualizare a conceptelor dezinformare, știrile false și manipularea informațională discutate în lecțiile anterioare. În această activitate ne comportăm ca o echipă de detectivi/analisti – lucrăm cu un studiu de caz și analizăm pașii unui proces de manipulare digitală întâlnit recent.

Profesorul distribuie elevilor, grupați în cinci echipe, fișa de lucru precedată de lista de întrebări ale căror răspunsuri, împreună, formează elemente esențiale și exemplificări ale unui demers de manipulare (escrocherie online) - cazul prezentat de Bitdefender Labs (materialul suport din fișa de lucru).

III. Implementare – 25 min

Profesorul distribuie articolul pe grupul de whatsapp al clasei și/ sau îl proiectează pe smart board. Elevii analizează articolul: Escrocheriile online „Votează pentru copilul meu” pe WhatsApp se răspândesc rapid în Europa, Bitdefender Labs, conținut informațional preluat în scop educațional disponibil la: <https://www.bitdefender.com/ro-ro/blog/hotforsecurity/escrocheriile-voteaza-pentru-copilul-meu-pe-whatsapp-se-raspandesc-rapid-in-europa-avertizeaza-bitdefender-labs>)

Exercițiul 1: Escrocheriile „Votează pentru copilul meu” pe WhatsApp (15 minute)

Profesorul împarte clasa în 5 echipe de 5-6 elevi. Fiecare echipă va avea de îndeplinit o sarcină specifică: câte o întrebare din setul 1-5, din lista cu întrebări.

Elevii citesc articolul, insistând pe pasajele care privesc întrebarea alocată echipei. Discută, subliniază cuvinte cheie și împreună formulează răspunsuri la întrebări.

Lista cu întrebări - sarcinile pentru lucrul în echipe (vezi *Fișa de lucru* de mai jos).

Elevii prezintă, timp de 2-3 minute, răspunsurile formulate în echipe.

Profesorul oferă feedback echipelor și rulează prezentarea ppt (10 minute) care conține etapele procesului prezentat în articol (cum se manifestă o escrocherie pe whatsapp) și insistă asupra ultimelor două slide-uri (strategii & concluzii).

IV. Reflecție – 10 min

Profesorul adresează întrebările de mai jos și insistă asupra avantajelor ambelor tipuri de activități: prebunking-ul este important pentru pregătirea/imunizarea împotriva atacurilor dezinformărilor/manipulărilor, ca să nu fim luați prin surprindere, în timp ce debunking-ul este important pentru dovedirea/ demonstrarea falsității/ minciunii/ manipulărilor mesajelor pe care le primim.

Întrebare pentru elevi: *Prebunking-ul sau debunking-ul ne-ar ajuta mai mult pentru rezistența la manipulările și înșelătoriile online? De ce?*

Evaluare activitate: Elevii scriu pe bilețele continuarea enunțurilor date:

- idee care mi-a plăcut/un lucru pe care l-am învățat azi este
.....
- întrebare pe care o am pentru această lecție/profesor
.....
- un comentariu despre lecție este
.....

V. Anexă: Fișă de lucru – Lista de întrebări

Lista cu întrebări - sarcinile pentru lucrul în 5 echipe:

Citiți articolul următor, analizați informațiile cheie și pregătiți, în echipă, răspunsul pentru întrebarea care v-a fost atribuită. Răspunsul vostru va face referire la informațiile din textul analizat.

1) Cum funcționează o astfel de înșelătorie digitală? Descrieți etapele (1, 2, 3, 4 etc)

2) De ce cădem pradă și răspundem unor astfel de mesaje? Ce categorii de persoane sunt mai ușor de păcălit cu astfel de mesaje, de ce?

3) Dacă aş fi profesor/director într-o şcoală, ce activităţi concrete aş face pentru a-i proteja pe elevi de astfel de fraude, în şcoală? Ce activităţi pot fi făcute în afara şcolii şi de către cine pentru a proteja cât mai multe categorii de persoane împotriva fraudelor online?

4) Cum ne putem da seama că avem de-a face cu o escrocherie? Care sunt indiciile escrocheriei?

5) Cum putem evita astfel de fraude? Cum îi pot ajuta eu pe cei apropiaţi să nu fie „păcăliţi” în acest fel?

Fişă de lucru – Articol Bitdefender (material suport pentru elevi)

Escrocheriile „Votează pentru copilul meu” pe WhatsApp se răspândesc rapid în Europa, avertizează Bitdefender Labs

(Conţinut informaţional preluat în scop educaţional de la <https://www.bitdefender.com/ro-ro/blog/hotforsecurity/escrocheriile-voteaza-pentru-copilul-meu-pe-whatsapp-se-raspandesc-rapid-in-europa-avertizeaza-bitdefender-labs>)

Alina BÎZGĂ, 08 Octombrie 2025

Dacă te-ai întrebat vreodată cum îşi poate pierde cineva accesul la contul de WhatsApp în doar câteva secunde, răspunsul se află în escrocherii concepute cu grijă. Infractorii cibernetici nu au nevoie de malware avansat sau de instrumente sofisticate de hacking — în schimb, se bazează pe încredere, urgenţă şi empatie.

Bitdefender Labs monitorizează o campanie aflată în plină expansiune care exploatează utilizatorii de WhatsApp prin „concursuri de votare” false, menite să le preia conturile şi să le fure banii.

Escrocheria, cunoscută sub numele de „Votează pentru copilul meu”, preia controlul conturilor păcălind utilizatorii să îşi partajeze codurile de verificare, transformând prietenii şi membrii familiei în complici involuntari ai fraudei. În ultimele luni, această campanie s-a extins rapid în toată Europa. Deşi aceste escrocherii circulă de ani de zile, ele evoluează şi se extind constant, infractorii folosind acum 177 de domenii frauduloase şi 554 de URL-uri unice, vizând mii de utilizatori doar în ultimele două luni.

Modul lor de operare este simplu: infractorii fură conturi de WhatsApp şi le folosesc ca puncte de lansare pentru a răspândi fraudă şi a obţine bani.

Distribuţia geografică a principalelor ţinte:

- Polonia – 41%
- România – 29%

- Germania – 20%
- Cehia – 2%
- Italia – 1%
- Austria – 1%

Campania are o concentrare puternică în Europa Centrală și de Est, dar și o prezență vizibilă în Europa de Vest (Spania, Marea Britanie), Statele Unite și chiar Kazahstan.

Cum funcționează escrocheria?

Pasul 1: Momeala emoțională

Victima primește un mesaj pe WhatsApp de la o persoană cunoscută — un prieten, coleg sau membru al familiei. Mesajul arată astfel: „Bună! Te rog să o votezi pe Adeline în acest concurs, este fiica unei prietene apropiate. Premiul principal este o bursă în străinătate. Mulțumesc mult!” Pentru că mesajul vine de la un contact familiar, victima este mult mai predispusă să dea clic pe link.

Pasul 2: Site-ul fals de concurs

Linkul duce către un site de tip phishing cu aspect profesionist, având adrese precum poldance.top sau thebestdance.top. Aceste site-uri afișează fotografii cu fete tinere în ipostaze de dans sau gimnastică și includ:

- Butoane de tip „Votează”
- Contoare de voturi și statistici false
- Promisiuni de premii, burse sau recompense în bani

Pasul 3: Capcana

Pentru a „vota”, utilizatorul este rugat să:

- Introducă numărul de telefon
- Scrie codul de verificare WhatsApp primit prin SMS

Fără să știe, victima trimite acest cod direct atacatorilor, care asociază propriul dispozitiv cu contul său de WhatsApp.

Pasul 4: Preluarea contului

Odată ce atacatorii preiau controlul complet, aceștia:

- Trimit același mesaj către toate contactele victimei
- Escaladează fraudă cerând bani — de obicei 1.800 RON (~360 €), apoi încă 2.000 RON (~400 €), sub pretexte urgente
- Provoacă suspendarea contului din cauza trimiterii masive de mesaje

Exemple de URL-uri frauduloase pe țări țintă

Germania

- [https://thebestdance\[.\]world/home/voteGR3](https://thebestdance[.]world/home/voteGR3)
- [https://dancechart\[.\]life/home/voteDE3](https://dancechart[.]life/home/voteDE3)

România

- [https://dansului-battle\[.\]live/home/vote](https://dansului-battle[.]live/home/vote)
- [https://dancebattle\[.\]life/home/vote](https://dancebattle[.]life/home/vote)
- [https://dattaliadansul\[.\]top/home/vote](https://dattaliadansul[.]top/home/vote)
- [https://concursiarna\[.\]com/home/vote3](https://concursiarna[.]com/home/vote3)

Polonia

- [https://best-dance\[.\]live/home/vote8](https://best-dance[.]live/home/vote8)
- [https://best-dance\[.\]live/home/vote4](https://best-dance[.]live/home/vote4)
- [https://gimnast\[.\]life/home/vote3](https://gimnast[.]life/home/vote3)

De ce cad victime chiar și utilizatorii experimentați?

Aceste escrocherii sunt extrem de periculoase pentru că sunt concepute să ocolească gândirea rațională.

Ele combină:

- Familiaritatea (mesajele vin de la persoane cunoscute)
- Urgența (acționează acum, votează repede, trimite banii imediat)
- Declanșatori emoționali (ajută un copil, salvează un prieten aflat în dificultate)

Atacatorii manipulează emoțiile victimelor pentru a le face să ignore semnele de avertizare. Chiar și persoanele familiarizate cu tehnologia pot fi păcălite atunci când încrederea și empatia înlocuiesc precauția.

Protejarea celor mai vulnerabili: cum îi putem ajuta pe cei în vârstă să nu cadă pradă escrocheriilor
Persoanele în vârstă sunt ținte frecvente pentru că:

- Au o mai mare încredere în nume cunoscute
- Sunt mai puțin conștiente de escrocheriile moderne
- Ezită să verifice cererile neobișnuite

Măsuri proactive pentru a le proteja:

- Activează autentificarea în doi pași pe conturile lor WhatsApp
- Explică-le, în termeni simpli, cum funcționează cele mai comune înșelătorii
- Stabiliți un apel telefonic de confirmare pentru orice cerere neobișnuită
- Folosește instrumente de securitate pentru familie care monitorizează și protejează dispozitivele

(Publicitate) Bitdefender oferă mai multe straturi de protecție împotriva acestor escrocherii:

- Bitdefender Scamio – Asistentul tău gratuit bazat pe inteligență artificială care detectează escrocheriile. Trimite-i orice mesaj, link sau cod QR suspect și primești răspuns imediat.
- Bitdefender Link Checker – Verifică dacă un link este sigur înainte să dai clic, direct din browser, gratuit.
- Bitdefender Premium Security cu Scam Protect – Suită completă de securitate care blochează linkurile de phishing, protejează identitatea și include Scam Protect – cu asistent personal pentru detectarea escrocheriilor, alerte regionale, protecție pentru apeluri și pentru tentativele de acces de la distanță.

Ce să faci dacă ești vizat sau ai fost compromis?

- Nu partaja niciodată codul de verificare WhatsApp, nici măcar cu prieteni sau familie
- Verifică cererile de bani sau favoruri printr-un apel telefonic direct
- Raportează mesajele suspecte în WhatsApp („Mai multe → Raportează”)
- Dacă ți-a fost compromis contul:
- Încearcă să-l recuperezi solicitând un nou cod de verificare
- Contactează echipa WhatsApp la support@whatsapp.com
- Anunță banca dacă ai trimis bani
- Informează-ți contactele despre incident

Aceste escrocherii fac parte dintr-un val tot mai mare de fraude bazate pe inginerie socială. De aceea, este important să ne amintim:

- Escrocii se adaptează rapid, reutilizând vechi trucuri în forme noi
- Oricine poate fi păcălit — de la adolescenți la bunici
- Conștientizarea și protecția tehnică trebuie să meargă mână în mână

Bitdefender te protejează pe tine și familia ta pe mai multe niveluri, oferind soluții care:

- Blochează linkurile malițioase înainte să dai clic
- Monitorizează și protejează identitatea
- Asigură protecție avansată pentru mesagerie și conturile sociale
- Oferă acoperire completă pentru întreaga familie, inclusiv pentru cei mai vulnerabili membri

Escrocheriile „Votează pentru copilul meu” și „Trimite-mi bani urgent” nu sunt noi, dar se extind rapid și fac tot mai multe victime. Mesajele bine concepute și manipularea emoțională le fac eficiente, iar consecințele depășesc pierderile financiare — conturile sunt compromise, reputațiile afectate, iar încrederea distrusă.

Cea mai bună apărare este conștientizarea, prevenția și securitatea stratificată.

Activează autentificarea în doi pași, educă-ți apropiații și folosește soluții de securitate de încredere pentru a rămâne cu un pas înaintea infractorilor. În Luna Securității Cibernetică, ia atitudine: discută cu familia ta, verifică setările WhatsApp și asigură-te că toată lumea — mai ales persoanele în vârstă — știe cum să evite escrocheriile online.

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție

„Recomand utilizarea acestei activități ca exercițiu de încălzire/de spargere a gheții pentru întreaga serie de activități MILES destinate elevilor; fără a intra în detalii, aceasta oferă o idee despre tema centrală a întregii serii: educația media și gândirea critică aplicate în situații din viața reală. O sarcină suplimentară pentru elevi ar putea fi aceea de a scrie în grupuri (ca evaluare/reflecție) trei mesaje (câte unul pentru fiecare grup mic) – un mesaj menit să îi înșele în mod similar trei grupuri-țintă: copii, bunici, dar și adulți (de exemplu: o cerere de donație pentru construirea unei biserici destinată unor bunici foarte credincioși, sau pentru un copil aflat într-o situație foarte dificilă, un accident vascular cerebral al unei persoane apropiate, un incendiu la domiciliu etc.)”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Am învățat cum să recunosc o înșelătorie; înșelătoriile se bazează pe manipularea emoțională.”
„Trebuie să verificăm înainte de a accesa un site web; site-urile false conțin greșeli ortografice.”
„Trebuie să o sunăm pe persoana care a trimis mesajul pentru a verifica.”
„Atacurile cibernetice pot fi prevenite cu ușurință.”

Resursa 24: Propaganda (România)

Prin această lecție elevii vor învăța cum să recunoască și să reziste mai bine propagandei, ca formă de comunicare centrată pe influențarea părerilor și modificarea comportamentului oamenilor prin apel la emoții, prezentarea selectivă a faptelor sau deformarea adevărului sau faptelor.

Profesor autor: Ileana Leca, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 15-17 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scopuri: Activitatea va contribui la realizare următoarelor competențe generale

- Utilizarea adecvată a informațiilor, în propria activitate, pentru obținerea succesului
- Exersarea abilităților de gestionare a unui stil de viață de calitate

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice termenul „propagandă” și cu diferite forme de manifestare ale propagandei (albă, neagră, gri) în exemple concrete de mesaje
- recunoască intenția de manipulare și tehnici persuasive folosite într-un mesaj (apel la emoții, selectarea faptelor, exagerare)
- explice de ce este important la nivel individual să se analizeze critic mesajele media, inclusiv cele publicitare.

Materiale didactice:

- tablă interactivă
- prezentare PPT Propaganda:
<https://docs.google.com/presentation/d/1rLCeONbLITrVeQoVDT5Y9BCVFA4KctF/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- fișa de lucru pentru elevi (Anexă: Exercițiul 1 și Exercițiul 2)

Durată: 45-50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Profesorul proiectează 3 imagini una după alta. Fiecare imagine este lăsată spre vizionare elevilor timp de 5 secunde (Anexa 2 – PPT, slideuri 1-3).

După fiecare imagine, profesorul cere elevilor să noteze prima emoție trăită/simțită, dar și ce cred ei că au văzut.

Profesorul prezintă contextul real al imaginilor pentru a le arăta cum înțelegerea corectă a realității în foarte scurt timp este greu de asigurat, dar și cum percepția unui aspect din realitate este destul de ușor de influențat înainte de a verifica mai în amănunt detaliile sau faptele.

Explicații privind imaginile din prezentare:

Prima impresie	Realitatea	Tehnici de manipulare
Malta: Ofertă incredibilă - bagaje la 1\$!	ÎNȘELĂTORIE - Phishing pentru a fura datele cardului	• Preț imposibil de mic • Urgență artificială • FOMO (Fear of missing out) în social media • Autoritate falsă
Sephora: Calendar Advent premium la 11,96 RON	ÎNȘELĂTORIE - Site fals, nu vei primi nimic	• Brand hijacking • Discount imposibil (95%) • Exploatare sezonieră

		• Clickbait
Stalin: Fotografie istorică autentică	Fotografie manipulată - persoane șterse	• Ștergerea unor date, fapte, informații istorice • Cult al personalității • Falsificare oficială

Profesorul atrage atenția elevilor atenția asupra mesajelor cu conținut publicitar (mesaje publicitare) care pot conține idei înșelătoare: oferte comerciale aparent foarte bune, dar, de fapt, ne-reale/înșelătoare

În cazul imaginii nr 3, explică cine a fost persoana lipsă din imagine (Nikolai Yezhov – șeful poliției secrete în timpul lui Iosif Stalin a cărui imagine a fost ștearsă) <https://adevarul.ro/stiri-externe/in-lume/personalitati-intrate-in-dizgratie-disparitii-1510932.html>

**Nikolai Yezhov – șeful poliției secrete în timpul lui Iosif Stalin*

Istoricii de artă chiar l-au supranumit „Comisarul Dispărut”, descoperind că fusese șters din fotografii după execuția sa. Remarcându-se drept unul dintre cei mai loiali susținători ai lui Stalin, Yezhov avea responsabilitatea de a organiza și de a supraveghea arestările în masă și execuțiile disidenților, fie că aveau acuzații fondate sau nu. În mod ironic și tragic, Yezhov a sfârșit în același mod precum cei pe care i-a trimis la moarte la rândul său: a fost arestat, torturat, judecat pentru mai multe capete de acuzare, printre care spionaj și trădare. A fost executat prin împușcare pe 4 februarie 1940)*

II. Pregătire – 5 min

Profesorul adresează elevilor întrebările de mai jos, facilitând discuția către explicații, justificări posibile pentru modificarea fotografiei/ștergerea persoanei care lipsește:

✓ Care credeți că a fost motivul pentru care persoana din stânga lui Stalin a fost ștearsă din imagine? (îndepărtarea tuturor urmelor și informațiilor legate de o persoană căzută în dizgrație (a trădat), apoi executată de regimul Stalin)

✓ De ce a mai fost totuși păstrată acea fotografie a lui Stalin dacă persoana de lângă el a fost împușcată? (Nikolai Yezhov – șeful poliției secrete în timpul lui Iosif Stalin) (ideea de control asupra evenimentelor istorice pe care o practica regimul politic al lui Iosif Stalin în anii 1940, dar și ideile de putere absolută a lui Stalin, cea de cult al personalității lui care erau promovate intens în acea perioadă)

III. Implementare – 30 min

Conceptul de propagandă, elemente specifice, formele de manifestare (albă, neagră, gri) (10 minute)
Prezentarea conceptului de propagandă, distincția între propaganda albă, gri și neagră PPT, diapozitivele 9-10.

Profesorul adresează elevilor (întrebări deschise pe baza unor exemple simple) despre elemente specifice ale propagandei

- concentrarea intenționată pe influențarea într-o anumită direcție a audienței
- apelul la emoție
- putere mare de influențare/control
- când este activată, pune în mișcare mase/populații semnificative
- poate avea efecte imprevizibile/greu de controlat pozitive/negative

Profesorul adresează întrebări/explică despre cum se manifestă propaganda, tehnicile folosite mesajele de propagandă:

- utilizarea de mărturii ale unor personalități-celebrități
- propagandă bandwagon

- discurs populist (mesaje pentru oamenii simpli)
- manipularea emoțiilor
- exagerări ale faptelor etc.

Exercițiul 1 – Identificarea tipului de propagandă (Anexă: fișa pentru elevi) (10 minute)

Profesorul distribuie o fișă de lucru conținând exemple de propagandă, iar elevii lucrează în perechi să identifice tipul de propagandă și (ideal) să descopere ce anume urmărește fiecare mesaj propagandistic (obiectivul).

Tipuri de propagandă: sunt proiectate slide-urile 9-10, cu teorie. În discuția cu toată clasa, profesorul verifică răspunsurile elevilor, solicită și oferă explicații pentru alegerile făcute. Ca variantă pentru economie de timp, profesorul poate proiecta fișa pentru elevi pe tablă (Anexă) și adresează întrebări clasei pentru identificarea tipului de propagandă și argumentarea răspunsului.

Explicații pentru profesor – utilizarea Fișei pentru elevi:

„Profesorul Andrei Popescu, specialist recunoscut la Oxford, recomandă exclusiv pasta de dinți Dentamax — alegerea celor inteligenți.” (propagandă albă)

Tehnici folosite: testimonial/mărturie, apel la autoritate, transfer de prestigiu, flatare

Pentru legătura publicitate - propaganda: Acest mesaj este prezentat ca o reclamă, dar folosește tehnici de persuasiune asemănătoare celor din propagandă. Concluzie (către) elevi: atenție, nu orice mesaj persuasiv, de tip publicitar este propagandă.

„Cei care critică programul nostru de supraveghere nu au nimic de ascuns... sau au?” (propagandă gri)

Tehnici folosite: etichetare negativă, dilemă falsă, insinuare, intimidare subtilă

Intenția posibilă - apelul la un anumit mod de-a gândi în privința ideii de supraveghere nefiind clar despre ce tip de supraveghere e vorba și a cui, poate că mesajul încearcă să normalizeze ideea de control și să reducă opoziția, creează presiune asupra criticilor.

O fotografie alb-negru a unui tânăr soldat căzut în luptă: „El și-a dat viața pentru tine. Tu ce ai făcut pentru patrie?” (propagandă albă)

Tehnici folosite: apel emoțional, manipulare prin vinovăție, comparație injustă, întrebare retorică, martirizare („și-a dat viața pentru tine”), transfer de prestigiu (soldatul - patria), apel la datorie, întrebare retorică (presiune psihologică),

„Banca Fortuna – condusă de oameni care, ca și tine, cred în viitor.” (propagandă albă)

Tehnici folosite: identificare, limbaj vag, falsa apropiere, construirea încrederii prin familiaritate, apel la valori pozitive (viitor, încredere), flatare subtilă

Pentru legătura cu publicitatea, profesorul poate face precizarea că mesajul folosește tehnici de persuasiune de tip publicitar /publicitate, dar scopul este susținerea pe termen lung a unei relații cu banca Fortuna prin influențarea și direcționarea comportamentului posibilor clienți.

„Universitatea Hyperion – absolvenții noștri sunt liderii de mâine.” (propagandă albă)

Tehnici de persuasiune folosite: apel la aspirație (viitor, succes), generalizare pozitivă, transfer de prestigiu, promisiune implicită, flatare

Tehnici folosite: generalități strălucitoare, promisiune vagă, flatare, omisiune, aspirație

O imagine a unei păduri arse, cu textul: „Ei taie, tu plătești. Spune nu exploatării!” (propagandă gri, spre neagră)

Tehnici folosite: apel la frică, identificarea dușmanului, simplificare excesivă, consecințe personale, apel la acțiune

Exercițiul 2 - Slogan-poster de propagandă (10-15 minute) - vezi exercițiul 2 din fișa de lucru pentru elevi

Elevii lucrează în echipe de 4 -5 și creează propria propagandă. Fiecare echipă are sarcina de a crea o campanie de propagandă pentru a convinge publicul de una dintre ideile/sloganele de mai jos.

Fiecare grup are apoi 1 minut pentru a-și prezenta posterul și a explica cum funcționează propaganda lor (ce emoții ating, ce fapte sunt folosite/ignore etc.)

Echipele își vor crea fiecare un poster sau un slogan de propagandă care să folosească atracții emoționale, exagerări sau fapte selective pentru a convinge oamenii. Elevii se vor asigura că știu ce/cum anume posterele apelează la elemente specifice ale propagandei

IV. Reflecție – 5-10 min

- Cum a folosit fiecare echipă emoțiile sau exagerarea pentru a convinge cu sloganul ales?
- De ce tehnicile de manipulare emoțională funcționează atât de bine în viața reală?
- Cum putem să ne rezistăm mai bine manipulărilor emoționale?

Evaluare activitate/ bilet de ieșire: (5 minute) Profesorul distribuie un cartonaș cu 3 enunțuri, pe care elevii le completează:

1) Prin această activitate am înțeles
.....
.....

2) E bine să știm că manipularea folosire emoțiilor noastre de către media poate să
.....
.....

3) Încercuiește ce ți se potrivește: Mi-a fost ușor / greu să diferențiez între tipurile de propagandă.

V. Anexă: Fișă de lucru pentru elevi - PROPAGANDA

Exercițiul 1: Lucrați în perechi. Identificați tipul de propagandă din exemplele următoare.

1. „Profesorul Andrei Popescu, specialist recunoscut la Oxford, recomandă exclusiv pasta de dinți Dentamax — alegerea celor inteligenți.” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

2. „Cei care critică programul nostru de supraveghere nu au nimic de ascuns... sau au?” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

3. O fotografie alb-negru a unui tânăr soldat căzut în luptă: „El și-a dat viața pentru tine. Tu ce ai făcut pentru patrie?” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

4. „Banca Fortuna – condusă de oameni care, ca și tine, cred în viitor.” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

5. „Universitatea Hyperion – absolvenții noștri sunt liderii de mâine.” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

6. O imagine a unei păduri arse, cu textul: „Ei taie, tu plătești. Spune nu exploatării!” propagandă albă/ gri/ neagră

Tehnici folosite:

Exercițiul 2 - Slogan-poster de propagandă

În grupuri de 4-5 colegi, veți crea propria propagandă pentru a convinge publicul de una dintre următoarele sloganuri de mai jos. Fiecare echipă va crea un poster sau un slogan de propagandă care să folosească atracții emoționale, exagerări sau fapte selectiv pentru a convinge oamenii.

Veți lua în considerare următoarele:

- Ce emoții doriți să declanșeze (frică, mândrie, furie)?
- Ce fapte sau idei veți sublinia?
- Ce veți evita?
- Veți arăta clar sursa sau o veți ascunde?

Slogane:

1. „Renunță la vot – nu contează oricum!” – campanie ironică despre apatie civică
2. „Tehnologia știe ce e mai bine pentru tine!” - campanie care promovează încrederea totală în algoritmi, inteligență artificială și control digital, poate include mesaje despre „siguranță” și „eficiență” în locul libertății.
3. „Uniformele ne fac egali!” – campanie despre conformism și control social
4. „Gândești prea mult – urmează mulțimea!” - campanie care glorifică conformismul și respinge gândirea critică
5. „Cumpără, deci ești!” – campanie consumeristă care leagă valoarea personală de bunurile deținute
6. „Perfecțiunea e o datorie!” - campanie despre presiunea de a fi impecabil în aspectul fizic, performanță sau imagine online

VI. Lecții învățate

Notă importantă

Privind prezentarea PPT, slideurile 11 și 12 sunt opționale, doar dacă profesorul apreciază că este important să prezinte informațiile respective, pentru clasele mai mari, la activități cu durată de 50-60 min. Pentru clasele a 9-a sau a 10-a, sugerăm utilizarea slide-urilor 1-10.

Reflecțiile profesorului după lecție

„În cadrul acestei lecții, elevii au fost familiarizați cu conceptul de propagandă și cu modalitățile prin care pot recunoaște mai bine și pot rezista acesteia, ca formă de comunicare menită să influențeze opiniile oamenilor și să le schimbe comportamentul, apelând la emoțiile lor și prezentând faptele în mod selectiv sau denaturând adevărul sau faptele.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Prin această activitate, am învățat ce este propaganda. Tehnicile folosite de cei care creează propaganda/ propagandiștii. Că propaganda este peste tot. Cum să identific propaganda și cum să o evit pe cât posibil. Există multe tipuri de propagandă. Importanța evitării tacticilor manipulative.”

„Este important să știm că manipularea sau folosirea emoțiilor noastre de către mass-media poate să ne afecteze raționamentul și gândirea atunci când luăm decizii. E greu de observat la prima vedere. Ne îndepărtează de la calea cea bună.”

Bias și erori logice

Resursa 25: De la anunțul școlar la postarea virală: încadrare, prejudecăți și zvonuri (Cipru)

Această lecție îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care contextualizarea, prejudecățile și perspectivele părților interesate influențează felul în care informațiile sunt prezentate și interpretate în comunicarea publică și pe rețelele sociale. Prin analizarea și revizuirea mesajelor, elevii învață să distingă faptele de opinii, să recunoască semnalmentele zvonurilor și biasurilor cognitive și să comunice într-un mod mai precis, echilibrat și responsabil.

Vârsta elevilor: 15–17 ani

Discipline: Limbă și comunicare / Educație civică

Scopuri:

- Dezvoltarea competențelor media prin recunoașterea modului în care încadrarea și interesele părților interesate modelează mesajele publice.
- Dezvoltarea capacității elevilor de a identifica contextul lipsă, prejudecățile și zvonurile în comunicarea legată de școală și în postările de pe rețelele sociale.
- Consolidarea unei comunicări civice responsabile prin acuratețe, claritate, empatie și rezolvarea constructivă a problemelor.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice ce înseamnă „încadrarea” și să identifice elementele de încadrare, cum ar fi titlul, tonul, faptele selectate și limbajul emoțional;
- distingă faptele de opinii și presupuneri în mesajele părților interesate;
- identifice prejudecățile cognitive din mesaje, cum ar fi prejudecata negativității, prejudecata de confirmare și prejudecata de învinovățire/atribuire;
- detecteze semnalele care indică existența unor zvonuri, cum ar fi sursele vagi, exagerarea, urgența de a distribui informația și lipsa dovezilor;
- revizuiască un mesaj astfel încât acesta să devină mai precis, mai echilibrat și mai responsabil pentru distribuirea publică.

Materiale didactice:

- Anexa 1 – Exemple de cadre pentru mini-prezentări ale profesorului
- Anexa 2 – Scenariu
- Anexa 3 – Bilete cu roluri
- Anexa 4 – Formate de text
- Anexa 5 – Fișă de lucru pentru analiza textelor
- Proiecteur / tablă interactivă
- Hârtie A4 sau laptopuri/tabletă pentru schițe
- Markere / post-it-uri pentru „turul galeriei”

Durată: 90 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 15 min

Întrebare de încălzire: Profesorul întreabă: „Poate același eveniment să fie adevărat, dar să sune complet diferit în funcție de cine îl povestește?”

Profesorul scrie cuvintele-cheie pe tablă: încadrare, perspectivă, public, ton, context lipsă.

Mini-prezentare (Anexa 1): încadrare, prejudecată și semnale de zvon:

Profesorul explică pe scurt: încadrarea = ceea ce evidențiați, modul în care descrieți evenimentul și ceea ce omiteți. Arată două exemple de titluri (neutru vs. emoțional) și întreabă elevii cum formularea schimbă percepția. Prezintă semnalele de avertizare ale zvonurilor: lipsa sursei, exagerarea, distribuirea urgentă, folosirea vagă a pronumelui „ei”, limbajul emoțional, lipsa dovezilor.

II. Pregătire – 15 min

Prezentarea scenariului

Profesorul distribuie fișa cu scenariul (Anexa 2). Împreună cu întreaga clasă, elevii identifică ce este confirmat și ce rămâne încă necunoscut.

Alocarea rolurilor:

Elevii formează 4-5 grupuri și primesc o fișă cu rolul (Anexa 3) și șablonul de scriere corespunzător (Anexa 4). Fiecare grup identifică: (a) publicul țintă, (b) obiectivul comunicării, (c) 3 fapte pe care trebuie să le includă, (d) o opinie pe care o pot exprima clar ca atare și (e) ce ar putea omite și de ce.

III. Implementare – 45 min

Redactarea mesajelor corespunzătoare rolurilor:

Grupurile redactează mesajul folosind șablonul corespunzător rolului lor. Regula: includeți cel puțin 3 fapte verificabile din scenariu; separați clar opiniile de fapte; nu menționați numele persoanelor.

Prezentare în galerie:

Grupurile afișează mesajele pe perete sau pe tabla clasei. Elevii se deplasează pe rând și citesc toate mesajele. Fiecare elev marchează: o alegere de încadrare, o informație de context lipsă și un posibil factor declanșator de zvonuri.

Analiza „Lectura comparativă”:

Folosind fișa de lucru „Lectura comparativă” (Anexa 5), grupurile compară 2-3 mesaje din perspective diferite. Ei răspund la următoarele întrebări: Care sunt faptele comune? Ce se schimbă în ceea ce privește tonul, atribuirea vinei sau soluțiile? Care mesaj prezintă cel mai mare risc de a genera zvonuri? Care mesaj este cel mai responsabil?

IV. Reflecție – 15 min

Discuție în clasă:

Profesorul conduce discuția: Cum a schimbat modul de prezentare percepția asupra problemei? Care mesaje au creat neînțelegeri sau acuzații nedrepte?

Elevii identifică prejudecățile și modelele de comportament pe care le-au observat, cum ar fi atribuirea vinei, presupunerea intenției sau concentrarea exclusivă asupra consecințelor negative.

Împreună, elevii convin asupra principiilor unei comunicări publice responsabile: acuratețe, context, empatie și pași clari de acțiune.

Provocare de rescriere:

Fiecare grup revizuieste o propoziție din propriul mesaj pentru a o face mai echilibrată, bazată pe dovezi și potrivită pentru a fi împărtășită publicului.

Grupurile citesc cu voce tare versiunea originală și cea îmbunătățită.

V. Anexe

Anexa 1 – Material introductiv: exemple de contextualizare

Folosiți aceste exemple în timpul mini-prezentării de început:

Titlu A (neutru): „Școala introduce o regulă temporară privind accesul la toaletă în timpul orelor de curs.”

Titlul B (emoțional): „Elevii sunt pedepsiți, deoarece școala închide toaletele toată ziua.”

Întrebări de ghidare:

- Care cuvinte sunt factuale și care sunt emoționale?
- Ce context important lipsește din titlul B?
- Care titlu are mai multe șanse să se răspândească rapid online și de ce?

Anexa 2 – Scenariu (profesorul citește/afișează)

Toaletele sunt încuiate, cu excepția pauzelor

Într-o școală gimnazială, toaletele sunt acum încuiate în timpul orelor și deschise doar în timpul pauzelor și al prânzului. Școala afirmă că această măsură temporară este legată de actele repetate de vandalism, de problemele de igienă și de faptul că elevii părăsesc frecvent orele de curs. Unii elevi sunt nemulțumiți și spun că regula este nedreaptă și nesănătoasă. Personalul auxiliar afirmă că este copleșit de pagubele provocate și de volumul de muncă necesar pentru curățenie.

Fapte confirmate pentru această activitate:

- Toaletele sunt deschise în timpul pauzelor și al prânzului.
- În timpul orelor, elevii trebuie să ceară permisiune și să folosească o cheie specială pentru toaletă (sau să aștepte până la pauză).
- Școala afirmă că măsura este temporară și va fi reevaluată.
- Școala dorește să reducă actele de vandalism și să îmbunătățească igiena.

Necunoscut / neconfirmat:

- Cât timp va dura această măsură.
- Dacă vor exista facilități suplimentare sau modificări (de exemplu, acces supravegheat, curățenie suplimentară, reparații).

Anexa 3 – Bilete de roluri (alocați câte un rol fiecărui grup)

1. Director de școală: scrieți un anunț oficial adresat elevilor și părinților (regulă clară, motiv, punct de evaluare).
2. Elevii (grupul afectat): redactați o declarație din partea elevilor în care să explicați preocupările și solicitările voastre.
3. Jurnaliști: redactați un scurt reportaj (titlu, introducere, două citate din perspective diferite).
4. Consiliul elevilor – Echipa de social media: creați 1-2 postări pe rețelele sociale (descriere și hashtag-uri) și un răspuns scurt la un comentariu.
5. Asociația părinților: redactați un mesaj către părinți (e-mail sau postare pe Facebook) axat pe siguranță, demnitate și soluții.
6. Profesori: scrieți un punct de vedere al personalului, concentrându-vă pe timpul de învățare, starea de bine, disciplina și impactul asupra clasei.
7. Personalul de curățenie / personalul auxiliar: scrieți un mesaj care pune accentul pe igienă, vandalism, volumul de muncă și siguranță.

Anexa 4 – Formate de text (utilizați-l pe cel care corespunde rolului dumneavoastră)

1. Director / Director de școală – format de anunț

Subiect: _____

Stimați elevi și părinți,

Ce se schimbă (regulă): _____

De ce (fapte, fără a da vina pe cineva): _____
Ce trebuie să facă elevii dacă au nevoie la toaletă în timpul orelor: _____
Când / cum va fi revizuită măsura: _____
Cum vom aborda problema de fond (reparații/supraveghere/educație): _____
Vă mulțumesc, _____ (Director)

2. Elevi – format de declarație

Poziția noastră (1 propoziție): _____

3 aspecte (sănătate / demnitate / învățare):

- _____
- _____
- _____

2 solicitări / soluții pe care le propunem:

- _____
- _____

O frază respectuoasă și bazată pe dovezi: _____

3. Jurnaliști – format pentru mini-reportaj

Titlu (neutru): _____

Introducere (cine / ce / unde / când): _____

Fapte cheie (3 puncte):

- _____
- _____
- _____

Citatul 1 (elev / părinte): „_____”

Citatul 2 (școală / personal): „_____”

Ce este încă necunoscut / în curs de analiză: _____

4. Consiliul elevilor – format pentru rețelele sociale

Legenda postării 1 (max. 280 de caractere): _____

Hashtaguri: # _____ # _____ # _____

Postarea 2 (opțional): _____

Răspuns la comentariu (calm + obiectiv): _____

5. Asociația părinților – format pentru e-mail / postare pe Facebook

Introducere (preocupare): _____

Ce înțelegem noi ca fiind faptele: _____

Preocupările noastre: _____

Soluții propuse (2): _____

Apel la acțiune (persoana responsabilă): _____

6. Formate pentru punctul de vedere al cadrelor didactice și al personalului

Preocuparea principală (învățare / bunăstare / disciplină): _____

Fapte observate în clasă (2-3):

- _____
- _____
- _____

De ce sprijin avem nevoie (1-2): _____

O propoziție de încheiere echilibrată: _____

7. Personal de curățenie / personal auxiliar – format pentru mesaj despre igienă

Cu ce probleme ne confruntăm (fapte): _____

Impactul asupra igienei / siguranței / volumului de muncă: _____

Ce ne-ar ajuta (soluții): _____

Un mesaj respectuos adresat elevilor: _____

Anexa 5 – Fișa de lucru pentru analiza „Lectura comparativă”

Alegeți 3-4 mesaje din roluri diferite și completați:

1) Fapte comune între mesaje (enumerați 3):

- _____
- _____
- _____

2) Diferențe de abordare (ton / titlu / atribuirea vinei / soluții) (enumerați 3):

- _____
- _____
- _____

3) Context lipsă: Ce informații sunt necesare pentru o înțelegere corectă? (enumerați 3)

- _____
- _____
- _____

4) Riscul de zvonuri: Ce mesaj ar putea declanșa dezinformare sau o reacție exagerată? De ce?

5) Cel mai responsabil mesaj: Care anume și de ce? Dați 2 exemple.

6) Reformulare: Îmbunătățiți o propoziție pentru a o face mai precisă și mai echilibrată:

Original: _____

Îmbunătățită: _____

VI. Lecții învățate

Dacă elevii scriu postări extreme sau acuzații, folosiți acest moment ca pe o ocazie de învățare: întrebați ce dovezi susțin formularea respectivă și ce prejudecii ar putea provoca.

Lecția funcționează cel mai bine dacă rezultatul final nu este „cine are dreptate”, ci „care mesaj este cel mai responsabil și de ce”.

Reflecția profesorului după lecție:

„Elevii au putut observa că aceeași problemă școlară poate fi prezentată în moduri foarte diferite, în funcție de cine vorbește. În timpul exercițiului de redactare a rolurilor și al vizitei în galerie, au observat cât de repede un mesaj poate deveni nedrept, emoțional sau înșelător atunci când se concentrează doar pe o singură perspectivă. Provocarea de rescriere a fost deosebit de utilă, deoarece elevii s-au exersat să-și păstreze preocupările, făcând în același timp mesajul mai precis.”

Reflecțiile elevilor după lecție:

„La început, grupul nostru a redactat mesajul din perspectiva unei singure părți. Dar când am citit textele celorlalte grupuri, am observat că elevii, profesorii, personalul de curățenie și părinții au remarcat cu toții aspecte diferite.”

„Am învățat că, înainte de a posta sau de a distribui ceva, ar trebui să mă întreb: știu asta cu certitudine sau doar presupun?”

Resursa 26: De la știri la scenă (Italia)

Această lecție îi invită pe elevi să transforme o știre într-un scurt spectacol de teatru. Prin punerea în scenă a evenimentului și interpretarea diferitelor personaje implicate, elevii explorează modul în care perspectivele, rolurile și alegerile narative modelează felul în care știrile sunt construite și înțelese.

Vârsta elevilor: 14-17 ani

Discipline: Limba engleză

Scop: A aprofunda înțelegerea elevilor cu privire la narațiunile de știri, implicându-i în reinterpretarea creativă, adoptarea diferitelor perspective și interpretarea colaborativă

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice actorii-cheie și punctele de vedere dintr-o știre
- adapteze conținutul factual într-un scenariu dramatic
- interpreteze evenimentele prin jocul de rol
- reflecteze asupra modului în care narațiunea și interpretarea influențează sensul.

Materiale didactice:

- Unul sau mai multe articole de știri selectate, în funcție de numărul de elevi (a se vedea exemplele din anexă; dacă lecția se realizează la altă limbă studiată, se vor alege alte surse de text)

Durată: 3 ore și 30 de minute în clasă (poate fi împărțită în mai multe lecții separate dacă trebuie pregătite costume)

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 30 de minute

Profesorul prezintă activitatea discutând despre modul în care știrile conțin deja personaje, conflicte și perspective. Se prezintă sau se discută un exemplu scurt pentru a ilustra modul în care același eveniment poate fi relatat diferit, în funcție de punctul de vedere.

De exemplu: <https://www.bbc.com/news/newsbeat-64305656> – despre rasism pe piața închirierilor

II. Pregătire – 30 min

Înainte de lecție, profesorul pregătește o selecție de știri cu evenimente care includ mulți actori și diferite puncte de vedere posibile, eventual pe teme legate de realitatea și contextul elevilor. Este important să se aleagă știri simple, cu actori din contexte cotidiene (știri din împrejurimi sau din contextul național), evitându-se cele politice sau cele prea abstracte.

Știrile ar trebui să aibă următoarele caracteristici:

- **Mai mulți actori identificabili:** povestea ar trebui să implice diferite persoane (de exemplu, cetățeni, autorități, martori, organizații), astfel încât elevii să poată atribui cu ușurință roluri și perspective.
- **O succesiune clară a evenimentelor:** știrea ar trebui să prezinte un început, o desfășurare și un deznodământ ușor de recunoscut, care pot fi transpuse într-o structură dramatică scurtă.
- **Limbaj și lungime accesibile:** articolul trebuie să fie ușor de înțeles pentru vârsta elevilor și să nu fie prea lung, permițându-le să înțeleagă rapid faptele cheie și contextul.
- **Legătură cu viața de zi cu zi:** subiectele legate de viața comunității, educație, mediu, locuințe, inițiative locale sau experiențele tinerilor tind să fie mai ușor de interpretat și de pus în scenă de către elevi.

- **Prezența unor puncte de vedere diferite:** articolul ar trebui să includă sau să sugereze perspective contrastante (de exemplu, locuitori vs. instituții, martori vs. autorități), ceea ce încurajează discuția despre prejudecăți și încadrarea narativă.
- **Conținut bazat pe fapte:** știrile ar trebui să se bazeze pe fapte verificabile, astfel încât elevii să învețe să rămână fideli informațiilor, adaptându-le în același timp în mod creativ pentru scenă.
- **Potențialul de dialog:** articolul ar trebui să conțină citate, declarații sau conversații implicite pe care elevii le pot transforma în dialoguri pentru piesa de teatru.

Aceste criterii contribuie la asigurarea faptului că știrile selectate sunt potrivite pentru adaptarea dramatică, sprijinind în același timp obiectivul lecției de a înțelege în mod critic modul în care sunt construite și interpretate narațiunile jurnalistice.

În grupuri mici, elevii aleg un articol de știri și identifică toți actorii implicați (de exemplu, martori, instituții, jurnaliști, persoane afectate).

III. Implementare – 90 min

Elevii adaptează știrea într-un scenariu scurt, hotărând cum va vorbi și va interacționa fiecare personaj, rămânând în același timp fideli faptelor. Grupurile repetă apoi și, pe rând, își pun în scenă piesa în clasă, interpretând rolurile diferiților actori.

IV. Reflecție – 60 min

După fiecare reprezentare, elevii și profesorul discută despre modul în care punerea în scenă a influențat înțelegerea știrii. Elevii reflectează asupra perspectivelor care au fost evidențiate, asupra celor care au fost mai puțin vizibile și asupra modului în care reprezentarea poate influența interpretarea și empatia.

Profesorul poate ghida reflecția folosind următoarele întrebări orientative:

- Cum v-ați simțit interpretând personajul?
- Credeți că perspectiva voastră s-a schimbat în timp ce îi interpretați?
- Credeți acum că povestea a fost bine scrisă?
- Ce ați nara altfel?

V. Anexă

Exemple de articole adecvate:

<https://www.thescottishsun.co.uk/news/15244250/migrant-hotel-ruining-village-protests>

<https://www.theguardian.com/uk-news/2025/nov/30/how-liverpool-housing-dream-turned-into-a-nightmare-eldonian-village>

VI. Note importante

Sunt necesare îndrumări clare pentru ca reprezentările să fie respectuoase și bazate pe fapte.

Limitele de timp ajută la menținerea concentrării și la prevenirea dramatizării excesive. Chiar și elevii timizi tind să participe atunci când rolurile sunt distribuite în mod flexibil (de exemplu, narator, regizor, observator).

Resursa 27: Democrația în era inteligenței artificiale (Portugalia)

În această lecție, elevii vor analiza critic informațiile și vor examina influența inteligenței artificiale asupra formării opiniei.

Vârsta elevilor: 11-15 ani

Disciplină: educație civică

Scopuri: Lecția urmărește dezvoltarea următoarelor competențe specifice:

- Distingerea între informații și opinii
- Identificarea faptelor, interpretărilor și judecăților de valoare
- Formularea unei opinii personale bine fundamentate și coerente
- Recunoașterea influenței inteligenței artificiale și a algoritmilor asupra formării opiniei

Obiective specifice:

La finalul activității, elevii ar trebui să fie capabili să:

- înțeleagă semnificația cetățeniei democratice
- recunoască importanța participării și a ascultării într-un context democratic
- facă distincția între opinia personală (subiectivă) și fapte
- identifice influența inteligenței artificiale asupra informațiilor pe care le primesc
- argumenteze în mod clar, logic și respectuos.

Materiale didactice:

Anexa 1 – Întrebări orientative pentru scenariile-problemă

Anexa 2 – Instrument de evaluare: grilă de observare pentru o argumentare clară și obiectivă
Internet și calculatoare

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Profesorul prezintă „scenariile-problemă” (Anexa 1). Elevii semnalează individual dacă sunt de acord sau nu, ridicând cartonașele „De acord/Nu sunt de acord”. Când se pune o întrebare, elevii ridică cartonașul pentru a-și indica poziția.

II. Pregătire – 15 min

Profesorul împarte clasa în grupuri mici de 3–4 elevi. În cadrul fiecărui grup, elevii împărtășesc răspunsurile pe care le-au dat anterior la întrebările referitoare la scenarii. Grupurile identifică asemănările și diferențele dintre răspunsurile lor inițiale.

Organizarea sarcinilor de grup:

Jumătate dintre grupuri primesc Sarcina A, iar cealaltă jumătate, Sarcina B.

Sarcina A – Grupuri care folosesc dovezi

Pentru fiecare întrebare din scenariul problemei, elevii identifică răspunsul majoritar din cadrul grupului lor (de exemplu, dacă 3 din 4 elevi au răspuns „Da”). Elevii caută apoi online informații fiabile pentru a găsi fapte și dovezi care susțin sau contrazic această poziție majoritară. Scopul este de a construi argumente bazate pe informații verificate și surse credibile.

Sarcina B – Grupuri care enunță opinii

Pentru fiecare întrebare din scenariul problemei, elevii identifică, de asemenea, răspunsul majoritar din cadrul grupului lor. Pe baza acestei poziții majoritare, elevii dezvoltă argumente bazate pe opinii, interpretări și perspective personale, fără a efectua cercetări online. Elevii se pregătesc să-și justifice punctele de vedere folosind raționamente, exemple și reflecții personale.

Profesorul se asigură că numărul de grupuri repartizate pentru fiecare sarcină este echilibrat, pentru a promova o discuție echitabilă și productivă în faza următoare.

III. Implementare – 30 min

Fiecare grup își prezintă argumentele în fața întregii clase.

Sarcina A (grupuri care folosesc dovezi): Prezentați argumente susținute de fapte și surse credibile care justifică răspunsul în cadrul grupului.

Sarcina B (grupurile care enunță opinii): Prezentați argumente bazate pe opinii personale și raționamente care justifică răspunsul în cadrul grupului.

În timpul prezentărilor, elevii sunt încurajați să demonstreze:

- Gândire critică
- O distincție clară între fapte și opinii
- Argumente atât în favoarea, cât și împotriva poziției majoritare.

Schimb final de opinii cu întreaga clasă, între profesor și elevi. Profesorul moderează discuția:

- încurajând ascultarea activă și dialogul respectuos
- solicitând elevilor să compare argumentele bazate pe dovezi cu cele bazate pe opinii
- subliniind modul în care inteligența artificială și algoritmii pot influența informațiile pe care le primesc, corelând discuția cu tema mai largă a activității.

IV. Reflecție – 5 min

Concluzii cheie:

- Inteligența artificială ne poate influența opiniile.
- Nu tot ceea ce vedem online este neutru sau adevărat.
- Este necesar să punem la îndoială sursele, să reflectăm înainte de a distribui informații și să înțelegem că tehnologia nu este neutră.

Profesorul ghidează reflecția pornind de la ideea cheie că democrația depinde de:

- Informații fiabile
- Gândirea critică
- Reflecția asupra impactului inteligenței artificiale asupra informațiilor pe care le primim (de exemplu, algoritmi și rețelele sociale)

V. Anexe

Anexa 1 – Întrebări orientative pentru scenariile-problemă

1. Tot ce vezi pe internet este adevărat?
2. Dacă majoritatea este de acord cu ceva, asta înseamnă că este corect?
3. Cum influențează algoritmii și rețelele sociale informațiile pe care le vedem?
4. Poate inteligența artificială să schimbe modul în care oamenii își formează opiniile?
5. Putem face distincția între informațiile bazate pe fapte și cele bazate pe opinii?
6. Este important să ascultăm perspectivele celorlalți într-o discuție democratică?

Anexa 2 – Grila de observare a abilităților de argumentare

Numele elevului	Claritatea argumentului	Raționament bazat pe dovezi	Distingerea între fapt și opinie	Respectul față de opiniile celorlalți	Comentarii

- **Excelent:** Argument foarte clar, bine structurat, cu dovezi solide; distinge corect faptele de opinii; respectuos.
- **Bun:** Argumentare clară, câteva dovezi; distinge în mare parte faptele de opinii; respectuos.
- **Necesită îmbunătățiri:** Argument neclar, dovezi slabe; dificultăți în a face distincția între fapte și opinii; lipsă de respect ocazională.

Verificarea faptelor și debunking (demascarea dezinformării)

Resursa 28. Identificarea știrilor false – 10 întrebări de reflecție (Belgia)

Folosind 10 întrebări de reflecție, elevii învață cum pot stabili dacă o știre este falsă sau reală.

Vârsta elevilor: 13-18 ani

Disciplină: Educație civică

Scop: Elevii exersează identificarea știrilor false folosind cele 10 întrebări.

Obiective specifice de învățare:

- Elevii își aplică cunoștințele despre știrile false;
- Elevii își exersează abilitățile de gândire critică;
- Elevii folosesc cele 10 întrebări de reflecție pentru a decide dacă exemplele sunt știri false sau știri reale.

Materiale didactice:

- PPT – Identificarea știrilor false_10 aspecte
<https://docs.google.com/presentation/d/1VyZeZ00hWrR-h1Yv8gmNFxsoSI3WDG6R/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexa 1 – Fișa de lucru cu link la articol

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Elevilor li se prezintă (din nou) cele 10 întrebări pe care le pot pune pentru a identifica știrile false:

- Titlul este neutru?
- Cine este autorul?
- Care este data?
- Cine a publicat știrea?
- Care sunt sursele?
- Linkurile funcționează?
- Ce motiv are autorul să distribuie acest articol?
- Ce prejudecăți sunt prezente?
- Cum sunt prezentate informațiile? (limbaj)
- Există materiale vizuale?

Dacă elevii au întrebări inițiale despre această metodă, acum este momentul să le discutăm.

II. Pregătire – 5 min

Se explică exercițiul: elevii folosesc întrebările de reflecție pentru a analiza un exemplu de știre (falsă) (Anexa 1). Elevii folosesc tehnici de argumentare pentru a-și explica concluziile.

III. Implementare – 25 min

Elevii analizează exemplul și își prezintă concluziile prin intermediul fișei de lucru.

IV. Reflecție – 10 min

Reflecție în clasă asupra exercițiului și corectarea acestuia.

V. Anexă

Anexa 1 – Fișa de lucru: Știri false

Sarcină: Știri false	
Disciplină:	
Profesor:	
Prenume și nume elev:	
Data:	
Clasa:	

În timpul unui test, trebuie să fii mereu atent la modul în care folosești limba. Prin urmare, procedează astfel:

- Respectă cu strictețe instrucțiunile;
- Formulează răspunsurile la întrebările deschise în propoziții clare și corecte;
- Scrie corect termenii tehnici;
- Ai grijă la caligrafie.

Știri false?

Consultă sursa atașată și analizeaz-o conform regulilor generale/întrebărilor de reflecție.

- Verifică dacă această regulă generală este evidentă sau nu.
- Fiecare regulă generală are un spațiu în care poți explica de ce ai bifat-o sau nu.
- În partea de jos, indică dacă consideri că este vorba de știri reale sau false!

Regula generală	✓	De ce da? De ce nu?
1. Titlul este neutru?		
2. Cine este autorul?		
3. Care este data?		
4. Cine l-a publicat?		
5. Care sunt sursele?		
6. Linkurile sunt corecte?		
7. Care a fost motivul autorului pentru a crea acest material?		
8. Care sunt prejudecățile?		
9. Informațiile sunt prezentate în mod neutru?		
10. Există material vizual?		
ȘTIRI FALSE/ȘTIRI REALE?		
Schema de argumentare:		

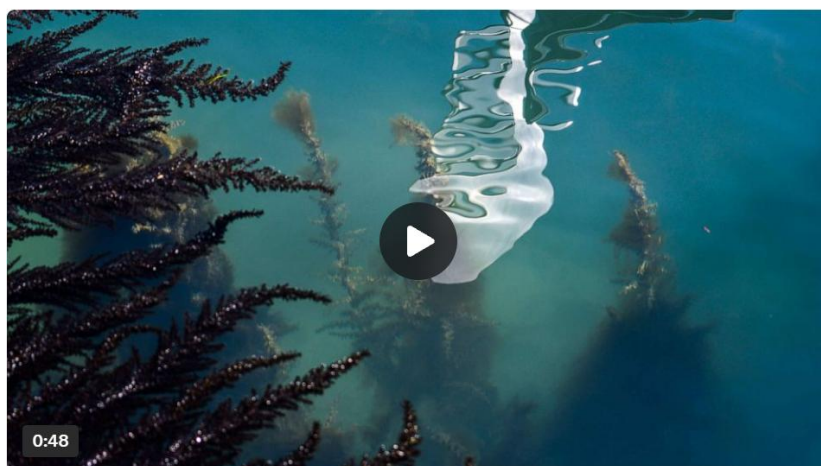
Răspuns	Da sau nu + de ce cred asta.
Explicație	- Argumentul 1 - Argumentul 2
Decizie	Concluzie: reia răspunsul tău (da sau nu) și încearcă să rezumi argumentele tale pentru a formula poziția ta finală.

<https://abcnews.com/International/venice-canals-clear-fish-coronavirus-halts-tourism-city/story?id=69662690>

Canalele Veneției sunt suficient de limpezi pentru a vedea pești, deoarece coronavirusul oprește turismul în oraș

Lebedele s-au întors pe canale, iar delfinii au fost observați în port.

De [Julia Jacobo](#)
18 martie 2020, 21:34

VI. Lecții învățate

Această activitate poate fi realizată individual sau în grupuri. Dacă se desfășoară în grupuri, puteți oferi elevilor mai multe exemple de analizat. Dacă se desfășoară individual, aceasta poate fi, de asemenea, o temă pentru acasă sau un test.

Reflecții după lecție

Elevii și profesorii au considerat această activitate foarte utilă și relevantă. Elevii au uneori tendința de a-și supraestima abilitățile. Elevii tind să se concentreze asupra întrebărilor pe care le consideră deja importante sau ușor de verificat.

Resursa 29: Algoritmi și știri false (Belgia)

În această lecție, elevilor li se prezintă modul în care algoritmi influențează știrile false, inclusiv conceptele de „bule de filtrare” și „camere ecou”. De asemenea, li se prezintă modalități de a identifica știrile false.

Vârsta elevilor: 13-18 ani

Discipline: Educație civică, limbi străine

Scopuri: Elevii învață despre știrile false, algoritmi și literație media, precum și își consolidează abilitățile de gândire critică.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să

- explice modul în care funcționează algoritmi;
- explice modul în care algoritmi influențează utilizarea rețelelor sociale (bule de filtrare, camere ecou);
- ofere sfaturi generale și specifice pentru a identifica știrile false.

Materiale didactice:

- Anexa 1 – PPT Știri
https://docs.google.com/presentation/d/1icD_eZxmehWXIoE36XSJI2SeR9FLV-tb/edit?slide=id.p17#slide=id.p17 (imaginile din presa flamandă / internațională se pot înlocui cu imagini din presa națională/ locală)
- Anexa 2 – PPT Știri false
<https://docs.google.com/presentation/d/1fgg1CuFUccED6txu5XiY1W-cakZ9kNsl/edit?slide=id.p1#slide=id.p1> (imaginile din presa flamandă se pot înlocui cu imagini din presa națională/ locală)

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Elevii sunt întrebați ce platforme de socializare folosesc și dacă sunt conștienți de prevalența și pericolele știrilor false, reacționând la următoarele afirmații:

- Știrile false reprezintă o problemă
- Știrile false vă pot afecta sănătatea
- Știrile false pot incita la ură
- Știrile false pot dăuna democrației

II. Pregătire – 10 min

- Elevii sunt familiarizați cu termenii și definițiile relevante: algoritmi, „bule de filtrare” și „camere ecou”.
- Elevii învață cum se leagă știrile false de alte forme de dezinformare.

III. Implementare – 25 min

Prin intermediul unor exemple, elevii învață:

- cum să identifice știrile false;
- de ce sunt distribuite știrile false;
- care sunt pericolele știrilor false.

Printr-un test, elevii sunt evaluați pentru a vedea dacă înțeleg ce tip de dezinformare întâlnesc.

Analizând diferite cazuri, elevii discută despre modul în care pot identifica știrile false și care ar putea fi motivațiile pentru distribuirea acestui tip de știri false.

Elevii învață sfaturi practice pentru a identifica știrile false:

- Cine sunt verificatorii de fapte (*factcheckers*);
- Un cadru de referință pentru verificarea știrilor (false).

IV. Reflecție – 10 min

Elevii sunt rugați să reflecteze încă o dată asupra întrebărilor de la începutul orei:

- Știrile false reprezintă o problemă
- Știrile false vă pot afecta sănătatea
- Știrile false pot incita la ură
- Știrile false pot dăuna democrației

V. Lecții învățate

Creați un Kahoot pentru a testa cât de bine pot elevii să identifice știrile false. Acesta poate fi folosit la începutul lecției sau la sfârșit.

Reflecțiile profesorului după lecție

„Instrumentul este destul de adaptabil. Teoria generală poate fi ușor preluată de profesor pentru a fi utilizată într-un alt PPT sau într-un alt exercițiu. Există spațiu pentru interpretare personală.

Întrebările de reflecție sunt excelente ca introducere în subiect. În funcție de grupul de elevi, reacțiile și entuziasmul vor varia, așa că modul în care prezentați întrebările ar putea fi adaptat în continuare. (de exemplu, Kahoot sau Wordcloud în loc de a pune întrebările oral).”

Resursa 30: De la zvon la „știre” – Dovezi, verificare și distribuire responsabilă (Cipru)

Această lecție îi ajută pe elevi să-și dezvolte gândirea critică și competențele de alfabetizare digitală, învățându-i cum să recunoască zvonurile, titlurile înșelătoare și conținutul online nesigur. Prin analizarea mesajelor, compararea surselor și aplicarea strategiilor de verificare a faptelor, elevii învață să verifice informațiile în mod responsabil înainte de a le distribui sau de a reacționa la ele online.

Vârsta elevilor: 14-16 ani

Discipline: Limba engleză

Scopuri:

- Dezvoltarea gândirii critice și a competențelor media/digitale atunci când elevii se confruntă cu zvonuri și titluri înșelătoare online.
- Dezvoltarea capacității elevilor de a verifica informațiile folosind dovezi din surse fiabile și oficiale.
- Consolidarea cetățeniei digitale responsabile înainte ca elevii să distribuie, să republice sau să comenteze un mesaj.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească dezinformarea, informarea eronată și informarea malițioasă.
- identifice afirmația principală dintr-un zvon sau titlu și să o separe în fapte, opinii și presupuneri;
- aplice strategii simple de verificare a faptelor, precum citirea laterală, verificarea încrucișată și urmărirea afirmațiilor până la sursele oficiale;
- recunoască semnele de avertizare ale conținutului nesigur, cum ar fi lipsa autorului/datei, exagerarea, limbajul emoțional și lipsa dovezilor.

Materiale didactice:

- proiector / tablă interactivă, calculatoare sau tablete cu acces la internet,
- post-it-uri, markere,
- un clip video scurt despre dezinformare, linkuri către surse oficiale și de știri, precum și două texte de comparație nefiabile furnizate de profesor.
- Anexa 1 – Scenariu (recent și disponibil online)
- Videoclip pentru activitatea de început:

<https://www.youtube.com/watch?v=HD5MmuLDeFE>

Surse oficiale/fiabile pentru verificare:

- Anunț al Ministerului Educației (12/01/2026): <https://enimerosi.moec.gov.cy/ypp19605> (pentru accesare în limba engleză, folosiți funcția Google translate)
- Pagina proiectului ministerului / anexe (12 decembrie 2025): <https://enimerosi.moec.gov.cy/ypp19495> (pentru accesare în limba engleză, folosiți funcția Google translate)
- Apelul OEB către instituțiile gazdă (14/01/2026): <https://www.oeb.org.cy/en/call-for-interest-to-host-institutions-employers-for-hosting-b-lyceum-students-in-the-context-of-the-restoration-of-the-institution-of-work-week/>
- Cyprus Mail (02/01/2026): <https://cyprus-mail.com/2026/01/02/cyprus-brings-back-work-week-for-secondary-school-students/>
- KNEWS / Kathimerini Cyprus (15/01/2026): <https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/high-school-work-week-returns-students-get-hands-on-experience>

Materiale care nu sunt de încredere furnizate de profesor în scopul comparării:

- Anexa 2.1: postare virală a unui elev pe rețelele sociale (simulată, intenționat înșelătoare)

- Anexa 2.2: text de tip clickbait în stil blog/știri de pe (simulat, intenționat înșelător)
- Anexa 3 – Fișă: Fapt / Opinie / Presupunere
- Anexa 4 – Fișă de înregistrare a dovezilor (grup)

Durată: 80 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 15 min

Vizionați un scurt videoclip care prezintă ce înseamnă dezinformarea, informația eronată și informarea malițioasă, cu exemple.

Întrebări referitoare la videoclip:

- Care este diferența dintre dezinformare și informare eronată?
- Dați un exemplu de informație eronată (distribuită din greșeală) și explicați de ce se încadrează în această categorie.
- Dați un exemplu de dezinformare (distribuită intenționat) și explicați de ce se încadrează în această categorie.
- Ce este informarea malițioasă (informații adevărate folosite pentru a dăuna cuiva)? Poți să te gândești la un exemplu?

Pe un post-it: „Ce fac de obicei oamenii mai întâi când văd online o postare șocantă legată de școală?”

Profesorul grupează răspunsurile (distribuie/redirecționează, fac captură de ecran, comentează, întreabă, ignoră).

II. Pregătire – 15 min

Ce se afirmă?

Profesorul prezintă scenariul (vezi mai jos) și le reamintește elevilor că evaluăm afirmațiile, nu persoanele.

Elevii scriu zvonul într-o singură propoziție și subliniază partea care poate fi verificată (mesajul principal).

Elevii împart zvonul în fapte, opinii și presupuneri (Anexa 3).

Planul de verificare

Elevii scriu 2-3 întrebări verificabile (de exemplu: „Există cu adevărat acest program? Cine participă? Câte zile durează? Până la ce oră? Se aplică amenzi sau penalizări la note?”).

Profesorul prezintă tehnica citirii laterale: deschiderea unor file noi, începerea cu surse oficiale și compararea acestora cu știrile și alte texte.

III. Implementare – 35 min

Căutare, comparare și verificare:

În laboratorul de informatică, grupurile (3-4 elevi) verifică fiecare parte a zvonului folosind pachetul de surse. Ei trebuie să utilizeze: (a) o sursă oficială, (b) o sursă de știri fiabilă și (c) un text înșelător din Anexa 2.1 sau 2.2.

Pentru fiecare detaliu al mesajului, ei clasifică informația ca fiind confirmată / contrazisă / neclară. Ei identifică semnalele de alarmă din materialul nefiabil: lipsa autorului, lipsa datei, limbaj emoțional, afirmații absolute, presiune de a distribui imediat.

Exemple de sintagme de căutare (pe care elevii le pot folosi):

- Cipru săptămâna de lucru observare la locul de muncă Liceul B 2026 date
- Stagiul de observare la școli din Cipru 18 februarie 2026 – 3 aprilie 2026

- Este obligatorie săptămâna de lucru la Liceul B din Cipru
- Stagiul de observare afectează notele la Liceul din Cipru

Scriveți dovezi

Fiecare grup completează fișa de dovezi: sursa, conținutul acesteia, indicatorii de fiabilitate, confirmat / contrazis / neclar. La final, fiecare grup redactează o scurtă rectificare sau un răspuns responsabil la postarea virală (2-3 propoziții), folosind cel puțin o sursă fiabilă.

IV. Reflecție – 15 min

Discuție în clasă și reguli de împărtășire a informațiilor

- Grupurile prezintă care părți ale mesajului erau adevărate, exagerate, false sau încă neclare.
- Împreună cu întreaga clasă, elevii elaborează 4-6 reguli pentru partajarea responsabilă, de exemplu: Oprește-te – Verifică – Gândește-te – Partajează / Nu partaja.

V. Anexe

Anexa 1 – Scenariu (recentă și disponibilă online)

Dimineața (08:10) – Apare o postare într-un chat de grup al elevilor:

„URGENT: Începând cu 18 februarie, TOȚI elevii din clasa a 11-a trebuie să lucreze într-o companie timp de o săptămână întreagă. Este NEREMUNERAT, iar nota finală vă va scădea dacă nu mergeți. De asemenea, companiile vă pot reține până la ora 18:00, iar părinții vor fi amendați dacă chiuliți. Am auzit că s-a aprobat oficial. Distribuți mesajul ca să afle toată lumea!”

Până la ora prânzului, mesajul se răspândește, însoțit de opinii suplimentare:

„Se transformă școala într-o sursă de muncă gratuită. Ministerului nu-i pasă. Distribuți înainte să ascundă postarea.”

Sarcină: Verificați fiecare parte a postării folosind surse de încredere și decideți dacă este vorba de știri, dezinformare sau exagerare.

Anexa 2.1 – Sursă simulată nefiabilă, postare virală pe rețelele sociale

ȘTIRI DE ULTIMĂ ORĂ!!!

Începând de săptămâna viitoare, TOȚI elevii din clasa a 11-a vor fi obligați să presteze muncă neplătită timp de CINCI ZILE ÎNTREGI.

Dacă refuză, vor PIERDE la notă, iar părinții vor PLĂTI amenzi.

Companiile pot reține elevii până seara, deoarece Ministerul dorește forță de muncă gratuită.

Nimeni nu vorbește despre asta. DISTRIBUIȚI ACUM înainte să fie șters!

Notă pentru profesori: Acest text este intenționat înșelător și ar trebui analizat pentru a identifica semnalele de alarmă.

Anexa 2.2 – Sursă simulată nefiabilă, articol clickbait

Titlu: „Planul secret privind munca elevilor șochează familiile din Cipru”

Text: Părinții sunt furioși după ce o decizie secretă a Ministerului ar fi forțat adolescenții să muncească fără plată în cadrul unor companii. Potrivit persoanelor care știu ce se întâmplă, elevii vor fi pedepsiți dacă nu participă, în timp ce întreprinderile vor beneficia de forță de muncă gratuită. Mulți spun că aceasta este dovada că școlile nu mai au grijă de copii. Experții avertizează că acesta ar putea fi doar începutul.

Elemente lipsă pe care elevii trebuie să le identifice: nu este menționat numele autorului, nu există dată, surse vagi („persoane”, „mulți”, „experți”), limbaj emoțional, nu există link către un document oficial și nu există dovezi concrete.

Anexa 3 – Fișă de lucru „Fapt / Opinie / Presupunere”

- Zvon (o propoziție): _____
- Fapte (verificabile): _____
- Opinii (judecăți): _____
- Presupuneri (ipoteze): _____
- Mesajul principal (verificabil): _____

Anexa 4 – Fișă de înregistrare a probelor (grup)

Detaliu al mesajului	Sursă	Ce se spune	Indicatori de fiabilitate / semnale de alarmă	Confirmat / Contrazis / Neclar	Note

Răspunsul responsabil al grupului (2-3 propoziții):

Regula de partajare pe care o recomandăm:

VI. Note importante

Lecția funcționează mai bine dacă materialul nesigur este furnizat de profesor, în loc să se ceară elevilor să caute singuri conținut înșelător. Astfel, comparația rămâne sigură, controlată și axată pe exemple clare de comunicare nesigură.

Sarcina finală nu este o dezbatere, ci o corectare bazată pe dovezi, deoarece aceasta corespunde mai direct obiectivelor lecției.

Resursa 31: Real sau înșelător? (Cipru)

Această lecție îi ajută pe elevi să înțeleagă modul în care dezinformarea se răspândește prin imagini, capturi de ecran și postări pe rețelele sociale, inclusiv prin conținut vizual manipulat sau înșelător. Prin discuții, analize de grup și tehnici simple de verificare, elevii învață să evalueze critic materialele vizuale online, să verifice sursele și contextul și să ia decizii responsabile înainte de a crede sau de a distribui conținut online.

Vârsta elevilor: 15–17 ani

Discipline: Limba engleză

Scopuri

- Să-i ajute pe elevi să recunoască modul în care dezinformarea se răspândește prin imagini și postări online.
- Dezvoltarea capacității elevilor de a pune la îndoială și de a verifica conținutul vizual înainte de a-l crede sau de a-l distribui.
- Consolidarea unui comportament responsabil online și a obiceiurilor de autoprotecție.

Obiective specifice de învățare

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice semnele de avertizare din imaginile și postările online;
- explice de ce o imagine poate fi reală, dar totuși înșelătoare, dacă contextul este fals sau lipsește;
- verifice indicatorii de bază ai fiabilității, cum ar fi sursa, data, legenda și dovezile;
- descrie pași simpli pentru verificarea imaginilor înainte de a le distribui;
- sugereze o acțiune sigură și responsabilă atunci când nu sunt siguri dacă o imagine este de încredere.

Materiale didactice:

- Cum să recunoști deepfake-urile și imaginile generate de IA - YouTube : <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=7akzhpx0EIU>
- PPT – Haos informațional rețele sociale provocări <https://docs.google.com/presentation/d/1TTmHfVOF-54ylcjGVtuRBYorJIZi5ZLu/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Devine din ce în ce mai greu să identifici un videoclip deepfake - YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=gLoI9hAX9dw>
- Căutarea inversă a imaginilor pe Google / „Despre această imagine”
- 4 imagini/capturi de ecran selectate de profesor pentru discuția din clasă
- fișă de lucru / notițe
- proiector / tablă interactivă
- acces la internet
- dispozitive opționale ale elevilor

Durată: 40 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 8 min

Prezentați videoclipul introductiv: *Cum să identificați deepfake-urile și imaginile generate de IA.*

Apoi întrebați:

- Care a fost mesajul principal al videoclipului?
- De ce cred oamenii conținutul vizual înșelător de pe internet?

- De ce imaginile sunt adesea mai convingătoare decât textul?

Profesorul explică pe scurt că dezinformarea nu se răspândește doar prin cuvinte. Ea se răspândește și prin fotografii, capturi de ecran, legende și lipsa contextului. UNICEF recomandă verificarea faptelor, a surselor și a contextului înainte de a avea încredere în conținutul online sau de a-l distribui.

II. Pregătire – 11 min

Profesorul prezintă PPT-ul „*Prezentare generală a haosului informațional, a rețelelor sociale și a provocărilor*” și încheie cu mesajul că o imagine poate fi:

- reală și exactă
- falsă / manipulată
- reală, dar folosită într-un context greșit
- neclară / imposibil de verificat

Profesorul scrie pe tablă o scurtă listă de semnale de alarmă:

- formulări emoționale
- îndemn urgent la partajare
- sursă lipsă
- fără dată
- dovezi slabe sau lipsă
- captură de ecran fără linkul original
- neconcordanțe vizuale

III. Implementare – 18 min

Împărțiți elevii în grupuri mici și dați fiecărui grup 4 exemple pregătite. Pentru fiecare exemplu, elevii răspund la următoarele întrebări:

- Ce se afirmă?
- În ce categorie se încadrează această imagine?
- Ce o face să fie de încredere sau suspectă?
- Ce ar trebui să verificăm în continuare?
- Ați distribui-o? De ce sau de ce nu?

Elevii ar trebui să verifice:

- Cine a postat-o? Sursa este clară și de încredere?
- Când a fost postată? Este vorba de conținut vechi reutilizat?
- De unde provine? Locația este reală și relevantă?
- Ce susține textul însoțitor? Imaginea dovedește într-adevăr acest lucru?
- Se poate găsi imaginea și în alte locuri online?
- A fost deja verificată de un specialist în verificarea faptelor?

Profesorul arată pe scurt cum poate ajuta căutarea inversă a imaginilor la identificarea altor locuri în care apare o imagine online și poate dezvălui când sau unde a fost folosită pentru prima dată.

Ghidul Google privind căutarea inversă a imaginilor explică faptul că această metodă poate ajuta la identificarea altor locuri în care apare o fotografie online și poate oferi indicii despre momentul și locul în care a fost utilizată pentru prima dată. Google evidențiază, de asemenea, instrumente precum „Despre această imagine” și instrumente de verificare a faptelor, pentru a ajuta utilizatorii să obțină mai mult context în cazul imaginilor suspecte.

IV. Reflecție – 3 min

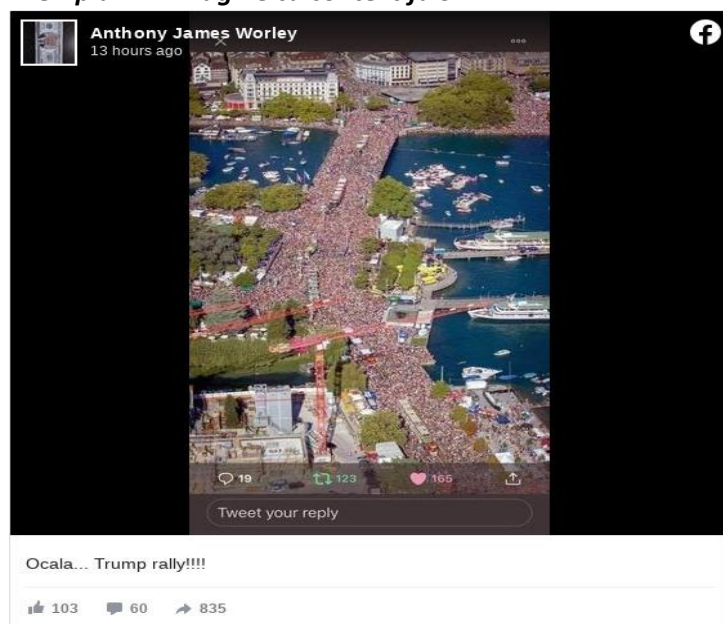
Fiecare grup elaborează o listă de verificare finală, de exemplu:

- STOP
- VERIFICĂ SURSA
- VERIFICĂ DATA
- VERIFICĂ CONTEXTUL
- VERIFICĂ IMAGINEA
- DISTRIBUIE / NU DISTRIBUI

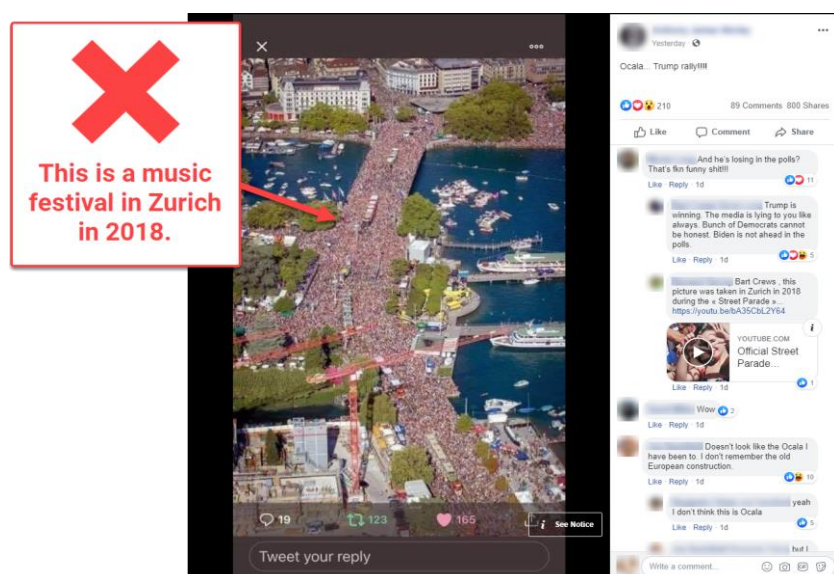
V. Anexe

Anexa 1

Exemplul 1 – Imagine cu context fals

(Sursă: captură de ecran de pe Facebook realizată sâmbătă, 17 octombrie 2020, ora 13:32:15 UTC)

„Analiza unei fotografii false de la un miting”. Este concepută special ca o provocare de verificare a

faptelor în sala de clasă și arată cum o imagine cu o mulțime poate fi folosită într-un context fals pentru a exagera susținerea unei afirmații.

De ce să o folosiți în clasă:

Elevii pot observa că imaginea poate fi reală, dar textul/contextul este înșelător. Acest lucru îi ajută să înțeleagă o idee importantă: dezinformarea nu înseamnă întotdeauna o imagine falsă, ci uneori o imagine reală utilizată în mod necinstit.

Întrebări: Imaginea în sine este falsă sau problema o reprezintă contextul? Ce mesaj încearcă să transmită postarea? Ce ar trebui să verificăm înainte de a o crede? Cum ne-ar putea ajuta în acest caz căutarea inversă a imaginii?

Exemplul 2 – Fals / manipulat

O imagine generată de IA ca exemplu de dezinformare

În timpul revoltelor din Franța, o fotografie cu Emmanuel Macron așezat pe stradă, cu gunoiul arzând în spatele său, a devenit virală. Full Fact a precizat că imaginea a fost distribuită pe scară largă, o singură postare acumulând peste 55.000 de vizualizări și atrăgând comentarii care sugerau că mass-media ignora acest subiect.

Imaginile false generate de IA continuă să devină virale – iată opt dintre ele care au indus oamenii în eroare | Știri despre știință, climă și tehnologie | Sky News

<https://news.sky.com/story/fake-ai-images-keep-going-viral-here-are-eight-that-have-caught-people-out-13028547>

Întrebări: Ce detalii fac ca această imagine să pară suspectă? Pare realistă la prima vedere? Ce indicii sugerează că ar putea fi generată de IA? Ar fi de ajutor căutarea inversă a imaginii? De ce?

Exemplul 3 – Reală și exactă

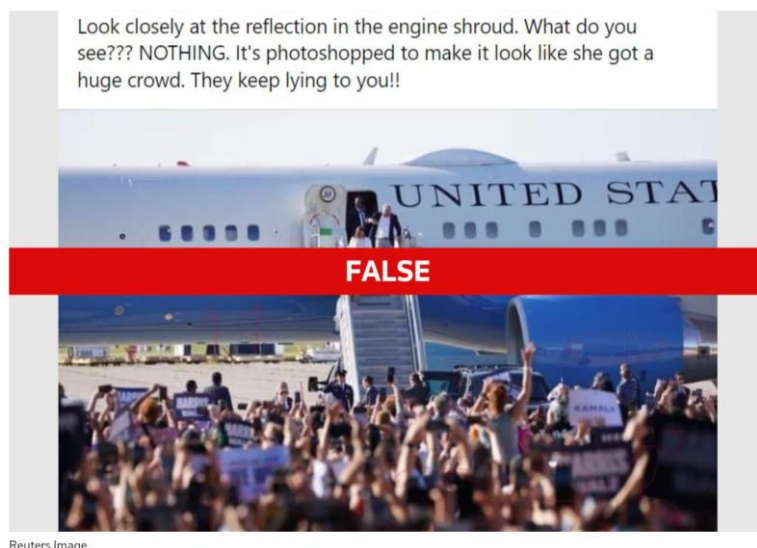

Exemplu de lecție privind dezinformarea prin imagini

12430032 – Vicepreședinta SUA, Kamala Harris, și noul său coleg de campanie, guvernatorul Tim Walz, în campanie electorală în Detroit, Michigan Căutare | EPA

<https://epaimages.com/search.pp?pictureid=12430032>

Fotograful care a realizat imaginea, Dieu-Nalio Chery de la European Pressphoto Agency, a declarat, de asemenea: „Nu am modificat sau manipulat niciodată vreo imagine în cei 20 de ani de experiență ca fotograf.” Fotografia lui Chery, realizată la mitingul din 7 august de la Aeroportul Metropolitan Wayne County din Detroit, a fost distribuită în postări de pe rețelele sociale care subliniau o reflexie pe motorul avionului unde se vede o zonă de culoare deschisă a pistei, alături de o dungă întunecată și contururi de clădiri.

<https://archive.org/details/FACTCHECK-USA-HARRISRALLY-PLANE>

O postare de pe Facebook enunța: „Este modificată în Photoshop pentru a da impresia că a adunat o mulțime uriașă. Vă mint în continuare!!”

Cu toate acestea, fotografia a fost realizată cu un teleobiectiv din interiorul hangarului în care se afla Chery. În prim-planul imaginii, mulțimea este cu spatele la cameră și apare neclară, în timp ce focalizarea imaginii este pe agenții aflați la baza scărilor avionului, iar candidata democratică la președinție, Kamala Harris, și guvernatorul statului Minnesota, Tim Walz, sunt văzuți coborând scările avionului albastru și argintiu.

Aceasta este o imagine reală de la un miting din Michigan. Unii oameni au susținut în mod eronat că ar fi fost manipulată din cauza reflexiei vizibile pe motorul avionului, dar Reuters a confirmat că imaginea este autentică și a explicat că aspectul respectiv a fost cauzat de optica aparatului foto și de perspectivă.

Verificare: Reflexia avionului nu este o dovadă a manipulării imaginii la mitingul lui Harris din Michigan | Reuters

Întrebări: De ce au crezut unii oameni că este falsă? Ce dovezi au ajutat la demonstrarea autenticității imaginii? Poate o imagine reală să fie totuși pusă la îndoială online?

Exemplul 4 – Reală, dar utilizată într-un context greșit

Cum se verifică imaginea

Pentru etapa propriu-zisă de verificare, folosiți ghidul Google: „**Căutarea inversă a imaginilor: verificarea fotografiilor**”. Acesta explică faptul că o căutare inversă a imaginilor poate dezvălui:

- unde mai apare fotografia online și
- indicii despre locul și momentul în care a fost făcută.

Armata ucraineană nu folosește pisici pentru a depista lunetiștii ruși | Fact Check
https://factcheck.afp.com/doc.afp.com.324V9UT?utm_source=chatgpt.com

Astfel, lecția despre „identificare” se transformă într-un exercițiu practic de verificare.

Întrebări: Unde mai apare această imagine online? Este mai veche decât susține postarea? Contextul original este diferit?

Resursa 32: Înțelegerea știrilor false (Austria)

Lecția se bazează pe jocul digital de tip browser „Fake it and make it” (Prefă-te și vei reuși), care le permite elevilor să administreze propriul site web de știri false și să genereze venituri din publicitate. Prin jucarea jocului și reflecția asupra acestuia, elevii dobândesc cunoștințe despre mecanismul de monetizare a conținutului de tip clickbait.

Vârsta elevilor: 12-18 ani

Discipline: Limba engleză

Scopuri:

- Dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de alfabetizare media, în combinație cu aspectele economice și sociologice ale mass-mediei digitale
- Dezvoltarea abilității de a evalua publicitatea și informațiile neetichetate de pe rețelele sociale printr-o abordare critică a conținutului.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- înțeleagă știrile false dintr-o perspectivă economică/sociologică: De ce generează știrile false clicuri și bani?
- explice modul în care știrile false generează audiență și venituri din publicitate online.

Materiale didactice:

- computere sau tablete pentru fiecare elev sau în perechi

Durată: 90 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Scurtă introducere în tema știrilor false. Se poate realiza, de exemplu, menționând un incident care a fost recent mediatizat sau povestindu-le elevilor despre unul dintre aceste articole. Ideea este de a le oferi elevilor o scurtă sinteză a unui eveniment real care implică știri false – fără a-i pune să citească articolul sau să afle detalii despre acesta. De asemenea, se pot întreba elevii despre experiența lor. Exemple (pentru lecții realizate la alte limbi studiate, se vor căuta articole potrivite)

- Cum îi păcălesc adolescenții din Balcani pe susținătorii lui Trump cu știri false - <https://www.buzzfeednews.com/article/craigsilverman/how-macedonia-became-a-global-hub-for-pro-trump-misinfo#.auv1eworeD>
- Am dat de urma unui creator de știri false din suburbii. Iată ce am aflat: All Tech Considered: NPR - <https://www.npr.org/sections/alltechconsidered/2016/11/23/503146770/npr-finds-the-head-of-a-covert-fake-news-operation-in-the-suburbs>
- Consecințele foarte reale ale știrilor false -ul și de ce creierul tău nu le poate ignora | PBS News - <https://www.pbs.org/newshour/science/real-consequences-fake-news-stories-brain-cant-ignore>

II. Pregătire – 10 min

Deschideți jocul: www.fakeittomakeitgame.com

Prezentați elevilor scopul jocului (ei vor să câștige bani prin știri false). Arătați-le cum pot alege un avatar și că trebuie să-și stabilească un obiectiv (câți bani vor să câștige). Citiți împreună textul introductiv. Explicați următoarele:

- în partea de sus se află un cronometru care numără zilele, lângă acesta suma de bani pe care au câștigat-o, iar lângă aceasta suma pe care și-au stabilit-o ca obiectiv;

- vor începe prin a crea un site web, alegând un nume, un logo, un domeniu, o temă și apoi modul în care doresc să câștige bani;
- în partea dreaptă vor găsi *Obiectivele* care trebuie atinse pentru a avea succes.

Iată o listă cu câteva cuvinte care ar putea necesita explicații:

• <i>clickbait</i>	• <i>a partaja</i>
• <i>reclamă / publicitate</i>	• <i>indignare</i>
• <i>venit</i>	• <i>țintă</i>

III. Implementare – 30-40 min

Lăsați elevii să joace jocul timp de aproximativ 30 de minute și ajutați-i atunci când este nevoie.

Elevii fie acordă atenție acestor întrebări, fie își notează scurt răspunsurile:

- Ce atrage mai multe clicuri?
- Ce titluri funcționează deosebit de bine?
- Ce emoții sunt folosite (de exemplu, frica, furia, surprinderea)?
- Cum se obțin venituri din publicitate în joc?

IV. Reflecție – 30 min

Elevii își împărtășesc observațiile cu grupul și discută răspunsurile la întrebări.

V. Lecții învățate

Reflecția profesorului

„A fost surprinzător faptul că elevii au fost șocați de ideea de a «câștiga mai mulți bani când scriu minciuni». Tocmai acest subiect a dominat discuția de la final.”

„«Cine câștigă de fapt banii în viața reală — și cine plătește prețul?» Această întrebare a făcut ca mesajul să fie mult mai clar.”

Resursa 33: Adevăr și fals – Știri digitale I (Austria)

În cadrul acestei activități, elevii învață să se confrunte în mod conștient cu știrile false și să le recunoască ca atare.

Vârsta elevilor: 12-18 ani

Discipline: Sociologie, Politică, Educație civică, Etică

Scopuri:

- Înțelegerea sferei publice ca loc central al comunicării politice.
- Explicarea și evaluarea mass-mediei digitale în comunicarea informațiilor.

Obiective specifice de învățare:

La sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să răspundă corect la următoarele întrebări.

- Ce sunt știrile false și ce interese politice și economice sunt asociate cu acestea?
- Cum schimbă știrile false percepția noastră asupra lumii?
- Cum sunt legate știrile false de alte evoluții socio-politice și tehnologice și de consumul/comportamentul nostru media (*clickbaiting*, Google, camerele ecou, Noua Dreaptă)?

Materiale didactice:

- Calculatoare / tablete / dispozitive similare

Durată: 90 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Mahashta Murasi – Un om care a trăit până la 179 de ani

Atunci când profesorul prezintă pentru prima dată tema, prezentarea ar trebui să fie realistă, surprinzătoare și provocatoare. Se presupune că Mahashta Murasi s-a născut în 1835 și se spunea că era încă în viață în 2014. Profesorul poate deschide unul dintre site-urile web corespunzătoare – care adesea includ chiar și o fotografie – ca dovadă.

În realitate, însă, această poveste este o farsă bine documentată. Profesorul ar trebui să prezinte mai întâi câteva articole și să încerce să-i convingă pe elevi că acest fapt relatat de mass-media este adevărat. Apoi, profesorul dezvăluie că povestea este falsă și îi pune pe elevi să o verifice singuri prin cercetare.

II. Pregătire – 5 min

Elevii caută pe internet alte exemple de mesaje false, cum ar fi urmele de avioane (chemtrails), seringile lăsate în locuri publice, falsurile privind termenii și condițiile Facebook sau răpirile de copii cu ajutorul autoutilitarelor de livrări.

III. Implementare – 65 min

Elevii sunt puși în rolul de anchetatori. Li se cere să citească articolul și să găsească indicii sau alte surse (după părerea lor) care ar putea confirma sau infirma povestea. Ei trebuie să țină un jurnal în care să noteze ce descoperă și ce decid să facă cu informațiile respective.

Sarcina 1

- Mahashta Murasi este cel mai bătrân om din lume, după cum se menționează în articolul următor (vezi anexa pentru linkuri). Citește articolul cu atenție.
- Acum accesați site-ul web și verificați informațiile de contact/avizul legal. Ce observați în legătură cu designul vizual al site-ului și conținutul/prezentarea articolului? Notați ce descoperiți și ce părere aveți despre acestea.

- Cercetați mai mult despre Mahashta Murasi. Este într-adevăr un articol veridic? Notați-vă concluziile.

Profesorul moderează o scurtă discuție pe marginea rezultatelor.

Sarcina 2

Elevii efectuează propriile cercetări cu privire la utilizarea mediilor digitale de către tineri:

Pe site-ul Eurostat, elevii pot găsi studii și comentarii despre modul în care tinerii utilizează internetul, în limba lor națională. Elevii trebuie să aleagă un grafic și să îl analizeze în detaliu.

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=685131&utm_source=chatgpt.com#Youth online: a way of life](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=685131&utm_source=chatgpt.com#Youth_online:_a_way_of_life)

Sarcina 3

Rezultatele sunt prezentate pe un poster sau într-o prezentare PowerPoint foarte scurtă. Fiecare grup are la dispoziție un singur slide și aproximativ trei până la cinci minute pentru prezentare.

IV. Reflecție – 15 min

După prezentare, clasa discută modul în care fiecare elev a decis dacă povestea lui Mahashata Murasi era reală sau nu. Elevii discută, de asemenea, dacă pot observa vreo asemănare între propriul lor comportament/utilizarea mass-media și prezentări.

Dacă mai rămâne timp, profesorul poate conduce o discuție pe tema: *Ce interese (politice și economice) ar putea fi legate de astfel de știri false?*

V. Anexă

<https://spynews.ro/actualitate/moartea-ma-uitat-no-sa-mai-vina-dupa-mine-marturisirile-cutremuratoare-ale-unui-barbat-de-179-de-ani-cum-arata-omul-care-a-socat-o-lume-intreaga-97446.html>

VI. Lecții învățate

Reflecțiile elevilor

„Elevii care se consideră deosebit de pricepuți în domeniul mass-media au fost primii care au căzut în plasa lui Murasi — pentru că judecă repede, fără să analizeze cu atenție.”

Resursa 34: Adevăr și fals – Știri digitale II (Austria)

În cadrul acestei activități, accentul se pune pe recunoașterea diferenței dintre știrile de înaltă calitate și articolele senzationaliste menite în principal să genereze clicuri. Folosind criteriile de calitate ARAAS, sunt identificate și clasificate site-urile cu știri false.

Vârsta elevilor: 12-18 ani

Discipline: Sociologie, Politică, Educație civică, Etică

Scopuri:

- Analizarea sferei publice ca loc central al comunicării politice.
- Discutarea avantajelor și dezavantajelor democrației mediatice, analizarea modului în care mass-media pune în practică ideile și informațiile politice, precum și a modului în care este prezentată politica.
- Explicarea și evaluarea importanței mass-mediei digitale în comunicarea politică.

Obiective specifice de învățare

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să răspundă corect la următoarele întrebări:

- Ce sunt știrile false și cum le putem detecta?
- Cum se camuflează știrile false și cum pot fi demascate?

Materiale didactice:

- Telefoanele proprii ale elevilor (în mod ideal), dar și orice tabletă sau computer
- Anexa 1: Testul ARAAS

Durată: 50-60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul începe cu o întrebare rapidă la care se răspunde prin ridicarea mâinii: „A împărtășit vreodată cineva ceva online care s-a dovedit a fi fals – sau era cât pe ce să distribuie?”

După un scurt moment de reacții, profesorul continuă: „Cum ați aflat că nu era adevărat?”

Elevii au la dispoziție 60 de secunde să se gândească la un conținut pe care l-au văzut recent – o postare, un videoclip, un titlu – care i-a făcut să se oprească sau să se întrebe dacă era de încredere. Nu este nevoie să-l împărtășească; este suficient să-l țină minte. Profesorul invită apoi doi-trei elevi să descrie ce i-a făcut să aibă îndoieli cu privire la acel conținut.

II. Pregătire – 15 min

Elevii și profesorul examinează lista de verificare (a se vedea anexa) și discută pentru a înțelege cum funcționează aceasta.

Profesorul explică faptul că elevii adaugă puncte și apoi, la final, analizează suma, putând astfel folosi lista de verificare pentru a stabili dacă informația este de încredere sau nu.

Apoi, fiecare parte a listei de verificare este parcursă pe scurt (fiecare literă a testului ARAAS).

Fiecare termen și concept este explicat rapid:

- **Actualitate** — „Este ceva nou sau vechi? Un sfat de sănătate din 2005 ar putea fi depășit. Când a fost publicat sau actualizat ultima dată?”
- **Relevanță** — „Răspunde aceasta de fapt la întrebarea ta sau ai ajuns aici din întâmplare? Este scrisă pentru cineva de vârsta ta sau pentru experți?”
- **Autoritate** — „Cine a creat acest conținut? Este o persoană în care ar trebui să avem încredere în legătură cu acest subiect? Un cont oarecare, fără nume, este cu totul diferit de un medic sau de o agenție de știri.”

- **Acuratețe** — „Poți găsi aceleași informații și în altă parte? Există surse menționate? Ți se par fapte sau doar opinii și presupuneri?”
- **Scopul** — „De ce există acest conținut? Încearcă să te informeze, să-ți vândă ceva, să te enerveze sau să promoveze o anumită opinie?”

Profesorul subliniază că elevii nu trebuie să memoreze categoriile — lista de verificare are rolul de a-i ghida. Este important de reținut că scopul este de a înțelege procesul de evaluare/analiză a informațiilor și nu de a folosi acest instrument în mod constant.

III. Implementare – 30 min

Elevii își folosesc telefoanele, fie singuri, fie în perechi, pentru a-și consulta fluxul de pe rețelele sociale sau site-urile web pe care le-au vizitat recent sau către care au fost redirecționați într-un fel sau altul. De asemenea, pot accesa YouTube și căuta știri sau canale de tip știri.

Apoi aleg o postare/un videoclip care conține știri sau are caracter de știre și încep să analizeze conținutul conform testului ARAAS (CRAAP, în engleză) (a se vedea Anexa). După ce au completat testul, fiecare pereche sau fiecare elev prezintă pe scurt concluziile la care a ajuns.

IV. Reflecție – 10 min

Clasa discută despre beneficiile unor astfel de teste și analizează dacă acesta i-a ajutat să înțeleagă cum să verifice informațiile de pe internet.

V. Anexă

Anexa 1: Testul ARAAS

Folosiți lista de mai jos pentru a evalua sursele. Răspundeți la întrebări după caz și evaluați fiecare dintre cele cinci criterii ARAAS pe o scară de la 0 la 3. Adunați punctajele pentru a vă face o idee dacă ar trebui sau nu să utilizați resursa respectivă.

Numele site-ului web: _____

URL: _____

Actualitate: cât de recentă este informația.....0.....1.....2.....3

- Când au fost publicate sau postate informațiile? Au fost actualizate?
- Informațiile sunt actuale sau depășite pentru subiectul tău?
- Linkurile sunt funcționale?

Relevanță: importanța informațiilor pentru nevoile tale0.....1.....2.....3

- Informațiile au legătură cu subiectul tău?
- Care este publicul țintă?
- Este la un nivel adecvat?

Autoritate: sursa informației.....0.....1.....2.....3

- Cine este autorul/editorul/sursa/sponsorul?
- Care sunt acreditările autorului sau ale organizației?
- Există informații de contact? Ce tip de adresă URL este?

Acuratețea: fiabilitatea, veridicitatea și corectitudinea conținutului.....0.....1.....2.....3

- Informațiile sunt susținute de dovezi? Sunt verificabile?
- Sunt lipsite de prejudecăți și emoții?
- Există greșeli ortografice sau gramaticale?

Scopul: motivul pentru care există informația.....0.....1.....2.....3

- Care este scopul informației? Sunt intențiile clare?
- Informația este un fapt? O opinie? Propagandă?
- Punctul de vedere este imparțial? Există prejudecăți?

Total: _____

(15 reprezintă o resursă excelentă, 10 este încă acceptabil, sub 5 este inacceptabil)

VI. Lecții învățate

Reflecția profesorului după lecție

„Elevii sunt destul de dispuși să aplice testul ARAAS surselor externe — dar când vine vorba de propriul lor feed de pe rețelele sociale, lucrurile sunt mai dificile. Am abordat acest aspect în lecția următoare și am discutat dacă este mai ușor să judeci conținutul străin decât propriul feed.”

Resursa 35: Gândește-te înainte de a crede (Grecia)

Această lecție îi invită pe elevi să-și dezvolte gândirea critică și competențele de alfabetizare în domeniul datelor învățând să evalueze sursele, să distingă faptele de opinii și să recunoască tehnicile utilizate în dezinformare. Prin brainstorming, analiza unui articol de știri și discuții în perechi, elevii exersează obiceiurile analitice necesare pentru a pune la îndoială ceea ce văd online.

Vârsta elevilor: 16 ani și peste

Disciplina: Transdisciplinar

Scopuri:

- Dezvoltarea capacității elevilor de a evalua credibilitatea a surselor de informații și de a face distincția între fapte și opinii.
- Sprijinirea elevilor să înțeleagă modul în care dezinformarea se răspândește prin intermediul emoțiilor, al algoritmilor rețelelor sociale și al conținutului vizual/codificat, precum meme-urile și imaginile generate de IA.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- evalueze sursele de informații prin identificarea indicatorilor de nesiguranță, făcând distincția între fapte și opinii.
- explice modul în care se răspândește dezinformarea, recunoscând cum emoțiile, algoritmii și conținutul vizual (meme, imagini generate de IA) ocolesc gândirea critică.
- aplice tehnici de analiză critică — inclusiv identificarea surselor vagi, a statisticilor nefondate, a limbajului emoțional și a erorilor logice — pentru a evalua credibilitatea conținutului online.

Materiale didactice:

- PPT Gândește-te înainte de a crede – <https://docs.google.com/presentation/d/1Vbz6ehF5Zl4xAGfE7ocrjGGoHvgXugkw/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexa 1 – Fișa de lucru;
- Anexa 2 – Chestionar de autoevaluare

Durată: 130 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Afișați [Diapozitivul 1 din prezentarea PPT – Titlu] și [Diapozitivul 2 – Prezentare generală a lecției] pentru a le prezenta elevilor subiectul de astăzi.

Discuție deschisă – cu întreaga clasă:

Afișați [Diapozitivul 3 – De ce gândirea critică?]. Rugați elevii să explice afirmația „Nu lăsați un algoritm să decidă ce știri vedeți”.

Afișați [Diapozitivul 4 – De ce gândirea critică?]. Întrebați: „Credeți că puteți face întotdeauna diferența între un fapt și o opinie? Puteți da un exemplu?”

Apoi afișați [Diapozitivul 5 – De ce gândirea critică?] și întrebați: „V-ați schimbat vreodată părerea despre ceva din cauza a ceea ce ați văzut online? Ce v-a determinat să vă schimbați părerea?”

Scopul este de a activa cunoștințele anterioare și de a stabili întrebarea centrală a lecției: *Cum decidem ce să credem și ce instrumente ne pot ajuta să gândim mai clar?* Profesorul notează cuvintele-cheie pe tablă.

II. Pregătire – 10 min

Prezentați [Diapozitivul 6 – Fapt, opinie și adevăr] și explicați diferențele esențiale:

- Un fapt este obiectiv și verificabil, independent de convingerile sau sentimentele personale.
- O opinie este subiectivă, influențată de experiențele, sentimentele și perspectivele individuale.
- Adevărul este mai complex — faptele pot fi adevărate, dar adevărul necesită, de asemenea, context, exhaustivitate și onestitate.

Prezentați [Diapozitivul 7 – Ce este PRE-BUNKING-ul?] și introduceți pe scurt conceptul: pre-bunking-ul înseamnă a construi rezistență la dezinformare înainte ca oamenii să se confrunte cu aceasta, mai degrabă decât a încerca să o corecteze după ce s-a produs. Indicați elevilor instrumentele pe care le vor explora ca temă pentru acasă: getbadnews.com, gapminder.org.

Afișați [Diapozitivul 8 – Analiza datelor] și rugați elevii să răspundă pe rând la fiecare dintre cele trei probleme. Faceți legătura între aceste rezultate și răspândirea dezinformării online.

III. Implementare – 100 min

Distribuiți [Anexa 1 – Fișa de lucru] tuturor elevilor.

Harta conceptuală și discuție

Afișați [Diapozitivul 9 – Harta conceptuală]. Elevii examinează harta conceptuală (de pe tablă, dar și de pe fișele de lucru) și petrec 3–4 minute făcând brainstorming individual: Ce știu deja despre fiecare nod? Ce legături pot adăuga?

Afișați [Diapozitivul 10 – Întrebări de discuție]. Elevii petrec 15 minute completând răspunsurile pe fișa de lucru, apoi participă la o discuție deschisă în clasă. Elevii răspund verbal; profesorul se bazează pe răspunsuri pentru a extinde harta conceptuală de pe tablă.

Analiza critică a unui articol

Afișați [Diapozitivul 11 – Analiză critică] și îndrumați elevii către Activitatea 3.2 din fișa de lucru. Explicați-le că acesta este un articol fictiv creat în scopuri educaționale — el conține în mod deliberat informații eronate tipice.

Lectură individuală: Elevii citesc articolul și completează fișa de lucru, identificând și adnotând: Sursa – Statistici – Limbaj emoțional – Erori logice – Fapte vs. Opinii. Prezentați [Diapozitivul 12 – Ce trebuie să căutați] ca ghid de referință.

Afișați [Diapozitivul 13 – Reflecție asupra articolului] și puneți cele trei întrebări de reflecție. Elevii discută pe scurt în perechi și își notează răspunsurile în fișele de lucru înainte de a le împărtăși clasei.

Colaborare și apeluri emoționale vs. logice

Prezentați [Diapozitivul 14 – Limbajul secret: meme, imagini generate de IA și conținut codat].

Prezentați modul în care meme-urile, imaginile generate de IA și emoticoanele pot transmite mesaje ascunse și pot ocoli gândirea critică.

În perechi, elevii realizează activitatea „Colaborare” din fișa de lucru: discută un exemplu concret (un meme sau un slogan politic la alegere) și analizează modul în care acesta apelează mai degrabă la emoții decât la logică. Fiecare pereche prezintă pe scurt concluziile sale în fața clasei.

Elevii completează mini-testul (5 întrebări) de la sfârșitul Anexei 1, care poate fi realizat oral, cu întreaga clasă. Verificați răspunsurile oral.

Apoi, elevii completează individual, în ritmul propriu, *testul de autoevaluare* (Anexa 2). Acest lucru se poate realiza folosind platforme online precum [Kahoot](https://kahoot.it), pentru o abordare mai interactivă.

Parcurgeți oral răspunsurile la ambele chestionare. Afișați [Diapozitivul 15 – Rezumatul conceptelor-cheie] în timpul revizuirii răspunsurilor, ca referință.

IV. Reflecție – 10 min

Afișați [Diapozitivul 16 – Reflecție finală].

Rugați elevii să răspundă (verbal sau printr-o scurtă notă scrisă):

- Care este un aspect specific pe care îl veți verifica înainte de a distribui o știre sau o postare în viitor?
- Dacă ar trebui să explicați „pre-bunking” unui prieten care nu a auzit niciodată de acest concept, ce i-ați spune?

Profesorul colectează reflecțiile scrise, dacă au fost redactate, sau notează temele cheie din răspunsurile verbale.

Acasă, elevii încearcă două platforme educaționale: getbadnews.com și gapminder.org (a se vedea [diapozitivul 17]).

V. Anexe

Anexa 1: Fișa de lucru – Gândirea critică și analiza datelor

Prenume: Prenume:

Clasa: Secția: Data:

Brainstorming

Extinde harta conceptuală de mai jos adăugând ceea ce știi deja.

Apoi, notează-ți gândurile ca răspuns la întrebările de mai jos și discută-le cu colegii tăi de clasă.

Întrebări pentru discuție:

1. Care sunt punctele cheie pe care ar trebui să le verificăm înainte de a distribui o știre?

Răspunsul tău:

2. De ce se răspândesc știrile false mai repede decât adevărul?

Răspunsul tău:

3. Cum ne influențează emoțiile (frica, furia, entuziasmul) judecata?

Răspunsul tău:

-
4. Credezi că platformele de socializare au responsabilitatea de a preveni răspândirea știrilor false? Justifică-ți răspunsul.

Răspunsul tău:

.....

.....

Analiza critică a articolului

Articolul de mai jos este structurat, realist, dar în întregime inventat în scopuri educaționale. Acesta conține în mod deliberat informații eronate și tehnici de dezinformare. Sarcina ta este să le identifici.

Inteligența artificială va înlocui 80% dintre profesori până în 2030

Conform unui studiu recent realizat de o „organizație europeană de tehnologie”, se preconizează că inteligența artificială va înlocui până la 80% dintre profesori în următorii cinci ani. Dezvoltarea rapidă a unor instrumente precum chatbot-urile și platformele digitale de învățare arată că elementul uman din educație va fi considerat în curând redundant.

Deja în mai multe țări, școlile utilizează sisteme care corectează automat temele, evaluează performanța și adaptează conținutul la nevoile elevilor. Experții susțin că „mașinile sunt mai obiective și mai eficiente decât oamenii”.

Susținătorii tehnologiei subliniază că elevii preferă instrumentele digitale, deoarece acestea oferă răspunsuri imediate și o învățare personalizată. În schimb, metodele tradiționale sunt considerate depășite și lente.

Pe de altă parte, unii profesori își exprimă temerile că automatizarea completă va duce la alienare și la pierderea abilităților sociale. Cu toate acestea, istoria arată că fiecare progres tehnologic înlocuiește profesiile mai vechi — iar educația nu face excepție. Analistii estimează că școlile care nu se adaptează imediat riscă să rămână în urmă într-o lume în rapidă schimbare.

Lectură individuală

Pe măsură ce citești, completează tabelul de mai jos:

SURSA	<i>Cine a scris acest text? Sursa este menționată și poate fi verificată?</i> Notele tale:
STATISTICI	<i>Ce date sunt prezentate? Sunt documentate? De unde provine cifra de 80%?</i> Notele tale:
LIMBAJUL EMOȚIONAL	<i>Care cuvinte sau expresii sunt menite să trezească anumite sentimente?</i> Notele tale:
EROARILE LOGICE	<i>Poți identifica o falsă dilemă, o generalizare excesivă sau o cauzalitate simplificată excesiv?</i>

	Notele tale:
FAPTE vs. OPINII	<i>Care dintre afirmații pot fi verificate? Care sunt opiniile autorului?</i> Notele tale:

Răspunde la următoarele întrebări:

1. Ai distribui acest articol? De ce sau de ce nu?

.....

2. Care credezi că a fost intenția autorului când a scris-o?

.....

3. Cum ai scrie un titlu mai echilibrat pentru acest articol?

.....

Colaborare

În perechi, alegeți un meme de pe rețelele sociale sau un slogan politic pe care l-ați văzut recent sau căutați unul pe internet. Discutați dacă acesta apelează mai mult la emoție decât la logică. Notați exemplul și analiza voastră mai jos.

Exemplul nostru (meme / slogan):

.....

Apelează mai mult la emoție decât la logică? Cum?

.....

Mini-test

Încercuiește răspunsul corect.

1. Dezinformarea este:

- a) o greșeală datorată neglijenței
- b) răspândirea intenționată a informațiilor false
- c) opinie personală
- d) publicitatea

2. Care dintre următoarele elemente NU contribuie la verificarea fiabilității?

- a) data
- b) sursa
- c) numărul de aprecieri
- d) dovezile

3. Memele pot conține:

- a) doar umor

- b) mesaje ascunse și simbolism
 - c) doar imagini
 - d) nicio informație
4. Algoritmii de pe rețelele sociale afișează conținutul:
- a) aleatoriu
 - b) pe baza a ceea ce ne ține mai mult timp pe platformă
 - c) doar cu știri valide
 - d) manualelor școlare
5. „Haosul informațional” înseamnă:
- a) numeroase informații contradictorii
 - b) o conexiune slabă la internet
 - c) doar știri false
 - d) reclame

Răspunsurile corecte: 1b; 2c; 3b; 4b; 5a

Anexa 2: Test de autoevaluare

Completează testul de mai jos în ritmul tău. Acesta este un test de autoevaluare — nu se acordă note.

1. Fenomenul „Al-giarismului” apare frecvent pe rețelele sociale.
 - a) Adevărat
 - b) Fals
2. Care platformă de socializare este considerată mai fiabilă?
 - a) ResearchGate
 - b) X (Twitter)
 - c) Facebook
 - d) Telegram
3. Cui i se atribuie următoarea citată: „Prejudecata este ceea ce proștii folosesc drept rațiune”?
 - a) Socrate
 - b) Kazantzakis
 - c) Elon Musk
 - d) Voltaire
4. Alfabetizarea în domeniul rețelelor sociale este o formă de gândire critică care încurajează utilizatorii să pună la îndoială postările.
 - a) Adevărat
 - b) Fals
5. Gândirea critică a unui cetățean activ include:
 - a) biasul de confirmare
 - b) erori logice și lingvistice
 - c) gândirea analitică, raționalismul, reflecția
 - d) teoriile conspirației
6. Tehnica de „selectare a datelor”:
 - a) ia cireșa de pe tort
 - b) corectează / curăță datele
 - c) atribuie valori pseudoaleatorii datelor

- d) manipulează / ghidează datele
7. Jocul serios getbadnews.com are următorul obiectiv educațional:
- a) colectarea de aprecieri
 - b) gândirea critică
 - c) a învăța despre veștile proaste
 - d) a aplica modelul „clasa inversată”
8. Ce tactici de dezinformare abordează jocul serios GetBadNews?
- a) frica
 - b) polarizarea
 - c) trollingul
 - d) toate cele de mai sus
9. Un FAPT este obiectiv, independent de convingerile sau sentimentele personale — el se susține de la sine.
- a) Adevărat
 - b) Fals
10. O OPINIE este subiectivă, influențată de experiențele, sentimentele și perspectivele individuale.
- a) Adevărat
 - b) Fals
11. „Pre-bunking”-ul este abordarea preventivă a informațiilor false înainte ca acestea să se răspândească sau înainte ca indivizii să fie expuși la ele.
- a) Adevărat
 - b) Fals
12. Gândirea critică este o abilitate cognitivă care permite analiza obiectivă și rațională a informațiilor.
- a) Adevărat
 - b) Fals
13. Evaluarea mesajelor care circulă pe rețelele sociale ar trebui să identifice:
- a) sursa mesajului
 - b) prejudecățile
 - c) intențiile ascunse
 - d) toate cele de mai sus
14. Conceptele de fapt și adevăr sunt identice.
- a) Adevărat
 - b) Fals
15. Competența în domeniul alfabetizării în domeniul datelor se referă la:
- a) înțelegerea datelor
 - b) înțelegerea vizualizării datelor
 - c) înțelegerea metodelor de colectare a datelor
 - d) toate cele de mai sus
16. Care sunt factorii care împiedică rețelele sociale să promoveze informații obiective și imparțiale?
- a) perspectiva proprietarului
 - b) țintirea publicului
 - c) interesele comerciale
 - d) toate cele de mai sus
17. Care dintre următoarele este un exemplu de date calitative?
- a) numărul de cetățeni prezenți la un eveniment
 - b) temperatura medie anuală dintr-o țară
 - c) percepțiile utilizatorilor de rețele sociale

d) toate cele de mai sus

18. Un grafic cu bare în care axa Y pornește de la o valoare diferită de zero poate exagera amploarea unei schimbări în date.

a) Adevărat

b) Fals

19. Reziliența cognitivă îi ajută pe tineri să evalueze critic informațiile și să evite dezinformarea.

a) Adevărat

b) Fals

Răspunsurile corecte: 1a; 2a; 3d; 4a; 5c; 6d; 7b; 8d; 9a; 10a; 11a; 12a; 13d; 14b; 15d; 16d; 17c; 18a; 19a

Resursa 36: Pre-bunking în acțiune – Proiectarea unei campanii de sensibilizare (Germania)

Această lecție le prezintă elevilor conceptul de „pre-bunking” — prevenirea dezinformării prin explicarea tehnicilor de manipulare înainte ca elevii să fie expuși la acestea. Elevii lucrează în colaborare pentru a concepe o scurtă campanie de sensibilizare (afiș, infografic sau videoclip scurt) care să îi ajute pe alții să recunoască strategiile comune de dezinformare .

Vârsta elevilor: 14–18 ani

Discipline: Arte / Comunicare / Etică / Educație civică / Educație media

Scopuri:

- Dezvoltarea înțelegerii conceptului de „pre-bunking” ca strategie preventivă
- Consolidarea gândirii critice și a competențelor media
- Stimularea creativității și a cetățeniei digitale responsabile
- Încurajarea învățării între colegi

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- explice ce înseamnă „pre-bunking” ,
- identifice tehnicile comune de manipulare (de exemplu, limbajul emoțional, autoritatea falsă, selectarea selectivă a informațiilor, urgența falsă),
- elaboreze un mesaj de sensibilizare clar și accesibil,
- comunice idei complexe într-un format simplu și captivant.

Materiale didactice:

- PPT introductiv *Pre-bunking în acțiune*
https://docs.google.com/presentation/d/1_LWkaBjNj3FLiDZIkME-GM9Oa8yHAAqw/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Exemple de tehnici de dezinformare
- Fișă de lucru pentru conceperea campaniei
- Hârtie pentru afișe / markere sau instrumente digitale (Canva, PowerPoint etc.)

Durată: 100 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 15 min

Profesorul prezintă două exemple scurte înșelătoare (de exemplu, titluri de tip clickbait, imagini manipulate) și întreabă: „Cum am putea avertiza oamenii cu privire la acest tip de manipulare înainte ca aceștia să creadă informația?”

Apoi, profesorul introduce conceptul: „pre-bunking” înseamnă explicarea în avans a tehnicilor de manipulare, astfel încât oamenii să fie mai rezistenți atunci când le întâlnesc ulterior. Urmează o scurtă explicație: cercetările arată că expunerea oamenilor la exemple mai slabe de dezinformare îi poate „vaccina” împotriva versiunilor mai puternice.

II. Pregătire – 15 min

Elevii sunt împărțiți în grupuri de 3–4 persoane. Fiecare grup alege sau i se atribuie o tehnică de manipulare, de exemplu:

- Manipulare emoțională (frică, furie)
- Experți falși / autoritate falsă
- Prezentarea selectivă a datelor

- Urgență falsă („Distribuie înainte să fie șters!”)
- Deepfakes / conținut generat de IA
- Contextualizare conspiraționistă

Fiecare grup răspunde:

- Cum funcționează această tehnică?
- De ce este eficientă?
- Care sunt semnele de avertizare?
- Cum se pot proteja oamenii?

III. Implementare – 55 min

Faza de concepere a campaniei

Grupurile concep o campanie simplă de sensibilizare într-unul dintre următoarele formate:

- Afiș
- Infografic
- Videoclip de sensibilizare de 60 de secunde (scenariu + storyboard)
- Set de diapozitive pe rețelele sociale
- Meme cu explicație

Campania trebuie să includă:

- O explicație clară a tehnicii de manipulare
- Exemplu concret
- Semne de avertizare
- Cel puțin două strategii de protecție

Profesorul circulă printre elevi și asigură claritatea și acuratețea informațiilor.

Fiecare grup își prezintă campania (3–4 minute per grup). Colegii oferă feedback structurat:

- Mesajul este clar?
- Tehnica este explicată bine?
- Ar ajuta acest lucru pe cineva să evite să fie indus în eroare?

IV. Reflecție – 15 min

Elevii răspund individual:

- Ce tehnică de manipulare v-a surprins cel mai mult?
- Crezi că tehnica de „pre-bunking” funcționează? De ce sau de ce nu?
- Cum ar putea fi folosită această campanie în viața reală?

Discuție opțională: „Este mai bine să demascăm dezinformarea după ce s-a răspândit sau să o prevenim?”

V. Anexă

Structura fișei de lucru pentru proiectarea campaniei

1. Tehnica de manipulare:
 2. Cum funcționează:
 3. Exemplu:
 4. Semne de avertizare:
 5. Strategii de protecție:
 6. Formatul campaniei:
- Afiș / Infografic / Video / Altele

VI. Lecții învățate

Elevii apreciază aspectul creativ și adesea îl leagă de exemple reale din propriile fluxuri de știri.

Încurajați un ton neutru și bazat pe fapte și evitați moralizarea.

Pentru elevii cu vârste cuprinse între 14 și 15 ani, concentrați-vă pe tehnici simple (limbaj emoțional, clickbait), oferiți un model pentru structura campaniilor și lăsați formatul video la alegere.

Pentru elevii cu vârste cuprinse între 16 și 18 ani, includeți tehnici mai complexe (deepfakes, manipularea datelor), încurajați consultarea surselor și integrați dimensiunea etică (libertatea de exprimare vs. reglementare).

Reflecția profesorului după lecție:

„Profesorii ar trebui să sublinieze faptul că pregătirea prealabilă nu înseamnă să le spună elevilor ce să gândească, ci să îi ajute să recunoască tehnicile de manipulare în mod independent.”

Resursa 37: Combaterea dezinformării (România)

Lecția îi ajută pe elevi să devină consumatori de informație responsabili și rezistenți, pregătiți să facă față atacurilor de dezinformare.

Profesor autor: Bogdan Dumitru Câmpan, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 15–16 ani

Disciplina: Consiliere și orientare

Scop: Dobândirea de către elevi a unui set de competențe practice pentru a naviga în mediul informațional complex, înțelegând și aplicând strategii proactive (prebunking, nudging) și reactive (debunking) în lupta împotriva dezinformării

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- recunoască o situație de dezinformare,
- explice de ce dezinformarea este greu de combătut, raportându-se la conceptele de bias de confirmare și impact emoțional.
- definească și să diferențieze cele trei strategii cheie: prebunking, nudging și debunking.
- aplice practic cunoștințele despre tacticile de dezinformare prin parcurgerea și analiza jocului „Get Bad News”.

Materiale didactice:

- Tabla interactivă
- Prezentare Combaterea dezinformării_pre-bunking
https://docs.google.com/presentation/d/1mukCNTIUmyOj_ZPGOpQ5NvE73OR0UygO/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- link joc „Get Bad News”

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul lansează întrebarea: „Ce este o dezinformare și de ce este greu de combătut?” Prin brainstorming elevii sunt încurajați să-și exprime liber opiniile, oferind exemple de „știri false” pe care le-au întâlnit, iar răspunsurile sunt notate pe tablă.

II. Pregătire – 15 min

Profesorul reamintește conceptul de bias de confirmare – tendința noastră instinctivă de a favoriza și accepta acele informații care ne validează convingerile deja existente. El explică faptul că acest bias apare, în primul rând, din nevoia creierului de a procesa volumul uriaș de date zilnice și mintea folosește „scurtături” care prioritizează ceea ce ne este familiar.

De asemenea, profesorul explică că se ajunge la acest bias din dorința de a evita acel disconfort psihic care apare atunci când dovezile din realitate ne contrazic opiniile. Practic, creierul ne protejează stima de sine și sentimentul de siguranță, preferând o minciună confortabilă în locul unui adevăr care ne obligă să recunoaștem că am greșit. În acest mod, profesorul evidențiază legătura directă între aceste mecanisme de autoapărare ale minții și dificultatea de a combate dezinformarea.

Utilizând o prezentare PPT, profesorul definește și explică cele trei strategii de intervenție:

o Pre-bunking (preîntâmpinare): strategia de a preveni prin „vaccinarea” mentală împotriva tacticilor de dezinformare.

o Nudging (ghidare subtilă): strategia de a ghida decizia publicului spre surse de încredere, fără a le interzice alegerea. De exemplu, notificări care întreabă „Ești sigur că vrei să distribui asta fără să citești?”

o Debunking (demonstrare): strategia de a corecta o informație eronată deja răspândită.

Profesorul oferă exemple clare pentru fiecare strategie. Elevii ascultă explicațiile și intervin cu întrebări de clarificare.

III. Implementare – 20 min

Pentru o mai bună înțelegere a strategiilor de combatere a dezinformării, se propune o activitate practică: jocul „Get Bad News”.

Profesorul oferă linkul și/sau accesul la jocul online: <https://www.getbadnews.com/ro/>

Se transmit scurte reguli de parcurgere a jocului. Jocul le cere elevilor să ia decizii etice și emoționale pentru a deveni un „magnat al știrilor false”, forțându-i să înțeleagă tacticile de dezinformare din interior.

Fiecare elev lucrează individual pe dispozitivul său, parcurgând jocul. Această metodă de învățare bazată pe joc asigură o înțelegere a modului în care funcționează dezinformarea.

IV. Reflecție – 10 min

Profesorul ghidează o scurtă reflecție asupra deciziilor luate în joc și asupra emoțiilor pe care le-au simțit, făcând legătura cu strategiile teoretice (pre-bunking, nudging, debunking) punând accent pe elemente precum rapiditatea răspândirii și rolul emoțiilor.

V. Lecții învățate

Reflecția profesorului după lecție:

„Ceea ce mi s-a părut cel mai satisfăcător în utilizarea jocului «Get Bad News» a fost faptul că elevii au înțeles și au interiorizat imediat cât de ușor pot fi manipulați în mediul digital. Această experiență practică a stârnit un dialog autentic și deschis, în cadrul căruia elevii și-au analizat critic deciziile — în special pe cele luate la intersecția dintre integritatea etică și dorința de popularitate pe rețelele sociale. Trecând prin provocările jocului, au depășit teoria și s-au angajat într-o reflecție profundă asupra modului în care influența digitală acționează în propriile lor vieți.”

Reflecțiile unui elev după lecție:

„Un lucru care m-a marcat cu adevărat este că trebuie să mă informez mai bine când văd o postare, mai ales că majoritatea oamenilor nu își fac timp să facă acest lucru. Mi-am dat seama că a face parte din minoritatea care verifică efectiv faptele este crucial în mediul media de astăzi.”

Resursa 38: Combaterea dezinformării – debunking și pre-bunking (România)

Prin această activitate desfășurată în limba engleză elevii vor învăța despre specificul celor două procese de debunking și pre-bunking esențiale pentru dezvoltare și menținerea gândirii și comportamentului critic în interacțiunea cu dezinformări, manipulările și știrile false.

Profesor autor: Octavian Mirea, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 17–18 ani

Disciplină: Limba engleză

Scop: Pregătirea elevilor pentru a recunoaște și rezista tacticilor de manipulare sau dezinformare înainte ca acestea să se manifeste asupra lor

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- analizeze și să evalueze critic conținuturi media
- analizeze unele instrumente digitale pentru verificarea textelor imagini
- definească debunking și prebunking și să discute rolul și modul de funcționare a fiecărui proces în expunerea la dezinformări, dar și în combaterea dezinformărilor.

Materiale didactice:

- Tablă multimedia
- Fișe de lucru (Anexa 1, Anexa 2)
- Foi flipchart, markere pentru posterele/meme de realizat în echipe

Durată: 75 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul introduce tema lecției: *Today we are going to discuss what we can do when confronted with Information disorders - Disinformation, Fake news, Malinformation, also, what tools are at our disposal and how we can train beforehand in order to have a better grasp on this phenomenon of increased media content...before everything becomes viral.*

Profesorul inițiază o scurtă discuție: *"How do we/you usually decide if an online piece of information received from/provided by people we know is trustworthy?"* (Cum decideți dacă o informație media primită de la o sursă online cunoscută este de încredere?)

II. Pregătire – 5 min

Profesorul prezintă două variante de conținut online (2 imagini, una reală, alta falsă, fiecare dintre aceste imagini având asociat câte un titlu de știre, unul real, altul fals) - Fișa1_imagini-text suport 1

III. Implementare – 60 min

a) Introducerea/ explicare/ actualizarea strategiilor de verificare de informații (3-5 minute)

Profesorul reamintește elevilor strategii ușor de aplicat pentru verificarea informațiilor noi:

- Verificarea mai multor surse credibile care ar putea confirma/infirma informațiile
- Identificarea autorului și a scopului mesajului
- Analizarea titlurilor și a limbajului emoțional
- Verificarea datelor, a contextului și a dovezilor

b) Exemplificarea unor modalităților de verificare a textelor imagini folosind imaginile prezentate (10 minute)

În completarea ideii privind verificare informațiilor, profesorul amintește câteva instrumente multimedia/ elemente de tehnologie disponibile gratuit și care sunt ușor de folosit pentru verificarea conținutului digital. Apoi exemplifică modul de funcționare al acestor instrumente, pentru verificarea imaginilor prin căutare inversă și pentru formarea abilităților de lucru pentru debunking.

c) Exercițiu (studiu de caz): Identificare de tactici manipulative dintr-un text suport, conținuturi prezentate online (20 minute)

În echipe, elevii vor analiza un text (în limba engleză) care se poate regăsi în mediul online. Pe baza seturilor de întrebări asociate sarcinilor de lucru, vor identifica tehnici de manipulare și vor exersa abilitățile de reformulare a conținutului prezentat astfel încât variantele reformulate propuse de ei în echipe să fie cât mai complete, neutre, orientate pe fapte și mai puțin nuanțate emoțional. Se folosește Fișa de activitate 3 care conține și secțiunea cu răspunsurile corecte (Worksheet 2, Team work - Identifying Manipulative Tactics in Online Content (C1 level), inclusiv Answer Key / Model answers (pentru profesor)

- Task 1 – Identifying Manipulative Techniques in the text (5 min)
- Task 2 – Critical Thinking /Analysis (Questions) (5 min)
- Task 3 – Rewriting Exercise (10 min)

Profesorul proiectează textul cu răspunsul corect la finalizarea sarcinii 3 și invită echipele să-și verifice și să-și ofere feedback reciproc pentru a avea formulări care să răspundă criteriilor formulate la sarcina 3. Profesorul informează clasa despre continuarea activității în ora următoare de limba engleză.

A doua oră de curs

d) Lucru în echipe, activitate de realizare de postere Fake News/Dezinformări pentru dezvoltare abilități de pre-bunking (15 minute)

Elevii vor lucra în 5-6 echipe pentru pregătirea unui poster / meme, text menit să dezinformeze, folosind cunoștințele despre manipulări/dezinformări. Produsele vor integra diferite tactici manipulative prezentate în Fișa 3 – Tehnici pentru producerea de conținut util în pre-bunking (Worksheet 3_Different techniques for creating pre-bunking content).

Prezentare postere, turul galeriei

Fiecare echipa își prezintă „dezinformarea”, posterele se afișează, apoi clasa face turul galeriei de postere. Echipele analizează timp de 1 minut fiecare poster, i notează pe post it și lipesc pe posterul respectiv elementele de prebunking pe care să le activeze în viitor pentru a rezista la /a combate metoda de manipulare folosită în exemplul fiecărui grup (limbajul emoțional, capcanele logice, titlurile înșelătoare etc.).

e) Prezentare concepte (10 minute)

Profesorul face o prezentare scurtă pentru definirea conceptelor și proceselor de pre-bunking și debunking pentru sintetizarea elementelor de teorie, pe baza exemplificărilor și trimerilor la lucrul în echipe și sarcinilor din fișa de lucru îndeplinite de elevi.

IV. Reflecție – 5 min

Reflecție individuală:

- How often should we check the quality of media sources and the information they promote? Why?

- Why are pre-bunking and debunking behaviors important, and how do they help me/us?

Evaluare (bilețele de ieșire)

- One idea I liked was.....
- My question for this activity is.....
- My comment on this activity.....

V. Anexe

Anexa 1: Fișa de lucru_ partea 1_ imagini text suport

Questions for students (as class):

1. Which is real and which is fake?
2. Are they both misleading?
3. Why, how?

(possible discussion points: forced perspective, augmenting social impact, validating current political trends – pro and against)

1. Pothole in major intersection

2. Cars almost fell into pothole; authorities to blame?

Anexa 2: Fișa de lucru 2 Teamwork - Identifying Manipulative Tactics in Online Content (C1 level)

1 Text for Analysis: “Drivers Across the City Are in Immediate Danger”

A shocking image circulating online shows what appears to be a massive pothole dominating a central city street. According to online posts, this single hole is proof that the entire road infrastructure is on the verge of collapse.

Social media users have reacted with outrage, claiming that local authorities are “completely incompetent” and that citizens should avoid driving altogether. Some posts warn parents that taking their children to school by car could be a serious risk.

Although the image is real, it was taken from a low-angle perspective that exaggerates the size of the pothole. No information is provided about when or where the photo was taken, nor whether the hole has already been repaired.

Several articles refer vaguely to “experts” who allegedly confirm that such incidents are becoming more frequent, yet no names, institutions, or official reports are mentioned.

The repeated use of alarming language and emotionally charged statements encourages readers to panic rather than to seek verified information from reliable sources.

Tasks for Students

2. Task 1 – Identifying Manipulative Techniques

Match each tactic below with a **specific example from the text**.

- ☐ Exaggerated headline
- ☐ Distorted or incomplete context
- ☐ Emotional pressure
- ☐ Lack of a clear or credible source

3. Task 2 – Critical Thinking (Questions)

1. How does the headline influence the reader before they even read the text?
2. Which emotions does the text try to trigger, and why?
3. What important information is missing that would help readers better understand the situation?
4. How could the same issue be presented in a more objective and responsible way?

4. Task 3 – Rewriting Exercise

Rewrite the headline and the first paragraph so that they:

- sound neutral and factual,
- avoid emotional language,
- include at least one clear source or piece of verifiable information.

Fişa de lucru 2_ANSWER KEY / MODEL ANSWERS (for the teacher)

Task 1 – Model Answers

- **Exaggerated headline:**
“Drivers Across the City Are in Immediate Danger” — suggests a city-wide emergency without evidence.
 - **Distorted or incomplete context:**
The photo is taken from a low-angle perspective, making the pothole appear larger, while no information is given about its location, size, or current status.
 - **Emotional pressure:**
Statements warning parents that driving children to school could be dangerous appeal to fear rather than facts.
 - **Lack of a clear or credible source:**
The text mentions “experts” without naming them or citing reports, institutions, or official data.
-

Task 2 – Model Answers

1. **Headline influence:**
The headline creates a sense of urgency and fear before the reader has access to any factual details.
 2. **Emotions targeted:**
Fear, anger, and anxiety are targeted to provoke strong reactions and discourage critical thinking.
 3. **Missing information:**
The exact location, date of the photo, official statements from authorities, and data on how common such potholes actually are.
 4. **More responsible presentation:**
By using neutral language, providing verified sources, and clearly separating facts from opinions.
-

Task 3 – Sample Model Rewrite

Neutral headline:

“Large Pothole Reported on Central City Street, Authorities Investigating”

Rewritten paragraph:

A photograph shared online shows a pothole on a central city street. According to a statement from the local transportation department, the damage was reported earlier this week and has since been secured for inspection. Officials have not indicated that the issue affects other areas of the city.

Fişa de lucru 3 – Different techniques for creating pre-bunking content (Fake News posters)

(cut the text into small pieces to have 6-7 strategies from a)-d), invite teams to choose one ticket each and integrate the content into the poster format)

- a) Multimedia Formats (videos, infographics, social media posts)
- b) Storytelling (narratives, real-life examples, emotional engagement)
- c) Humor and Relatability (satire, memes, and humour)
- d) Targeting Influential Platforms (optimizing for social media, collaboration with influencers)

VI. Lecții învățate

Reflecțiile profesorului după lecție

„Prin intermediul acestor două lecții desfășurate în limba engleză, elevii au aflat despre specificul celor două procese - debunking-ul și pre-bunking-ul - care sunt esențiale pentru dezvoltarea și menținerea gândirii critice atunci când se confruntă cu dezinformare, manipulare și știri false; (timpul alocat a fost o provocare.)”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Îmi place faptul că mi-am dat seama cât de ușor putem fi păcăliți de inteligența artificială.”

„Îmi place că am putut să mă informez mai mult despre imunitatea cognitivă.”

„Înțeleg că și imaginile care nu sunt realizate cu inteligență artificială pot fi înșelătoare.”

Resursa 39: Fake news – știrile false (România)

Cu ajutorul acestei lecții elevii vor învăța să analizeze critic calitatea informațiilor prezentate ca știri în media și vor stabili un inventar al elementelor care ajută la identificarea dezinformărilor sau știrilor false.

Profesor autor: Anca Petrovici, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 17–18 ani

Disciplină: Consiliere și orientare

Scopuri:

- dezvoltarea capacității de autorefecție
- formarea responsabilității în comunicarea publică
- exersarea abilităților de analiză critică a informațiilor

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice 2-3 elemente de manipulare informațională în știri recente
- explice și exemplifice în exemplele folosite mecanismele prin care știrile false (fake news) influențează opinia publică
- formuleze 3 reguli personale pentru verificarea informațiilor online.

Materiale didactice:

- Tablă interactivă sau tablă (tip) flipchart & markere
- Prezentare_Deinformare, Fake News
https://docs.google.com/presentation/d/1aeub_e2RtFduENWwXMMaPBgi4tAjWJ1y/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Fișa 1 - set de știri recente (noiembrie 2025 publicații cunoscute la nivel național) (Anexa 1)
- Fișa 2 - set de 6 întrebări (Anexa 2)

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Discuție introductivă despre ce sunt/înseamnă Fake news: elevii sunt întrebați ce exemple de Fake news cunosc din mediul online sau TV și cum au stabilit că aceste știri fac parte din categoria Fake news.

II. Pregătire – 10 min

Profesorul prezintă elevilor concepte specifice: fake news, tehnologii digitale și tulburări informaționale, dezinformare, propagandă. Este utilizată prezentarea PPT Fake News.

Distribuie elevilor o fișă de lucru cu știri reale și știri suspecte (Fișa 1) și a Fișei 2. Fișa 2 conține o serie de întrebări ale căror răspunsuri, împreună, compun elemente esențiale de informare și cunoaștere, inclusiv exemplificări ale situațiilor respective, unde este se aplică.

III. Implementare – 25 min

Exercițiul 1: Analiză știri (10 minute, răspunsuri 5 minute)

Elevii lucrează în 5-6 echipe, câte 4-5 elevi, pentru analizarea știrilor prezentate în textele suport (Fișa 1) și răspund întrebării/lor alocate echipei pentru identificarea unor elemente de manipulare informațională.

Fiecare echipă primește ca sarcină să răspundă unei întrebări din lista prezentată în Fișa 2 cu trei idei relevante. Elevii sunt invitați să adauge în răspunsurile lor și câte un exemplu din realitatea imediată (dar verificat).

Fiecare echipă citește (1 minut) răspunsul ales.

Listă de întrebări de împărțit echipelor este disponibilă în Fișa 2 (Anexe).

Exercițiul 2: (5-7 minute)

Discuție facilitată de profesor cu întreaga clasă pentru sintetizarea informațiilor cheie despre conceptul și fenomenul Dezinformare sau Știri false (Fake news), în urma răspunsurilor identificate în exercițiul 1:

- elemente/indicii/caracteristici ale știrilor credibile și ale știrilor false sau manipulative
- un inventar/set de indicii pentru depistarea imediată/rapidă a știrilor false
- cum pot fi verificate sursele unei știri
- de ce este important acest comportament de verificare
- 3 reguli importante pentru a evita manipularea informațională online

Exercițiul 3: (10 minute)

Pe baza rezultatelor muncii din echipe, elevii sunt invitați să discute și să realizeze un poster digital sau clasic, pe hârtie cu titlul: Cum recunoaștem dezinformările și știrile false (Fake news)? Includeți în poster:

- 3 criterii de verificare
- un exemplu din știrile analizate
- un mesaj de responsabilizare pentru colegi

Elevii lucrează în clasă sarcina de la exercițiul 3, iar prezentarea produsului, aprecierile profesorului cu privire la modul în care elevii au lucrat în demersul propus de profesor (lucrul în echipe, implicarea/participarea colegilor, integrarea activității în produsul final) se vor realiza în ora următoare, timp de 10-15 minute.

IV. Reflecție – 5 min

Întrebări:

- La ce-mi folosește în viața de zi cu zi să știu despre fenomenul știri false/ fake news ?
- Care sunt beneficiile pentru mine în calitate de consumator de conținut online/media că sunt familiarizat cu conceptele dezinformare și știri false?

Bilete/Post-it-uri pentru elevi: o idee care mi-a plăcut & o întrebare și un comentariu despre lecție

V. Anexe

Anexa 1: Fișă 1_Exemple de știri (noiembrie 2025)

1. Scăderea cazurilor de COVID-19 cu peste 35% în România, conform INSP

MARȚI, 11 NOIEMBRIE 2025, 11:23 SURSĂ:realitatea.net AUTOR: REALITATEA.NET

https://www.realitatea.net/stiri/sanatate/cazurile-noi-de-covid19-in-scadere-cu-pest-35-in-ultima-saptamana_6913008f0a9add0a4d1c1757

Numărul de infectări cu virusul SARS-CoV-2 continuă să scadă în România. În perioada 3 – 9 noiembrie, au fost înregistrate 259 de cazuri noi de COVID-19, potrivit datelor publicate marți de

Institutul Național de Sănătate Publică (INSP). Scăderea este semnificativă, de 35,3%, în comparație cu săptămâna precedentă.

Dintre noile cazuri confirmate, 72 reprezintă reinfectări. Acestea au fost depistate la persoane care au primit un test pozitiv la cel puțin 90 de zile de la o infectare anterioară, conform metodologiei stabilite de autorități.

În aceeași perioadă, au fost raportate două decese asociate COVID-19. Persoanele care și-au pierdut viața sufereau de comorbidități, un factor de risc important în evoluția bolii.

Testare limitată, dar și pozitivitate mai redusă

La nivel național, au fost procesate 334 de teste RT-PCR și 7.284 de teste rapide antigenice, totalizând peste 7.600 de teste într-o săptămână. Rata de pozitivitate a fost de 3,4%, ceea ce reprezintă o diminuare cu 1,8% față de intervalul anterior.

Scăderea continuă a numărului de cazuri arată o evoluție favorabilă, însă autoritățile sanitare subliniază că virusul nu a dispărut complet și recomandă în continuare prudență, în special persoanelor vulnerabile și celor cu boli cronice.

2. Criză majoră de profesori, în România: Fizica, cea mai afectată materie

De Redacția Jurnalul 19 Noi 2025 22:49

<https://jurnalul.ro/stiri/observator/criza-majora-profesori-romania-fizica-cea-mai-afectata-materie-1015815.html>

Ministrul Educației admite criza de profesori de științe în școli, mai ales la fizică, și explică de ce nu mai vin tinerii în sistem. Soluțiile propuse: statut mai bun, salarii atractive și dublă specializare. Lipsa profesorilor de științe, mai ales a celor de fizică, se resimte tot mai puternic în școli. Daniel David a explicat miercuri că, deși orele sunt acoperite, acest lucru nu se întâmplă întotdeauna cu titulari.

„Sigur că orele sunt acoperite, dar este drept: nu întotdeauna cu titulari sau cu suplinitori. Uneori avem la plată cu ora. Sunt ținute de pensionari... sunt ținute de studenți în domeniu”, a precizat ministrul.

Lipsa dascălilor calificați nu este o problemă izolată a României, consideră David: „Avem un număr mai mic de studenți în zona științelor față de acum 15-20 de ani. Dar acest lucru nu se întâmplă doar în România”.

3. Explozia din Rahova. Oamenii povestesc că suflul acesteia s-a auzit ca o bombă: „A zburat ușa de la intrare”. Locatarii spun că gazele au fost închise încă de ieri în bloc

17/10/2025, Ștefan Ciucă

<https://www.europafm.ro/explozia-din-rahova-oamenii-povestesc-ca-suflul-acesteia-s-a-auzit-ca-o-bomba-a-zburat-usa-de-la-intrare-locatarii-spun-ca-gazele-au-fost-inchise-inca-de-ieri-in-bloc/>

„S-a simțit un suflu și atât. Parcă a fost o bombă. A zburat ușa de la intrare de la apartament, la balcon. Dezastru. A fost puternic. Plecasem în pijamale, le am pe sub mine. Am fugit pe scări. N-am apucat să-mi iau decât borseta și telefonul, atât”, ne-a povestit un locatar.

Polițiștii stau de vorbă cu oamenii și se fac liste cu cei care au locuințele avariate, pentru a le oferi, dacă doresc, un loc temporar pentru a se stabili. E o atmosferă tensionată, de teamă. Oamenii

încearcă să afle vești despre vecinii lor și despre bunurile pe care le-au lăsat în urmă în clădirea afectată.

În aceste momente zona este complet izolată și împrejmuită de polițiști și jandarmi. Iar echipele de salvare lucrează contra cronometru.

Anexa 2: Fișa 2 - Întrebări pentru lucru în grupe

Grupa 1

- Ce elemente fac o știre credibilă?
- Dați 3 exemple din știrile analizate (sursa, data, citarea oficială).

Grupa 2

- Care sunt indiciile că o știre poate fi dezinformare/fake news?
- Discutați și formulați un inventar cu 3-5 semne de alarmă (titlu senzational, lipsa sursei, contradicții) care pot indica un/o fake news

Grupa 3

- Analizați știrea despre scăderea cazurilor COVID-19.
- Cum poate fi verificată această informație? Ce surse oficiale pot fi consultate?

Grupa 4

- Analizați știrea despre criza profesorilor la Fizică.
- Ce impact ar putea avea prezentarea acestei informații asupra opiniei publice?

Grupa 5

- Analizați știrea despre explozia din Rahova.
- Ce diferențe observați între modul în care diverse publicații au prezentat subiectul?

Grupa 6

- Formulați 3 reguli personale pentru a evita manipularea informațională online.
- Includeți un exemplu din experiența voastră (rețele sociale, TV, site-uri).

VI. Lecții învățate

Reflecția profesorului după lecție

„Prin intermediul acestei lecții, am învățat de ce și cum să analizăm critic calitatea informațiilor prezentate ca știri în mass-media; am exersat întocmirea unei liste de factori care ajută la identificarea dezinformării sau a știrilor false din mass-media... dar timpul alocat a fost puțin cam scurt, mai mult timp (o oră suplimentară) ar fi binevenită.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Am învățat că trebuie să verific sursele știrilor.”

„M-a învățat cum să mă mențin informat despre știri.”

„Mi-a plăcut să aflu că există resurse prin care putem verifica informațiile (știrile).”

„M-a ajutat să înțeleg cât de dăunătoare sunt știrile false și cum ne putem proteja de ele.”

RESURSE DIDACTICE PENTRU MATEMATICĂ, ȘTIINȚELE NATURII ȘI TEHNOLOGII

Bias și erori logice

Resursa 40: Filtrarea informațiilor în comunitate / Verificabile sau interpretabile? Navigarea cu discernământ prin informațiile tehnice (România)

Lecția îi ajută pe elevi să devină consumatori critici și responsabili de informație, capabili să distingă între intenții și să ceară dovezi înainte de a lua decizii.

Profesor autor: Anca Petriuc, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Măsurări electrice

Scop: Elevii își dezvoltă capacitatea de a filtra informația, a înțelege intenția din spatele mesajului și a solicita dovezi pentru declarațiile care le influențează deciziile în comunitate.

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili:

- să definească ce înseamnă „fapt” și ce înseamnă „opinie”, folosind formulări proprii,
- să identifice într-un text sau mesaj elementele care reprezintă fapte și cele care reprezintă opinii,
- să justifice de ce o afirmație este fapt sau opinie.
- să ofere exemple proprii de fapte și opinii personale sau din mediul online,
- să formuleze un angajament personal legat de consumul de informații.

Materiale didactice:

- tablă interactivă
- prezentare PPT – Fapt vs opinie:
<https://docs.google.com/presentation/d/1pog0SG5MyGa0Ihx8LKFJQGbSeAB7VzNh/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexă – Fișa de lucru *Fapt sau opinie*

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Elevii sunt rugați să împărtășească un enunț controversat auzit recent în comunitatea lor, pe rețelele sociale sau de la familie. De ex: „Toți tinerii din cartierul (se alege un cartier în funcție de unde este plasată școala) sunt golani.” sau „Mâncarea de la cantina școlii e dezgustătoare.”
Se votează rapid dacă enunțurile par a fi un FAPT sau o OPINIE.

II. Pregătire – 10 min

Prin intermediul unei prezentări PPT, profesorul explică noțiunile: fapt vs. opinie.

- Fapt: Ceva ce poate fi dovedit, măsurat, verificat.

- Opinie: O credință, o judecată, o interpretare, care nu este neapărat susținută de dovezi și care variază de la o persoană la alta. Cuvinte cheie: „cred că”, „în opinia mea”, „este cel mai bun/rău”, „mi se pare”

Profesorul realizează un organizator grafic pe tablă care să cuprindă tipuri de comunități fizice și online în care sunt vehiculate diverse opinii și fapte.

III. Implementare – 20 min

În clasă, se vor stabili și marca vizual două zone distincte de grupare corespunzătoare celor două concepte centrale: FAPT și OPINIE. Se pregătește un set de propoziții (Anexă) scrise pe bilete individuale, fiecare bilet cuprinzând fie un fapt verificabil, fie o opinie subiectivă.

Fiecare elev va extrage un bilet din setul pregătit. În funcție de modul în care clasifică propoziția extrasă (ca FAPT sau ca OPINIE), elevul se va deplasa către zona corespunzătoare aleasă.

Odată ajunși în zonele alese, toți elevii din fiecare grup (FAPT/OPINIE) vor purta o discuție cu colegii. Obiectivul este de a se asigura că toți membrii grupului sunt de acord cu clasificarea propozițiilor. Elevii care sunt nehotărâți sau care sunt convinși de argumentele colegilor au posibilitatea de a-și schimba poziția și de a trece în cealaltă zonă.

După timpul stabilit pentru discuțiile de grup (10 minute), fiecare elev își expune pe rând propoziția (faptul sau opinia) și explică pe scurt de ce a ales acea clasificare.

Se discută în plen cazurile controversate sau cele în care elevii și-au schimbat poziția, pentru a consolida criteriile de diferențiere.

În final, grupurile vor oferi exemple noi și relevante, ancorând conceptele în viața reală:

- Elevii din grupul FAPTELOR vor da câteva exemple noi de fapte (care pot fi verificate) observate recent în comunitățile lor online sau fizice.
- Elevii din grupul OPINIILOR vor da exemple noi de opinii (care sunt dificil sau imposibil de verificat) auzite sau citite în comunitățile lor.

IV. Reflecție – 5 min

Elevii completează pe biletul de reflecție un angajament personal legat de consumul de informații: „De aici încolo, înainte să distribui o știre despre comunitatea mea...

V. Anexă – Fapt sau opinie?

Cea mai mare provocare în electrotehnica modernă este integrarea surselor regenerabile intermitente în rețeaua inteligentă.
Legea lui Ohm stabilește că intensitatea curentului electric printr-un circuit este direct proporțională cu tensiunea aplicată și invers proporțională cu rezistența circuitului
Într-un circuit de curent alternativ (c.a.), frecvența standard în Europa este de 50 Hz
Împământarea (legarea la pământ) este o măsură de protecție esențială care reduce riscul de electrocutare.
Utilizarea standardului KNX este cea mai bună abordare pentru automatizarea completă a instalațiilor electrice rezidențiale.
Simularea circuitelor electrice este mult mai valoroasă pentru elevi decât efectuarea experimentelor fizice de bază.
Securitatea cibernetică este acum la fel de importantă ca și protecția la supracurent în instalațiile electrice industriale.

A avea cabluri ordonate și etichetate corespunzător în tabloul electric este cel mai bun indicator al unui electrician profesionist.
Instalațiile electrice realizate cu țevi metalice sunt de departe mai durabile decât cele realizate cu tubulatură din PVC.
Siguranțele fuzibile sunt dispozitive de protecție care întrerup circuitul electric atunci când curentul depășește o valoare prestabilită.
Circuitul RLC serie atinge rezonanța atunci când reactanța inductivă este egală cu reactanța capacitivă.
Sistemele de circuite trifazate utilizează trei tensiuni defazate la 120 grade una față de cealaltă.
Mentenanța predictivă bazată pe senzori este net superioară mentenanței preventive periodice în centralele electrice.
Materialele semiconductoare (precum siliciul) formează baza componentelor electronice moderne, cum ar fi diodele și tranzistoarele.
Elevii ar trebui să studieze mai mult despre eficiența energetică și mai puțin despre circuitele analogice vechi.
Costul inițial al echipamentelor de înaltă calitate pentru instalații este întotdeauna justificat de longevitatea și siguranța lor.
Puterea activă într-un circuit de c.a. se măsoară în Wați.
Factorul de putere indică eficiența cu care energia electrică este convertită în putere activă.
Proiectele bazate pe Arduino sau Raspberry Pi sunt esențiale pentru a menține elevii de electrotehnică motivați.
Codul Culoarelor pentru conductoarele electrice în instalațiile monofazate din România este: Maro/Negru/Gri pentru fază (L), Albastru pentru nul de lucru (N) și Galben-Verde pentru împământare (PE).
Tensiunea de linie într-o conexiune Stea (Y) este de $\sqrt{3}$ ori mai mare decât tensiunea de fază.
Fără o înțelegere profundă a fizicii undelor, este imposibil să fii un inginer electrotehnician cu adevărat bun.
Schimbarea la becurile LED este cea mai rapidă și mai eficientă metodă pe care o poate face o gospodărie pentru a reduce consumul de energie.
Reactanța inductivă este o rezistență aparentă ce apare doar în curent alternativ

VI. Lecții învățate

Ceea ce a făcut această lecție despre Măsurători electrice deosebit de captivantă a fost integrarea competențelor media în cadrul studiilor tehnice. Pentru a mă asigura că toți elevii exersează gândirea critică, am împărțit clasa în două grupuri: „Grupul Faptelor” și „Grupul Opiniilor”. Fiecare echipă a trebuit să prezinte două enunțuri din propriile domenii de interes.

Această activitate le-a facilitat mult distingerea între fapte și opinii. Odată ce s-au pus aceste baze, am reușit să fac legătura între aceste concepte și cunoștințele tehnice necesare pentru măsurătorile electrice. La finalul sesiunii, elevii erau cu adevărat entuziaști; se simțeau împuterniciți pentru că învățaseră cum să-și pună întrebările potrivite pentru a separa faptele de opinii. A fost satisfăcător să-i văd aplicând această mentalitate analitică atât în ceea ce privește interesele lor personale, cât și studiile tehnice.

Reflecția profesorului după lecție:

„La finalul lecției, elevii au reușit să-și transforme provocările în motoare ale progresului. A fost cu adevărat satisfăcător să aud un elev spunând: «Stai puțin, asta nu e un fapt, e doar ceva ce am auzit». Ei nu au învățat doar despre unitățile de măsură electrice; au învățat cum să-și analizeze propriul mod de gândire.”

Reflecția unui elev după lecția despre măsurătorile electrice:

„De aici încolo, înainte de a împărtăși orice informație despre clasa mea, mă voi gândi de două ori și îmi voi pune cel puțin o întrebare pentru a mă asigura dacă este adevărată sau falsă.”

Resursa 41: Medicamente, droguri și parfumuri – Erori logice (România)

Lecția îi ajută pe elevi să devină, din consumatori pasivi de informație, evaluatori activi și critici, dându-le puterea de a lua decizii informate și bazate pe logică, nu pe emoție sau pe greșelile altora.

Profesor autor: Laura Laze, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Chimie

Scop: Dezvoltarea capacității de evaluare critică a informațiilor, astfel încât elevii să poată identifica, analiza și respinge erorile logice (greșelile de argumentare) care stau la baza deciziilor greșite legate de sănătate, consum și stil de viață.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească conceptul de eroare logică și să explice de ce un raționament poate fi aparent corect, dar lipsit de fundament,
- ecunoască și să numească cel puțin trei tipuri de erori logice,
- distingă între argumentele valide și nevalide în contextul consumului de medicamente, droguri și parfumuri,
- aplice cunoștințele dobândite pentru a corecta enunțuri greșite de pe fișa de lucru, formulând argumente logice și bazate pe dovezi.

Materiale didactice:

- PPT – Ce este o eroare logică?
<https://docs.google.com/presentation/d/1wfU2Rse7WsSGMbYin8wMSWE5OHhXchE/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexă – Fișa de lucru
- tablă interactivă

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Pentru început, prin brainstorming se urmărește identificarea ideilor inițiale ale elevilor legate de medicamente, droguri și parfumuri și formularea legăturii cu tema erorilor de gândire. La tablă, profesorul notează cei trei termeni: „Medicamente – Droguri – Parfumuri”. Elevii propun cuvinte/expresii asociate fiecărui termen; acestea sunt organizate sub formă de ciorchine. Împreună cu elevii, se discută succint sursele acestor idei (reclame, internet, familie, grup de prieteni). Se formulează concluzia că o parte dintre aceste idei pot proveni din argumente greșite, ceea ce va constitui tema lecției: erorile de gândire (erori logice).

II. Pregătire – 10 min

Profesorul definește succint eroarea logică (raționament aparent corect, dar fără argumente), dă 1–2 exemple foarte simple de erori (nu neapărat din chimie), pentru a fi ușor de înțeles și realizează o scurtă clasificare a lor după criteriile intenției cu care sunt produse, respectiv a formei în care ele apar. Elevii sunt rugați să dea câteva exemple de enunțuri pe care le-au auzit în legătură cu medicamente, droguri sau parfumuri (un cuvânt sau o propoziție scurtă). Se comentează 2–3 dintre ele, arătând că în spatele lor pot sta erori de gândire.

III. Implementare – 25 min

Prezentarea tipurilor de erori logice

Se utilizează prezentarea PPT pentru a arăta pe scurt câteva tipuri de erori logice (de exemplu: generalizarea pripită, omul de paie, falsa dilemă etc.).

Fișa de lucru

Elevii primesc o fișă de lucru care va conține enunțuri legate de medicamente, droguri și parfumuri. Sarcina de lucru constă în identificarea erorilor logice, corectarea enunțurilor formulând argumente logice. Elevii rezolvă fișa de lucru în grupuri de 3-4 elevi.

IV. Reflecție – 5 min

Fiecare grup va prezenta clasei una dintre cele cinci erori logice din fișa de lucru.

V. Anexă – Fișă de lucru

1. Nu se poate să fie nociv să consumi droguri. Sunt atâția oameni cărora le place foarte mult.
2. Felul în care o persoană consumă substanțe spune multe despre caracterul acesteia.
3. Doctorul: Ia două pastile și sună-mă mâine dimineață.
Pacientul: De ce?
Doctorul: Deoarece cred că îți va face bine.
4. Toată lumea cumpără aceste parfumuri. Probabil sunt foarte bune.
5. În locul tău, nu mi-aș pierde timpul cu citirea prospectului. Toți scriu lucruri generale.

VI. Lecții învățate

Elevii au întâmpinat dificultăți semnificative în clasificarea corectă a acestor afirmații în tipuri specifice de erori logice. Pentru a transforma această confuzie într-o oportunitate de învățare, profesorul a introdus o serie de „întrebări-filtru” în loc să ofere pur și simplu răspunsurile corecte. De exemplu, în ceea ce privește prima afirmație: „Nu poate fi dăunător să consumi droguri; sunt atât de mulți oameni cărora le plac...” și a patra: „Toată lumea cumpără aceste parfumuri; probabil că sunt foarte bune”, profesorul i-a îndrumat pe elevi să recunoască faptul că, în ambele cazuri, popularitatea era confundată cu calitatea sau siguranța. Elevii au ajuns să înțeleagă că un medicament rămâne neurotoxic indiferent de numărul de persoane care îl consumă, iar un parfum poate fi totuși iritant chiar dacă este un „best-seller”. În ceea ce privește ultima afirmație — „În locul tău, nu mi-aș pierde timpul citind prospectul. Toate conțin informații generale” — profesorul i-a pus pe elevi să compare două prospecte medicale diferite. Observând diferențele dintre contraindicații și compoziția chimică, elevii și-au dat seama că afirmația era o eroare logică: o generalizare pripită care ignoră detalii vitale, esențiale pentru siguranța pacientului.

Reflecția profesorului după lecție:

„Atelierele au demonstrat că elevii se implică mai eficient atunci când conceptele de chimie sunt corelate cu situații din viața reală și cu analiza critică a informațiilor. Integrarea conceptelor științifice cu prejudecățile cognitive și erorile logice i-a ajutat pe elevi să înțeleagă modul în care informațiile pot fi interpretate sau distorsionate.”

Reflecțiile unui elev după lecție:

„Din păcate, folosim adesea erori logice. De acum înainte, vreau să analizez argumentele astfel încât să pot recunoaște aceste erori.”

Resursa 42: Proteinele (România)

Lecția îi ajută pe elevi să înțeleagă ce înseamnă o eroare sistematică în luarea deciziilor umane din cauza atributelor personale.

Profesor autor: Laura Laze, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Chimie

Scop: Dezvoltarea capacității elevilor de a identifica și evita biasurile cognitive atunci când analizează informații legate de proteine, aminoacizi și alimentație.

Obiective specifice de învățare:

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- definească conceptul de bias cognitiv, oferind un exemplu simplu.
- identifice cel puțin trei tipuri de biasuri cognitive cu privire la alimentație.
- demonstreze practic modul în care biasul de confirmare influențează rezultatele unei căutări pe internet.
- analizeze critic modul în care biasurile personale pot duce la decizii pripite și să propună strategii simple de evitare a acestora.

Materiale didactice:

- PPT – Biasul cognitiv
https://docs.google.com/presentation/d/1GJkiujK_kKMaLy17kKqFCOBLPfR9X7rL/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Tablă interactivă
- Coli de flipchart, markere

Durată: 50 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Profesorul notează pe tablă termenii: „proteine în alimentație”, „aminoacizi”, „etichete alimentare”. Elevii formulează cuvinte-cheie sau exemple scurte asociate fiecărui termen. Se realizează o scurtă sistematizare: se evidențiază faptul că multe interpretări sunt luate rapid, fără analiză, pe baza unor impresii.

II. Pregătire – 15 min

Se proiectează primul slide din prezentarea PPT „Biasul cognitiv”. Profesorul prezintă definiția. Se utilizează următoarele slide-uri din prezentarea PPT „Câteva exemple de biasuri cognitive” pentru prezentarea unor biasuri, de exemplu: bias de confirmare, bias de reprezentativitate, bias de încadrare, euristica de disponibilitate, efectul halo, efectul Baader–Meinhof. Profesorul prezintă pentru fiecare bias o explicație succintă, în limbaj accesibil. De asemenea, oferă 2–3 exemple simple (de exemplu: convingerea că proteinele animale sunt superioare celor vegetale - bias de confirmare; impresia că alimentele bogate în proteină promovate în reclame sunt automat sănătoase - euristica disponibilității; un produs bio pare mai sănătos, indiferent de conținutul real al etichetei - efectul halo). Se subliniază faptul că aceste biasuri influențează interpretarea informațiilor și deciziile de zi cu zi.

III. Implementare – 15 min

Profesorul împarte elevii în două grupe.

Se formulează două seturi de instrucțiuni pentru căutare de informații:

Grupa A caută informații care susțin beneficii ale proteinelor vegetale. Grupa B caută informații care susțin beneficii ale proteinelor animale.

Pe parcursul activității elevii notează pe foi de flipchart:

- sursa
- tipul argumentului
- formularea utilizată

Se identifică tipurile de bias cognitiv prezente în procesul de căutare.

La final, elevii prezintă în plen rezultatele obținute.

IV. Reflecție – 10 min

Profesorul proiectează rezultatele grupurilor și analizează modul în care structura întrebării a influențat tipul de informații afișate de motorul de căutare și modul în care elevii le-au selectat.

Se compară rezultatele celor două grupe.

Se discută metode obiective de evaluare a informațiilor despre proteine: verificarea sursei, compararea informațiilor pro și contra, analiza conținutului științific, identificarea potențialelor biasuri.

Se concluzionează: Se evidențiază că modul de formulare a unei întrebări poate orienta atât algoritmul de căutare, cât și interpretarea elevilor, ducând la selecții informaționale diferite (bias de confirmare). Înțelegerea acestor mecanisme permite o evaluare mai critică a informațiilor despre aminoacizi, proteine și alimentație, precum și adoptarea unor strategii de documentare mai eficiente în situațiile de învățare și în viața cotidiană.

V. Lecții învățate

Reflecția profesorului după lecție:

„Această abordare interdisciplinară a stimulat gândirea critică, munca în echipă și capacitatea elevilor de a analiza și argumenta folosind informații din surse diverse.”

Reflecția elevilor după lecție:

„Ne-am dat seama că o atenție deosebită la detalii este esențială pentru a nu cădea în capcana generalizărilor pripite.”

Verificarea faptelor și *debunking*

Resursa 43: Tipuri de date statistice, interpretarea datelor (România)

Lecția îi ajută pe elevi să treacă de la consumatori pasivi de grafice la analizatori activi și creatori responsabili de reprezentări vizuale.

Profesor autor: Corina Claudia Șimon, Colegiul Tehnic Energetic Cluj-Napoca

Vârsta elevilor: 16-17 ani

Disciplină: Matematică, Unitate de învățare: Elemente introductive de statistică

Scopuri:

- Dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de literație vizuală și media
- Formarea abilității de a evalua corectitudinea și relevanța reprezentărilor grafice utilizate în mass media, reclame sau prezentări.

Obiective specifice de învățare: Elevii vor fi capabili să:

- identifice elemente derutante dintr-un grafic (ex. axe trunchiate, proporții distorsionate, culori sugestive, lipsa sursei),
- explice prin exemple cum aceste elemente pot influența percepția publicului asupra datelor,
- compare două grafice care prezintă aceeași informație, dar în moduri diferite, și să argumenteze care este derutant și de ce,
- propună o variantă îmbunătățită a unui grafic derutant, respectând principiile de reprezentare corectă a datelor.

Materiale didactice:

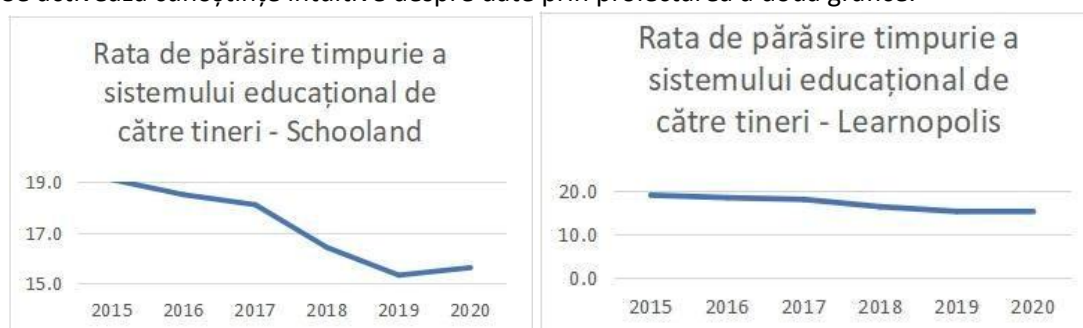
- PPT – Date statistice <https://docs.google.com/presentation/d/1-Xhkry5BT8QV371eA4urqcA1Snp-4Alh/edit?slide=id.p1#slide=id.p1>
- Anexă - Fișă de lucru
- tablă interactivă
- grafice
- notițe post-it

Durată: 60 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 10 min

Se activează cunoștințe intuitive despre date prin proiectarea a două grafice:

Întrebarea de pornire: „Care grafic vi se pare mai dramatic și de ce? Ce vă influențează percepția?”

Elevii răspund oral, iar profesorul notează cuvinte-cheie (axă ruptă – adică axă care nu pornește de la 0, scară, vizualizare, proporții).

Profesorul introduce ideea că modul de prezentare a datelor influențează interpretarea.

II. Pregătire – 10 min

Profesorul adresează întrebarea: „Statisticile nu mint niciodată. Da sau nu?” Elevii se împart în două grupuri: „DA” și „NU”, în funcție de opinia lor. Fiecare grup formulează 2–3 argumente care susțin alegerea, apoi reprezentanții grupurilor prezintă pe rând argumentele.

III. Implementare – 35 min

Elevii lucrează în echipe de 3–4, fiecare având fișa cu întrebările (Anexa):

Echipele discută și justifică răspunsurile.

Elevii notează raționamente, nu doar rezultate.

Profesorul circulă între echipe și oferă sprijin.

Fiecare echipă prezintă pe scurt soluțiile găsite.

IV. Reflecție – 5 min

Elevii, individual, scriu pe post-it:

- ce au învățat din această lecție
- o regulă pe care trebuie să o respecti ca să verifici corectitudinea unei informații statistice din mass-media

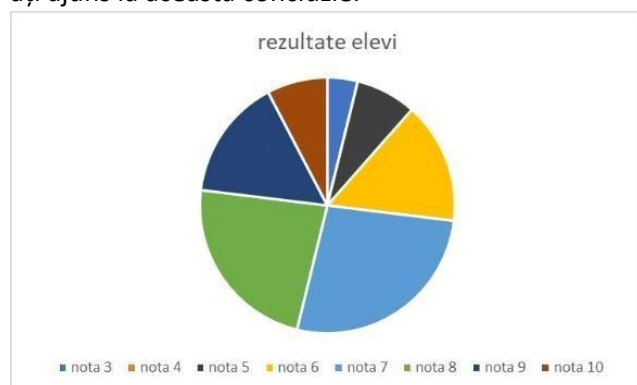
La începutul orei următoare, profesorul discută pe scurt, reflecțiile elevilor.

V. Anexă – Fișă de lucru

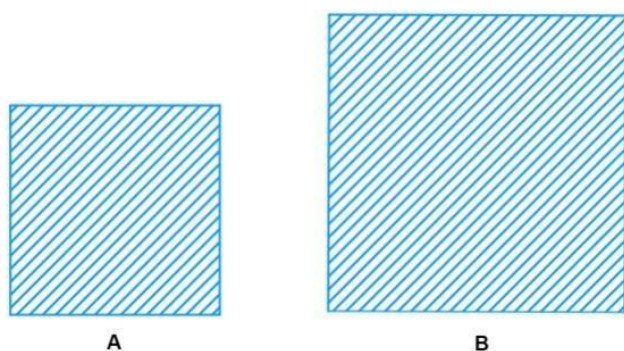
1. O companie plătește în total 1.800.000 de euro pe an celor 90 de angajați ai săi. Care este câștigul anual al unui angajat? Vă rugăm să justificați.

2. Într-un articol publicat de New York Times despre lucrătorii unui sindicat din construcții, s-a raportat că aceștia au suferit o reducere de 20% a salariului într-un an. În anul următor, Times a menționat că lucrătorii din acel sindicat au primit o creștere salarială de 5%. Se afirmă că această majorare a restabilit o pătrime din reducerea salarială anterioară. Este această afirmație corectă? De ce da sau de ce nu?

3. Comparați sectorul galben cu sectorul albastru închis. Care dintre ele este mai mare? Explicați cum ați ajuns la această concluzie.

4. În diagrama de mai jos, considerați cantitățile reprezentate de cele două pătrate. De câte ori este mai mare cantitatea reprezentată de pătratul B decât cantitatea reprezentată de pătratul A? Vă rugăm să vă explicați raționamentul.

5. În 2020, o reclamă politică din SUA a susținut că 99% din cazurile de coronavirus sunt ușoare sau nu prezintă simptome. A fost corectă această statistică? De ce da sau de ce nu?

VI. Lecții învățate

Deși obiectivul principal al lecției a fost interpretarea corectă a datelor statistice, discuțiile au evoluat în mod natural către o conștientizare critică: statisticile nu sunt întotdeauna neutre. Elevii au început să observe cum datele pot fi prezentate sau manipulate strategic pentru a influența opinia publică, în special în domeniul mass-media și al publicității. Acest lucru a dus la o dezbatere neplanificată, dar cu un impact puternic. În loc să urmeze strict programa tehnică, clasa a aprofundat aspectele etice ale reprezentării datelor. Acest schimb spontan a avut un impact semnificativ pozitiv asupra parcursului de învățare al elevilor, deoarece a făcut legătura între competențele matematice și gândirea critică aplicată în lumea reală. La finalul sesiunii, elevii nu numai că au înțeles *cum* să interpreteze graficele, ci și *de ce* este esențial să pună sub semnul întrebării intenția din spatele datelor care le sunt prezentate.

Reflecția profesorului după lecție

„Dincolo de interpretarea datelor, elevii au descoperit că statisticile nu sunt întotdeauna neutre — ele sunt adesea folosite în mass-media și în publicitate pentru a influența opinia publică.”

Reflecțiile elevilor după lecție:

„Am văzut cum datele pot fi prezentate într-un mod care ne manipulează reacțiile.”

„Am învățat că trebuie să verific totul din mai multe surse și să nu mă las influențat de imagini până nu le verific sau până nu le analizez cu mare atenție.”

Resursa 44: Date sau înșelăciune? – Analiza statisticilor și graficelor înșelătoare (Polonia)

Această lecție dezvoltă capacitatea elevilor de a analiza critic datele statistice și reprezentările grafice prezentate în mass-media. Elevii învață cum pot fi manipulate graficele și cifrele prin distorsionarea scării, prezentarea selectivă a datelor și încadrarea înșelătoare. Prin examinarea și corectarea graficelor problematice, elevii își consolidează atât raționamentul matematic, cât și competențele de educație media .

Vârsta **elevilor**: 14–15 ani

Disciplină: Matematică

Scopuri: dezvoltarea gândirii critice, interpretarea datelor, raționamentul matematic, competențele media și informaționale și argumentarea bazată pe dovezi

Obiective specifice de învățare

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să:

- identifice elementele înșelătoare din graficele statistice.
- explice modul în care scara, manipularea axelor și datele selectate influențează percepția.
- facă distincția între prezentarea corectă a datelor și interpretarea înșelătoare a acestora.
- refacă un grafic înșelător pentru a prezenta informațiile într-un mod mai transparent.
- reflecteze asupra modului în care datele numerice pot influența opinia publică.

Materiale didactice

- Proiector
- Fișa de lucru 1 (Exemplu de grafic înșelător)
- Fișa de lucru 2 (Sarcini de analiză)
- Hârtie milimetrică (opțional)
- Calculator (opțional)
- Rigla

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul afișează un titlu senzațional însoțit de un grafic: „*TIMPUL PETRECUT ÎN FAȚA ECRANULUI S-A DUBLA – ADOLESCENȚII SUNT ÎN PERICOL!*”

Elevii răspund:

- Ce sugerează acest grafic la prima vedere?
- Pare alarmant? De ce?
- Pot graficele să influențeze emoțiile?

Scurtă discuție: Cifrele și graficele par obiective, dar modul în care sunt prezentate poate influența puternic interpretarea.

II. Pregătire – 10 min

Mini-prezentare: Tehnici comune de manipulare a datelor

Profesorul prezintă 4 strategii comune de inducere în eroare:

1. Axa trunchiată (axa y nu începe de la zero)
2. Intervale de scală distorsionate
3. Interval de date selectiv (alegerea doar a anumitor ani)
4. Exagerare vizuală (bare 3D, pictograme supradimensionate)

Profesorul prezintă un exemplu scurt: „Dacă axa începe de la 50 în loc de 0, schimbările mici par dramatice.” Elevii notează semnalele importante de avertizare în caiete.

III. Implementare – 20 min

Elevii lucrează în perechi sau în grupuri mici. Ei analizează graficul.

Se subliniază că graficul furnizat (Anexa 1) prezintă niște semnale de avertizare:

- Axa Y începe de la 6 în loc de 0
- Bare exagerate vizual
- O culoare puternică (roșu)
- Un titlu care sugerează o „creștere periculoasă”

În timp ce elevii lucrează la Fișa de lucru 2 (Anexa 2), profesorul circulă printre ei și întreabă:

- Ce ascunde sau exagerează scala?
- Graficul ar arăta diferit dacă axa ar începe de la 0?
- Cum ar putea acest lucru să influențeze dezbaterea publică?

IV. Reflecție – 10 min

Discuție în grup

- De ce se răspândesc atât de ușor graficele înșelătoare?
- Cifrele sunt întotdeauna neutre?
- Cum ne pot proteja competențele matematice de înșelăciune?

Reflecție individuală

Elevii completează enunțuri/ răspund la întrebare:

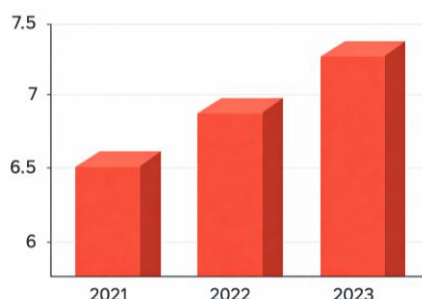
1. Un mod în care graficele pot induce în eroare este:
2. O întrebare pe care ar trebui să mi-o pun când văd statistici online:
3. De ce este importantă cultura matematică pentru educația media ?

V. Anexe

Anexa 1 – Fișa de lucru – GRAFIC PENTRU STUDIUL DE CAZ

„TIMPUL PETRECUT ÎN FAȚA ECRANULUI S-A DUBLA – ADOLESCENȚII SUNT ÎN PERICOL!”

Titlul graficului: Timpul mediu zilnic petrecut în fața ecranului (ore)

Anexa 2 - Fișa de lucru 2 – Sarcină de analiză

Partea A – Identificarea problemei

1. Graficul începe de la zero? De ce este important acest lucru?
2. Creșterea este dramatică sau relativ mică?

3. Ce impresie creează designul vizual?
4. Lipsește vreun context important?

Partea B – Analiza matematică

1. Calculați creșterea procentuală reală din 2021 până în 2023.
2. Titlul este justificat de date? Explicați.

Partea C – Redesenarea graficului

Elevi:

- Redesenează graficul cu o scară corectă, începând de la 0.
- Scriu un titlu neutru pentru datele prezentate.

VI. Lecții învățate

O extindere opțională a lecției ar putea fi următoarea sarcină:

Găsiți un grafic real online și:

- Analizați scara și contextul
- Identificați posibile manipulări
- Sugerați îmbunătățiri

Reflecția profesorului după lecție:

„Lucrând în perechi sau în grupuri mici, elevii au calculat variații procentuale reale, au evaluat modul în care alegerile de design influențează percepția și au reproiectat graficele cu prezentări neutre și precise.”

Reflecția elevului după lecție:

„Lucrul cu exemple m-a ajutat să observ cum informațiile pot fi prezentate în moduri diferite.”

Resursa 45: Dezinformarea pseudoștiințifică (România)

La această lecție de biologie, elevii vor învăța despre cum se manifestă dezinformarea pseudoștiințifică analizând conținutul și contextul unui mesaj propagat pe canale media în timpul pandemiei Covid19.

Profesor autor: Gina Barac, Colegiul Național Bilingv „George Coșbuc” București

Vârsta elevilor: 16 ani

Disciplină: Biologie

Scopuri: Sprijinirea dezvoltării următoarelor competențe specifice:

C.S. 4.1. Utilizarea corectă a terminologiei specifice biologiei în diferite situații de comunicare

C.S. 4.2. Prezentarea informațiilor folosind diverse metode de comunicare

Obiective specifice de învățare:

Până la sfârșitul lecției, elevii vor fi capabili să

- explice principiul de funcționare a unor tipuri de vaccin ARN-antiCovid pe baza informațiilor științifice prezentate de profesor
- identifice elementele de pseudoștiință dintr-un mesaj răspândit în diverse rețele (situații media) pe baza analizei unui text sugestiv pentru mimetismul științific al explicațiilor oferite
- identifice cauze ale motivației unui astfel de demers manipulativ pe baza discuțiilor despre contextul medical și social al momentului (pandemia Covid 19) în care a apărut și circulat mesajul analizat
- analizeze critic, în oglindă, două situații în care sunt prezentate texte cu conținut științific și text (mesaj) cu conținut pseudo-științific care fac referire la aceeași idee: vaccinarea cu vaccin tip ARN mesager)

Materiale didactice:

- tablă interactivă
- PPT Tehnologii digitale și dezinformarea:
https://docs.google.com/presentation/d/1pA4Y9sSMqim7XShPwjiABttD_V0MNisL/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
- Anexa 1 – Lectură – Studiu de caz
- Anexa 2 – Listă de întrebări

Durată: 100 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Profesorul anunță clasa că vor realiza împreună o analiză/un ministudiu de caz pentru a observa cum funcționează în realitate dezinformarea care se folosește de conținuturi și mesaje pseudoștiințifice. Astfel, vor analiza detaliat un mesaj propagat pe canale media (Whatsapp) în timpul pandemiei COVID 19 despre vaccinul antiCOVID și înainte de a efectua analiza de text, au nevoie cu toții să-și reamintească informații corecte științifice despre imunitate, virus, vaccinuri, ARN, etc. Pe baza acestor informații re-actualizate, elevii ghidați de profesor vor analiza critic și științific conținutul mesajului.

II. Pregătire – 45 min

Recapitularea conceptelor științifice

Prin analizarea imaginilor și vizionarea videoclipurilor, profesorul recapitulează și explică conceptele științifice de bază necesare pentru înțelegerea manipulării din mesajul care va fi analizat în a doua parte a lecției. Profesorul subliniază conceptele prezente în mesajul pseudoștiințific care urmează să fie analizat, pentru a ajuta elevii să înțeleagă modul în care acestea sunt utilizate în contexte care le alterează sensul.

- a) Care sunt componentele unui virus? (materialul genetic – ADN sau ARN; învelișul viral – rolul proteinelor; conceptul de antigen) – observații bazate pe imagini care ilustrează structura unui virus. Imaginea utilizată este disponibilă aici: <https://www.sciencelearn.org.nz/images/187-virus>
- b) Cum funcționează unul dintre principalele mecanisme de apărare ale organismului? (rolul limfocitelor – producția de anticorpi, relația antigen-anticorp) – explicații bazate pe imagini care ilustrează relația antigen-anticorp – Imaginea utilizată, „Imunitatea umorală”, este disponibilă aici: <https://ro.dreamstime.com/royalty-free-stock-photography-imunitate-humoral%C4%83-anticorp-limfocitar-%C8%99i-antigen-diagram%C4%83-vectorial%C4%83-image38703007>
- c) Cum funcționează un vaccin? (similar cu mecanismele naturale de apărare ale organismului) – explicații bazate pe vizionarea unui videoclip; linkul către videoclipul utilizat este disponibil aici – <https://scooneews.com/watch/watch-world-immunization-week-a-ted-ed-video-how-do-vaccines-work-32/>
- d) Există diferite tipuri de vaccinuri? Care sunt acestea? (vaccinuri cu virus viu atenuat, pe bază de antigen, pe bază de material genetic viral/ARN, care determină organismul să producă antigeni) – explicații bazate pe vizionarea aceluiași videoclip/film de la punctul c).
- e) ARN-ul mesager este o moleculă implicată în procese specifice celulelor noastre? (Da. ARN-ul mesager copiază informația genetică din ADN-ul din nucleu și o transportă sub formă de „mesaj” către locul unde sunt produse proteinele (ribozomii). Acestea sunt procese zilnice care stau la baza modului în care celulele noastre decodifică genele, determinând caracteristicile noastre) – explicații bazate pe vizionarea unui videoclip disponibil aici: <https://www.youtube.com/watch?v=gG7uCskUOrA> sau ilustrația „Relația ADN-ARNm-proteină” disponibilă aici: <https://www.cancer.gov/news-events/cancer-currents-blog/2020/tumor-rna-cancer-precision-medicine>
- f) Care este mecanismul de acțiune al vaccinurilor cu ARNm? (introducerea unui fragment de material genetic viral, care determină celula gazdă să producă antigene virale, ceea ce, la rândul său, determină organismul gazdă să producă anticorpi) – explicații bazate pe vizionarea unui videoclip disponibil aici <https://www.youtube.com/watch?v=3CiewFponuQ>

Întrebări suplimentare:

- Cât de nouă este tehnica ARNm?
- Ce implică tehnica de producție a vaccinurilor cu ARNm? În ce fel diferă de alte tehnici?
- Cum ați justifica afirmația: „Tehnica ARNm se bazează pe procese naturale care au loc în celulele noastre.”?

Concepte teoretice în educația media: algoritmi, bule de filtrare, camere ecou, dezinformare, pseudoștiință (prezentare PPT)

- amenințări/riscuri ale algoritmilor utilizați de tehnologiile moderne de comunicare
- dezinformarea /manipularea pe care le poate provoca un mesaj cu conținut pseudoștiințific (care conține concepte (pseudo)științifice, dar utilizate în moduri și contexte inadecvate);

- diseminarea unor astfel de mesaje în spațiile online, cum ar fi „bulele de filtrare” și „camerele ecou”

III. Implementare – 45 min

Studiu de caz: analiza unui mesaj pseudoștiințific pe baza listei de întrebări (20-25 min) din Fișa de lucru (Anexa 1 - Textul suport și Anexa 2 - Setul de întrebări)

Elevii lucrează în 5-6 echipe pentru analiza textului suport și formularea de răspunsuri pentru setul de întrebări. Analizarea textului și schițarea răspunsurilor va începe în prima oră de curs, iar prezentarea răspunsurilor finale ale echipelor și analiza activității, feedbackul profesorului, reflecția se vor face în ora a doua.

Notă pentru profesor: Textul de analizat a fost vehiculat ca mesaj pe whatsapp în perioada pandemiei Covid 19 cu privire la vaccinarea anti Covid19 (decembrie 2020/ianuarie 2021), fiind promovat și pe Facebook. Acest text este disponibil în continuare pe o pagină web, un blog, o pagină de Facebook:

✓ <https://www.incorectpolitic.com/apel-catre-cetatenii-romaniei-la-normalizarea-vietii/>
cu titlul/eticheta Apel către cetățenii României la normalizarea vieții (site web al unei entități/persoane, nu este indicată o adresă fizică, o locație cu număr, localitate ca să poată fi consultată opinia mai detaliată a persoanelor care susțin aceste idei)

✓ <https://istoria-se-repeta.home.blog/contact/>
cu etichetele: Istoria se repeta Fotografii vechi Arhitectura veche/Adevar, Istorie, Arhitectura veche, fotografii vechi, imagini vechi, cladiri vechi/ Trezirea amintirilor despre originea, trecutul, destinul si menirea noastra, stramosii nostri, Romania veche, Dacia, Tracia, Tartaria (blog fără identitate sau persoană asociată)

✓ <https://www.facebook.com/groups/744921172892959/>

- Prezentare răspunsuri de către echipe (10 minute)
- Discuție frontală (vezi întrebări reflecție mai jos), feedback profesor pentru lucrul echipelor, aprecieri, concluzii: (5 minute)
- Aprofundare (5 minute): În aceeași echipă, căutați câte un alt exemplu de manipulare bazat pe explicații pseudoștiințifice ale unor fenomene. Identificați elementele de aparență științifică și explicați de ce le încadrați în pseudoștiință.

NOTĂ: un exemplu relevant de mesaj găsit de elevi, care se încadrează în tiparul analizat (elemente științifice corecte folosite în contexte care schimbă sensul și însoțite de mesaje emoționale, care stârnesc panică): <https://republica.ro/gravitatie-pamant-dispare-12-august-nasa-teorie>

IV. Reflecție – 5 min

Întrebări pentru elevi

- Cum mă ajută cunoașterea tehnicilor de manipulare bazate pe pseudoștiință?
- Ce am învățat din această activitate?

Bilete de ieșire/feedback individual

- idee care mi-a plăcut este
- întrebare care mă frământă este
- Un comentariu despre lecție este

V. Anexe

Anexa 1: Lectură – Studiu de caz

Sarcina 1: Citiți cu atenție textul suport de mai jos și apoi **Sarcina 2:** răspundeți întrebărilor din setul mai jos

Textul suport – studiul de caz: Observație: Acest text a circulat pe diverse grupuri whatsapp în perioada pandemiei. Textul a fost ulterior identificat ca un comentariu asociat unui articol din varianta online a publicației *Curierul național*: <https://curierulnational.ro/coronavirus-aviz-stiintific-pentru-vaccinul-pfizer-biontech-donad-trump-face-prima-comanda/>

„Decembrie 2020.

Cine mi-a trimis lucreaza la Fundeni

Vine "vaccinul", ce ușurare nu? 🤔

Înțelege însă cineva...

CE NI SE VA INJECTA DE FAPT?

Dacă citiți vestea "uriasă" din stirea de mai jos, apărută în toată presa (servilă și bine plătită), veți înțelege poate mai mult decât și-ar fi dorit autorii.

Veti înțelege, precum spune Rafila, că sunt "vaccinuri" de tip nou, avansat, și care nu au mai fost folosite până acum!? Că trebuie făcută vaccinarea foarte repede, întregii populații, imediat cum sosește transportul!? Că este foarte termosensibil și se transportă doar la minus 70-80 de grade Celsius!? Că trebuie făcută și a doua doză după 30 sau 60 de zile!?

Însă CEL MAI IMPORTANT, spune că aceste vaccinuri au la bază ARN-Mesager, care este o moleculă de ARN (acid ribonucleic) ce are rolul de a copia informația genetică a unei catene de ADN, proces numit transcripție. Rețineți deci termenul: "ARN-transcriptază".

✓ ACUM ÎNSĂ VINE ȘOCUL:

- este absolut incredibil ce se ascunde în spatele "vaccinului"!

Să pornim de la cum funcționează acest virus. Pe românește, acest virus nu are ARN transcriptază. Atunci el trebuie să folosească după ce intră în organism, ARN-ul transcriptază al gazdei, al corpului nostru.

Și astfel, din "no-self" (fără-sine), devine "self" (de-sine-stătător), începând să se mascheze, mai bine zis să se camufleze. În acest moment anticorpii nu-l mai văd însă îl miros, îl simt și reacția inflamatorie continuă ridicând temperatura corpului. Astfel, hipertermia își preia rolul de a împiedica atât replicarea virusului cât și coagularea proteinelor. Practic, îl gătește, îl coace. Este de ajuns să-l ametească și astfel să-l vadă macrofagele care apar și îl devorează.

În cazul în care virusul se lasă greu, atunci vor intra în joc interleukinele care sunt sistemul nostru de securitate și îl vor cauta în organism.

CONCLUZIE !

Toate expresiile academice despre "vaccin" din articol nu fac altceva decât să ascundă realitatea. Realitate care este dezastruoasă: sub pretextul vaccinării te injectează de fapt cu ARN-transcriptază - așa cum și spune foarte clar în articol - și astfel virusul devine AUTONOM. Cum am spus mai sus, virusul NU are ARN-transcriptază. Acum cu ajutorul "vaccinului" va avea!!!

Virusul devenind autonom, noi devenim imediat nu doar un rezervor de infectare dar și agenți transportori către alți potențiali "clienți", familie, colegi, prieteni, practic oricine cu care intrăm în contact și care sunt încă necolonizati de către acest virus.

Nu prea sună a vaccin nu-i așa?

ESTE DE FAPT UN POTENȚATOR DE INFECTARE ȘI DE RĂSPÂNDIRE A VIRUSULUI.

Cum este posibil să se creeze și distribuie o așa monstruozitate? Este un act criminal. De ce? Pentru ca abia DUPĂ această "VACCINARE" vom putea vorbi de o PANDEMIE. O pandemie de data aceasta 100% reală!

P.S. Lumea trebuie să afle adevărul. Cei care vor înțelege, vor acționa corect drept consecință a conștientizării pericolului. DISTRIBUIȚI dacă simțiți la fel! "

Anexa 2: Întrebări

Răspundeți la următoarele întrebări, pe baza textului analizat și pe baza informațiilor despre rolul ARNm în celule și a modului de funcționare a vaccinurilor ARN.

- 1) Subliniați/identificați noțiunile științifice descoperite în text
- 2) Dați exemplu de cel puțin o noțiune sau proces folosite corect sau într-un context corect. Ce rol au astfel de elemente corect folosite?
- 3) Identificați noțiuni sau procese care devin incorecte prin contextul în care sunt folosite.
- 4) Explicați de ce considerăm că noțiunile sau procesele identificate la punctul anterior sunt elemente de pseudoștiință?
- 5) Identificați în acest text alte mecanisme de manipulare decât cele pseudoștiințifice.
- 6) Care ar putea fi scopul acestor intenții de manipulare vehiculate prin astfel de mesaje? Dați 2-3 exemple de motivații pentru care persoane/grupuri transmit astfel de mesaje. Ce beneficii urmăresc transmitătorii unor astfel de mesaje?
- 7) Ce consecințe individuale și sociale pot exista prin răspândirea și acordarea de credit/ încredere unor astfel de mesaje?

VI. Lecții învățate

A fost dificil să structurăm elementele științifice referitoare la structurile și procesele biologice necesare pentru analiza corectă a mesajului pseudoștiințific. Conceptele au fost numeroase, unele dintre ele necesitând mult timp și explicații pentru a fi înțelese. Dacă elevilor nu li s-ar fi predat aceste concepte în anii anteriori, activitatea din prima lecție ar fi necesitat mai mult timp.

Reflecția profesorului după lecție

„Activitatea din a doua lecție a fost foarte interesantă pentru elevi, deoarece a inclus un exemplu concret de mesaj analizat folosind criterii științifice, emoționale și legate de structura textului. Marele interes al elevilor a fost demonstrat de faptul că au început să caute alte exemple de mesaje pseudoștiințifice similare și au găsit câteva exemple relevante.”

Reflecțiile elevilor după lecție

„Mă ajută să fiu conștient de ceea ce citesc, să analizez mai bine informațiile pe care le primesc și să nu fiu dezinformat.”

„Este mai ușor să eviți dezinformarea deoarece termenii științifici folosiți incorect sunt mai greu de detectat.”

„Să nu cad pradă dezinformării, făcând distincția între cuvintele pompoase și adevăr.”

Resursa 46: Laboratorul de verificare a faptelor științifice – Verificarea afirmațiilor științifice virale (Polonia)

În această lecție, elevii joacă rolul unor verificatori de fapte științifice, analizând afirmațiile virale din domeniul sănătății și al științei. Lucrând în mici „echipe de cercetare”, ei evaluează dovezile, verifică sursele și fac distincția între raționamentul științific și argumentele înșelătoare. Lecția consolidează gândirea critică, raționamentul bazat pe dovezi și partajarea responsabilă a informațiilor.

Vârsta elevilor: 13–15 ani

Discipline: Biologie, Chimie

Scopuri: elevii exersează următoarele competențe: raționament științific, evaluarea critică a surselor, lectura analitică, argumentarea bazată pe dovezi, cetățenia digitală responsabilă

Obiective specifice de învățare

La finalul lecției, elevii vor fi capabili să:

- facă distincția între afirmațiile științifice și concluziile bazate pe dovezi.
- identifice sursele nesigure sau vagi.
- evalueze credibilitatea folosind criterii de verificare structurate.
- formuleze un verdict succint, bazat pe dovezi.
- reflecteze asupra motivelor pentru care dezinformarea științifică se răspândește cu ușurință.

Materiale didactice

- Anexa 1 – Fișe cu enunțuri
- Anexa 2 – Fișa de lucru pentru verificarea faptelor
- Acces la manuale sau site-uri web de încredere (sau surse tipărite de încredere)
- Markere

Durată: 45 min

Instrucțiuni pas cu pas

I. Orientare – 5 min

Vot rapid. Profesorul prezintă o „știre” virală: „Consumul de apă cu lămâie în fiecare dimineață detoxifică organismul.”

Elevii votează rapid: Adevărat/ Fals/ Nu sunt sigur

Profesorul întreabă:

- Ce face ca această afirmație să pară credibilă?
- Ce fel de dovezi ne-ar trebui?

Profesorul prezintă tema: *Astăzi veți verifica faptele științifice în echipă.*

II. Pregătire – 10 min

Ce face ca informațiile științifice să fie fiabile? Profesorul explică pe scurt cele 5 criterii de verificare:

- Sursa este menționată clar?
- Există dovezi științifice (studii, date)?
- Limbajul este emoțional sau neutru?
- Sunt citați experți în mod specific?
- Afirmația este verificabilă și măsurabilă?

Elevii primesc o fișă de lucru intitulată „Verificarea faptelor”.

III. Implementare – 20 min

Elevii lucrează în echipe mici. Fiecare echipă primește 2–3 „fișe cu enunțuri”. După finalizarea analizei, fiecare grup prezintă:

- Un enunț
- Verdictul lor
- Dovezile cheie utilizate

IV. Reflecție – 10 min

Discuție cu întreaga clasă

- De ce se răspândesc rapid miturile legate de sănătate?
- De ce oamenii au încredere în mesajele „naturiste”?
- Cum putem verifica informațiile științifice online?

Reflecție finală

Elevii completează enunțurile:

- Un semn de avertizare referitor la informațiile științifice nesigure:
- O strategie pe care o voi folosi înainte de a împărtăși sfaturi privind sănătatea:
- Dovezile sunt importante în știință deoarece:

V. Anexe

Anexa 1 – Fișe cu enunțuri

Fișa 1 „Consumul de apă cu lămâie în fiecare dimineață detoxifică organismul.”

Fișa 2 „Vaccinurile slăbesc sistemul imunitar.”

Fișa 3 „Băuturile energizante afectează ireversibil creierul adolescenților.”

Fișa 4 „Ciocolata îmbunătățește memoria.”

Fișa 5 „Radițiile Wi-Fi provoacă dureri de cap și boli pe termen lung.”

Fișa 6 „Alimentele ecologice sunt întotdeauna mai sănătoase decât cele neecologice.”

Elevii trebuie să cerceteze folosind manuale sau alte surse de încredere.

Anexa 2 – Fișa de lucru pentru verificarea faptelor

Partea A – Verificarea surselor

- Este menționat un studiu științific specific?
- Sursa este identificabilă și credibilă?
- Limbajul este emoțional sau neutru?

Partea B – Evaluarea dovezilor

- Ce dovezi susțin afirmația?
- Dovezile sunt solide, slabe sau lipsesc?
- Există explicații alternative?

Partea C – Verdictul științific

Scrie una dintre următoarele:

- Susținut de dovezi științifice
- Susținut parțial / exagerat
- Nu este susținut de dovezi fiabile

Justifică răspunsul în 3–4 propoziții.

VI. Notă importantă

Ca o extensie opțională, elevii pot crea propria afirmație științifică „falsă, dar realistă”, iar un alt grup o va verifica.

Index

alfabetizare digitală, 99, 126
alfabetizare (literație) media, 5, 8, 12, 15, 50, 124, 136
alfabetizarea media și informațională, 39
algoritm, 7, 8, 12, 13, 15, 17, 18, 23, 24, 39, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 60, 62, 63, 65, 67, 69, 70, 109, 118, 119, 124, 143, 148, 173, 181
amprentă (digitală), 23, 24, 40, 71, 72, 75
argument (argumentare), 4, 18, 19, 28, 30, 37, 38, 89, 96, 107, 118, 119, 121, 122, 123, 167, 170, 171, 173, 174, 175, 177, 185
articol, 7, 10, 11, 15, 20, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 85, 100, 116, 117, 121, 128, 138, 139, 140, 143, 144, 147, 175, 183
bias, 8, 10, 12, 16, 17, 18, 91, 94, 111, 148, 154, 166, 172, 173
bulă de filtrare, 12, 13, 17, 24, 50, 51, 54, 56, 57, 69, 124, 181
cameră ecou, 12, 13, 15, 17, 18, 39, 51, 54, 57, 69, 70, 124, 138, 181
cetățenie digitală, 36, 37, 38, 126, 151, 185
chatbot, 15, 18, 64, 66, 67, 146
clickbait, 16, 34, 41, 56, 58, 59, 60, 80, 106, 127, 128, 136, 137, 151, 153
comportament responsabil, 71, 75, 130
comunitate (comunitar), 3, 36-40, 64, 97, 99, 116, 166-167
consum media, 7, 50
conținut fals, 13, 39, 41
conținut înșelător (impostor), 16, 42, 46-47, 129
conținut media, 7, 20, 21, 23, 39
credibil (credibilitate), 5-6, 10-11, 32, 34, 76, 97, 119, 143, 156, 163, 165, 185-186
date statistice, 177
debunking, 8, 99, 100, 121, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 174
deepfake, 15, 16, 62, 64, 67, 130, 152-153
dezinformare, 7, 10-16, 24, 26-27, 32, 35-42, 47, 49-50, 56, 60, 62, 76-78, 80, 85, 91, 93-94, 99-100, 115, 121, 124, 126-128, 130-131, 133, 143-144, 147, 149-151, 154-157, 161-163, 165, 180-181, 184-185
discurs populist, 12-13, 16, 96
educație media (și informațională), 3, 8, 10, 12-13, 14, 36, 39, 94, 99, 104, 177-178, 181
eroare (cognitivă, logică, de gândire), 8, 12, 15-18, 26, 39, 78, 85, 111, 133, 143, 148, 152, 166, 170-172, 177, 178
fapt, 10, 15, 20-21, 28-29, 31, 36, 53, 58-59, 61, 64, 70, 77, 82, 91, 93, 97, 106, 108-109, 112, 114-115, 117-120, 125-127, 129, 137, 138, 140-144, 149, 153, 157, 166-169, 183, 185
feed (flux), 23-24, 50-52, 54-56, 69, 141-142
filter bubble, 51, 54
gândire critică, 3, 4, 6-8, 10, 15, 17-18, 23, 31-32, 36, 40-41, 50, 53-54, 85, 86, 87, 104, 109, 119, 121, 124, 126, 136, 143, 144-145, 148-149, 151, 161, 168, 173-174, 176-177, 185
haos informațional, 13, 130
IA (inteligentă artificială), 16, 17, 18, 28-29, 42, 46, 62-67, 103, 109, 118-119, 130, 133, 143-144, 146, 152, 161
informare (informație) eronată, 10, 12-13, 15, 26-27, 37, 42, 46, 77-78, 126-127, 144, 146, 155
informare (informație) malițioasă, 12-13, 26-27, 42, 48, 77, 78, 126-127
internet, 17, 20-21, 38, 53, 62, 71, 85, 93, 119, 126, 130, 138-193, 141, 147, 148, 170, 172
interpretarea datelor, 174, 176, 177
manipulare, 8, 12-13, 16-18, 26, 41-42, 44, 47, 49, 55, 58-59, 76, 80, 85, 86, 91-94, 96, 98-100, 103-106-108, 110, 130-131, 133-134, 149, 151-153, 155-157, 161-163, 176-177, 179, 181-182, 184

mass-media, 7, 8, 10, 12, 18, 19, 20-21, 23, 34, 58, 74, 85, 89, 94, 110, 133, 136, 138-140, 165, 175, 176, 177
 nudging, 154, 155
 online, 3, 6, 7, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 32, 33, 35, 37, 38, 39, 42, 50, 51, 52, 54, 58, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 75, 92, 93, 97, 99, 100, 101, 104, 109, 113, 118, 119, 126, 127, 128, 130, 131, 134, 135, 136, 139, 140, 143, 144, 155, 156, 157, 159, 160, 162, 163, 165, 166, 167, 178, 179, 181, 183, 186
 opinie, 7, 11, 15, 19-21, 23-24, 28-29, 31, 33-34, 37, 50-52, 54, 56, 64, 79-80, 85, 91, 93, 95, 110-112, 118-120, 126, 127, 128-129, 141-144, 147, 149, 154, 162, 165-169, 175, 176, 177, 182
 platformă (de socializare), 7, 12-13, 17-18, 23, 24, 37-39, 50-52, 54-55, 68-69, 124, 144-146, 148
 pre-bunking, 91, 99, 100, 144-145, 149, 151-152, 154-158, 160-161
 prejudecată, 4, 6-7, 11, 13-14, 17, 21, 39, 67, 111-112, 117, 121-122, 142, 148-149, 171
 propagandă, 8, 12, 16-18, 36, 86-88, 91-92, 96-98, 105-110, 142, 162
 raționament, 4, 170, 185
 rețea de socializare (socială)/ social media, 8, 12-15, 17-18, 20, 25-26, 29, 31-32, 36-40, 50, 54, 56, 62, 63, 65-66, 69-71, 73-74, 87, 91-92, 94, 105, 111, 113-114, 119, 124, 126, 128, 130-131, 134, 136, 141-143, 147-149, 152, 155, 160, 165-166
 știre (falsă)/ (fake) news, 7, 10-16, 18, 20-24, 26, 29-34, 39, 41, 52, 54, 55, 60, 62, 78, 85, 94, 97, 99, 116-117, 121-122, 124-128, 136, 138-141, 143, 145-146, 148, 153-157, 160-163, 165-167, 185
 teoriile conspirației, 17, 148
 tulburare informațională, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 76-78, 80, 99, 162
 verificarea faptelor, 8, 16, 39, 51, 55, 121, 126, 131, 133, 174, 185-186
 viral (despre știre/ postare), 41, 56, 111, 126, 128, 133, 156, 185

MILES - Educație media pentru gândire critică în sistemul de învățământ

[ERASMUS-EDU-2023-PI-FORWARD]
[ERASMUS-EDU-2023-PI-FORWARD-LOT1]

Project n° 101132716

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin, însă, exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat punctele de vedere și opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive Europene pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană și nici EACEA nu pot fi considerate răspunzătoare pentru acestea.

CARDET

CENTRO SVILUPPO
CREATIVO
DANILO DOLCI

DANMAR
COMPUTERS

IT mal

die Berater®
bridges to europe

kmop
EDUCATION HUB

aproximar
COOPERATIVA DE SOLIDARIEDADE SOCIAL, CRL

LECTURA ȘI
SCRIEREA PENTRU
DEZVOLTAREA
GÂNDIRII CRITICE

Go!

onderwijs
van de Vlaamse
Gemeenschap

olae